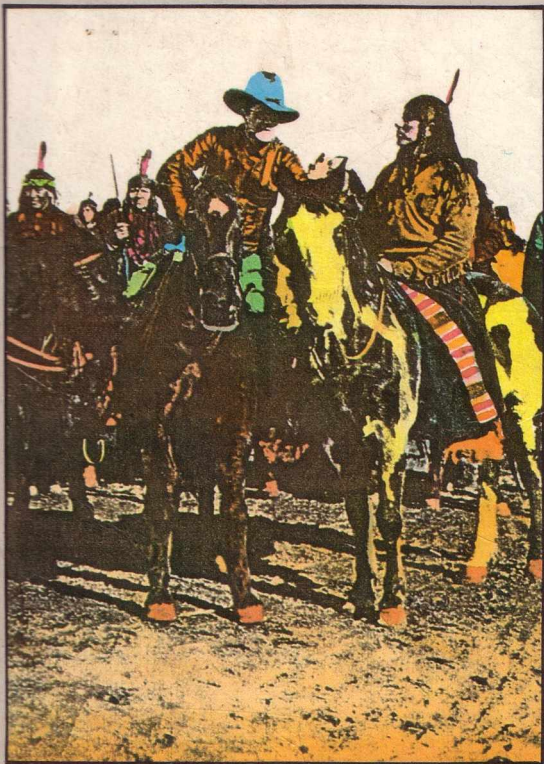

ZANE GREY

CRNA LEGIJA

Naslov izvornika

**ZANE GREY
BORDER LEGION**

Preveo

ZVONKO RAOS

Pretvorio u PDF

DUGIN RATNIK

Likovna oprema

MIRKO ILIC

ZANE GREY

CRNA LEGIJA

1983

»OTOKAR KERŠOVANI — RIJEKA«

1.

Joan Randle pritegne uzde svog konja i stade na vrhu brijega obraslog cedrovima. S grižnjom savjesti i sa strahom u srcu ona zaokruži pogledom po maglovitom i divljem planinskom lancu.

— Jim se nije šalio sa mnom — reče ona. — On je to mislio ozbiljno. On sada ide ravno prema granici... Oh, zašto sam ga izgrdila!

Ta južna granica države Idaho bio je zaista divlji kraj, a ove će godine tek nastati najdivljije razdoblje otkako postoji Zapad. Jagma i trka za zlatom dovela je u Kaliforniju horde ljudi svih vrsta i klasa koji nisu priznavali zakon. Čuvari reda, a zatim bogata nalazišta zlata u Idaho, odvratili su tu mutnu ljudsku struju i ona je potekla natrag. Čudne priče o krvi i zlatu prenosile su se po logorima, a kopači zlata i lovci sretali su mnoge nepoznate ljude.

Joan se posvadila s Jimom Cleveom i sad se gorko kajala zbog toga. Imala je dvadeset godina i bila visoka, jaka i tamnopusuta. Rodila se u državi Missouri gdje je njen otac bio bogat i ugledan, dok nije, kao mnogi ljudi njegova vremena, prepriječio put jednome tanetu. Tada je Joan postala šticećica ujaka koji se odazvao zovu zlata. Vrijeme poslije toga proživjela je u divljini.

Već miljama je slijedila Jimov trag, koji je vodio prema planinama, i sad je sjahala da vidi jesu li tragovi svježi, kao što je vjerovala. On je

napustio selo u vrijeme izlaska sunca. Netko ga je vidio dok je odjahao i taj je to rekao Joan. Malo je razmislila. Bila je već navikla na njegove neozbiljne prijetnje i dojadila joj je njegova neodlučnost. U tome je bila nevolja. Jim je bio dobroćudan i drag, ali otkako ga je upoznala on nije pokazao nikakvu snagu značaja. Stajala je uz svog konja i gledala u daljinu prema tamnim planinama. Bila je to hrabra i domišljata djevojka, vična konjima i tragovima, a znala se brinuti sama o sebi. Nitko joj nije morao reći da je Jim već dosta daleko odmakao. Nadala se da će ga sustići. On se uvijek dosad pokajao, ali ovoga puta je bilo drukčije. Prisjetila se njegova suhonjavog blijedog lica, tako blijedog da su se sunčane pjege na njemu, koje inače nije primjećivala, sasvim jasno pokazale, a njegove oči, obično blage, zablistale su poput čelika. Da, njegovo lice bilo je trpko i prkosno. Što mu je ono rekla? Pokušavala se prisjetiti.

Prethodne večeri Joan ga je čekala u sumraku. Bila se odlučila za njega između nekoliko mladića u selu. To on, kako je uvrijeđeno mislila, nije cijenio. Jim je bio nevaljao u svemu osim u načinu na koji mu je bilo stalo do nje, ali i u tome, jer mu je bilo previše stalo.

Kad je Joan pomislila koliko ju je Jim volio, sve pojedinosti te večeri ponovo su oživjele u njevu sjećanju. Sjedila je sama pod omorikom blizu kolibe. Sjene su postajale sve gušće, a onda su se razrijedile pod svjetlošću mjeseca što izlazi. Čula je tiho zujanje kukaca, daleki smijeh neke žene u selu i šum potoka. Jim je zakasnio. Vjero-

jatno se, kao što joj je njen ujak natuknuo, zadržao u krčmi, koja je u posljednje vrijeme poremetila mir sela. Selo je sve brže raslo, a Joan nije voljela tu promjenu. Nadošli su mnogi stranci, grubijani, galamdžije i pijanice. Nekada je bio užitak poći do seoske prodavaonice, a sada je to bilo i neugodno i opasno. Činilo se da su te nove prilike loše utjecale na Jima. Njena ogorčenost zbog njegova zakašnjenja bila je na vrhuncu. Ustala je sa zemlje odlučivši da više ne čeka i da mu kad ga vidi kaže što je zaslužio.

Baš u tom času začula je lagano šuštanje iza sebe. Prije nego što se uspjela okrenuti obujmiše je nečije snažne ruke. Pala je natraške u grub zagrljaj tako da se nije mogla ni opirati ni vikati. Nečije tamno, nejasno lice približavalo se sve više njenu licu. Nagli divlji poljupci zatvorili su joj oči, opržili lice, da bi se strastveno zaustavili na njenim usnama. Ti su poljupci imali nad njom neku čudnu snagu. A onda je čovjek pusti.

Joan otetura unatrag uplašena, uvrijeđena i posramljena. Bila je toliko smetena da nije prepoznala čovjeka kojeg je inače i te kako dobro poznavala. Smijeh ga je odao. Bio je to Jim.

— Mislila si da se neću usuditi — reče on. — Što sada misliš?

U Joan iznenada uskipti tako strašna srdžba da bi ga mogla i ubiti. Nikada mu nije dala nikakvo pravo, nikakvo obećanje, ničim mu nije dala na znanje da joj je stalo do njega. A on se usudio!... Krv joj navre u obraze. Bila je bijesna na njega, ali isto tako i na samu sebe, jer ti poljupci zbog kojih mu je toliko zamjerila izazvali su u njoj nepoznat bol i stid. Potresli su cijelo njeno biće. Činilo joj se da mrzi Jima.

— Ti, ti — provali iz nje — Jime Cleve, ovim je sve svršeno među nama!

— Ja mislim da dosada nije ni bilo ničega — odgovori on ogorčeno. — A ovo sada vrijedilo je mnogo... Meni nije žao... Nebesa... ja sam... te... poljubio!

Teško je disao. Pri nejasnom mjesečevom svjetlu moglo se vidjeti kako mu blijedi lice. Osjećala je neku promjenu u njemu: hladan, lakoman prkos.

— Požalit ćeš zbog ovoga — reče ona. — Ne želim više imati ništa s tobom.

— U redu, a meni nije žao ni ti će mi biti žao.

Pitala se nije li možda pijan. Jimu nikada nije bilo stalo do alkohola. To mu je bila gotovo jedina vrлина. Prisjećajući se njegovih poljubaca, znala je da nije pio. Nešto neobično, što ona nije mogla dokučiti. Nešto neobično, što ona nije mogla dokučiti, događalo se s njime. Da li je naslućivao da će njegovi poljupci imati toliku snagu? Ako se opet usudi! Zadrhtala je, i ne samo od gnjeva. Ali, ona će mu već očitati bukvicu.

— Joan, poljubio sam te jer više ne mogu biti luralica — reče on. — Ja te volim, i bez tebe sam nitko i ništa. Nije moguće da ti baš nimalo nije stalo do mene. Oženimo se... Ja ću...

— Nikad! — odgovori ona srdito. — Ti nisi ni za što.

— Nije tako, Joan — strastveno je prosvjedovao. — Ja sam nekad radio, ali otkad sam tebe sreo, ne mogu se smiriti. Lud sam za tobom. Ti dopuštaš da drugi momci jure za tobom. Neki od njih nisu dostojni da... Oh, ja sam lud cijelo ovo vrijeme! Nekad me mori čežnja, a nekad ljubomora. Pruži mi priliku, Joan.

— Zašto? — odgovori ona hladno. — Zašto da ti pružim priliku? Ti si nesnalažljiv, ništa ne radiš, a kad iskopaš malo zlata, ti ga potrafiš. Nemaš ništa osim revolvera. Ništa drugo ne znaš nego pucati.

— Možda će i to biti jednom od koristi — odgovori on blago.

— Jime Cleve, ti čak nisi kadar ni da budeš loš — nastavi ga vrijeđati.

Na te riječi on se silovito trže, a zatim se nadvi nad nju veći nego što je uistinu bio.

— Joan Randle, misliš li ti zaista tako?

— Da, baš tako — odgovori ona. Konačno je raspalila bijes u njemu. To je zainteresira i ublaži njenu srdžbu.

— Dakle, ja sam takav slabić, takav beskičmenjak da čak ni loš ne mogu biti?

— Da!

— To je ono što misliš o meni pošto sam se uništio zbog ljubavi za tobom?

Ona se podrugljivo nasmija. Osjećala je čudnu i toplu radost dok mu je zadavala bol.

— Tako mi Boga, ja ću ti već pokazati — uzviknu on promuklo.

— Što mi ti možeš, Jime Cleve? — upita ona podrugljivo.

— Ja ću potresti ovaj logor. Poći ću na granicu. Pridružiti ću se Kellsu i Guldenu... Čut ćeš ti već o meni, Joan Randle!

To su bila imena čudovišnih, nepoznatih i divljih ljudi koji su pripadali rastućoj i užasnoj legiji na granici. Tamo negdje živjeli su opasni banditi, kradljivci, drumski razbojnici, ubojice. Sve češća govorkanja donijela su u nekad mirno i tiho selo nejasne i strašne vijesti o njima. Nejasna

slutnja ugrize Joan za srce. Ali, to je samo Jimova luda prijetnja. On ne može učiniti tako nešto, a kad bi i mogao, ona mu to nikad ne bi dopustila. Ali, nedokučivi su postupci žene, i baš zbog toga ona mu to ne reče.

— Glupost! Ti nemaš hrabrosti za to! — uzvratila ona i ponovo se podrugljivo nasmija.

Upalih očiju, bijesan, on je pogleda dugim prkosnim pogledom, a zatim se bez ijedne riječi udalji krupnim koracima. Joan ostade začuđena i zbunjena, ali ga ne pozva da se vrati.

I sad, u podne idućeg dana, ona ga je slijedila milje i milje u pravcu planina. Uputila se širokom stazom, jednom od onih staza koje koriste kopači zlata i lovci. Nije bilo opasnosti da zaluta. Jedina pogibao kojoj se izvirgavala bila je mogućnost da sretne nekog od tih graničnih lupeža koji su u posljednje vrijeme bili česti posjetioci sela. Naskoro ona ponovo uzjaha i uputi se niz brijeg da bi pošla milju ili nešto dalje.

Činilo joj se da će iza svake stijene i cedra naići na Jima. On joj je sigurno samo priprijetio. Ali, ona mu se narugala na način koji ni jedan pravi muškarac ne bi otpio. Ako u njemu ima imalo značaja, to bi sad trebao dokazati. Osjećala je sve veću grižnju savjesti i strah pri pomisli da bi se mogao uteći bilo kakvoj krajnosti. Napokon, on je ipak bio dječak, samo godinu-dvije stariji od nje. Da li ga je krivo prosudila? Ako nije, bila je u najmanju ruku gruba prema njemu. Ali, on se usudio da je poljubi! Svaki put kad bi pomislila na to podilazili su je trnci zbnjenosti i stida. I na koncu, Joan se začudila otkrivši

da se usprkos njenom povrijeđenom ponosu, usprkos svađi i tome što je Jim otišao, a ona ga slijedi, a posebno usprkos kajanju i strahu što rastu, sve više u njoj i protiv njene volje javlja neko čudno poštovanje prema Jimu Cleveu.

Popevši se na još jedan brijeg, ona opet stade. Sad je među zelenilom ugledala konja i jahača. Srce joj jače zakuca. To se sigurno Jim vraća. Dakle, on je samo prijetio. Osjetila je olakšanje i zadovoljstvo, a istovremeno joj je zbog nečega bilo žao. Njeno mišljenje bilo je, dakle, ispravno.

Međutim, ubrzo ustanovi da konj nije Jimov. Tada se opreza radi sakri iza jednog žbuna i odatle nastavi promatrati. Kad se jahač približio, ona razabra da to nije Jim, nego Karvey Roberts, jedan od njenih susjeda i dobar prijatelj njena ujaka. Izišavši iz skrovišta, glasno ga pozdravi. Bilo je značajno da se na zvuk njena glasa Roberts naglo trgnuo i posegao za svojim revolverom. Ali, onda je prepozna.

— Zdravo, Joan! — uzvikne on uputivši se k njoj. — Pošteno si me uplašila. Nisi valjda sama u ovoj pustoši?

— Pošla sam za Jimom. Kad sam te ugledala, mislila sam da je to on.

— Slijediš Jima! Što se dogodilo?

— Posvađali smo se. Zakleo se da će se priključiti banditima na granici. Bila sam luda i rekla mu neka ide... Ali, sad mi je žao... i pokušavam da ga stignem.

— Oh!... tako, to je, dakle, bio Jimov trag. Pitao sam čiji bi mogao biti. Trag skreće nekoliko milja unatrag i produžuje stazom prema granici, Znam sigurno, bio sam tamo i vidio.

Joan pozorno pogleda Roberts. Njegovo prestrašeno i posivjelo lice bilo je nalik na stijenu, a oči su mu izbjegavale njen pogled.

— Ti ne vjeruješ da će Jim uistinu poći tamo?

— upita ona užurbano.

— Vjerujem da hoće, Joan — odgovori on poslije kratke stanke. — Jim je dovoljno budalast. Oskora je postajao sve lakoumniji. Joan, vremena sada nisu takva da bi mladog čovjeka mogla učiniti dobrim. Jim je neku večer izazvao tuču. Umalo nije ubio mladog Bradleya. Mislim da ti to znaš.

— Ništa nisam čula — odgovori ona. — Reci mi zbog čega su se tukli?

— Kažu da je Bradley govorio uvredljivo o tebi.

Joan osjeti neku slatku i toplu navalu krvi u srce, još jedno novo i čudno uzbuđenje. Ona nije voljela Bradleya. Bio je grub i nasrtljiv.

— Zašto mi Jim to nije rekao? — izgovori ona poluglasno, kao da pita samu sebe.

— Bit će da nije bio oduševljen izgledom Bradleya poslije tuče — odgovori Roberts smijući se.

— Hajdemo, Joan, okreni konja i pođimo kući.

Joan je časak-dva šutjela. Gledala je preko valovitih zelenih brežuljaka prema sivim vrletima planina. Duboko u duši osjeti uzbuđenje. Njen otac je u mladosti bio pustolov. Zov krvi joj potrese tijelo. A bila je i nepravedna prema čovjeku koji ju je volio.

— Poći ću za njim — reče ona.

Roberts se nije iznenadio. Pogleda uvis da ocijeni položaj sunca.

— Mislim da ga možemo sustići i vratiti se kući prije sunčeva zalaska — reče on kratko dok

je okretao svog konja. — Poći ćemo ovim prečacem nekoliko milja i naići na njegov trag. Ne možemo ga mimoići.

Zatim se uputi žustrim kasom. Joan ga je slijedila. Ona je bila toliko zaokupljena svojim mislima da mu se zaboravila i zahvaliti. Uskoro naiđoše na dolinu, usku rasjeklinu među bregovima. Požuriše. Činilo se da je dolina miljama duga. Kad su se dohvatili polovice, Roberts zovnu Joan, i ona, pogledavši u zemlju, vidje da su naišli na Jimov trag. Ovdje Roberts uspори i oni laganim hodom pođoše za tragom koji je iz doline vodio uz obronak i dalje u planine. Joan nije ni opazila kako vrijeme prolazi, jer je neprestano gledala naprijed u nadi da će ugledati Jima. Roberts je svaki čas zagledao u sunce koje se sve više naginjalo k zapadu. Poslijepodne je bilo dobrano odmaklo. Joan se počе zabrinjavati zbog svojih kod kuće. Bila je sigurna da će stići Jima i da će se vratiti dovoljno rano, pa nije ostavila nikakvu poruku o svojim namjerama. Vjerojatno ju Jc* dosada već tkogod tražio.

Kraj je postajao sve neravniji, kamenitiji. Tu su već rasli cedrovi i skupine borova. Jeleni su iskakali iz guštare, a tetrijebi uplašeno uzlijetali Ispred konjskih kopita. Vrelina ljetnjeg poslijepodneva postajala je sve blaža.

— Mislim da je bolje ako se vratimo — reče Roberts osvrnuvši se.

— Ne, ne. Samo naprijed — odgovori Joan.

Podboli su konje i požurili. Konačno se dohva tiše vrha padine. Ugledaše ispod sebe ovalnu plitku dolinu. Dobijao se varljiv dojam da su daleke planine odmah iza nje. Kroz dolinu je krivudao potok i ljeskao se na suncu poput crvene vrpce.

Nijednog živog stvora nije bilo na vidiku. Joan je sve više gubila hrabrost. Jedva da je bilo ikakve nade da tog dana stignu Jima. Njegov trag skretao je lijevo i bilo ga je sve teže slijediti. Na kraju, da bi sve bilo još gore, Robertsov konj se okliznu na kamenitom dnu potočića i ozlijedi nogu. Roberts ga potjera, ali konj s mukom odšepesa samo nekoliko koraka.

Roberts sjaše da bi pregledao ozljedu. — Dobro je, noga nije slomljena — reče on glasom u kojem se osjećalo da je ozljeda i te kako ozbiljna.

— Joan, mislim da će naši kod kuće noćas imati razloga za brigu, jer tvoj konj ne može nositi nas dvoje, a ja ne mogu hodati tako dugo.

Joan sjaše. Pomogne Robertsu da vodom iz potoka ovlaži iščašeni i natečeni zglob konja. Zanesena poslom i sažaljenjem prema životinji zaboravi načas svoje vlastite brige.

— Mislim da se moramo ovdje ulogoriti — reče Roberts ogledajući se. — Srećom ponio sam sve što je potrebno da ti bude udobno. Što se vatre tiče, bit će dobro da budemo oprezni i da je ne ložimo pošto padne mrak.

— Tome se ne da pomoći — odgovori Joan. — Sutra ćemo poći dalje za Jimom. On sada ne može biti daleko. — Bila je zadovoljna što se ne mogu vratiti kući do sutra.

Roberts skine vreću sa stvarima, a zatim rasedla svog konja. Upravo se saginjao da otpusti kolan Joaninog sedla kad se iznenada, trгнуvši se, uspravi.

— Što je to?

Joan začuje mukle udarce po tratini, a zatim oštar udarac nepotkovanog kopita o kamen. Osvrnuvši se, ugleda tri konjanika. Upravo su pri-

lazili potoku. Jedan jahač pokaza u njenom pravcu. Obasjani rumenilom sunca na zalazu djelovali su kao tamne i zlokobne spodobе. Joan zabrinuto pogleda Roberta. On je gledao ukočeno, a u očima mu se mogao pročitati izraz prepoznavanja. Prigušujući dah, on promrmlja neku kletvu. Premda nije bila sigurna, Joan je vjerovala da mu je lice posivjelo. Tri konjanika se zaustaviše na rubu potoka. Jedan od njih je vodio mazgu natovarenu svežnjem i ubijenim jelenom. Joan je vidjela mnogo jahača, po svemu sudeći posve sličnih ovima, ali nijedan nikada nije na nju ostavio tako snažan dojam.

— Zdravo — pozdravi jedan od njih.

I tada je Joan bila sigurna da je Robertsovo lice sivo poput pepela.

2.

— Nisi li ti to, Kells?

Robertsovo pitanje bilo je potvrda da je prepoznao čovjeka, a smijeh upitanog bio je odgovor, ako je ikakav odgovor bio potreban.

Tri konjanika prijeđoše potok i opet stadoše, lijeno, kao da vremena ima na pretek. Svi su bili mladi, ispod trideset godina. Dvojica od njih, koji dotad nisu progovorili ni riječ, bili su loše odjeveni, prostačkih crta lica i, uopće, nalikovali su na sijaset ljudi koje je Joan vidala svakog dana. Kells je bio čovjek drukčijeg kova. Dok nije gledao u nju, podsjećao ju je na nekoga koga je poznavala davno, još u Missouriju, a kad bi je pogledao, bila je na neki neobičan način sigurna da tog čovjeka nikada dotad nije vidjela. Bio je blijed, sivih očiju, inteligentnog izgleda, prijazan. Bio je nalik na čovjeka koji je nekad bio džentlmen. Nešto čudno, neshvatljivo i snažno bilo je u njemu i okruživalo ga. Je li to bio dojam koji je ostavljao svojom pojavom ili je tako djelovalo njegovo ime? Kells! To je za Joan bila samo riječ, ali je ta riječ u sebi nosila bezimenu i groznu slutnju. U posljednjih godinu dana mnoge mračne priče prenosile su se od logora do logora u Idaho, neke neobične i toliko užasne da bi bile vjerojatne, a sa svakom novom pričom rasla je glasina o Kellsu i strašna izvjesnost o naglom porastu skupine demona u ljudskoj spodobi, tamo

negdje na granici. Ali, nitko u selu, ni bilo u kojem od logora, nije nikad ni u misli priznavao da je vidio Kellsa. Da li ih je strah prisiljavao na šutnju? Joanu je zapanjilo to da je Roberts očito dobro poznavao Kellsa.

Kells sjaše i pruži ruku. Roberts je prihvati i usiljeno je prodrma.

— Gdje smo se sreli posljednji put? — upita Kells.

— Mislim da je to bilo negdje oko Fresna — odgovori Roberts, a bilo je očito da nastoji prikriti koliko ga se doimlje sjećanje na taj susret.

Tada Kells dodirnu šešir i nakloni se Joani okrznuvši je hitrim pogledom.

— Poprilično izvan puta, zar ne? — upita on Roberts.

— Mislim da jesmo — odgovori Roberts oslobađajući se pomalo svoje suzdržljivosti. Glas mu je bio jasniji i nije zastajkivao. — Tražili smo konja ljubimca gospođice Randle. Nekamo je zalutao. Otišli smo predaleko i ne znamo gdje bi mogao biti. A onda je moj konj uganuo nogu. Bojim se da večeras ne možemo krenuti kući.

— Odakle ste?

— Hoadley. Gradić Billa Hoadleya. Oko trideset milja odavde.

— Dobro, Robertse, ako nemate ništa protiv, mi ćemo se ulogoriti ovdje zajedno s vama — nastavi Kells. — Imamo svježeg mesa.

Nakon toga on uputi nekoliko riječi svojim drugovima. Oni pođoše do obližnjeg cedra i počеше rasedlavati konje i vaditi stvari iz zavežljaja.

Tada Roberts, naginjući se bliže Joani i kao da namjerava razmotati svoj zavežljaj, počne promuklo šaputati: — To je Jack Kells, kalifornijski

drumski razbojnik. Revolveraš, vraški okretan i brz. Kad sam ga vidio posljednji put imao je kopnopač oko vrata. Odvodili su ga na vješanje. Kasnije sam čuo da su ga oslobodili njegovi prijatelji. Joan, ubit će me samo ako mu padne na um. Ne znam što da radim. Za ime božje, izmisli nešto!... Upotrijebi svu svoju žensku domišljatost!... Nismo se mogli naći u gorem škripcu!

Joanu podiđoše hladni žmarci, osjeti mučninu i gotovo se onesvijesti. Osjetivši da tetura, ona sjedne. Zaprijetila joj je velika opasnost. Ljudi poput Roberta ne govore ovako bez razloga. Bila je hrabra i navikla na opasnosti, ali ovo sada bilo je drukčije i sve što je dotad doživjela u usporedbi s ovim bilo je beznačajno. Ne može shvatiti Robertsovo natucanje. Zašto bi ga ubili? Oni nemaju ni zlata ni ikakvih vrijednosti. Čak ni njihovi konji nisu takvi da bi nekoga potakli na pljačku. Mora da je Robertsu i njoj prijetila opasnost zato što je ona djevojka, uhvaćena u divljini, laki plijen za ljude-zvijeri. Čula je da se to događalo. Pa ipak, nije vjerovala da bi se to moglo njoj dogoditi. Roberts je može zaštititi. A onda, taj, ljubezni Kells! Govori uglađeno, kao obrazovan čovjek, i na njemu nema ničega od zapadnjačke grubosti. On joj sigurno neće nanijeti nikakvo zlo. Misli joj zaokupiše strah, kritičnost položaja, mogućnost da se izvuče, ali u nje nije bilo dovoljno domišljatosti. Nije znala smisliti kako da se snađe u određenoj situaciji, čak nije mogla ni nagađati u kakvoj će se situaciji možda naći.

Dok je sjedila u sjeni cedra, ljudi su se pripremali za logorovanje. Činilo se da joj nijedan od njih ne poklanja nikakvu pažnju. Dok su radili, razgovarali su kao bilo koji putnici, šalili se i

smijali. Kells je naložio vatru, donio vodu, a onda nabrao podebljeg cedrovog granja za noćnu logorsku vatru. Jedan od stranaca, kojeg su zvali Bill, sputvao je konjima prednje noge, a drugi je odvio zavežljaje, razastro navošteno platno i ispraznio masne vreće. Roberts je pripremio tijesto za pogačice.

Sunce zađe i zarumeni sumrak, ali se ta rumen ubrzo razide. Upravo se spuštala tama kad Roberts priđe Joan noseći pogačice, kavu i meso divljači.

— Evo tvoje večere, Joan — izgovori on prilično glasno i bodro, a onda prošaputa: — Možda sve ovo i nije tako loše. Čini mi se da su svi prijateljski raspoloženi. Ali, ja sam uplašen, Joan. Samo kad ti ne bi bila tako prokleta zgodna, ili barem da te on nije vidio!

— Ne bismo li mogli potajno umaći u mraku!
— uzvratila ona također šapćući.

— Mogli bismo pokušati. Ali, to neće biti ni od kakve koristi ako smjeraju neko zlo. Još ne shvaćam što se može dogoditi. Bilo bi dobro da se pričinjavaš stidljivom i plahom. Samo ne gubi živce.

Nakon toga on se vratio logorskoj vatri. Joan je bila gladna. Pojela je i popila ono što su joj dali, i to joj je pomoglo da se lakše snađe u stvarnosti. I premda je njom još uvijek vladala prestravljenost, postajala je sve radoznalija. Osjećala se gotovo očarana svojim neugodnim položajem. Oduvijek je bila osjećajna djevojka, jake volje i kadra da se obuzda. Oduvijek je čeznula za nečim, a da ni sama nije znala za čime, možda za slobodom. Uznemirivale su je misli o izvjesnim mjestima. Osjećala je da bi joj se tamo moralo nešto dogoditi. Neke knjige su je svojevremeno

zaokupljale, čak dok je još bila dijete i često na zaprepaštenje njene majke, jer su te knjige govorile o divljim prostranstvima, životu na moru, pustolovinama, krvoproliću. Uvijek su govorili da je trebala biti dječak.

Potpuno se smračilo. Blijed, uzak oblak, okružen zvjezdanim nizom pružio se preko vedrog neba. Vjetar je stenjao među cedrovima i raspirivao grane na logorskoj vatri. Iskre su vrcale u mraku, a s dimom je dopirao do nje sladak, rezak miris cedrovine. Kojoti su lajali u gustišu, a sa udaljene kose dopirao je zloguki zov vuka.

Logorska vatra nije bila novost za Joan. Ona je prešla savane putujući u kolima i u njima je često doživjela beskrajno odjekivanje ratnog krika neprijateljskih Indijanaca. Tjednima je tražila zlato i lovila u brdima sa svojim ujakom, ali nikad kao te noći nije tako potpuno doživjela divljinu i osamu.

Roberts je klečeći vlažnim pijeskom strugao pećicu u kojoj je pekao pogačice. Njegova velika čupava glava njihala se u svjetlu vatre. Izgledalo je da sporo ali pomno razmišlja o bremenu koje mu se svalilo na leđa. Bill i njegov drug ležali su uz jednu stijenu i poluglasno razgovarali. Kells je stajao obasjan plamenom. Iz lule je povlačio duge dimove, a onda ih visoko otpuhivao. Ničega napadnog nije bilo u njegovu stasu, niti je neki osobit dojam pobuđivalo njegovo lice, ali ga nije trebalo pogledati dvaput, pa da se vidi da to nije običan čovjek. Neka vrsta žestine izbijala je iz njega. Joan se učinilo da je on s vremena na vrijeme gleda, ali nije bila sigurna, jer su zbog udaljenosti njegove oči bile samo dvije tamne sjene. Skinuo je kaput i sad je bio u raskopčanoj bluzi, mekanoj

kockastoj košulji s nemarno vezanom crnom kravatom. O bokovima mu je visio široki kožnati pojas, a u futroli težak revolver. »Na neobičnom mjestu nosi pištolj«, pomisli Joan, »i kad hoda pištolj se sigurno njiše i mora da ga udara po nozi. Kad jaše vjerojatno ga stavlja na neko drugo mjesto.«

— Reci mi imaš li kakav pokrivač za djevojku?

upita Kells Roberts izvukavši lulu iz usta.

— Imam sedlene gunjeve — odgovori Roberts.

- Vidiš, nismo očekivali da će nas noć zateći na otvorenom.

— Ja ću ti dati — reče Kells odmaknuvši se od vatre. — Bit će hladno. — Vрати se sa pokrivačem i dobaci ga Robertsu.

— Najljepša hvala — promrmlja Roberts.

— Ja ću prileći uz vatru — nastavi Kells i rekavši to sjedne i zašuti. Činilo se kao da se zanio u misli.

Roberts donese Kellsov pokrivač i nekoliko sedlenih gunjeva do mjesta gdje je bila Joan i, položivši ih na tle, poče čistiti zemlju od kamenja.

— Prilično kamenito mjesto — reče. — Ipak se nadam da ćeš spavati, barem malo.

Zatim počne prostirati vunene pokrivače. Joan osjeti da ju je povukao za jahaću suknju i ona se ogleda.

— Bit ću uz tebe — šapne Roberts prikriivši velikom rukom usta, i uopće neću spavati.

Onda se ponovo vrati logorskoj vatri. Joan nije bila umorna ni pospana, ali se htjela vladati prirodno, pa ubrzo legne na ležaj i navuče pokrivač. Među muškarcima utihnu razgovor. Uskoro se Roberts vrati k njoj vukući svoje sedlo i leže blizu nje. Joan se pridigne i vidje Kellsa kako

sjedi nepomično gledajući u vatru. Legavši ponovo gledala je dugo u hladne sjajne zvijezde. Što će joj se dogoditi? Nije strašno! Noćne sjene, tišina, prisutnost neobičnih ljudi, sve joj je govorilo da će se nešto dogoditi, i sve više ju je prožimala jeza.

Ležala je budna. Bilo je nemoguće zaspati. Odjednom svim njenim mislima ovlada jedna misao: da se u mraku nečujno izvuče, nađe svog konja i pobjegne od toga nepoznatog zla. Dugo je razmišljala o tome planu. Da nije bila vična prilikama na Zapadu, vjerojatno bi ga pokušala ostvariti. Ali, ona ga odbaci. Nije bila sigurna da će se neprijetno izvući, a ako se i izvuče, hoće li naći svog konja, da li će umaknuti potjeri, da li će pronaći pravi put do kuće? Bit će najbolje da ostane s Robertsom.

Odlučivši da tako postupi misli joj potekoše mirnijim tokom. Njom ovlada malaksalost i drije-mež. Toplina pokrivača je umiri. Željela je ostati budna, ali se sve teže odupirala snu. Mora da su joj tako prošli mnogi sati. Vatra je slabila i rasplamsavala se, sjene su tamnile i postajale svjetlije. Netko je s vremena na vrijeme ustajao i bacao drva na vatru. U mraku je odzvanjao bat sputanih konjskih kopita. Vjetar se utišao, a kojoti pobjegli. Više nije mogla otvoriti oči. A onda malo-pomalo, svijest o noći, divljini i o uspavljujućoj toplini pokrivača iščezne.

Kad se probudila, hladan zrak štipao joj je obraze. Naglo otvori jasne i svijetle oči. Vrhovi cedrova su se zarumenili od zraka sunca na izlasku. Vatra je pucketala. Modri dim dizao se pravo uvis. Joan sjedne i naglo se prisjeti svega. Roberts i Kells poslovali su oko vatre. Bill je donosio vodu. Njegov drug je doveo konje i razvezivao im noge.

Činilo se da nitko ne obraća pažnju na Joan. Ona ustade i poravna zamršenu kosu, koju je, dok je jahala, uvijek nosila spletenu niz leđa. Spavala je, dakle, u čizmama! To joj se dogodilo prvi put u životu. Kud je otišla do potoka da opere ruke i da se umije, muškarci se, kako joj se činilo, još uvijek nisu osvrtni na nju. Počela se nadati da je Roberts preuveličao opasnost. Njen konj je bio prilično plah i nije volio da ga diraju tuđe ruke. Bio se odmakao ud ostalih konja. Joan pođe k njemu. S mjestu gdje je stajao nije se vidio logor. Kad se vratila s potoka i privezala konja, bila je već toliko ohrabrila da je mogla prići vatri i pozdraviti muškarce.

— Dobro jutro — reče veselo.

U tom času Kells joj je bio okrenut leđima. On se nije maknuo, nije se osvrnuo niti je bilo kakvim drugim znakom pokazao da je čuo njen pozdrav. Bill je zurio u nju drsko, ali bez riječi. Roberts joj uzvрати pozdrav i kad ga je, potaknuta njegovim glasom, hitro pogledala, on se okrene u stranu. Ali, to joj je bilo dovoljno da vidi kako mu je lice tamno i izmoreno.

Joanina nada pretrpi iznenadan i silovit udar. Nešto nije bilo u redu, ali ona nije mogla pogoditi što. Strah i sumnja ukočiše joj udove. Osjetila je zadovoljstvo kad je sjela na obližnju stijenu. Roberts joj je donio doručak, ali nije razgovarao s njom, nije je čak ni pogledao. Ruke su mu se tresle. »Što se to događa?« — pitala se. Roberts se vrati vatri. Joan se morala prisiliti da jede. Bila je sigurna samo u jedno, da mora prikupiti što više snage i hrabrosti jer će joj i jedno i drugo ustrebat.

Tada primijeti da Roberts i Kells razgovaraju, ali tako tiho da nije mogla čuti o čemu govore. Po Robertsovima kretnjama je shvatila da on nečemu daje žestok otpor. Prestao je govoriti kao da je sukob bio riješen. Roberts je žureći i posrćući prikupljao i umotavao svoje stvari, a zatim pošao po konja. Životinja je još šepesala, ali je bilo očito da je sposobna za put. Roberts osedla konja i natovari na nj svoj zavežljaj. Zatim osedla i Joanina konja. Učinivši to, pride bliže uzdignuta čela, kao čovjek koji se mora suočiti s nečim čega se boji.

— Mi smo spremni, Joan. Idemo — zovnu on jakim, ali neprirodnim glasom.

Joan se uputi k njemu, ali tada Kells stupi između njih. Nje kao da i nije bilo, kao da je ni ne primjećuje, tako se taj zloslutni čovjek držao prema njoj. Okrenut Robertsu on se zaustavi na udaljenosti od nekoliko jardi.

— Robertse, pojaši konja i gubi se — reče on.

Roberts ispusti uzde i uspravi se. Maska više nije bila potrebna. Sada je bio sasvim siguran u ono čega se dotad samo pribojavao. Pretvaranje je bilo uzaludno. Sad mora biti muškarac. Njegovo lice postade blijedo i odlučno.

— Ne, neću poći bez djevojke — reče.

— Ali, ne možeš je oteti!

Joan se ukoči od zaprepaštenja. Tako, dakle, to je ono što se trebalo dogoditi. Srce joj gotovo stade. Bez daha, drhteći, gledala je dva muškarca, koji su u njenim očima poprimili goleme razmjere.

— Onda ću poći s vama — odgovori Roberts.

— Tvoje društvo nije poželjno.

— Ja ću ipak poći.

Bila je to samo igra riječima. Roberts je hlad-

nokrvno i nepokolebljivo prihvaćao ono što se moralo dogoditi. A Kells je sudeći po glasu, bio još uvijek miran, blag, dobrohotan i ljubezan.

— Imaš li ti imalo razuma, Robertse? — upita on.

Roberts ne odgovori.

— Idi kući. Nemoj ništa reći, ili reci bilo što, kako god želiš — nastavi Kells. — Ti si mi učinio uslugu u Kaliforniji. Ja pamtim usluge. Budi razuman i pođi svojim putem.

— Ne bez nje. Borit ću se ako treba — izjavi Roberts trgnuvši naglo rukama.

Joan nije propustila da zapazi izvanrednu pozornost blijedosivih očiju koje su gledale Roberta, njegovo lice, njegov pogled, njegove ruke.

— Kakva ti korist od borbe? — upita Kells nasmijavši se hladno. — To njoj neće pomoći... A ti bi morao znati kako će se borba završiti.

— Kells, spreman sam da umrem prije nego što tu djevojku prepustim tvojim kandžama — planu Roberts. — Ne namjeravam ovdje dalje stajati i natezati se s tobom. Pusti je, ili...

— Čini mi se da nisi budala — prekide ga Kells. Glas mu je bio blag, mekan, uvjerljiv, hladan. Iz njega je izbijala snaga i sigurnost. — Nije moj običaj da se svađam s budalama. Prihvati priliku koju ti pružam. Pođi svojim putem. Život je dragocjen, čovječe! Ovdje nemaš nikakvih izgleda. Što je za tebe jedna djevojka više ili manje?

— Kells, ja sam možda budala, ali, ja sam čovjek — vatreno odgovori Roberts. — Ti si nečovjek, Kells! Znao sam te otprije, još dok smo bili skupa na nalazištima zlata. Ali, nisam mogao zamisliti da si u stanju stajati tako i govoriti slatkorječivo

i ljubezno, a bez ijednog ljudskog osjećaja! Pusti je ili ću posegnuti za svojim revolverom!

— Robertse, zar ti nemaš ženu i djecu?

— Da, imam — povika Roberts promuklo. — I ta žena će me se odreći ako Joan Randle prepustim tebi. I ja imam odraslu kćer. Možda će i ona jednoga dana zatrebati čovjeka koji će biti spreman da stane između nje i nekoga takvog kao što si ti, Jack Kells!

Robertsov zanos i gnjev nisu imali nikakva učinka na Jacka Kellsa. Jedino su izazvali njegovu okrutnu narav.

— Hoćeš li poći svojim putem?

— Ne! — zagrmi Roberts.

Joan je bila očarana hitrom izmjenom riječi između njenog prijatelja i neprijatelja. Ali, sada je svlada grč straha. Gledala je kako se muškarci bore, ali nikada nije vidjela borbu na život i smrt. Roberts čučne poput vuka koji je začuo lajež psa. Iz očiju mu je sijevao bijes. Njegovo rame se naglo trže, a ruka poleti za pištoljem.

Zažmurivši i pokrivši uši rukama Joan pobježe od mjesta groze. Trčala je naslijepo. A onda iza sebe začuje prigušeni prasak revolvera.

3.

Joan je trčala posrćući preko stijena i grmlja. Na oči joj je pao mrak, a u duši zavladao užas. Našla se već među cedrovima kad je netko ščepa s leđa. Nečije ruke se oviše oko nje poput zmije. Bila je na kraju svojih snaga, ali nije se smjela predati. Otimala se dok se nije oslobodila. Bill ju je uhvatio. On reče nešto što ona nije razumjela. Joan dohvati cedrovu granu i počne se braniti od Billa, a ujedno i od hladne crne groze koja se poput nečeg živog zavukla u njenu dušu, njenu krv, njene mišiće.

Kad se dovoljno pribrala i smirila, ugleda Kellsa koji je prilazio vodeći svog i njenog konja. Vidjevši ga, Joan osjeti kako je obuzima neka neobična, prodorna toplina. A onda se sjeti Roberta.

— Ro... Roberts? — promuća ona.

Kells je pogleda prodorno.

— Gospođice Randle, morao sam prihvatiti borbu s vašim prijateljem — reče.

— Vi, vi! Je li mrtav?

— Samo sam mu prebio ruku u kojoj je držao revolver. Da to nisam učinio, nekog bi ranio. Odjahat će natrag do Hoadlyja i obavijestiti vaše. Tako će saznati da ste izvan opasnosti i u sigurnim rukama.

— U sigurnim rukama? — prošapće ona.

— Tako je kao što sam rekao, gospođice Rand-

le. Ako se na granici može biti siguran, onda je to moguće samo sa mnom.

— Ali, ja hoću kući. Oh, molim vas, pustite me!

— To mi nije ni na kraj pameti.

— Onda... što ćete... učiniti sa mnom?

Nanovo je prodorno pogleda. Njegove su oči bile jasne, bez ijedne mrlje, kao kristal, bez hladnoće, bez topline, bez izraza.

— Za vas ću dobiti punu bačvu zlata.

— Kako? — upita ona čudeći se.

— Ucjenom. Prije ili poslije ti kopači naići će na bogato nalazište zlata. Znam to sigurno. Moram i ja živjeti na neki način.

Dok je to govorio Kells je pritezao kolan njena sedla. Njegov glas njegovo vladanje, ljubezan smiješak na njegovu inteligentnom licu, sve se to činilo kao odraz iskrenosti. Kad samo ne bi bilo tih neobičnih očiju, ona bi mu sve povjerovala. Ali, ovako, mučila ju je sumnja. Sjetila se kako je Roberts opisao tog čovjeka. Nastojala je prikupiti sve svoje snage, koje je uzdrmalo saznanje da se Robertsu dogodila nesreća. Međutim, ako je samo ranjen, ako mu dopuste da ode kući, bar je neće progoniti misao o njegovoj smrti. Odjednom se osjetila toliko osnaženom da prihvati teškoću položaja u kojem se našla.

Bill je stajao po strani. Njegovo grubo crveno lice glupo se kesilo.

— Bill — zovne Kells — vrati se i pomози Halloyu da se spakira. Zatim slijedite moj trag.

Bill kimnu glavom i udalji se. Kells viknu za njim:

— Nemoj zadirzivati Roberts, on je malko zlovoljan.

— Ha! Ho! Ha! — smijao se Bill.

Njegov hrapavi smijeh odzvanjao je neskladno u Joaninim ušima. Ali, bila je naviknuta na ljude koji su se veselili onome što je neveselo.

— Popnite se na svog konja, gospođice Randle — reče Kells pošto je sam uzjahao. — Čeka nas dug put. Trebat ćete svu svoju snagu. Zbog toga vas savjetujem da tiho i bez opiranja pođete za mnom i da ne pokušavate bježati. Neće vam biti ni od kakve koristi.

Joan se pope u svoje sedlo i pojase za njim. Jednom se osvrnula u nadi da će vidjeti Robertsa i da će mu moći mahnuti rukom. Vidjela je njegova konja kako stoji osedlan, vidjela je i Billa kako tovari zavežljaj, ali Robertsa nije bilo. Cedrovi su bili sve gušći, a onda se logor izgubi s vida. Kad je ponovo pogledala naprijed, najprije procijeni vrijednost i osobine Kellova konja. Razumjela se u konje. Cijeli život je provela s njima. Kells je jahao krupnog riđana iz kojeg kao da je izvirala brzina i izdržljivost. Njen poni ne bi nikako mogao pobjeći tom velikom riđanu. Ipak, Joan je još uvijek s nadom pomišljala na bijeg, samo ako joj se pruži zgodna prilika.

Jutro je bilo rumeno, vedro, prohladno. Oštar miris lebdio je u zraku. Bjelorepi jelen u skokovima pretrči preko čistine. Zasvođene planine su strmim crno obrubljenim kosinama zasjenjivale brežuljke u svom podnožju.

Joan se borila sa svojim vlastitim mislima i proturječnim osjećanjima. Jahala je kroz divljinu s drumskim razbojnikom koji ju je zarobio da bi dobio otkupninu. To je bilo gotovo nevjerojatno. Nije se mogla osloboditi misli na svakojake opasnosti. Pokušavala je zaboraviti Robertsove riječi, ali joj one nisu davale mira. Samo da nije tako

zgodna, rekao je. Joan je znala da lijepo izgleda, ali tome nije nikada pridavala osobitu važnost. Bilo je očito da Kellsa nije očarala njena vanjšina, kao što je Roberts zamišljao. Kells je dosada nije gotovo ni pogledao. Zlato, to je ono što takav čovjek želi. Pitala se koliku bi otkupninu mogao tražiti Kells, kako će njen ujak doći do novca i postoji li vjerojatnost da se otkrije to bogato nalazište zlata. Tada se sjeti majke koja je umrla dok je ona bila djevojčica i neobičan, blagi bol ovlada njome. Zatim vidje svog ujaka, velikog, krepkog, srdačnog i divnog čovjeka, s njegovim smijehom i dobrotom, njegovom ljubavlju prema njoj i njegovom neugasivom vjerom da će uskoro naići na bogato nalazište zlata. Strašnu će uzbunu podići kad dočuje da je nestala! Selo bi se moglo podvojiti. Nekoliko ju je mladih žena u tom malom naselju mrzilo, a mladi ljudi će imati više mira kad nje ne bude. Najednom joj misli skrenuše Jimu Cleveu koji je bio uzrok njenoj nesreći. Bila je gotovo zaboravila na njega. On je u međuvremenu porastao u njenim očima. Bilo je ugodno sjetiti se da se tukao zbog nje i da je to zatajio pred njom! Ipak, ona ga je krivo prosudila. Mrzila ga je, jer joj je bio drag, možda i više od toga! Ta misao je potrese. Prisjeti se njegovih poljubaca i ponovo plane od srdžbe. A da ga i nije mrzila, morala bi ga zamrziti nakon tog njegova postupka. Bio je besposličar, ruglo u selu. Jurio je za njom i ponašao se tako da su njeni ostali obožavatelji vjerovali da je njoj stalo do njega, da je nepostojana i prevrtljiva. A sad je drukčije. Strahovito je pogriješio. Uplašio ju je svojom prijetnjom da će se pridružiti razbojnicima. Pošla je za njim da bi ga odvrtila od te pogibeljne na-

mjere. Gdje je sada Jim Cleve? U glavu joj se uvrtilo misao samo o jednoj mogućnosti. Jim je odjahao prema granici sa čvrstom i očajničkom namjerom da nađe Kellsa, Guldena i ostale zloglasne ljude u tim besputnim predjelima. A ona, uzročnik svega, nalazi se ovdje kao zarobljenik tog istog Kellsa! Vode je u taj divlji granični kraj. Tamo će se susresti Kells i Jim Cleve. Jim će je naći u Kellsovim rukama. Tada će nastati pakao. Ta mogućnost prožme je ponovo stravom. Zadrhtala je, ali ne samo zbog toga. I nešto drugo uzbuđivalo je njeno biće. Shvatila je da je to oduševljenje za pustolovine. Na tu misao srce joj življe zakuca, a onda se zapanji i posrami pred tom novom i nepoznatom stranom svoje naravi.

I dok su tako njene misli potiskivale jedna drugu, jutarnji su sati hitro prolazili. Miljama su se uspinjali i silazili preko bregova u podnožju gorja. Najednom se pred njima otvori zeleni, divlji kanjon žutih stijena što otvara put u planine.

Kells stade na travnatoj obali plitkog potoka.

— Sjašite. Objedovat ćemo ovdje i pustiti ko-
nje da se odmore — reče Joan. — Ne mogu reći
ništa drugo nego da ste hrabri. Od jutros smo
prešli dobrih dvadeset i pet milja.

Ulaz u kanjon bio je divlji, — ali ukrašen zelenilom. Vrbe, johe i jasike rasle su uz potok. Zelena obala bila je poput livade. Joan primijeti neku smeđu priliku, jelena ili medvjeda, kako se prokrada među omorikama na obronku. Ona sjaše i tek tada postade svjesna bola u ukočenim nogama. Bilo je ugodno protegnuti ih. Osvrnuvši se, vidje ostale muškarce kako dolaze s konjima i tovarom. Naviknuta da brzo zapaža, primijeti da imaju jednog tovarnog konja više. Ili možda prije

nije vidjela dobro? Zatim se okrene na drugu stranu. Kells je rasedlavao konje. Bio je žilav i mišićav. Radio je brzo i vješto. Veliki revolver s modrim bubnjem njihao mu se o pasu. Savijeni crni držak ponukao ju je na misao o čvrstom zahvatu šake. Kells nije zavezao noge konjima. On pljesnu svog ridana po stegnu i povede ga k potoku. Joanin poni ih je slijedio. Životinje se napojiše i oprezno, klizajući se preko stijena, prijeđoše na drugu obalu i izvaljaše se u travi. A tada pristigoše i ostali muškarci. Joan je to bilo drago. Nije o tome mislila ranije, ali sada je osjećala da je bolje ako nije sama s Kellsom. Tada zapazi da u krdu nema onog jednog konja više. To joj je bilo čudno, pa pomisli da u njenoj glavi nije sve u redu.

— Rastovari zavežljaje, Bill — reče Kells.

Vatra je opet bila naložena, obavljene su pripreme za ručak. Bill i Hallowey bili su brbljavi mladići. Kad ih Kells ne bi vidio, kradomice su pogledali Joan. Hallowey je zviždukao neku Dixijevu melodiju. A onda Bill, koristeći odsutnost Kellsa koji je bio sišao do potoka, počne zlokobno škiljiti i požudno gledati Joan. Ona se držala kao da ga ne primjećuje i sklanjala je pogled. Dva razbojnika počеше dobacivati:

— Ona je samo ponosna nevaljalka! Ali, mene ne može prevariti. Upoznao sam gomilu žena.

Na to se Hallowey grohotom nasmije, a onda nastaviše tišim glasom izmjenjujući tajanstvene znake. Kells se vrati noseći vedricu vode.

— Što se to događa s vama, ljudi? — upita on.

— Isto što i s tobom — odgovori Bill oštro, pokazavši kako sitnica može raspaliti i izmijeniti divlje i grube ljude.

— Šefe, ovo je neuobičajena družina — doda Hallowey smiješći se pomirljivo. — Bill je na svoj način živahan. Što on tu može. Ti znaš kakvo je on mrzovoljno brundalo. Nek mu bude, meni je drago.

Kells se nije udostojio da na to odgovori i okrenuvši se nastavi posao. Joan je izbliza vidjela njegove oči i opet bila zapanjena. To nisu bile oči, nego sive praznine, dva neprozirna otvora iza kojih se nije moglo vidjeti ništa, a koje su ipak skrivale nešto grozno.

Pripreme za objed su napredovale. Bill i Hallowey su otezali, ali su učinili što treba. Tada se muškarci prihvatiše jela s tekom koji su potaknuli rad i boravak na otvorenom. Joan sjedne po strani, na obali potoka, i nakon što je utažila glad prileže uz sjenu johinog grma da se odmori. Neka sjenka promakne kraj nje. Pogledavši uvis, vidje orla kako leti iznad vrleti kanjona. Počela ju je obuzimati pospanost i ona joj se donekle prepusti sklopivši oči. Vrijeme je sporo prolazilo. Radije bi bila u sedlu. Ali, ljudima se nije žurilo. Oni nisu znali što bi s vremenom nego da ga rasipaju. Nastojala je da se odupre želji za žurbom i akcijom. Ništa se nije moglo postići zabrinutošću. Iako se nije mirila sa sudbinom, njena nada je počela slabiti. Nešto neodređeno nagoviještalo je nevolju.

Iz misli je prenu rzanje konja i topot kopita. Kad je sjela, vidje muškarce kako pakiraju stvari i sedlaju konje. Kells joj se tog dana obratio samo dva puta. Bila mu je zahvalna na šutnji, ali je nije mogla razumjeti. Mora da je bio zaokupljen mislima koje se nisu podudarale sa ljubez-

nim izgledom njegova lica. Činilo se da je blag i dobroćudan. Ali, Joan je počela uviđati da on nije takav kakvim se čini. Njegove misli su bile zaokupljene nečim određenim. Sigurno ga nije mučila savjest, a ni velika briga. Možda je to prije bila neka zamisao, neki plan, smišljanje neke akcije. Joan se pitala ne zaokuplja li ga možda zlato što ga misli dobiti ucjenom.

Kad je sve bilo spremno za ponovni polazak, ona ustade. Kellsov riđan bio je nešto neposlušan. Bill doda Joan uzde njenog konja i njihove se ruke dotakoše. Dodir je bio slučajan, ali je Bill zgrabi za ruku. Ona ga instiktivno odgurne jedva razumijevajući što je htio. Tada ugleda kako ispod smeđe boje njegova lica navire tamna rumen. On posegne za njom i stavi joj ruku na grudi. Bio je to instiktivni pokret životinje. On nije razmišljao. Jednostavno se nije mogao oduprijeti nagonu. Dovoljno dugo je živjela među grubim i sirovim ljudima, pa je znala da on uopće nije imao nikakve misli u glavi. Ali, zbog bestidnosti njegova dodira, ona ustukne i krikne.

Iza sebe začu brze korake i oštar suhi dah.

— Hej, Jack? — viknu Bill.

Tada se Kells žustro i divlje nađe među njima. Zamahne revolverom i svom snagom udari Billa po licu. Čovjek padne mlohavo i teško i ostade ležeći, dok je duboka zasjeklina preko njegove obrve krvarila. Kells je stajao nad njim spuštajući polako revolver. Joan se uplaši da će pucati.

— Oh, ne, ne! — viknu ona. — Nije mi učinio ništa nažao.

Kells je odgurne. Kad ju je dotakao, učini joj se kao da ju je udarila električna struja. Lice mu se nije izmijenilo, ali su mu zato oči bile strašne.

Iza njegova sivila svjetlucale su čudne, crvene mrlje.

— Povedite svog konja — naredi on. — Ne, pođite sama preko potoka. Tamo je staza. Idite uz kanjon. Ja ću doći uskoro. Ne bježite i ne sakrivajte se. To bi bilo najgore što možete učiniti. Požurite!

Joan poslušao. Prođe pored Halloweya koji je stajao opuštene vilice, brzo siđe do potoka i prijeđe preko njega skačući sa stijene na stijenu. Nađe stazu i žureći pođe njome. Nije se osvrnula. Nije ni pomislila da se sakrije ili pobjegne. Postupala je po nalogu, svjesna tajanstvene snage koja vlada njome. Jednom je čula bučne glasove muškaraca i uzbuđeno rzanje konja. Staza je skretala ispod lijevog zida kanjona i nastavljala se uz potok što šumi. Učinilo joj se da je čula pucnje i to je uplašila, ali nije bila sigurna. Zastade osluškujući. Do njenih ušiju dopiralo je samo žuborenje brze vode i hujanje vjetra u omorikama. Pođe dalje sabirući misli i nagađajući o značenju Kellova ponašanja.

Što ga je pokretalo? Nije bila sigurna. Sumnjala je u sve što je bilo u vezi s njim osim u njegovu okrutnu snagu i strahovitu moć kojom je vladao svojom okolinom.

Kratak zov prisili je da stane i da se osvrne. Dva su tovarna konja kasala stazom. Kells ih je tjerao vodeći njena konja. Drugih muškaraca nije bilo. Kells je ubrzo dostigne. Morala se skloniti sa staze da bi propustila tovarne konje. On joj dobacila uzde.

— Uzjašite!

Udovoljivši zahtjevu, ona se odvažno okrenu prema njemu i upita:

— Gdje su ostali muškarci?

— Rastali smo se — odgovori on kratko.

— Zašto? — ustraje ona.

— Dobro, ako baš želite znati, zbog toga što je njihova pažnja prema vama bila veća nego što to meni odgovara.

— Njihova pažnja prema meni?! — usklikne Joan zaprepašteno.

Njegove sive, pronicave oči pogledaše je prodorno. Ona hitro uoči razliku između tog pogleda i zaključka koji bi se mogao izvesti iz njegovih riječi. Posumnjao je da je očijukala s tim lupežima s ciljem da se njihovom pomoći oslobodi njega. To je bila samo sumnja, kako je pokazao njegov kratki pogled. Možda bi joj tobožnje neshvaćanje, izigravanje nevinosti i neznanja moglo pomoći u borbi s tim čudnim čovjekom. Ona odlučila da to pokuša, da upotrijebi svu svoju žensku pronicljivost, domišljatost i lukavost. Protivnik je bio obrazovan, a istovremeno zločinac i izopćenik. Duboko u njemu možda su bila zapretana sjećanja na drukčiji život. Možda bi se ta sjećanja mogla oživjeti. Joan u tom času shvati da će ako uspije razumjeti i uvijek naslutiti njegove prave namjere, biti u stanju da izađe na kraj s njime.

— Bill i njegov drug previše su mislili na otкупninu koju pokušavam dobiti — nastavi Kells nasmijavši se kratko. — A sad, idemo! Jašite odmah iza mene. — Joan skrene na stazu. Njegov smijeh joj je odzvanjao u ušima. Da li se samo podrugivao? Može li se vjerovati ijednoj riječi koju taj čovjek izgovori? Bila je, čini se, jednako bespomoćna u nastojanju da ga prozre, kao što je bio bespomoćan položaj u kome se nalazila.

Ušli su u kanjon, tipičan za taj planinski predio. Stazom koja je krivudala podno žutih litica već odavna nitko nije putovao. Joan nije uočavala nikakvih tragova osim onih koje su iza sebe ostavili jeleni i pume. Divlje životinje koje su se lijeno zavračile u svoje jazbine, zečevi koji su gotovo bez straha skakutali i tetrijebi koji su bez žurbe uzlijetali svjedočili su o divljini kraja. Prodoše pored porušene brvnare, koji su nekad, nema sumnje, koristili kopači zlata i lovci. Tu se staza završavala. Ali, Kells je produžio uz kanjon. I jedino što je Joan mogla vidjeti bile su litice koje su sve strmije dizale uvis, šume koje su postajale sve gušće i prostor koji se sve više širio.

Na jednom zaokretu, kad je drugi tovarni konj, koji po svoj prilici nije bio naviknut na svoju dužnost, došao u Joanin vidokrug, nju prenerazi njegova sličnost s jednim drugim konjem koji joj je bio poznat. Teško da je to bio dojam koji je stekla vidjevši samo nekoliko puta Kellsova, Billova ili bilo čijeg drugog konja. Zbog toga još jednom pogleda životinju izučavajući njeno držanje i ponašanje. Nije joj trebalo dugo da utvrdi kako to nije tovarni konj. To je uznemiri, pa se nikako nije mogla osloboditi misli o njoj. Bila je opreznija nego ikad. Najednom se dosjeti da je taj konj nalik Robertsovu konju. Zastade joj dah i ponovo je prodoše ledeni srsi. Zatvori oči da bi se bolje prisjetila značajnih oznaka Robertsova ridana: bijela prednja lijeva noga, četvrtasta mrlja na čelu i nemirna vitica grive. Kad se prisjetila svih tih oznaka bila je sigurna da će ih vidjeti na tom tovarnom konju. Bojala se da otvori oči. Prisili se da pogleda i učini joj se da vidi sve tri oznake.

Još uvijek se nadala. A onda se konj, tražeći put, okrene k njoj i otkrije svijetlu mrlju na čelu.

Joan ga konačno prepozna. Roberts nije bio na putu kući. Kells je lagao. Kells ga je ubio. Kakav jasan i strašan dokaz! Robertsovo se tmurno proricanje obistinilo. Joan iznenada osjeti muku bol i spopadne je vrtoglavica. Krajnjim naporom snage održavala se u sedlu. Borila se sa strahom kao s nekom zvijeri. Nagnuta nad sedlom, zatvorenih očiju, puštajući svog ponija da sam traži put, trpjela je od udarca što joj ga je zadalo strašno otkriće, ali nije dopustila da je potpuno savlada. I dok se tako borila sa slabošću svog tijela, u svijesti je hitro razmotrila izmijenjenu situaciju. Shvatila je Kellsa i zapanjujuću zbilju opasnosti u kojoj se našla. Sumnje su potpuno iščezle. Sve je bilo jasno, stvarno, neumoljivo prisutno. Ni sama nije znala kako, ali bila je obmanjena poput djeteta. Ta priča o ucjeni bila je lažna. Kellsova tvrdnja da je napustio društvo Billa i Halloweya da ne bi morao s njima dijeliti otkupninu bila je također lažna. U svijetlu njenih novih otkrića, ideja o ucjeni bila je smešna. Od prvog časa Kells je htio samo nju. Pokušao je nagovoriti Roberta da je ostavi i kad nije uspio u tome, on ga je ubio. Zbog istog razloga oslobodio se ostale dvojice i sad je Joan bila sigurna da je malo prije čula pucanj. Sve Kellsove crne zamisli postadoše joj jasne. Za nju su značile sudbinu goru od ropstva ili mučenja ili smrti, najtežu sudbinu koja može zadesiti ženu.

Stvarnost svega toga bila je zapanjujuća. Priče koje je ona smatrala nemogućima bile su istinite. Ona, njena rodbina i njeni prijatelji osjećali su se sigurnim u svom selu, bili su sretni u svom

radu i puni pouzdanja u dobro, pa su jedva mogli vjerovati govorkanjima o ovome što ona upravo doživljava. Diližansa koju su opljačkali drumski razbojnici, usamljeni kopač zlata ubijen i opljačkan, tučnjave i puškaranja po krčmama i putovima i beskorisno traganje na granici za neumornim jahačima, lukavim poput Arapa i brzim poput Apača, sve je to sada bila zbilja, dovoljno užusna da više i nema straha od najgoreg. Njeno zatočeništvo, značenje tog zatočeništva, sve je to bilo grozan poticaj Joaninoj inteligenciji i hrabrosti. Budući da je još bila živa, što je bilo čudno s obzirom na sve ono što je doznala o Kellsu i ljudima njegova kova, trebala mu se oduprijeti svime što je moglo biti zlobno, spretno, pakleno u prirodi žene. Morala ga je pobijediti, zavarati, ubiti, ili sama poginuti. Nije bila djevojka koju bi razbojnik samo mogao tako odvući u svoj planinski brlog i od nje načiniti igračku. Strava je prodrla duboko u nju i otkrila neslućenu snagu, koja joj u dotadašnjem načinu života nije ni trebala. Više se nije bojala. Usporedi svoju snagu Kellsovom i učini joj je da je jača od njega. Osjećala se kao žena koja je donedavna bila razumna djevojčica, koja se sjećala maglovite i sretne prošlosti i sanjarila o nemogućim pustolovinama u svojoj vlastitoj budućnosti. Mržnja i gnjev zbog povrijeđene ženstvenosti nisu više bili tajna za ohrabrenu dušu Joan Randle.

4.

Joan Randle je jahala neprestano kroz kanjon do njegova kraja, a zatim, prošavši jednim prijelazom, kroz drugi kanjon. Dobro se čuvala da joj Kells ne zagleda u oči jer je posve sigurno znala da one skrivaju snagu, hrabrost i tajnu njene duše.

Zatim je tlo kojim su putovali postalo toliko neravno i strmo da je prije svega morala misliti o svom konju i o vlastitoj sigurnosti. Kells se uspinjao preko stjenovitih brda, pa ga je ponekad morala slijediti pješke. Miljama su putovali kroz tu kamenitu divljinu. Lisice i vukovi, osvrćući se plašljivo, pretrčavali su preko čistine. Svuda naokolo izvijali su se uvis planinski vrhovi. Poslijepodne je bilo dobrano poodmaklo kad se Kells počeo spuštati. Jahao je krivudavom putanjom niz nagrizene kosine i guštaram obrasle padine, sve niže i niže, opet u kanjone.

S mjesta gdje je Kells konačno stao bio je vidljiv jedan planinski vrh. Plavetnilo oko njega zarumenila je vatra sunca na zalazu. Tako se završilo najdulje putovanje u sedlu koje je Joan ikad prevalila u jednom danu. Miljama i miljama su se uspinjali i silazili vijugavim bespućima preko planina. Joan jedva da je imala ikakva pojma o pravcu kretanja. Bila je potpuno zbunjena i izgubljena. Mjesto gdje su stali bilo je najdivnije i najljepše koje je ikad vidjela. Tu se završavao

kanjon. Bio je uzak, niskih stijena i ukrašen travom, divljim ružama, vrbama, omorikama i balzomovim drvećem. Jeleni, uspravljenih dugih ušiju, stajali su nepomični, znatiželjni i pitomi poput goveda. U visokoj travi nazirali su se tragovi sitne zvjeradi koja se sklanjala pred pridošlicama.

A onda, pod jednim divovskim balzomovim drvetom, koje je dosegalo visoko do ruba litice, Joan ugleda malu drvenu kolibu bez prednjeg zida. Nije bila sagrađena davno, jer su krajevi balvana bili još žuti. Nije podsjećala na kolibe lovaca i kopača zlata što ih je Joan vidjela na putovanjima sa svojim ujakom.

Jednim kratkim, ali sveobuhvatnim pogledom Joan je shvatila situaciju. Kells je sjahao i prišao Joj. Ona ga pogleda iskreno, iako ne posve izravno.

— Umorna sam, umorna gotovo toliko da ne mogu sići s konja — reče ona.

— Pedeset milja stijena i guštara, uspinjanja i silaženja! Bez ijedne riječi prosvjeda! — usklikne on zadržano. — To je bio podvig, djevojko!

— Gdje smo sad?

— Ovo je Izgubljeni kanjon. Samo nekoliko ljudi zna za njega i oni su udruženi sa mnom. Namjeravam da vas zadržim ovdje.

— Koliko dugo? — Osjećala je snagu njegova upornog pogleda.

Hm; toliko — odgovori on sporo — dok ne dubljem otkupninu.

Koliko ćete tražiti?

— Sada vrijedite stotinu tisuća u zlatu... Možda ću vas kasnije dati i za nižu cijenu.

Joaninom izoštrenom opažanju nije izmaklo značenje njegovih riječi. On ju je iskušavao.

— Oh, jadni ujak! On neće nikad, nikad smoći toliko.

— Siguran sam da hoće — odgovori Kells bezobzirno.

Bila je ukočena od umora i nespretno je silazila sa sedla. Kells joj pomogne pridržavajući je nježno kao pravi kavalir. Njegov uljudan postupak nije zbunio Joanu. Prvi trenuci mučnih sumnji bili su za njom. Intuicija ju je upućivala na pravi put. Kells je mogao biti, a vjerojatno je bio, najpokvareniji izopćenik društva, ali prisustvo djevojke kao što je ona bila, koliko god ga uzbuđivalo, moralo je u njemu izazvati uspomene na vrijeme kada je po svojoj obitelji, odgoju i običajima bio sasvim drugi čovjek. Njegov malo-prijašnji postupak, baš kao i postupak razbojnika Billa, bio je instinktivan, izvan njegove kontrole. Baš ta neznatna okolnost, ta krhka veza koja je Kellsa spajala s njegovom prošlošću i boljim životom, neizmjerljivo je obodрила Joan i ukazala joj na ulogu koju je morala odigrati.

— Vi ste vrlo galantan razbojnik — reče ona.

On kao da to nije čuo ni primijetio. — Njegov pogled ju je mjerio od glave do nogu. Zatim se primakne bliže, kao da želi njenu visinu usporediti sa svojom.

— Nisam znao da ste toliko visoki. Viši od mog ramena.

— Da, ja sam vrlo mršava i visoka.

— Mršava! Ne to. Vaš stas je divan — visok, vitak, jak. Podsjećate me na djevojku po imenu . Nez Perce koju sam nekad poznao. Vi ste divan stvor. Zar to niste znali?

— Ne, posebno. Moji prijatelji se nisu usuđivali da mi laskaju. Mislím da ću to od vas mo-

rati podnositi. Ali, nisam očekivala toliku pažnju od Jacka Kellsa iz »Crne legije«.

— »Crna legija«? Gdje ste čuli to ime?

— Nigdje ga nisam čula. Sama sam ga izmislila.

— Tako, izmislili ste nešto što ću ja upotrijebiti.. A kako vam je ime? Kako vas je Roberts zvao?

Na spomen Robertsova imena jeza prožme cijelo Joanino biće, ali se savlada i ni okom ne trepne.

— Moje ime je Joan.

— Joan! — On položi ruke na njena ramena i okrene je prema sebi.

Dugo ju je gledao. Njegov pogled je se doimao kao odsjev sunca s ledene ploče. Morala je gledati u njega. To je bio njen odsudni ispit. Satima se pripremala za to, čeličila samu sebe. Pomoživši se kratko, smjelo ga pogleda u oči. One su bile prozori crnog pakla. Dugo je gledala u taj otvoreni mračni ponor. A Kells je u njenim očima mogao vidjeti samo tjeskobu, strah i neznanje nevine, plahe djevojke.

— Joan! Zna li vi zašto sam vas doveo ova-
mo?

— Da, naravno, pa vi ste mi rekli — odgovori ona čvrstim glasom. — I bojim se da ćete me morati odvesti kući, a da ne dobijete ni prebijene pare.

Zna li što namjeravam učiniti s vama? —
nastavi on muklo.

Učiniti sa mnom? — poput jeke ponovi ona, u da ni jedan mišić ne zadrhta na njemu licu.

— Vi, vi niste rekli... Nisam mislila... Ali vi mi nećete učiniti ništa nažao? Nisam ja kriva što moj ujak nema zlata da plati otkupninu.

On je prodrma. Njegovo lice se izmijeni, postade tamnije.

— Vi znate na što ja mislim.

— Ne, ne znam — s tobožnjom srdžbom pokušava se izvući iz njegova zahvata. On je stisne još čvršće.

— Koliko vam je godina?

Njen uzrast i razvijenost su ukazivali na Joaninu pravu dob. Inače su je mnogi smatrali za vrlo mladu djevojku.

— Sedamnaest — odgovori ona. To nije bila istina. Laž nije zapela na Joaninim usnama koje su dotada svaku dvoličnost smatrale nedostojnom.

— Sedamnaest! — usklikne on začuđeno. — Istina?

Ona prezrivo uzdigne svoje lice i ne odgovori ništa.

— A ja sam mislio da ste žena. Držao sam da vam je dvadeset i pet, najmanje dvadeset i dvije godine. Sedamnaest, s tim izgledom! Pa vi ste samo djevojčica, dijete. Vi ne znate ništa.

Tada je pusti, gotovo naprasito, kao da je bio razljućen, na nju ili na sama sebe, okrene se i uputi konjima. Napor tog dvoboja oslabi je, ali oslobođena njegova pogleda i sigurna da je izvojevala pobjedu, ona ubrzo povratu ravnotežu. Vjerojatno će proći još kroz mnoge teške kušnje. Međutim, znala je, da nikad više neće biti tako blizu odavanja tajne o svom strahu, o svom znanju, o sebi.

Osamljenost, u kojoj se našla kad se udaljila od Kellsa, neobično je djelovala na nju. Ona pro-

trnu, nešto strašno će joj se dogoditi u toj pustoj tihoj guduri. Ispod balzamovog drveta bila je kupa načinjena od ravnih kamenih ploča. Brz, jedva metar širok potok, tekao je u blizini. Primijetivši nešto bijelo na deblu drveta, Joan priđe bliže. Bila je to igraća karta, as herca, pričvršćena o drvo a nekoliko revolverskih metaka, od kojih je svaki pogodio crveno srce, dok ga je jedan gotovo raznio. Iznad kruga rupa od metaka bilo je olovkom, nespretnim slovima naškrabano »Gulden«... Kako je nedavno, samo nekoliko noći unatrag, kad joj je Jim Cleve zaprijetio imenima Kellsa i Guldena, mogla pretpostaviti da su oni stvarni ljudi koje će sresti i kojih će se bojati! A ovdje je bila zarobljenik jednog od njih. Pitat će Kellsa tko je i što je taj Gulden.

Koliba jedva da je mogla biti štagalj. Nije imala ni ognjišta ni prozora, a pod joj je bio od osušenih balzamovih grana. Nejasna staza vodila je od kolibe dolje, do kanjona. Ako je Joan išta mogla suditi o stazama, onda ova ovdje već mjesecima nije vidjela tragove konjskih kopita. Kells ju je uistinu doveo na skrovito mjesto, možda na jedno od onih mjesta za koje se govorilo da nisu pristupačna nikome osim planinskom jastrebu, Joan je znala da bi samo Indijanac mogao slijediti krivudav, stjenovit trag, kojim ju je Kells ova-mo doveo. Nikad je njeni ljudi ne bi pronašli.

Poslije dugog jahanja bila je znojna, prašnjavu i izgrebena. Kosa joj je bila raščupana, a odjeća zgužvana. Zbog toga pođe do svog sedla, koje je Kells već bio skinuo s ponija, i otvorivši bisage, uzme torbu sa svojim stvarima. Nije ih bilo mnogo, ali sada, na tom neočekivanom i prisilnom putovanju, te stvarčice su bile od neprocjenjive

vrijednosti. Tu je bio ručnik, sapun, četkica za zube, češalj, četka, jedan crveni šal i rukavice. Padne joj na um kako je rijetko kad nosila tu torbu sa sobom. Najprije pripiše slučaju što ju je ovaj put ponijela, a onda s iskrenim zadovoljstvom prizna da je motiv mogao biti i mala taština. Uzevši torbu pođe do potoka, zavrne rukave i počne se dotjerivati. Vještima prstima preplete kosu kao što ju je nosila kad joj je bilo šesnaest godina. Zatim ustane i odlučno pođe do mjesta gdje je Kells raspremao tovar.

— Pomoći ću vam oko spremanja — reče ona. On je klečao usred gomile u žurbi izbačenih logorskih potrepština. Pogleda je, od njenih skladnih, jakih i preplanulih ruku do lica koje se bilo zaručilo od umivanja.

— Čujte, pa vi ste zgodna djevojka!

On to izgovori s ushićenjem i s iskrenim divljenjem, bez ikakve lukavosti ili posljednje misli; pa da je bio i sam đavo, to uopće ne bi umanjilo iskaz pažnje mladosti i ljepoti.

— Veseli me ako je tako, ali molim vas nemojte o tome govoriti — odvrati ona jednostavno.

Zatim mu brzim i poslovnim kretnjama pomogne da sredi gomilu nastalu krivnjom neiskusna tovarnog konja, koji je nosio zavežljaj s tim stvarima. Kad je sve bilo sređeno, ona počne mijesiti tijesto za pogačice dok je on ložio vatru. Dobiva se dojam da je pred njenom spretnošću uzmaknuo više nego što bi to ona željela. Govorio je vrlo malo, ali je često pogledao na nju. Situacija je bila za njega nova i nije se snalazio. Naslućivala je da on razmišlja o njenu izgledu dok je, klečeći, brašnjavim rukama prevrtala tijesto u tavi, o ugodnim promjenama koje jedna djevojka

može unijeti u bilo koje mjesto, o tome kako je čudno da djevojka, umjesto da se skupi pod drvetom i da tuguje za domom, lošu situaciju čini snošljivom.

Naskoro posjedaše, prekrizivši noge, oko navoštenog platna za pokrivanje tovara, na kojem je bila postavljena večera. Bila je to najčudnija večera za koju je Joan ikad sjela. Sve je bilo nalik na ružan san pun opasnosti i straha. U Kellsovu ponašanju teško je bilo primijetiti ikakvu promjenu, osim što mu je lice, koje je dotada bilo ljubazno, postalo nešto kruće. Obraćao joj se jedino kad joj je nudio još mesa, pogačica ili kave. Kad je večera bila završena, nije joj dopustio da opere tave i lonce, nego je to sam uradio.

Joan pođe do klupe pod drvetom, blizu logorske vatre. Rumeni sumrak prekrivao je kanjon. Daleko gore, na strmom planinskom vrhu blijedio je posljednji žar zašlog sunca. Nije bilo ni daška vjetra, niotkud glasa, nikakva pokreta. Joan se pitala gdje bi u tom času mogao biti Jim Cleve. Oni su često sjedili zajedno u sumraku. Osjeti nerazumljivu ogorčenost na njega. Iako je znala da je sama kriva, osuđivala je njega za nezgode u kojima se našla. A onda, iznenada, pomisli na svog ujaka, na dom, na dobru staru ujnu koja se uvijek toliko brinula za nju. Sad je uistinu imala razloga da se brine. Osjećala se žalosnijom zbog njih nego zbog sebe same. Zaboravi Kellsa i ulogu koju mora igrati. Očajna, pod navalom iznenadne tuge, straha i nemoći, obori glavu na koljena i pokrije lice rukama. U suzama je bilo olakšanje. Ali, na grub dodir Kellsove ruke brzo se prisjeti svega.

— Hej! Vi plačete?

— Mislite li da se smijem? — uzvratila Joan i pogleda ga vlažnim očima koje su dovoljno govorile.

— Prestanite s time.

— Ne mogu sebi drukčije pomoći, tek da malo zaplačem. Mislila sam na dom, na one koji su mi bili otac i majka, od mog djetinjstva. Nisam plakala zbog sebe. Ali oni, oni će biti žalosni. Oni me mnogo vole.

— Plač vam neće ništa pomoći.

Tada Joan ustade, ne više iskrena i naivna, nego svjesna svoje teške i lukave uloge. Nagne se bliže k njemu.

— Da li ste ikad ikoga voljeli! Jeste li ikad imali sestru, djevojku sličnu meni?

Kells se bez riječi udalji i izgubi u polumraku.

Joan ostade sama. Nije znala kako da objasni njegovu zamišljenost i ponašanje. Još uvijek se nadala da su to znaci nečeg dobrog u njemu. Kad bi samo mogla prikriti svoj strah, svoje zaziranje od njega. Ona potakne vatru koja plane žarkim svjetlom. Bilo je dosta drva. Bojala se mraka i noći. Osim toga, veće je postajalo hladno. Složivši svoje sedlo i pokrivače blizu vatre, smjesti se u udobno sjedište, da bi tako dočekala Kellsov povratak i dalji tok događaja. Snažno ju se dojmi misao da je njen strah od Kellsa nešto oslabio. Nije znala zašto. Mora ga se bojati sve više, svakog sata, svake minute. Naskoro začuje njegove korake po travi, a onda iz sumraka izroni on s naramkom drva na leđima.

— Da li ste savladali svoju tugu? — upita on pogledavši u nju.

— Da — odgovori ona.

Kells dohvati jednu glavnju i njom pripali lulu, a onda sjedne malo podalje od vatre. U jarkom svjetlu plamena nije se činio ni strašan, ni opak, niti grub. Pitao ju je gdje je rođena, a kad je dobio odgovor, postavio joj je drugo pitanje, i nastavio je tako dok Joan nije naslutila da njega ne zanima toliko sve ono o čemu pita, koliko sama njena prisutnost, njen glas, njena ličnost. Iz njega je govorila osamljenost i glad za ljudskim glasom. "Ujak "foj" je" pričao "o "samoći "logorskih "vatri, o ljudima koji radeći, skrivajući se ili lutajući dugo u divljini, vide u žravici blaga ljudska lica, a iz tame čuju mekane ljudske glasove. Na koncu i Kells je bio čovjek. I ona je govorila kao nikad prije o svom životu, veselo, spremno, rječito, kazujući istinu o svom burnom djetinstvu i djevojaštvu, o žalostima i radostima i o snovima, sve do vremena kad je došla u Hoadley.

— Da li ste ostavili kakva dragana tamo u Hoadleyu — upita on poslije šutnje.

— Da.

— Koliko njih?

— Cijelo selo — odgovori ona smijući se. — Ali, obožavaoci je bolje ime za njih.

— Dakle, nije bio ni jedan pravi?

— Ne još.

— Bi li vam bilo drago da vas tko zadrži ovdje, na ovom samotnom mjestu, recimo, zauvijek?

— Ne bih to voljela — odgovori Joan. — Rado bih logorovala na otvorenom, kao sada, samo kad bi moji ukućani znali da sam živa i u sigurnosti. Volim osamljena romantična mjesta. Mnogo puta sam sanjala da se nalazim baš na ovakvom mjestu, vrlo daleko od svega, od svijeta, od-

vojena liticama i mrakom. Tako je tiho i ugodno! Ja volim zvijezde. One kao da govore sa mnom. I vjetar u omorikama. Poslušajte ga ... Kako je tih i žalostan! On mi šapće da ću i sutra voljeti ovo mjesto, ako ne budem imala nikakvih briga. Ja još nisam odrasla. Još se penjem po drveću, pretražujem ga, nailazim na ptičice i zečiče, male, tek rođene, pahuljaste, nježne i plašljive stvorove, koji pijuću i ciče za svojom majkom. Ni jednog od njih ne bih dirnula ni za cijeli svijet. Nikome ne mogu nanijeti bol. Ja ne mogu podbošti ili udariti svog konja. Oh, ja mrzim bol!

— Vi ste čudna djevojka. Za vas nije život na ovoj granici — reče on.

— Ne razlikujem se od ostalih djevojaka. Vi ne poznajete djevojke.

— Poznavao sam jednu sasvim dobro. Ona mi je namakla konop oko vrata — odgovori on mrko.

— Omću?

— Da, krvnikov konop, omću, ali ja sam je razočarao!

— Oh! ... Neka dobra djevojka?

— Zla! Zla do srži svog crnog srca, zla kao što sam i ja sam! — uzvikne on bijesno, ponesen niskom strašću.

Joan zadrhta. Čovjek je najednom bio kao preobražen, mračan kao smrt. Nije ga mogla gledati, ali je morala govoriti.

— Žao? Vi mi se ne činite zli, samo siloviti, možda neobuzdani... Recite mi nešto o sebi.

Ona je potakla nešto u njemu. Ugašena lula mu ispade iz ruke. Mora da je u polusvjetlu logorske vatre vidio lica ili sablasti iz svoje prošlosti.

— Zašto ne? — nekako čudno odgovori on. Zašto da ne učinim ono što mi je bilo nemoguće godinama, zašto da ne otvorim srce pred djevojkom koja to nikome neće moći reći? Da li sam zaboravio? Bože, ne, nisam! Slušajte, da biste saznali koliko sam zao. Moje ime nije Kells. Rodio sam se na istočnoj obali, gdje sam pohađao i školu dok nisam pobjegao. Bio sam mlad, ambiciozan, razuzdan. Ukrao sam i pobjegao, pedeset i prve stigao na Zapad, na zlatna polja Kalifornije. Tamo sam postao kopač zlata, rudar, kockar, pljačkaš ... i drumski razbojnik. Đavo je bio u meni, kao što je i u svim ljudima, ali te divlje godine su učinile da je đavo pobijedio. Nisam imao izbora. Đavo, zlato i krv, sve je to bilo isto i jedno. Počinio sam svakojake zločine i na koncu ni jedno mjesto, pa makar bijedno, nije bilo sigurno za mene. Gonjen, lovljen, ranjavan, izgladnio, gotovo vješan!... I sad sam Kells! Kells iz te izopćene bande koju ste vi nazvali »Crnom legijom«! I noćas žedam za zločinom, pa bio i onaj najcrnji, za zločinom koji mi ne da mira.

— Oh, vi govorite tako strašno! — uzviknu Joan. — Što vam mogu reći? Žalim vas. Ne vjerujem u sve što ste rekli. Koji, koji vas to crni zločin progoni? Oh! Što bi se moglo dogoditi noćas, ovdje u ovom pustom kanjonu, gdje osim mene i vas nema nikoga?

— Djevojko — reče on promuklo. — Noćas — noćas ću — ću... Što ste to učinili sa mnom? Još samo jedan dan i ja ću biti toliko lud da s vama postupim pošteno, umjesto da uradim onako kao što sam navikao... Razumijete li me?

Ispruživši ruke i dršćućih usana Joan se nagne naprijed, unese u svjetlo logorske vatre, kao da je svladana njegovom isprekidanom ispoviješću o posljednjim mrvicama poštenja i kao da se brani od mračnog nagovještaja njegove strasti.

— Ne, ne, ja ne razumijem, niti vjerujem! — uzvikne ona. — Ali strašno ste me uplašili! Ja sam ovdje sama, sasvim sama s vama. Rekli ste da mi se ništa neće dogoditi. Nemojte, nemojte...

Njen glas zamre i ona se iscrpljena svali u svoje sjedište. Kells je vjerojatno čuo samo prve riječi njene molbe jer je, čim je ona počela govoriti, stao hodati krupnim koracima tamo-amo u krugu svjetla logorske vatre. Tok s velikim revolverom udario ga je po nozi. U Joaninim očima taj tok poprimi strašan oblik. Zahvaljujući čudesnoj intuiciji rođenoj u tom času, ona shvati da je Kells rob strašne zvijeri koja u njemu živi, rob čak i onda kad se protiv nje bori sa svim onim što mu je još preostalo od ljudskog bića. Njena djevojačka dražest i bezazlenost pomogle su joj tek toliko što su probudile uspavane uspomene i sablasti u njemu. On ne može biti pobijeđen ni prevaren. Ona se mora domoći njegova pištolja, ubiti Kellsa... ili ... ! Inače joj ne preostaje ništa drugo nego da sama umre. Skupljena na svom sjedištu polako je pribirala sve nesavladive snage ženske prirode, snage koje će joj pomoći da učini očajnički, odlučan i konačan napor.

5.

Kells je koračao neprestano poput crne šutljive sjene, dok mu se glava bijesno trzala kao da su demoni i furije bile svugdje oko i iznad njega.

Joanina opažanja o njemu, o noći, o beživotnim crnim licima i o samoj sebi bila su neobično istančana i oštra. Gledala je njega, pognutog pod teretom teških misli, smrknutog i srditog na samog sebe što je dopustio da pobijedi čovjek u njemu. Ljudi njegova kova rijetko su, ili bolje, nikad nisu bili kukavice. Način njihova života nije trpio kukavičluka. Joan je znala da vatru koja se poput plamenog vjetra širi njenim grudima podstiče mržnja. Pa ipak je u njenu srcu bilo zrnce samilosti za Kellsa. Razmišljala je s koliko se on upornosti morao boriti protiv užasne nečovječnosti i groznih strasti razuzdanih ljudi u to divlje doba. Uzimajući u obzir mogućnosti koje je imao za vrijeme dugih osamljeničkih lutanja, bila je širokogrudna i nije nimalo potcjenjivala koliko ga je stajalo sve to i koliko je ipak bio različit od Billa i Hallowaya. Ali sve to nije značilo ništa, u njeno razmišljanje o tome bilo je beskorisno dok on ne obuzda sama sebe. Ostalo joj je jedino da, nadzirući svoje živce, čeka, nepokretna i nijema.

Naslonjena na sedlo i pokrivena gunjem, gledala je oko sebe širom otvorenih očiju. Usprkos nemirnom i prijetećem Kellsovu liku i usprkos to-

me što je njen duh bio obuzet samo jednom strašnom i neizbježivom mišlju, ona je uočavala i sjene koje su se okupljale ispod litica. Također je čula tiho hujanje vjetra u balzamovom drveću, srebrnasto žuborenje potoka i bezimene glasove. Uza sve to pritiskala ju je mrtva i nepodnošljiva tišina. Činilo joj se da je taj mračni kanjon na kraju svijeta. Osjećala se okružena beskrajnim, golemim planinama i kao zaboravljena u širokoj, mračnoj i tihoj grobnici.

Kells iznenada, koračajući nečujno, priđe i nagne se nad njom. Lice mu je bilo samo tamna mrlja, ali položaj njegova tijela podsjećao je na vuka spremnog na skok. Naginjao se sve niže, sporo, ali sve niže. Joan ugleda težak revolver kako se njiše uz njegovu nogu, vidjela ga je i crnog i jasnog u svjetlu plamena, iz njegova drška izbijale su hladne, modre iskre. Kells joj se približio toliko da je mogla vidjeti njegovo lice i oči, koje su bile samo odsjevi plamena. Gledala ga je uporno, rastvorenih očiju, bez straha i bez uzmicanja. Disao je brzo i glasno. Gledao je u nju samo jedan beskonačni trenutak, a onda, uspravivši se, ponovo počeo šetati tamo-amo.

Poslije toga za Joan se vrijeme sastojalo od trenutka ili sati, od kojih je svaki bio obilježen Kellsovim nadnošenjem nad njom. Prilazio joj je sa svih strana i uvijek je nalazio budnu, širom otvorenih očiju. Svojim mutnim pogledom požudno je prelazio preko njena vitkog, gipkog lika i ponovo, krupnim koracima odlazio u polumrak. Katkada je poticao logorsku vatru da bi živo zaplamsala, a onda ju je zapuštao, tako da se gotovo gasila. Ta razdoblja tame bila su joj najstrašnija. Noć se tada pretvarala u podmuklog saveznika nje-

na neprijatelja. Bili su to beskonačni i mučni trenuci. Iako se nikakvu dobru nije nadala od sutrašnjeg dana, željno je očekivala zoru. Da li će izdržati još nekoliko beskonačnih sati? Neće li je skršiti ta krajnja napetost? Bilo je trenutaka kad je drhtala kao list na vjetru, kad je udaranje njena srca bilo gotovo čujno, kad je i dijete moglo vidjeti njenu klonulost. Bilo je opet trenutaka kad je sve oko nje bilo ružno, nestvarno, nemoguće, kao u mučnim snovima. Ali, kada je Kells bio blizu ili kad bi prilazio da je pogleda, kao što se mačka vraća da vidi uhvaćenog miša, ona je opet bila jaka i oprezna i uvijek čudno svjesna blizine njegova revolvera. Kasno u noći nije više vidjela ni čula Kellsa. Nije znala koliko dugo, ali manje ga se bojala kad joj je bio pod okom, nego kad bi nestao u mraku. Što je bliže prilazio k njoj, to je ona postajala jača, a njene namjere jasnije. Konačno crna praznina kanjona počne sivjeti. Zora je bila blizu. Grozna beskrajna noć, u kojoj je Joan od mlade djevojke postala zrela žena i u kojoj ni za cigli trenutak nije zatvorila oči, konačno je prošla.

Kad je svanulo, ona ustane. Za dugih sati, u toku kojih je ležala nepokretna, ukočili su joj se i obamrli svi mišići. Počne hodati da bi se razgibala. Kells se bio upravo izvukao iz svog ležišta pod balzamovim drvetom. Njegovo lice bilo je smrknuto, upalih očiju i naborano. Vidjela ga je kad je pošao do potoka, zgrabio vodu rukama i s nekom vrstom bijesa umio lice. Zatim se vratio do vatre, koja je tinjala. Bio je nekako nujan, potišten i smrknut što se jučer nije na njemu zamjećivalo.

Osvježivši se s kao led hladnom vodom iz potoka, Joan odšeta malo podalje, sigurna da joj Kells neće zamjeriti. Tako dođe do mjesta gdje je potok šumeći izvira o ispod jednog grebena. To je bilo kakvih stotinu koraka od logora, ali još uvijek u Kellsovu vidokrugu. Joan potraži očima svog konja, ali ga nije mogla vidjeti. Ona odluči da pobjegne čim joj se ukaže prilika, pješke ili na konju, bilo kako, samo da se oslobodi iz Kellsovih pandža, pa makar morala lutati ovim brdima do izgladnjelosti i smrti. Dan bi mogao biti podnošljiv, ali još jedna noć dovela bi je do ludila. Sjedne na stijenu i izgubi se u teškim mislima i planovima. Trgao ju je glasni Kellsov zov. Sporim koracima vrati se natrag u logor.

— Zar nećete jesti? — upita on.

— Nisam gladna — odgovori ona.

— Dobro, dobro, ipak jedite, pa makar se i pre-
jeli — naredi on.

Joan sjedne, a on postavi jelo i piće pred nju. Nije ga gledala i nije osjećala njegov pogled na sebi. Protekla noć razdvojila ih je još više. Pojela je koliko je mogla, a ostatak je odgurnula u stranu. Udaljivši se od logorske vatre, ona opet počne hodati tamo-amo, bespomoćno, besciljno, jedva i primjećujući stvari oko sebe. Sablasni, prijeteći, kobni znak goleme nesreće nadvio se nad njom. Prolazili su trenuci, dugi kao vječnost, beznadni, napeti. Naslanjala se na balzamovo drvo, sjedala na kamenu klupu, a onda je opet nešto sililo da hoda. Možda je prošlo mnogo vremena, ona nije znala koliko, kad ju je zahvatila čudna klonulost i malodušnost praćena drhtavom, nezadrživom igrom mišića. Živci su joj bili na rubu sloma.

Zvonak i čist Kellsov glas oslobodi je odjednom sve slabosti duha i tijela i vrati joj hladnokrvnost i oprez. Vidje ga kako dolazi. Njegovo opet ljubazno i vedro lice kao da je skrivalo njegove mračne namjere. Prilazio je krupnim, planinarskim koracima. A onda je gledala u njegove čudne, sive oči kao da kroz njih želi vidjeti svu divlju đavolju snagu i neobuzdanu strast što ju je naslućivala u njemu.

On zgrabi njenu ruku i jednim jedinim potezom privuče je k sebi.

— Morate mi platiti onu otkupninu!

Zgrabio "ju" je "kao" da "mu" se "opire, "iako" ona nikakva otpora nije pružala. Jedino je priklonila glavu da bi sakrila oči. On je obuhvati oko ramena i napola povede, a napola odvuče u pravcu kolibe.

S iznenađujućom jasnoćom Joan vidje balzmove i borove treščice do svojih stopala i blijede, ružičaste tratinčice u travi, a zatim suhe, otesane grane. Bila je u kolibi.

— Djevojko!... Umirem od želje... za tobom — izgovori on promuklo. Okrene je prema sebi i zagrlj divljom i bijesnom snagom.

Ukoliko o otporu uopće može biti riječi, onda je bio sasvim neznatan, jer joj je bio cilj da se poput zmije izvije i proturi svoju ruku ispod njegove koja je obavijala njen vrat. Sad optočne svoju veliku igru. Priljubi se tijesno uz njega. On je nagne natrag i tvrdom nestrpljivom rukom podigne njeno lice. Cjelivao ju je poput luđaka, vrućim drhtavim usnama. Osjećala se kao oslijepljena, opržena. Ali, kao što je njegova strast bila divlja, tako je njena odlučnost bila čvrsta, jasna i brza. Njena ruka napipa njegov pojas. Hitro, poput mu-

nje, ruka sklizne naniže. Prsti dotakoše hladan revolver, grčevito ga zgrabe, otpužu još malo niže i stisnuše ga čvrsto da bi ga što sigurnije izvukla iz toka. Tada ga naglim i smjelim pokretom trgne. Dok ga je podizala, njene oči su bile zatvorene. Bez otpora se prepustila Kellsovim poljupcima, pohlepnim poljupcima čovjeka kojemu je bila uskraćena slast, divota i žar ženskih usana. Bio je to trenutak kada je ona njegovu životinjskom zanosu posjedovanja suprotstavila praiskonski bijes obeščašćene žene. Pritisne cijev pištolja na Kellsov bok i pritisne oponac.

Gromoran, prigušen, dubok prasak. Miris izgorenog baruta nadraži njene nosnice. Kellsov zagrljaj prijede u grč, a onda, gubeći snagu, popusti sasvim. Oslobođena njegova stiska otetura natraške još uvijek čvrsto zatvorenih očiju. Užasan krik izbi iz njegovih grudi, krik smrtno ranjene zvijeri. Ona se trgne i otvori oči. Ugleda ga kako posrće preneražen, ošamućen, nemoćan, kao vuk uhvaćen u nemilosrdnu željeznu zamku. Njegove ruke se rašire, okrvavljene i drhtave. One su se tresle dok su krvave kapljice prskale po zidovima i podu kolibe. Tada on shvati što se dogodilo i krvavim rukama posegne za njom.

— Svemogući bože! — zasopće on. — Ti si pučala u mene!... Ti — ti, djevojčice!... Ti si me nasamarila!... Ti si znala... cijelo vrijeme!... Ti, mačko!... Daj mi... taj revolver!

— Kells, ne približuj mi se! Ubit ću te! — vikne ona. Veliki revolver između njih počne podrhtavati.

Kells nije vidio revolver. U svom bjesnilu, pokušavao se pomaknuti, dohvatiti Joan, ali nije mogao. Snaga mu je bila na izmaku. Noge mu

klonuše, spusti se na koljena i samo zahvaljujući tome što se naslonio nazad nije pao. A onda se sasvim preobrazi. Njegovo crno, podbulo i zgrčeno lice postade sablasno blijedo, gotovo bijelo, orosi se graškama hladnog znoja, izbrazdano crta ma bola. U njegovim neobičnim očima odražavali su se naizmjenično čuđenje, bol, strah, prezir, pa i divljenje.

— Joan, što si učinila ... sa mnom! — dodao je on. — Prelomila si mi kičmu!... To će me ubiti! Oh! bol, bol! Ne podnosim bol! Ti... ti djevojčice!... Bezazlena sedamnaestogodišnja djevojčica! Ti koja ne možeš učiniti ništa našao ni jednom stvoru! Ti tako nježna, tako krotka!... Ti tako nježna, tako krotka!... Eh! obmanula si me. Ženska prepredenost! Morao sam znati. Dobra žena je... strasnija od... zle... Ali, zaslužio sam to. Nekada sam bio... Samo da ne boli! .. Zašto me nisi ubila na mjestu? ... Joan Randle... gledaj me... kako umirem! Budući da sam ionako morao .0 umrijeti... od omče ili metka... sretan sam što si me ti... ti ... ubila... Bio ja čovjek ili zvijer, vjerujem, volio sam te!

Joan ispusti revolver i kleče do njega, izbezumljena od užasa, lomeći bespomoćno ruke. Htjela je da mu kaže kako joj je žao, kako ju je on prisilio da to učini, neka joj dopusti da se moli za njega. Ali, nije mogla govoriti. Jezik joj se ukočio i imala je osjećaj da se guši.

Još jednom, sporije i istančanije, Kells se izmijeni. Nije vidio Joan. Zaboravio je na nju. Bljedilo je iščezavalo s njegova lica i bivalo sivo poput njegovih tmurnih očiju. Snaga, osjećanje, život iščezavali su iz njega. Podrhtavanje izmučenog

tijela prestade. Ostala je još samo njegova pusta duša koja je s mukom tapkala na ničijoj zemlji između života i smrti. Naskoro njegova ramena kliznuše niza zid i on, mlohav i nepokretan, pade pred Joan. Ona izgubi svijest.

6.

Kad je Joan ponovo došla k sebi, ležala je izvan kolibe. Iznad nje je lebdio modrikast dim i lagano se izvijao uvis. Gotovo istog trena kao je zamijetila dim, s jezom se prisjetila svega. Ležala je mirno i osluškivala. Osim žubora brzog potoka ništa drugo nije čula. Kells je, dakle, mrtav. Strahotu njena čina nadvlada osjećaj slobode, sigurnost da joj se duša oslobodila mračne strave. Nadvladao je tihi šapat koji ju je uvjeravao da je kobno djelo bilo opravdano.

Ustane i odvrativši pogled od kolibe udalji se. Sunce je bilo gotovo u zenitu. Kako su prošli jutarnji sati?

— Moram otići odavde — reče ona iznenada. Ta misao je požuri. Dolje u kanjonu pasli su konji. Hitala je puteljkom razmišljajući da li da slijedi tu nejasnu stazu, ili da se izvuče istim putem kojim je dovedena. Odluči se za ovo drugo. Bude li se kretala polako, bude li pazila na poznate joj predmete u daljini i pažljivo tražila tragove koje su ostavili iza sebe, mogla bi se izvući. Imala je hrabrosti da pokuša. Uhvativši svog ponija, povede ga natrag do logorišta.

Pomno je razmišljala što da ponese sa sobom. Odluči se za vrlo malo stvari: za gunj, vreću s kruhom i s mesom i čaturicu s vodom. Moglo bi joj, također, zatrebati oružje. Drugog oružja nije bilo, osim revolvera kojim je ubila Kellsa. Činilo

joj se posve nemoguće da dotakne tu mrsku stvar. Ali sada, pošto se oslobodila, nije se, po cijenu te slobode, smjela prepustiti pretjeranoj osjetljivosti. Odlučno se uputi prema kolibi, ali kad je stigla do nje, korak joj oteža. Dug, tamnomodri revolver ležao je tamo gdje ga je ispustila. Krajičkom oka vidje beživotno tijelo ispruženo uza zid. S osjećajem mučnine ispruži drhtavu ruku za revolverom. U tom trenutku ču tiho stenjanje i primijeti micanje.

Stajala je ukrućeno kao da se pretvorila u led. Zar se tu javljaju duhovi! Srce joj poskoči i mrak joj padne na oči. Ali je stenjanje vrati u stvarnost: Kells je bio živ. Hladnu, nagomilanu mučninu, osjećaj gušenja u grlu, svu grozu i užas preplavi nagonski osjećaj radosti. On nije bio mrtav! Nije ga ubila! Njene ruke nisu okrvavljene! Ona nije ubojica!

Žustro se sagne da ga pogleda. Ležao je sablasno poput leša. Napusti je sva njena radost. Ali, ostade samilost i, zaboravivši sve ostalo, klekne uz njega. Bio je hladan kao stijena. Nije primijetila nikakvo micanje, bilo mu nije tuklo ni na sljepoočnici ni na zapešću. Prisloni uho na grudi. Srce mu je slabašno kucalo.

— Živ je — prošaputa ona. — Ali umire... Što da radim?

Mnoge misli joj projuriše mozgom. Ona mu sad ne može pomoći; on će naskoro biti mrtav; nije potrebno da čeka ovdje uz njega. Izvrgava se opasnosti da netko od njegovih drugova dođe ovamo. Ali, ako mu kičma nije slomljena? Kad bi zaustavila oticanje krvi, kad bi ga njegovala, liječila, spasila mu život? Ali, ako je i postojala mogućnost da ostane živ, zar da mu baš ona pomogne!

Neće li isto onako kao i prije biti okrutan čim samo ozdravi i ojača? Što ona može izmijeniti u takvoj naravi? Čovjek je bio zao, nije mogao savladati đavola u sebi. Ona je bila svjedok toga. Izazvao je Roberta i ubio ga. Bez sumnje je promišljeno i hladnokrvno smaknuo obojicu razbojnika, Billa i Hollowaya, samo zato da bi bio sam s njom. Zaslužio je da umre kao pas.

Ono što je učinila Joan Randle, učinila bi svaka prava žena. Oprezno okrenu Kellsa na drugu stranu. Prsluk i košulja bili su natopljeni krvlju. Ona ustane da potraži nož, ručnik i vodu. Kad se vratila u kolibu, ponovo je zastenjao.

Joan je dotad previla mnoge rane. Nije se bojala krvi. Razlika je bila u tome što je ovu krv ona prolila. Bilo joj je mučno, ali njene ruke su sigurno i spretno parale košulju i prsluk, savijale ih u stranu i prale njegova leđa. Velika kugla načinila je duboku ranu. Krv je još uvijek tekla. Nije znala da li je Kellsu kičma slomljena, ali je vjerovala da je kugla prošla između kosti i mišića, ili je samo okrznula kost. Modra masnica obilježavala je liniju kojom je kugla ušla u tijelo. Isiječe svoj šal u uske vrpce i upotrijebi ih za obloge i zavoje. Zatim položi Kellsa na sedleni gunj. Učinila je sve što je u tom času mogla učiniti, i to joj dade čudan osjećaj zadovoljstva. Čak se i pomolila za njegov život i, ako se tako moralo dogoditi, za njegovu dušu. Tada je ustala. Ležao je bez svijesti, blijed, sličan smrti. Činilo se kao da su bol i blizina odstranili s njegova lica svirepost, zloću i onaj čudan izraz ljubaznosti. Njegove oči, ta dva pakla, bile su zatvorene.

Joan je čekala kraj. Cijelo poslijepodne nije napuštala kolibu. Možda dođe k svijesti i zatraži

vode. Jednom je njeovala rudara kojeg je lavina zgnječila, i nikada neće zaboraviti njegov promukli vapaj za vodom i izraz zahvalnosti u njegovim očima.

Sumrak, a zatim noć pali su nad kanjon. Ona počne osjećati samoću kao nešto što rukom možeš zgrabiti. Donijevši sedlo i gunjeve u kolibu, prostre ležaj i okrenuta otvoru i zvijezdama legne da se odmori, pa i da usne bude li mogla. Nije bilo sasvim mračno. Mogla je vidjeti opruženi Kellsov lik. Ležao je tako kao da je već mrtav. Bila je umorna, iscrpljena i klonula. U noći ju je hrabrost sasvim napustila, čak se i sjena bojala. Činilo joj se da kukci oko nje ne zuje već riču. Kad bi začula zavijanje vuka ili krik pume sva se tresla od straha. Šum vjetra pretvarao se u jaukanje zalutalih sablasti. Oko nje su se jatile mračne prikaze. Sablasti, četa za četom, izbijale su iz noćnog mraka i u stroju čekale da im se Kells pridruži. Činilo joj se da jaše u pravcu svog doma, tragom kojim je došla, sigurna u pravac, pamteći svaku grančicu, da bi je, kad siđe s planina, mrtav čovjek vratio natrag. A onda prikaze i mašta i sav sablasan polumrak kanjona i koliba uto- nuše polako u beskrajnu crnu tamu.

S ruba istočnog zida kanjona sunce obasja nje- no lice i probudi je. Spavala je satima. Osjećala se odmorena i okrijepljena. Kao i noć, sve što je bilo mračno, ostalo je iza nje. Nije joj bilo čudno što je osjećala da Kells još živi. Znala je to. Pregledavši ga, uvjeri se da je bila u pravu. Na nje- mu nije bilo nikakove promjene osim što je pre- stao krvariti. Život u njemu je tek treperio i oči- tovaio se samo u sporom, slabom kucanju srca.

Veći dio tog dana Joan provede sjedeći uz Kell-

sa. Dan joj je prošao kao sat. Katkada bi pogledala niza stazu u kanjon, vjerujući da će vidjeti konjanike kako jašu uzbrdo. Ako se dogodi da netko od Kellsovih drugova dođe, što da im kaže? Ni oni neće biti bolji od njega. Joan pomno razmisli u tome. Ne smiju posumnjati da je ona pucala u Kellsa. Zbog toga brižljivo očisti revolver i ponovo ga nabije. Ako netko dođe, reći će da je Bill ranio Kellsa.

Kells je ležao bez svijesti. Joan se počela nadati da će preživjeti, premda su svi znaci govorili suprotno. Razum joj je govorio da će umrijeti, a predosjećaj da neće. S vremena na vrijeme podizala bi mu glavu i žlicom mu lijevala vodu u usta. Kad god je to radila, on bi zastenjavao. Prošle noći, dok je onako sama satima ležala budna, prikupila je dovoljno hrabrosti. Nije se imala čega bojati sve dotle dok netko ne dođe u kanjon. Idući dan se ni po čemu nije razlikovao od prethodnog. Osvanuo je i treći dan, a da se u Kellsovu stanju ništa nije promijenilo do večeri. Tada joj se učini da mu se vraća svijest. Ali, mora da je pogriješila. Promatrala ga je strpljivo cijela četiri sata. Mogao bi doći k svijesti prije nego nastupi kraj, mogao bi zaželjeti da govori, da saopći neku poruku, da zatraži nekoga tko će moliti za njegovu dušu, da u posljednjim časovima osjeti pomoć ljudske ruke.

Te noći se polumjesec nadvio nad kanjonom. U blijedoj svjetlosti Joan je mogla vidjeti blijedo Kellsovo lice, čudno i žalosno, ne više zlo. U jednom se trenutku njegove usne pomakoše. Pokušao je govoriti. Ona mu navlaži usne i daje mu piti. Mrmljao je nesuvislo, a zatim ponovo utonuo u obamrlost da bi se potom još jednom probudio i

bulaznio. A onda je ležao mirno dugo, tako dugo da je san savladao Joanu. Iznenada ju je prenuo vičući slabo, ali razgovjetno:

— Vode! Vode!

Joan se nagne nad njega, pridigne mu glavu i pomogne mu da pije. Njegove oči bile su nalik na crne rupe u bijeloj maski.

— Jesi li... to... ti... majko? prošapta.

— Da — odgovori Joan.

Ubrzo njime ponovo ovlada obamrlost ili san. Taj njegov šapat »majko« dirnuo je Joan. Zli i opaki ljudi imali su majke baš kao i svi ostali ljudi. Čak i taj Kells je imao majku. On je još bio mlad čovjek. Bio je nekada mladić, dječak, dijete, djetesce. Njegova ga majka voljela, zibala, cjelivala njegove rumene ručice, gledala ga s ponosom i s užitkom kako raste, maštala o njemu kao odraslom čovjeku. Možda ta majka još uvijek moli za njega vjerujući da je snažan i zdrav i poštovan od ljudi. A on leži ovdje, razbijena olupina, na umoru zbog jednog zločina, posljednjeg u dugom nizu. Bila je to tragedija. To Joanu potakne ""da" razmišlja "o "mnogim"" majkama, ""a ""zatim o tom divljem nenapučenom Zapadu, gdje se ljudi okupljaju u čopore kao vukovi i ne drže ništa do života.

Željna odmora naskoro je zaspala. Ujutro nije odmah prišla Kellsu. Jednako se tako bojala da će ga naći prisebnog, kao i pomisli da je možda već mrtav. Kad se nagnula nad njega bio je budan, a kad ju je ugledao, pokaza čuđenje.

— Joan! — prošapće on.

— Da — odgovori ona.

— Jeste li još sa mnom?

— Naravno. Nisam vas mogla napustiti.

Blijede oči se zasjениše, čudno potamniše.

— Ja sam još živ. I vi ste ostali!... Je li to bilo jučer... kad ste mojim revolverom... pucali u me?

— Ne. Bilo je to prije četiri dana.

— Četiri? Je li mi kičma slomljena?

— Ne znam. Mislim da nije, ali rana je strašna. Učinila sam... sve što sam mogla.

— Pokušali ste me ubiti... zatim ste mi pokušali spasiti život?

Ona je šutjela.

— Vi ste dobri... i bili ste plemeniti — reče on. — Ali, više bih volio da ste bili zli. Tada bi vas moj duh progonio, mučio.

— Možda bi bilo najbolje da šutite — odgovori Joan.

— Ne. "Ja" sam "već" "bivao" "ranjen." "Preboljet" "ću i ovo, samo ako mi kičma nije slomljena. Kako bismo to mogli saznati?

— Nemam pojma.

— Pridignite me!

— Ali, mogli biste povrijediti ranu — usprotivi se Joan.

— Dignite me! — Snaga je izbijala čak i iz njegova slabog šapata.

— Ali zašto... zašto? — upita Joan.

— Hoću da vidim mogu li sjediti. Ako ne mogu, dajte mi moj pištolj.

— Neću dopustiti da ga se domognete — odgovori Joan. Zatim podvuče ruke pod njegove, pažljivo ga pridigne, posjedne i pusti.

Da li s bolom ili ne, on ostade sjedeći, čak je malo i savio kičmu. Onda zastenje i padne na Joanine ruke. Ona ga spusti na ležaj i uzvrti se oko njega dok opet nije došao k sebi. Bio je bez-

bojan, izmučen, šutljiv. Vjerovala je da će se izvući i reče mu to. Primio je to čudno se osmjehujući. Kasnije, kad mu je donijela juhu, popio ju je i bio joj zahvalan.

— Savladat ću ja ovo — reče on nemoćno. — Oporaxit ću se. "Kičma mi nije ozlijeđena." Ozdravit ću. A sada mi donesite vode i hrane u kolibu. .. a onda idite... kući.

— Kući? — poput jeke odgovori ona.

— Da. Nemojte ići niz kanjon. To bi bilo najgore. .. Vratite se putem kojim smo došli. To je jedina mogućnost da se izvučete odavde... Idite!

— Da vas ostavim" ovdje? Tako slabog i nemoćnog? Ne možete ni šalicu podići! Ne, neću.

— Volio bih da ste već otišli.

— Zašto?

— Zato što ću se kroz nekoliko dana početi oporavljati. Tada ću opet biti samom sebi sličan. .. Mislim... bojim se da sam vas zavolio... To bi bio pakao za vas. Idite sada, prije nego što bude prekasno!... Ako ostanete... dok ne ozdravim. .. nikad vas neću pustiti da odete.

— Kells, uvjeren sam da bi to bio kukavičluk, pustiti vas samog ovdje — odgovori ona ozbiljno. — Vi ne možete sami sebi pomoći. Umrli biste.

— Kamo sreće! Ali, neću umrijeti. Teško je mene ubiti. Idite, kažem vam!

Ona odmahne glavom. — Ne čini vam dobro... da se prepirete. Uzbuđeni ste. Molim vas, umirite se.

— Joan Ranfle, ako ostanete... ja ću vas vezati, golu držati u pećini. .. mučiti vas... tući... ubiti! Oh, to je u meni!... Idite, idite, kao što sam vam rekao.

— Vi ne znate što govorite. Jednom zauvijek... ne! — reče ona odlučno.

— Ti... ti... i glas mu zamre u strašnom šapatu.

Idućeg dana Kells nije mnogo govorio. Njegov oporavak bio je spor i nesiguran. Ništa nije bilo jasnije od činjenice da ne bi živio dugo da ga je Joan napustila. Ona je to znala. I on je znao. Kad je bio budan i kad bi ona bila uza nj, tužan i blažen osmijeh svijetlio mu je na licu. Pogled na nju ga je, po svemu sudeći, i mučio i oduševljavao. Spavao je po dvadeset sati dnevno i dok je spavao Joan mu nije bila potrebna.

Sve više je poimala značenje samoće. Bilo je dana kad nije čula ni svoj vlastiti glas. Sve više se navikavala na šutnju, tu značajnu silu samoće. Svakog dana je razmišljala sve manje, a osjećala sve više. Satima nije radila ništa. Kad bi se otrgla iz drijemeža i prisilila samu sebe da misli o okolnim šiljcima pustih klisura kanjona, o dostojanstvenom drveću, o tim vječito nijemim i nepromjenjivim značajkama svih osamljenosti, mrzila ih je slijepom mržnjom i do bezumlja strasno. Mrzila ih je jer je izgubila ljubav prema njima, jer su postajali dio nje, jer su uvijek stajali čvrsto na istom mjestu, bili time zadovoljni, mirni i hladni. Voljela je sjediti na suncu, osjećati njegovu toplinu, gledati njegovu svjetlost. Zanesena suncem, ponekad bi zaboravila otići do svog ranjenika. Katkad se morala boriti protiv lažnog, podmuklog osjećaja da stari, da zaostaje za vremenom, a katkada se opet satima prepuštala dojmu da se ništa ne događa, da je sve mirno i divno. Naskoro je otkrila da se sve više i više prepušta okolnostima, a da sve manje razmišlja o svojoj sudbi-

ni. Tada se sjetila Jima Clevea. Sjećanje na njega došlo joj je kao spas. Sanjarila je o njemu za dugih, samotnih, ozbiljnih dana i za tamnih, tihih, neizdrživih samoća noći. Sjećala se njegovih poljubaca, zaboravila na svoju ljutnju i stid, prihvaćala draž njihova značenja i tako, u beskonačnim satima osamljenosti, maštala o svojoj ljubavi prema Jimu.

Joan je tri tjedna bilježila dane, ili približno toliko, a zatim je izgubila svaki pojam o vremenu. Ono se vuklo sporo, a opet, gledajući u prošlost, činilo se da hitro prelazi. Promjene u njoj, stečeno iskustvo, spoznaja same sebe i osobna odgovornost učinili su da joj se činilo kao da su prošli mjeseci.

Kells se polako oporavljao i jačao, a onda je iznenada nastupilo pogoršanje. Nešto se dogodilo. Joan nije znala što, i on samo što nije umro. Bilo je dana kad je lebdio između života i smrti, a onda je opet došao zamjetljiv preokret nabolje.

Zalihe hrane su se smanjivale i Joan se počela suočavati s još jednim ozbiljnim problemom. U kanjonu je bilo mnogo jelena i zečeva, ali kako da ih ustrijeli revolverom? Bojala se da će biti prisiljena žrtvovati jednog od konja. Okolnost da je Kells iznenada izrazio želju za mesom, učinila je situaciju krajnje teškom. I baš toga jutra dok je Joan razmišljala kako da riješi taj problem, ugleda nekoliko konjanika kako jašu uz kanjon. U prvi čas osjeti olakšanje, zaboravljajući da se događa ono čega se najviše bojala, onda shvati važnost događaja.

— Kells — reče ona brzo — neki ljudi jašu stazom.

— Bože! — uzvikne on nemoćno, a njegovo izmučeno lice oživi. — Trebalo im je dugo da stignu ovamo? Koliko ih je?

Joan ih je brojila: pet jahača i nekoliko tovarnih životinja.

— Da. To je Gulden.

— Gulden! — uzvikne Joan i strese se.

Njen uzvik i boja glasa nisu izmakli Kellssovoj pažnji.

— Čuli "ste "o "njemu? ""On" je" najtvrdi "orah na ovoj granici... Nikad nisam vidio njemu slična. Nećete biti sigurni. Ja sam tako bespomoćan... Što da mu kažemo? ... Joan, možda sam ja zloguki prorok, ali vi morate pobjeći, brzo, ili ubiti samu sebe.

Kako je čudno da je taj bandit upozorava na opasnosti slične onima kojima ju je on sam bio izvrgao? Joan uzme revolver i sakrije ga u udubinu između greda. Onda opet pogleda van.

Jahači su sad bili sasvim blizu. Čovjek herculeske građe, koji je prednjačio, natjera konja da preskoči potok, zategne uzde, stane i odmah skoči sa sedla. Drugi jahač dođe odmah poslije njega. Ostali su prilazili lijeno, a za njima su se gegale tovarne životinje.

— Ej, Kells — zovne grdosija. Njegov glas odjekne glasno i drsko.

— Mora da je tu negdje — reče drugi čovjek.

— Sigurno. Vidio sam njegova konja. Jack se ne običava udaljivati od konja.

Onda se obojica približe kolibi. Nikad dotada Joan nije vidjela dva čovjeka tako opakog i zastrašujućeg izgleda. Jedan je bio golem, tako širok, težak i čvrsto nabijen da se činio niskim i podsjećao na gorilu. Drugi je bio visok, tanak, s

izrazom divlje napetosti na licu crvenom poput plamena. Bio je pognut u ramenima, a ipak je glavu držao uzdignutu i time podsjećao na vuka koji je nanjušio krv.

— Netko je ovdje, Pearce — zagrmi grdosija.

— Hm, Gul, nije li to neka cura!

Joan izađe iz sjene što je stvarao zid kolibe i pokaza na priliku opruženu na gunjevima.

— Kako ste momci! — reče Kells umorno.

Gulden, zapanjen, prokune, a "Pearce" klekne uskliknuvši zabrinuto. Oba počеше govoriti odjednom. Podigavši slabu ruku, Kells ih prekine.

— Ne, neću otegnuti papke — reče on. — Samo sam iznemogao i treba mi okrepe. Ranjen sam u leđa.

— Tko te je to napunio, Jack?

— Guldene, bio je to tvoj vjerni drug, Bill.

— Bill? — U Guldenovu glasu bilo je sumnje i surove usiljenosti. On doda otresito:

— Vjerovao sam da ste se vas dvojica složili.

— E, kako vidiš, nismo.

— A gdje je Bill sada? — Joan osjeti tvrdu, sporu i hladnu notu u grubom glasu i ona to shvati kao sumnju ili kao lukavštinu.

— Bill je mrtav i Halloway također — odgovori Kells.

— Posvadili ste se zbog djevojke, Jack?

— Ne odgovori Kells oštro. — Pokušali su da "budu" previše familijarni sa... mojom ženom.0 i ja sam ih obojicu ubio.

Joan osjeti navalu vruće krvi u cijelo tijelo, a zatim hladnoću, slabost, gađenje puno mržnje.

— Tvojom ženom! — uzvikne Gulden.

— Tvojom pravom ženom, Jack? — upita Pearce.

— Pa, ja bih rekao tako. Da vas predstavim... Joan, ovo su moja dva prijatelja — Sam Gulden i Red Pearce.

I Gulden zarokće nešto.

ô "Gospođo Kells, "milo" mi "je "što "smo "se upoznali reče Pearce.

Baš u tom času ostala tri čovjeka uđoše u koridor. "Lqcp" kumtkuk' pcvvcq" nqo g-cplg" k' k k g" xcp." pc "l t c m0" Qulg crc" ug" dqrgupc" k' wr rc-gpc0 Quko " vq/ i c" dka "le strahovito rasrdena. Dok je izlazila, teturala je pomalo i znala je da je bližnja kao smrt. Previše nemilosrdna i iznenadna bila je stvarnost koju su sa sobom donijeli ti posjetioci. Milo je nešto užasno već u samoj prisutnosti Guldena. Još se nije usudila da ga dobro pogleda. Ali, ono što je osjećala bilo je porazno. Zaželjela je da trči, da pobjegne, iako bi pokušaj bijega bio neizmjereno opasniji sada nego prije. Ako bi i umakla nezapaženo, ti novi prijatelji bi je progonili, slijedili bi je poput lovačkih pasa. Shvatila je zašto ju je Kells predstavio kao svoju ženu.

I sama pomisao na tu sramnu mogućnost ispunjavala ju je bijesnom mržnjom, ali njen razum joj je govorio da je Kells postupio ispravno. On ju je svojim odgovorom htio samo zaštititi. Daljim razmišljanjem Joan dođe do zaključka da mora biti mudra, vladati se prirodno i koristiti varku sve dotle dok bude moguće. Pomisli i na revolver koji je sakrila. To joj dade snagu da prikrije svoju uzbuđenost i da, naoko mirna, uđe u kolibu.

Ljudi su bili napola okrenuli Kellsa i razgovarali mu leđa.

— Ej, Gul, viski je ono što mu treba — reče jedan razbojnik.

— Isteče li mu još samo kap krvi, sigurno će otegnuti — protestirao je drugi.

— Kog vruga vi znate — promrmlja Gulden.

— Ja sam služio, ali to se ne tiče ni jednog od vas... Pogledajte ovdje! Vidite li ovu modru mrlju! — Gulden prstom pritisne modru masnicu na Kellsovim leđima. Kells zastenje. — To je olovo, to je metak — izjavi Gulden.

— Hm, a ako si pogriješio! — uzviknu Red Pearce.

Kells okrene glavu.

— Kad pritisneš to mjesto, sav se ukočim od bola. Gul, ako si pronašao metak, iščupaj ga.

Joan nije gledala operaciju. Izašla je i sjela pod balzamovo drvo. Odjednom začuje prodoran krik, a zatim veselo klicanje. Bilo je očito da je okrutni Gulden bio brz i uspješan.

Naskoro ljudi iziđoše iz kolibe i pozabaviše se konjima i tovarom.

Pearce je pogledom potražio Joan, a kad ju je ugledao, zovne je:

— Kells vas želi vidjeti.

Razbojnik je napola sjedio poduprt sedlom. Lice mu je bilo znojno i bezbojno, ali sasvim drugog izgleda.

— Joan, metak mi je pritiskao kičmu — reče on. Sad je izvađen, sva umrtvljenost je iščezla. Osjećam da ponovo živim. Uskoro ću se oporaviti. .. Gulden je bio ljubopitljiv u vezi s metkom, jer je kalibra četrdeset i četiri, a ni Bill Bailey ni Halloway nisu imali revolvere tog kalibra. Gulden ja to zapamtio. On je prepreden. Bill je bio veliki Guldenov prijatelj. Nemam povjerenja ni u jednog od tih ljudi, posebno ne u Guldena. Morate se držati mene, što čvršće.

Kells, vi ćete me pustiti da odem, pomoći mi da se vratim kući? — usrdno je molila Joan tihim glasom.

— Djevojko, sad je to nesigurno i opasno — odgovori on.

— Onda kasnije, uskoro, kad bude dovoljno sigurno?

— Vidjet ćemo... Ali sada, vi ste moja žena!

Izgovarajući posljednje riječi, čovjek se izmijeni. Nešto od one snage što ju je osjećala u njemu prije njegove bolesti, počelo je opet izbijati iz njega. Joan je slutila da su njegovi drugovi ubrzali te promjene u njemu.

— Vi se nećete usuditi... — Joan nije bila u stanju da do kraja izgovori svoju misao. Kao da joj je čvrst obruč stezao grudi i grlo. Drhtala je.

— A da li ćete se vi usuditi da pođete van i da im kažete da niste moja žena? — upita on. Njegov glas postade jači, a oči mu se zasjeniše mislima.

Joan je znala da se neće usuditi. Morala je Izabrati od dva zla manje.

— Ni jedan muškarac ne bi mogao biti takva zvijer prema ženi koja mu je spasila život — prošapće ona.

ô Sve ja mogu biti. Dao sam vam priliku. Nagovarao sam vas da odete. Rekao sam vam da ću, ako ozdravim, biti kakav sam i bio.

ô "Ali, vi biste bili umrli da sam ja tada otišla.

ô "To 'bi 'bilo 'bolje 'za" vas... "Joan," ono "što "sam rekao, učinit ću. Oženit ću se s vama pošteno i napustiti zemlju. Imam zlata. Mlad sam. Volim vas Hoću da vas imam. I počet ću život iznova. što kažete na to?

— Što da kažem? Prije bih umrla nego što bih pristala da budem vaša žena! — odgovori ona dišući teško.

— U redu, Joan Randle — odgovori on ogorčeno. — Za trenutak sam vidio sablast, davno pokojnu stranu svog" ja!... Prikaza je nestala... I vi ste tu, sa mnom.

7.

Kad je pao mrak, muškarci su naložili vatru Ispred otvora kolibe. Kells je, poduprt sedlom, ležao na gunjevima, dok su ostali, okrenuti k njemu, bili privilegij ili posjedali u polukrug oko vatre.

Joan je odvušla svoje gunjeve u kut, gdje su sjene bile guste i odakle je mogla vidjeti sve, a f c" pg" dwf g" xk gpc0' Uwo plcr" lg" f c" g" o q k' | cur c'k' w" d'k' k'p' uxlj " v'j " f'k'rlkj " r'w'f k" cmq" kn'f " xk-g" dwf g" o qi la zaspati. Pa ipak, činilo se da je prije znatiželjna i oprezna nego uplašena. Nije to mogla objasniti, ali je osjećala da je njeno prisustvo u logoru na neki način utjecalo na ljude, učinilo ih Istovremeno suzdržljivijim i uzbuđenim. I tako je širom otvorenih očiju gledala prizor oko vatre.

Jače nego ikada doimala je se divljina. Činilo se kao da čak i logorska vatra gori divlje; ona nije plamtjela i pucketala, blijedjela i rasvjetljavala, nije pjevuckala kao svaka prava logorska vatra. Razjareno je gorjela u crvenim, bijesnim, naglim plammenovima, željnim da progutaju naložene komade. Na tvrda lica ljudi oko sebe bacala je neku zlokobnu i sablasnu svjetlost. Tama sveobuhvatne noć bila je gusta i crna poput smole, bez obrisa bedema kanjona i bez zvijezda. Kojoti su gospodarili prostorom; odasvud je dopirao njihov divlji oštri lavež. Vjetar je ojačao i zavijao sablasno u balzamovom drveću.

Više nego u samoj prirodi, snagu divljine Joan je osjećala u ljudima. Kells je ležao lica samrtnički blijedog i jasnog u treperavom blještanju vatre. Bilo je to lice oštih crta, inteligentno, energično, ali đavolsko. Đavolska snaga izbijala je iz crta lica, iz čudnih očiju, sada, u sjeni, čudnijih nego ikada. Još jednom, to je bilo lice budnog, opreznog, neumoljivog čovjeka, koji kuje planove o sudbini drugih ljudi. Pearceovo crveno lice sjalo se još crvenije u rumenilu svjetlosti, lice tvrdo, gotovo sama kost i koža: crvena maska rastegnuta preko iskešene lubanje. Jedan od njih, kojega su zvali Frenchy, bio je malen, taman čovjek prodornih, poput svrdla oštih očiju i usta spremnih da šiknu mržnjom i jarošću. Druga dvojica nisu se isticala upadljivim izgledom i bila su slična svim razbojnicima tipa Billa i Hallowaya. Ali Gulden, koji je sjedio na kraju polukruga, bio je takav da je Joan jedva uspijevala na njemu poduže zadržati pogled. Nametala joj se čudna misao da je ona, stoga što je žena, od svih stvorenja na svijetu najudaljenija od njega. Ona odvratila pogled, ali su se oči same, kao začarane, vraćale ponovo na nj, kao što zmija privlači pticu. Čovjek je bio goleme građe. Svaki je njegov pokret svjedočio o izvanrednoj fizičkoj snazi. Bila je to životinja, gorila, samo svijetle kušt-rave kose i bijele kože. Njegov lik kao da je bio istesan grubim, tupim dljetom. A u njegovo lice, u crte i žile, u goleme duplje u kojima su mu se skrivale oči, u dubokoj usjeklini gdje su se bijelili snažni ocnjaci priroda i život utisnuli su groznu okrutnost. Bilo je to čudovište u čijem je prisustvu Joan zaželjela da bude mrtva. Nije pušio, nije davao oduška svojoj grubosti. Sjedio je i podsjećao na golemi stroj za razaranje, koji miruje. S druge

strane, nije bio ni mrzovoljan ni zabrinut. Činilo se da uopće ne misli.

Nakon što su mu izvadili revolversko zrno, Kellsu se naglo vraćala snaga i bilo je očito da srazmjerno s tim raste i njegovo zanimanje za okolinu. Postavljao je mnoga pitanja na koja je najvećim dijelom odgovarao Red Pearce. U početku Joan nije pažljivo slušala njihov razgovor, ali naskoro požali. Razabra da je Kellsu slava što ju je stekao kao vođa bandita cijelog zlatnog područja Idahoa, Nevade i sjeverne i istočne Kalifornije godila isto toliko koliko i zlato koje je otimao. U odgovorima tih ljudi i u njihovu odnosu prema Kellsu Joan osjeti da je njegova vlast neograničena. Vladao je bandama pljačkaša i razbojnika, koje su očito bile rasijane od Bannacka do Lewistona i posvuda duž granice. Njegov utjecaj protezao se, također, na varalice i grabežljivce koji nisu bili izravno pod njegovim vodstvom. Otkako je bio prisiljen da boravi u kanjonu, tjednima je trajao prekid operacija o čijoj prirodi je Joan mogla samo nagađati, a u glavnim logorima gomilale su se bande besposlenih razbojnika. Iako neodređeno, razabrala je i to da je organizacija nad kojom Kells ima toliku vlast bila još daleko od toga da bude onakva kakvu je on želio. Naizmjenice je bio zamišljen i srdit, a najviše se zanimao za zlato.

— Mislim da si u pravu, Jack — reče Red Pearce, a onda, puneći lulu, zastade kao da se sprema na dug govor. — Prije ili kasnije doći će do najvećeg nalaza zlata otkako postoji Zapad. Kola koja nailaze od Slanog Jezera susreću se svakog dana Horde kopača rade od Bannacka nadalje. Njihovi logori su u svim gudurama i dolinama Med-

vjedih Planina. Površinskog zlata je posvuda i lako ga se domoći tamo gdje ima vode. Kopa se svuda naokolo. Velikog nalaza još nema. Ali, do njega mora doći. A onda, kad velika vijest stigne na glavne ceste i u planine, nastat će groznica prema kojoj će se četrdeset deveta i pedeset prva činiti bijednima. Što ti kažeš, Bate?

— Dakako da će nastati — odgovori prosijed čovjek kojeg je Kells zvao Bate Wood. Nije bio tako mlad kao njegovi drugari. Bio je staloženiji, i sporiji u govoru. — Ja sam doživio obje godine. To su bili dani! Ali, ja se slažem s Redom. Sigurno je da će prije ili kasnije nastati pakao na granici Idahoa. Kopao sam zlato premda nisam nikad mnogo čeznuo za tim teškim radom. Zlato je teško kopati, lako ga je izgubiti i lako otetiti od drugoga. Uočavam predznake velikog nalaza negdje u ovom području. Možda je već do njega i došlo. Hiljade kopača, po dvojica, po trojica, u grupama nalaze se svuda po bregovima. Oni nam neće reći kad budu našli zlato. Ali, to se mora saznati. Zlato je teško. Njega nije lako sakriti. Zato se i saznaje za velike nalaze. Mislim da će ova godina zaista nadmašiti četrdeset devetu i pedeset prvu. Zbog dva razloga: neprekidna struja propalih i razočaranih tragača za zlatom vraća se iz Kalifornije. Još jača struja suludih i punih nade lovaca na sreću navire s Istoka. A onda su tu žene, kockari i njima slični. Gdje god i kad god se te dvije struje sretnu tamo će doći do velikog nalaza, a tada će nastati na jpaklenskije doba koje je ikad vidio svijet.

— Momci! — reče Kells s prizvukom oduševljenja u slabom glasu. — To će biti žetva za moju »Crnu legiju«.

— Za koga? — upita Bate Wood znatiželjno.
Svi ostali osim Guldena okrenuše ljubopitljiva licu prema razbojniku.

— Za »Crnu legiju« — odgovori Kells.

— Ali, što je to? — upita Red Pearce tupo.

— Eh, ako je sazrelo vrijeme za veliku zlatnu groznicu za koju kažete da dolazi, onda je sazrelo i za najveću bandu koja je ikad organizirana. Ja ću je organizirati. Zvat ću je »Crnom legijom«.

— Mene smatraj za člana — odgovori Red oduševljeno.

— I mene, sigurno šefe — dodade Bate Wood.

Zamisao je bila prihvaćena veoma bučno. Tada div Gulden podignu glomaznu glavu i gotovo režući upita zbog čega su digli toliku buku. Njegovo pitanje i njegov golemi lik kao da su na sve prisutne, pa čak i na Kellsa, djelovali nekom čudnom snagom. Poslije kratke šutnje Red Pearce objasni plan.

— Uh! Nije to ništa novo — odgovori Gulden.

Jednom sam pripadao jednoj legiji. Bilo je to u Alžiru. Zvali su je »Kraljevska legija«.

— Alžir. Što je to? upita Bate Wood.

— Afrika — odgovori Gulden.

— Reci Gul, ti si ponešto lutao svijetom — reče Red Pearce zadivljeno. — Što je bila ta »Kraljevska legija«?

— Ništa nego rulja đavola prikupljenih sa svih strana. Kriminalci koji su se spašavali od progona. Granica nam je bila posljednja briga.

— Što ste radili tamo?

— Tukli se među sobom. Nije ih bilo mnogo u Legiji kad sam je ja napustio.

— Nije ni čudo! — uzvikne Wood značajno.

— Neću dopustiti međusobnu borbu u mojoj

legiji — reče Kells hladno. — Sam ću izabrati ljude za tu bandu.

— I to tajno — pridoda Wood. Prave momke. Ja sam bio u svim vrstama bandi. Pedeset prve bio sam čak i čuvar zakona.

To izazva smijeh kod svih njegovih drugova osim kod Guldena.

— Broj nije važan. Ali to treba da budu ljudi u koje mogu imati povjerenja i koje mogu voditi. Za pomoćnike ću trebati mlade momke, kao što si ti, Red. Jakih živaca, smione, hladnokrvne, domišljate.

Red Pearce osjeti zadovoljstvo zbog pohvale i ušepiri se poput purana.

— Govoreći o tome, šefe — reče on — sjetio sam se momka koji je prije nekoliko tjedana dojahao u Cabin Gulch. Upao je ravno u Beardovu kolibu gdje smo svi mi igrali faro, i pitao za Jacka Kellsa. Odmah smo pomislili da je to neki tip koji će nam natovariti kakvu nevolju na glavu. Neki od nas bili su za to da ga se odmah umlati. Ali, meni se svidio na neki način i ja sam primirio društvo. Drago mi je što sam tako postupio. Namjere su mu bile prijateljske. Razumije se, ja ga nisam pitao tko je i što je. Pomislio sam da je mlad momak koji je pobjegao od nekog iznenadnog zla i traži prijatelje. I sad ovdje mogu reći, šefe, da je zbog nečeg bio izvan sebe.

— Kako se zove? — upita Kells.

— Jim Cleve, tako nam je rekao — odgovori Pearce.

Joan Randle, sakrivena u sjeni, zaboravljena, ču ime Jima Clevea s bolom i strahom, ali ne i s čuđenjem. Od časa kad je Pearce počeo govoriti ona je očekivala da će čuti ime svog odbjeglog

obožavaoca. Zadrhtala je i osjetila nejasnu bol. Jim nije isprazno prijetio. Što bi sve dala da ponovo doživi onaj čas kad ga se bila odrekla.

— Jim Cleve — razmišljao je Kells. Nisam nikad čuo za njega, a ja nikad ne zaboravljam ni imena ni lica. Kako izgleda?

— Zgodan, tip litalice, krupan, ali ne previše"ô odgovori Pearce. — Sami mišići. Nema više od dvadeset tri godine. Dobar jahač, hrabar borac, vješt kockar, Izdržljiv na piću, lakouman kao đavo. Samo kad bi ga mogao uozbiljiti, šefe! Pitaj Batea što on misli.

Pa dobro, ljudi — uzvikne Kells začuđeno - novajlije su svakodnevna pojava na ovoj granici, a ja nisam upoznao ni jednoga koji se vas dojmio kao taj Cleve... Bate, što ti kažeš? Što je učinio taj Cleve? Ti si iskusan čovjek. Govori razumno.

— Što je učinio? — poput jeke odgovori Wood češkajući se po prosijedoj glavi. — Što nije učinio... Nastupio je drskije od svakog momka koji se ikada suprotstavio našoj skupini. I brzo nas je pobijedio. Ne znam kako je to učinio. Možda zbog toga što se činilo da mu nije stalo ni do čega i ni do koga na svijetu. Izazvao nas je. Pokupio sav novac koji smo imali u logoru, upropastio većinu nas, i vratio svakome svoje. Pio je više nego cijeli logor, a ipak se nije opio. Potegao je revolver na Beadyja Jonesa zbog varanja na kartama, a zatim na Beadyjevog pomagača Chicka Williamsa. Nije pucao da ih ubije: tek da im izbije revolvere iz ruku. Ali, mogu ti reći da je to bila najbrža i najsigurnija ruka koja je ikad potegla revolver na ovoj granici. Nemoj to izgubiti iz vida, Kells! Taj Jim Cleve je silno momče, koje će da-

leko dogurati. Dodat ću da će po svojoj prilici sakupiti svoju vlastitu bandu.

— Bate, zaboravio si da kažeš kako je udesio Lucea — reče Red Pearce. — Ti si bio tamo. Ja nisam. Reci to Kellsu.

— Luce. Poznam ga. Produži, Bate — odazva se Kells.

— Možda to nije nikakva preporuka za Jima Clevea — odgovori Wood — premda mi je upravo zbog toga postao na neki način bliži... Šefe, ti se sigurno sjećaš male djevojke po imenu Brander, tamo u selu na Medvjedem Jezeru. Ona je kći starog Brander. Radila je u njegovoj prodavaonici. Viđao sam te kako ljubezno razgovaraš s njom. Dakle, stari Brander i neki od njegovih sinova pošli su da traže zlato, pa su povelj djevojku da im bude od pomoći. Tako sam barem ja razumio. Jednog dana Luce je dojahao uzbuđen u Cabin Gulch. Mi smo kao obično pili i kartali. Ali, mladi Cleve nije ni pio ni kartao. Tog dana bio je u nekom čudnom raspoloženju, tako se meni činilo. Luce nam je predložio da pođemo na posao. Mi nikad ne radimo s njime ni s njegovom skupinom, ali tko zna što bi se dogodilo da nije bilo Clevea. Luce je planirao da odjašemo tamo gdje je stari Brander ispirao zlato, da uzmemo ono što ima... i djevojku uz to. Zapravo, zlato je bilo samo izlika. Kad je netko Lucea natjerao u škripac, on se nije mogao zakleti da je zlato vrijedno truda. Tada se Jim Cleve trgnuo. Dobaci Luceu strašnu kletvu. A kad je Luce, sasvim prirodno, posegnuo za revolverom, Jim Cleve mu ga izbije iz ruke. Tada skoči na Lucea i obori ga jednim udarcem. Vukao ga je okolo, udarao i gotovo ubio prije nego što smo se mi dospjeli umiješati. Luce

je bio napola mrtav. Odnijeli smo ga u krevet i još je u njemu, a nikad neće biti ono što je bio.

Pošto je Wood završio s pričom, u grupi zavlađa značajna tišina. Najednom se blijedo Kellsovo lice okrene prema Guldenu.

— Guldene, jesi li čuo?

— Da — odgovori ovaj.

— Što misliš o tom Jimu Cleveu i o poslu koji je spriječio?

— Nikad nisam vidio Clevea. Potražit ću ga kad se vratimo u logor, a onda ću poći po Branderovu djevojku.

Okrutno samopouzdanje odvajalo ga je od njegovih drugova. Bilo je nešto pogrešno, nešto izopačeno u tom Guldenu. Da li je Kells htio izazvati tu stranu njegove prirode ili mu je bilo do toga da sazna njegove dojmove o Cleveu?

Joan nije bila sigurna. Naslućivala je da između Guldena i svih ostalih vlada neprijateljstvo. A bilo je tu još nešto, nejasno i neopipljivo, možda strah. Po svemu sudeći, Gulden je bio zločinac zbog zločina. Joan ga je promatrala s grozom. Ta groza je bila utoliko veća što je on uporno gledao u kut gdje je ona bila sakrivena. Osjećala je da su u poređenju s njim svi ostali, čak i Kells u čiju se podlost bila uvjerala, beznačajne sluge zla. Ona navuče pokrivač preko glave, da ne bi morala i dalje gledati tu čupavu, glomaznu glavu i velike mračne duplje njegovih očiju.

Joan nije više ni vidjela ni čula bandite. Bilo je očigledno da se razgovor stišao ili ga ona, zaoкупljena novim mislima, nije čula. Primiri se, a onda iznenada počne drhtati šapćući jedno ime. »Jim! Jim! Jim! Oh! Jim!« Posljednji šapat pretvorio se u tiho jecanje. To što je uradila bilo je

strašno. To ju je mučilo. Nije imala povjerenja u njega, A sada, mislila je, koliko ga voli! Samo zbog nje, u očajanju i zbog prkosa, upropastio je sama sebe. Ubit će ga tamo u pijanoj kavgi, ili, još gore, postat će član ove banditske družine i zagaziti u zločin. Saznanje da je ona krivac njegove nesreće bio je veliki udarac za Joan. Kako je glupo i isprazno bilo njeno poigravanje s njime, njena ravnodušnost! Ona je voljela Jima Clevea. Nije to znala kad je pošla za njim da ga vrati, ali znala je to sada. Trebalo je to znati prije.

Položaj koji je naslućivala ukazivao joj se još mračnijim, nakaznijim, strašnijim. Na samu pomisao o tome tijelo joj zadrhta od groze. Pa ipak, njeno je srce grijala neka čudna unutarnja vatra. Negdje, uskoro, ona će se sresti licem u lice s tim izmijenjenim Jimom Cleveom, s tim mladićem koji je postao lakoumni đavo. Što li će on učiniti? Što bi ona mogla učiniti? Neće li je prezreti, izrugati je, prokleti, smatrajući je, na Kellsovu riječ, ženom tog bandita? Ali, ne! On će iz njena pogleda naslutiti istinu. A tada! Nije mogla ni zamisliti što se može dogoditi, ali to mora biti krv... smrt. Ako se on i oslobodi Kellsa, hoće li se ikada osloboditi Guldena, te goleme grabežljive zvijeri?

Joan nije mogla potpuno nadvladati grozan strah pred opasnošću što joj prijete. Od časa kad su u razgovorima tih bandita ime Jima Clevea i vijest o njegovoj propasti doprli do njenih ušiju, postala je druga djevojka, postala je zrela žena, odlučna da spasi Jima, pa makar je to života stajalo. Više se nije bojala Kellsa, ni ostalih, nikoga osim Guldena. On nije bio čovjek i ona je instinktivno osjećala da s njime neće izići na kraj. Na sve ostale će utjecati, ali na Guldena nikada.

Napetost njenih misli popusti i ona se malo-pomalo smiri. Ostade još samo oštra bol u srcu. Prošlost joj se činila dalekom. Sadašnjost nije značila ništa. Samo budućnost u kojoj je Jim Cleve zaukupljala je njenu pažnju. I kad bi mogla, sad ne bi pobjegla od Kellsa, jer on će je odvesti do Cabin Gulcha. To je bila posljednja misao njenog uma prije nego je zapala u san.

8.

Nakon tri dana za kojih je Joan njegovala Kellsa, tako vjerno kao da je uistinu njegova žena, on pomisli kako se dovoljno oporavio da može poduzeti put do glavnog logora zvanog Cabin Gulch. Želio se vratiti tamo, pa je nestrpljivo i zapovjednički odbijao svako protivljenje. Muškarci ga mogu naizmjenično pridržavati i podupirati u sedlu. I tako, ujutro četvrtog dana oni se pripremiše za put.

U tih nekoliko dana Joan se uvjerila u točnost svoga zapažanja, naime, da je Kellsov značaj podvojen na dobro i zlo i da njeno prisustvo izaziva i jača u njemu onu dobru, inače skrivenu i odavna zamrlu stranu. Kad je bila uz njega, bio je sasvim drukčiji nego okružen svojim ljudima. Po svemu sudeći, on nije bio svjestan toga. Čudila ga je Joanina dobrotu i ljubaznost. Bio joj je zahvalan, ali nikad nije pokazao ni trunka samilosti. Da je bio zanesen njome, u to Joan više nije sumnjala. Njegove sanjarske oči posvuda su je pratile. Uglavnom je šutio.

Pri kraju tih nekoliko dana kod njega su došle do izražaja dvije osobine: nerado je puštao Joan da se izgubi iz njegova vidokruga, dok je sve teže podnosio prisustvo ostalih ljudi, osobito Guldena. Joan je neprestano osjećala na sebi poglede tih ljudi. Bili su to ponajviše nenametljivi letimični pogledi, osim Guldenovih. Div ju je promatrao spo-

rim, dugim i praznim pogledima, bez znatiželje, sumnje i divljenja. Bilo je očito da je žena za njega bila nov i čudan stvor i da je doživljavao nepoznata uzbuđenja. Kad god bi susrela njegov pogled, a izbjegavala ga je koliko je mogla, protrnula bi sjetivši se priče o golemoj divljoj gorili, koja se prokrala u afričko selo i tamo otela bijelu ženu. Nikako da iz svog sjećanja odagna tu priču. I to je bio uzrok zbog kojega je prema Kellsu bila ljubaznija nego što bi inače bila.

U tom su se razdoblju izoštrile sve Joanine sposobnosti. Osjećala je kako se razvija, kako se nagoni prilagođava, kako u njoj jača snaga samoodbrane. U srce su joj uporedo navirali i beznađe i neugasiva energija. Očaj je bio posljedica straha, a energija ljubavi. Čvrsto je vjerovala da je njena sudbina povezana s Jimom Cleveom. Osjećala je u sebi dovoljno hrabrosti, snage i ljubavi da spasi njega, ako već ne bude mogla spasiti samu sebe. Samo ljubavi koja je bila jača od beznadnosti, koliko god ta beznadnost bila velika, mogla je zahvaliti što se nije pokolebala u toj teškoj situaciji.

Tog jutra, prije što su ga podigli na konja, Kells je opasao revolver. Pojas, korice za revolver, sve je to bio velik teret za ranjenika. Red Pearce je to uporno ponavljao. Ali, Kells mu se smijao u lice. Svi muškarci, osim Guldena, bili su izvanredno ljubezni i brižni. Bilo je očito da bi se za Kellsa borili do smrti. Bili su jednostavni i neposredni u iskazivanju svojih priprostih osjećaja. A Kells je, mislila je Joan, bio ličnost, dođuš proizvod te granične divljine, ali ličnost prisebna i kadra da uoči mogućnosti i značenje života kojim je živjela. Kells je znao da čovjek u

ponekom trenutku može biti dobar i pouzdan, ali da se odmah iza toga, zbog nagona koji vuku korijen iz divljaštva i određenih prilika, može povesti za primitivnim pobudama, koje su daleko od svakog razmišljanja, pa počinuti strašna djela. Joan je naslućivala da je Kells opasao revolver da bi, ako zatreba, nju zaštitio. Njegovi ljudi nisu ni sanjali da bi mu to moglo biti na umu. Kells je bio energičan i opak čovjek čvrsto ukorijenjen među ljudima sličnima sebi, pa ipak je bio neizmerno različit, jer je bio pametan.

Na početku putovanja Joani su rekli da jaše ispred Kellsa i Pearcea, koji je vođu pridržavao u sedlu. Vodiči tovarnih životinja, Bate Wood i Frenchy, jahali su sprijeda, a Gulden je bio na začelju. Tog poretka su se držali do podneva kad se karavana zaustavila u jednom sjenovitom, travnatom i vodom bogatom zakutku. Činilo se da je Kells izmučen. Čelo mu je bilo orošeno hladnim, ljepljivim znojem i izbrazdano bolom. Pa ipak, bio je dobre volje i strpljiv. Požurivao je muškarce da što prije završe s odmorom i objedom.

Nakon jednog sata putovanje je nastavljeno. Kanjon i okolina postajali su sve neravniji i golemiji, dok je staza postajala sve šira i bolja. Joan primijeti tragove koji su se ukrštali sa stazom i spuštali s klisura i gudura kanjona. Spuštanje je bilo postupno i uočljivo samo po tijeku vode i po toplijem zraku.

Kells je sustao prije polovine poslijepodneva i bio bi pao sa sedla da mu drugovi nisu pomogli. Naizmjenice sa ga pridržavali. Nije to bio lak posao jahati uz njega i pridržavati ga da ne padne. Joan primijeti da se Gulden nije ponudio da mu pomogne. Mada je bio dio te bande, činilo se da

joj ne pripada. Joan nije napuštao neugodan osjećaj da jaše iza nje, a s vremena na vrijeme, kad bi joj se približio, taj je osjećaj postajao sve nepodnošljiviji. Kad se poslijepodne počelo bližiti kraju, ona je postala svjesna njegovih zlih namjera. Kad su stigli na odmorište, obuzela ju je neka vrst bojazni, nešto čemu nije znala imena.

Zaustavili su se rano, prije zalaza sunca, na što su bili prisiljeni Kellsovom potpunom klonulošću. Položili su ga na pokrivače, a glavu mu naslonili na sedlo. Joan mu je pritekla u pomoć i on se donekle pribrao, ali nije imao one uobičajene snage i oštine.

Cijeli sat muškarci su užurbano poslovali oko sedala, tovara, konja, oko nasijecanja drva, loženja vatre i spremanja jela. Kells je žudno pio, ali je odbio hranu.

— Joan — prošapće on uhvativši zgodan trenutak — ja sam samo umoran, umirem za snom. Budite uz mene. Probudite me odmah ako bude potrebno.

On zatvori umorne oči i, bez ikakva daljnjeg objašnjenja, uskoro zaspi. Muškarci ne smiju primijetiti, odlučila je Joan, da ih se boji, da nema povjerenja u njih, da ih ne podnosi. Večerala je s njima sjedeći uz vatru. To im je bila prva prilika da sjede sasvim blizu nje, što je na njih djelovalo izravno i jedinstveno. Joan nije bila tašta, premda je znala da je zgodna. Prisilila se da bude prijazna, ugodna, pa čak i ljupka. Njeno držanje naiđe na odaziv i raspoloženje se odmah popravi. U početku su bili drski, zatim neusiljeni, a onda prosti. Godinama je bila naviknuta na grube muškarce po logorima. Međutim, ovi su bili drukčiji. Kad im je to postalo jasno, njihov odnos

prema njoj se izmijenio. Ona to naprije osjeti intuitivno, a zatim i provjeri. Srce joj zakuca jače i življe. Uspije li sakriti svoju mržnju, svoj strah i zaziranje od njih, moći će utjecati na te divlje muškarce. A sve će to ovisiti o njenoj ljupkosti i ženstvenosti. Nezamjetno ali sigurno potpadali su pod njen utjecaj i to je bio dokaz da i u najgorem ološu tinja iskra dobrote. Jedini izuzetak bio je Gulden. Sjedio je i žderao poput vuka. Vidjelo se da je svjestan njene prisutnosti, ali kao da je ona kakav predmet, a ne živi stvor.

Večerajući tako uz vatru i promatrajući te ljude, u njoj je raslo uvjerenje da njen spas, ako je ikakva mogućnost za spas postojala, ovisi o njenom prijateljskom odnosu prema tim razbojnicima koje joj je život nametnuo za suputnike. Ti su muškarci bili zadovoljni i zbunjeni njenim prisustvom. U Joani pobudi sjetu i strah spoznaja o snazi njene privlačnosti. Kod kuće je rijetko kada i bila svjesna činjenice da je žena. Njen položaj i njena ličnost bili su tamo nešto sasvim prirodno. Ovdje je sve bilo drukčije. Za te u samoći, borbi i krvi podivljale ljude žena je bila nešto uzbuđujuće, očaravajuće i ublažujuće, nešto što izaziva čudnu, neutaživu i neobjašnjivu glad i za samim njenim pogledom. Oni nisu bili svjesni toga, ali ona jest.

Naskoro Joan završi s večerom i reče:

— Idem sputati noge svom konju. Ponekad odluta.

— Ali, to ću uraditi ja, gospođice — reče Bate Wood. On je nije nikad oslovio kao gospođu Kell, pa je Joan vjerovala da on ni ne razmišlja o razlici. Njegov život je bio dug, a u jednom dijelu tog života možda i nije bio sasvim loš čovjek.

— Dozvolite da ja pođem — doda Pearce.

— Ne, hvala. Poći ću sama — odgovori ona.

Zatim uzme konopac sa svog sedla i hrabro pođe niza stazu. Izenada začuje dvojicu-trojicu muškaraca kako govore istovremeno, a onda muklo i jasno:

— Gulden, kamo ćeš, do đavola? — Bio je to glas Reda Pearcea.

Joan se osvrne. Gulden se zaputio stazom za njom. Srce joj zadrhta, koljena joj pokleknuše. Bila je spremna da potrči natrag. Gulden stade, a zatim se, režeći, vrati. Ponašao se kao da je zatečen u nečemu.

— Držimo te na oku, Gulden — nastavi Pearce. — Budi pametan, ili ćemo opomenuti Kellsa.

Gromka, ljutita kletva odjekne umjesto odgovora. Muškarci se zbiše jedan uz drugoga. Uslijedila je glasna prepirka. Joan gotovo otrči niza stazu i ne ču više ništa. Da se ijedan od njih ponovo upustio za njom, bila bi pobjegla u gustiš poput uplašenog jelena. Međutim, bilo je očito da je ne namjeravaju smetati. Joan nađe svog konja i prije nego što mu je sputala noge spopadne je iskušenje da ga uzjaše i da pobjegne. Nije to željela, i ni za što na svijetu ne bi to bila učinila, ali nije mogla sasvim zatomiti taj prirodni poriv svakog živog stvora.

Prijeđe na drugu stranu potoka i krene natrag u logor kroz šumu omorika i balzama. Nije žurila. Bilo joj je ugodno izvan pogleda tih siledžija i podalje od stalnog, zamarajućeg dokaza njene goleme nesreće. Usprkos tome, nije se ni načas osjećala slobodnom i sigurnom. Žurila je uplašeno u sjene drveća i stijena. Osjetila je olakšanje kad se vratila i kad se našla uz Kellsa. On

je spavao dubokim snom iscrpljenog čovjeka. Ona namjesti svoje sedlo i pokrivače blizu njega i pripremi se da dočeka noć kako najbolje bude mogla. Instiktivno se smjestila tako da se jednim zahvatom ruke mogla domoći Kellova revolvera.

Bilo je to vrijeme zalaska sunca. U kanjonu je bilo toplo i tiho. S okolnih visova iščezavala je rumena svjetlost. Muškarci su svi do jednoga bili zaposleni ponekim poslom. Bilo je čudno vidjeti Guldena, za kojeg je Joan mislila da mu se ne mili rad, kako radi za dvojicu. Kao da je uživao noseći kladu koju sigurno ne bi pomakla dva normalna muškarca. Bio je tako golem, tako djelotvoran, tako snažan da je na neki način bila milina gledati ga. Naložiše vatru preblizu mjesta gdje se smjestila Joan. Imajući na umu da bi kasnije moglo zahladiti, nije prigovorila. Sumrak pade, pa se muškarci završivši dnevne poslove okupiše oko vatre.

Joan nije trebalo mnogo da otkrije kako su se osjećaji tih ljudi počeli sukobljavati. Svaki je od njih na svoj način gledao na nju. Neki su izmišljali razloge da joj priđu, pitali nešto, nudili joj svoje usluge, bilo što, samo da joj se mogu približiti. Osobna se nota nazirala u držanju svakog od njih. Gulden je sjedio šutljiv i nepomičan na rubu svjetla koje je podrhtavalo oko njega. Bio je nalik golemom, smrknutom gorili. Koliko je Joan mogla opaziti, on nijednom nije pogledao prema njoj. O toj razlici u njegovu ponašanju bilo je vrijedno razmisliti. Da ta gomila mišića i kostiju nije počela misliti?

Ponuda Batea Wooda bila je neuvijena, mada neshvatljiva Joan. Stoga se ona nije ni usudila da mu do kraja povjeruje.

— Sigurno, gospođice — zaključio on šapćući promuklo — svi mi znamo da vi niste Kellova žena. Taj razbojnik ne bi oženio ni jednu ženu. On je ženomrzac. Bio je poznat po tome u Kaliforniji. On vas je oteo, kidnapovao, to je sigurno... Gulden se kune da je Kells poubijao svoje ljude, a vi ste njega ranili i nitko drugi. Rana na njegovim leđima je puna baruta. Svakog časa može doći do gužve... zaista, gospođice, najbolje je da uz moju pomoć kidnete noćas kad svi budu spavali. Ja ću pripremiti hranu i konja i odvesti vas do nekog logora kopača zlata. A onda sami možete kući.

Joan samo zavrti glavom. Čak da se mogla pozdati u Wooda, a gotovo da mu je napola vjerovala, bilo je suviše kasno. Što god joj se dogodilo, nije bilo važno, samo da, makar i uz cijenu patnje, spasi Jima Clevea od propasti u koju ga je ona natjerala.

Otkako su počeli Joanini burni doživljaji ona je toliko puta bila prepuna bolnih, njoj dotada nepoznatih uzbuđenja, te je vjerovala da joj ništa više ne može zadati strah ili muku. Ali ta čudna uzbuđenja bivala su sve jača, kao da su sama sebe hranila.

Frenchy je bio drzak, ustrajan, zaljubljenih očiju i prostački udvoran. Na svoje drugove nije se osvrtao, kao da ih i nema. Natjecao se s Pearceom u iskazivanju pažnje prema Joan, pa njih dvojica osujetiše ostale. Situacija bi bila zabavna, da nije bila strašna. Ispod njihova zanimanja za nju, ljubaznosti i ljubomore uvijek je izviralo nešto kobno. Osim onog nesuvislog Guldenova čina, ni na jednu riječ, ni na jedan pogled, ni na jedan postupak Joan se nije mogla požaliti. Oni

su se međusobno bockali, bili zajedljivi, ironični i neprijazni jedan prema drugome, ali Joani se svaki predstavljao onim što je smatrao da je najbolje u njega. Mlada i privlačna žena našla se u logoru osamljenih i razuzdanih ljudi i u njihovim divljim srcima ponovo se rodila muška taština i želja da se istaknu i da budu zapaženi. Izgledali su jednako tako smiješno kao jato tetrijeba što se kicoše i kočopere pred jedinom ženkom. Možda se u nekom od tih srdaca začela iskrena sućut prema bespomoćnoj djevojci koja se našla u opasnosti. Sigurno je da će u nekom od njih planuti strasti kao što je planula u Kellsu.

Između tog prijaznog natjecanja za njen pogled i njenu riječ, koje joj je bilo korisno, i mračnih, vrebajućih i neizrečenih nakana, kakve je imao Gulden, Joan se mogla samo mučiti.

— Slušaj, Frenchy, ti nisi gospodin tip — izvavi Red Pearce — a ti, Bate, ti si prestar. Maknite se, odstupite! — Pearce dobroćudno, ali samovoljno odgurne dva muškarca u stranu.

— Sigurno. Nego, ona je Kellsova gospođa, zar ne? — lijeno će Wood. — Da niste svi to smetnuli s uma?

— Kells spava ili je mrtav — odgovori Pearce osvajajući još jedan korak terena.

— Ipak, recite gdje ste sreli Kellsa? — upita on Joanu naginjući svoje crveno lice prema njenom.

Joan je morala odigrati svoju ulogu. Bilo je to teško, jer je u Pearceovoj znatiželji naslućivala zamku u koju bi mogla upasti bude li lagala. Bila je svjesna toga da svi oni znaju kako ona nije Kellsova žena. Ali, činilo se da je prezadovoljna da bi bila zarobljenik. Iz Pearceova pitanja je iziš-

lo na vidjelo da ne uspijeva dovesti u sklad njenu podređenost Kellsu s njenim vrlinama koje su svi oni nagonski osjećali.

— To se nikog ne tiče — odgovori Joan.

— Dakako — reče Pearce. Zatim još bliže nagne svoje od znatiželje napeto lice. — Ono što ja želim znati jest: da li je Gulden u pravu? Jeste li vi pucali u Kellsa?

U sumraku Joan napipa Kellsovu ruku i stisne je.

Bilo je neobično da se tako slab i izmoren čovjek tako brzo probudio na jedan jedini dodir. On podiže glavu.

— Hej! Što je to? — vikne oštro.

Pearce oprezno ustane, uplašen, ali ne i zbunjnjen. — To sam samo ja, šefe — odgovori on.

- Baš sam se spremao na počinak i htio sam znati kako si. Mogu li što učiniti za tebe.

— Dobro sam, Red — odgovori Kells hladno.

— Cisti se odavle i pusti me na miru. Neka me nitko ne uznemirava!

Pearce se udalji nazvavši prijazno »laku noć« i priključi se ostalima uz logorsku vatru. Naskoro svi potražiše pokrivače i ostaviše Guldena zgu-renog u polumraku.

— Joan, zašto ste me probudili? — prošapta Kells.

— Pearce me pitao da li sam vas ja ranila — odgovori Joan. — Probudila sam vas umjesto da mu odgovorim.

— Pitao je! — uskliknu Kells poluglasno. A onda se nasmija: — Ne možeš prevariti tu bandu. Mislim da nije važno. Možda ne bi bilo zgorega da saznaju da ste me vi ranili.

Činilo se da je zamišljen. Mirno je ležao. Njegovo blijedo lice obasja treperavo svjetlo vatre. Nije više govorio i naskoro opet zaspa.

Joan prilegne uza nj, navuče pokrivač preko sebe i protegne noge. Nije se ni usudila pomisliti na spavanje. Noću je zahladilo. Vjetar je brijao hučeći muklo u balzamovim krošnjama. Vatra je tinjala. Joan je bila zagledana u crnu, bezobličnu trupinu: znala je da je to Gulden. Dugo je nepokretno stajao. S vremena na vrijeme bi se pomaknuo, prišao bi vatri i časak-dva stajao kraj nje. Osvijetljena rumenim žarom njegova golema prilika bivala je još golemija, a sve ostalo oko njega poprimalo neodređen, maglovit, i zato još zloslutniji privid. Upale oči bile su samo crne mrlje na širokom licu, pa ipak je Joan osjećala njihov pogled na sebi. A onda je napokon legao među ostale muškarce, pa je ubrzo njegovo duboko i teško disanje podsjećalo na miran san govečeta.

Dok su se sjene izmjenjivale pod svjetlom zvijezda, Joan je satima ležala budna. Opsjedalo ju je na tisuće misli a sve su kružile oko jedne jedine, životne i neumitne misli o Jimu Cleveu.

Tek kad ju je probudilo sunce, obasjavši joj lice, Joan je shvatila da je uistinu spavala.

U logoru se užurbano radilo. Konji su bili dovedeni, okrijepljeni i nestrpljivi, polegljih ušiju. Kells je sjedio na stijeni blizu vatre sa šalicom kave u ruci. Kad je pozdravio Joan, glas mu je zvučao bodrije. Ona prođe mimo Pearcea, Frenchyja i Guldena uputivši se prema potoku, ali oni ničim ne pokazaše da su je primijetili. Samo Bate Wood dodirne sombrero i reče:

— Dobro jutro, gospođice.

Joan se učini kao da je njeno sjećanje na prošlu noć samo ružan san. Atmosfera je na dnevnom svjetlu bila drukčija: njom je vladao Kells. Ubrzo se vrati u logor, osvježena i gladna. Gulden je dodavao zavežljaje. Radio je to lako i spretno. Pearce je osedlavao njena konja. Kells je nešto govorio i bio nalik onom starom Kellsu prije ranjavanja.

Ubrzo su bili na putu. Joani je vrijeme u sedlu uvijek hitro prolazilo. Godilo joj je kretanje i stalna promjena vidika. Vrijeme je prolazilo u nejasnom iščekivanju, pomiješanom sa strahom, nadom i bolom, jer je na kraju tog puta bio Jim Cleve. Nekad ga je prezirala, izrugivala mu se i s njim radila što joj se prohtjelo, jer ga tada nije voljela i nije strahovala za njega. A sad je bila sigurna u svoju ljubav i gotovo uvjerenjena u svoj strah. Glas koji je Jim uživao kod tih razuzdanih bandita, bio je za Joan zapanjujući i nerazjašnjiv. Jahala je miljama misleći o Jimu, bojeći se susreta s njim, čeznući da ga vidi, moleći za njega, snujući kako da ga spasi.

Okol podne karavana je kroz otvor kanjona izjahala u široku dolinu okruženu visokim zaobljenim bregovima. Širok, plitak i bučan potok presijecao je dolinu. Sudeći po tragovima koji su se ukrštali na tom mjestu, ma kakvo i ma gdje da je bilo, Joan je mogla reći da su njime prošli mnogi putnici i da glavno sastajalište bandita nije daleko.

Vodiči tovarnih životinja prijeđoše potok i dolinu i uđoše u neravnu i kamenitu usjeklinu. Ali, staza je bila dobra. Naskoro se usjeklina proširi u prekrasnu klinastu guduru koja se mnogo raz-

likovala od visokih, liticama obrubljenih i zatvorenih kanjona. Širokim i ravnim dnom gudure te kao je potok. Omorike i borovi rasli su u skupinama, a tu i tamo su se isticala divovska balzama stabla. Goleme površine divljeg cvijeća crvenkastom su bojom išarale obronke. Na gornjem kraju gudure Joan ugleda nekoliko široko razmaknutih koliba. To je napokon bio Cabin Gulch.

Kad stiže do prve kolibe, karavana se poče razilaziti. Ljudi koji su se tamo našli dočekaše ih dobrodošlicom. Gulden zaustavi svog tovarnog konja. Neki odjahaše dalje. Wood povede ostale tovarne životinje udesno, uz blagi obronak. Frenchy i Pearce, koji su pridržavali Kellsa, rekoše Joan da ih slijedi. Oni odjahaše uzbrdo do skupine raštrkanih omorika među kojima je stajala velika drvena koliba. Bila je nova. Činilo se da su i sve ostale nove, nijedna od njih još nije dočekala zime. Pukotine između balvana još nisu bile zatvorene. Ta koliba bila je jedna od najgrubljih, sagrađena od balvana, urezanih jedan iznad drugoga. Krov joj je bio od grmlja. Bila je niska i uska, ali veoma duga. Cijelom njenom dužinom protezala se nadstrešnica poduprta stupovima. Na jednom kraju bio je obor. Na zidu pročelja, izvana, visila su sedla i uzde.

Joan je pomno i oštro promatrala muškarce koji su ustajali i pozdravljali pridošlice. Jima Clevea nije bilo među njima. Čvor joj se odriješi u grlu i sad je lakše disala. Kako da se sretne s njim?

Kells je izgledao bolje nego u podne prethodnog dana. Ipak su ga morali skinuti s konja. Joan tada začuje kako svi govore u isti mah. Okupili su se oko Pearcea pružajući ruke da pomognu. Me-

đutim, pokazalo se da Kells može sam poći u kolibu. Bate Wood uvede Joan.

U dugoj prostoriji bilo je kameno ognjište. Tu se nalazilo i nekoliko grubo istesanih klupa i stol, krzna i gunjevi po podu, a svjetiljka i oružje po zidovima. U jednom kraju prostorije vidje gomilu kuhinjskih potrepština i police sa zalihama hrane.

Kellov nestrpljiv glas iznenada utiša sva pi-tunja:

— Nisam ranjen — reče. — Zdrav sam, samo sam slab i umoran. Momci, ovo je moja žena... Joan, tamo je soba za tebe, u stražnjem dijelu kolibe. Smjesti se udobno.

Joan sa zadovoljstvom postupi prema njegovu savjetu. Na stražnjem zidu bila su ugrađena vrata zastrta gunjem. Kad je gunj povukla u stranu, ugleda nekoliko strmih stepenica koje su vodile do manje kolibe, koja je pregradom od debelih grana bila podijeljena u dvije prostorije. Ona spusti gunj iza sebe i pođe uza stepenice. Tada vidje da je nova koliba bila dozidana uz staru. Nije imala vrata ni ikakva drugog otvora osim onog kroz koji je ušla. Svjetlo je prodiralo kroz pukotine između balvana. Pokućstvo se sastojalo od široke klupe istesane od debelih grana i pokrivena gunjevima, police iznad koje je visilo zamućeno i napuklo ogledalo, stola, načinjenog od sanduka, i svjetiljke. U dnu stepenica bilo je prislonjeno pet-šest tankih dugih kolaca. Nagadala je da su kolci namijenjeni za podizanje barikade na otvoru. Naime, vjerojatno ih se zaticalo između greda na gornjoj, a učvršćivalo polugom na donjoj strani otvora. Joan je s vrha stepenica, kroz otvor između gunja i dovratka mogla vidjeti veliku prostoriju. To je bilo jedino mjesto kroz koje je mogla nešto

vidjeti, jer su otvori između greda bili visoko. Ta je nastamba bila udobna, po strani od drugih i u njoj se mogla zaštititi od nezvanih gostiju. Joan se nije nadala da će Kells biti toliko obziran i bila mu je zahvalna.

Leže da se odmori i da razmisli o svemu. Tu je uistinu bilo vrlo ugodno. Ptice su se ugnijezdile u pukotinama. Jedna vjeverica dotrča po gredi, stade pred nju i zaskviča. Kroz otvor je vidjela grm divlje ruže i dio zelenog obronka gudure. Blag, topao i mirisav lahor strujao je kroz pukotine u zidovima i poigravao se njenom kosom. Bilo je nepojmljivo da je nešto moglo biti lijepo i ugodno u toj razbojničkoj jazbini, da je vrijeme ovdje jednako kao bilo gdje i da sunce sja na blistavom plavom nebu. Ubrzo otkrije da je svladava umor i da ne može držati oči otvorene. Opirala se neko vrijeme, a onda popusti, ali odluči da ostane budna, da misli, sluša, čeka. Usprkos tome zaspala i nije se probudila sve dok je nije uznemirio neki štropot. Prema boji zapadnog neba prosudi da je prošao veći dio poslijepodneva. Spavala je satima. Netko je kucao. Ona ustane i odmakne gunj. Bate Wood je stajao pred vratima.

— Dakle, gospođice, večera je gotova — reče — pa sam mislio da biste željeli da vam je donesem.

— Da, željela bih, hvala — odgovori Joan.

Nakon nekoliko časaka Wood se vrati noseći poklopac nekakve kutije na kojemu su se pušile zdjele i šalice. On joj pruži taj priprosti poslužavnik.

— Ja sam, znate, prvorazredni kuhar, kad imam što kuhati — reče on i smiješak potpuno izmijeni njegovo tvrdo lice.

Ona uzvratil osmijeh i zahvali mu. Bilo je očito da je Kells imao dobro napunjenu smočnicu, jer je Joani, koja je dugo živjela na gruboj i slabo pripremljenoj hrani, ta večera bila raskošna i izvanredno ukusna. Dok je jela, zavjesa od gunja se pomakne u stranu i na vratima se pojavi Kells. On spusti gunj iza sebe, ali se ne pope u sobu. Bio je u košulji, glatko izbrijan, posve drugi čovjek.

— Kako vam se sviđa vaš ... dom? — upita on s primjesom podrugivanja koje mu je bilo svojstveno.

— Zahvalna sam vam za skrovitost — odgovori ona.

— Ne mislite li da bi vam moglo biti mnogo gore?

— Znam.

— Pretpostavimo da me Gulden ubije, da on vodi bandu, i da vas uzme?... Postoji priča o njemu, najgora koju sam čuo na ovoj granici. Ispričat ću vam je jednog dana, kad mi se prohtije da vas grdno zaplašim.

— Gulden! — Joan zadrhta dok je izgovarala njegovo ime. — Da li ste vas dvojica neprijatelji?

— Nitko ovdje ne može imati prijatelja. Mi se zbijamo u jato poput škanjaca. Sigurnost nam je u broju, ali borimo se između sebe kao škanjci oko strvine.

— Kells, vi mrzite ovaj život?

— Oduvijek sam mrzio svoj život, posvuda. Jedini način života koji sam ikada volio bile su avanture... Želim pokušati novi život, kad biste vi pošli za mene.

Joan zaniječe glavom.

— Zašto ne? Oženit ću se vama — nastavi on tiše. — Prikupio sam zlata, prikupit ću ga još.

— Gdje ste se domogli tog zlata? — upita ona.

— Rasteretio sam mnoge pretovarene putnike i kopače — odgovori on.

— Kells, vi ste lopov! — uzvikne Joan, nemoćna da suzdrži iznenadnu srdžbu. Mora da ste potpuno ljudi kad tražite da se udam za vas.

— Ne, nisam lud — prihvati on smijući se.

— Gulden je lud. Ima neke bube u glavi. Ja nisam budala, samo sam izgubio glavu za vama. Ali, usporedite ženidbu sa mnom, udobnost, život i putovanje među pristojnim i čestitim ljudima sa životom u logorima kao što je ovaj. Dok se ne napijem, držat ću se manje-više pošteno prema vama. Ali, mene će prije ili kasnije pogoditi metak. Tada ćete biti repušteni Guldenu.

— Zašto njemu? — upita ona znatiželjno.

— Pa, Gulden mi ne da mira.

— Ne da ni meni. Zbog njega gubim smisao za razmjere. Uz njega se svi vi koliko god vas ima činite dobri, a zli ste da gorih nema.

— Dakle, nećete se udati i poći odavde sa mnom? ... Vaš izbor je čudan, jer ja vam govorim istinu.

— Kells, ja sam žena. Nešto duboko u meni mi kaže da me vi nećete držati ovdje, da ne možete biti tako podli. Ne sada, nakon što sam vam spasila život! To bi bilo strašno, nečovječno. Ne mogu vjerovati da bi ijedan čovjek kojeg je žena rodila mogao to učiniti.

— Ali ja vas ne želim, ja vas volim — reče on tiho i tvrdo.

— Ljubav! To nije ljubav — odgovori ona prezrivo. — Sam bog zna što je to.

— Nazovite to kako hoćete — nastavi on ogorčeno. — Vi ste mlada, prekrasna i dražesna žena. Užitek je biti blizu vas. Moj život je pakao. Nisam imao ništa od života. Samo pakao me čeka u budućnosti i pakao na kraju. Zašto vas ne bih držao ovdje?

-- Ali, Kells, slušajte — prošapće ona ozbiljno.

-- Uzmimo da sam ja mlada, prekrasna i dražesna kao što ste rekli. Potpuno sam u vašoj vlasti. Prisiljena sam da tražim vašu zaštitu od ljudi koji su čak gori od vas. Vi ste različiti od ostalih. Obrazovani ste. Mora da ste imali... dobru majku. Sada ste ogorčeni, očajni, strašni. Vi mrzite život. Nadate se da će vam čari, koje vidite u meni, pružiti nešto. Možda blijesak radosti! Ali, kako se to može... dok ja vas ne zavolim?

Kells je zurio u nju. Sva opačina i strahota njegove strasti ocrtavala se na njegovu licu. Sjenka razumijevanja u njegovim očima pokaza drugu stranu čovjeka u njemu. Još nije skidao pogleda s nje dok je pružao ruku da odmakne zastor pred vratima. A onda spusti glavu i izađe.

Joan je sjedila nepomično gledajući u vrata kroz koja je izišao i slušajući lupanje svog srca. Ona je bila samo iskrena i ozbiljna prema Kellsu. Ali, on je njenim posljednjim riječima dao značenje koje im ona nije namjeravala dati. U sebi je osjećala snagu u kojoj su se zgusnule sve odlike žene: strpljenje, borbenost, mržnja. Bude ii dovoljno lukava da Kellsu uzvрати tobožnjom ljubavlju, moći će s njime učiniti što god bude htjela. Bila je sigurna u to. Ne treba da se uda za nje-

ga, niti da žrtvuje sebe. Bila je začuđena što se njena savjest samo na trenutak usprotivila toj ideji. Nešto joj je govorilo da je život koji je poznavala različit od ovog koji sada upoznaje i da je sve ono što je nekad za nju bilo dragocjeno i plemenito dovedeno u pitanje. Naučila je da i laž u određenim prilikama postaje opravdana, pa čak i kreposna. Može li ona skovati plan koji taj oštroumni bandit neće prozreti? Malo simpatije prema njemu, to je bilo najviše što bi se usudila pokazati. Ako se tome dodaju sve čari i zavodljivost kojima će se poslužiti, uspjeh bi mogao biti siguran. Hoće li se usuditi da pokuša? Ako pokuša, pa ne uspije, Kells će je prezreti, a to znači da će biti potpuno izgubljena. Bila je razapeta između sumnje i nade. Sve što je bilo prirodno i pošteno u njoj začalo se od te prijekare koja ne pristaje poštenoj ženi, a sve što je naučila iz nedavnog burnog iskustva poticalo ju je da se upusti u igru, da Kellsovu lupeštvu suprotstavi nedokučivu žensku dvoličnost.

I dok je Joan bila zauzeta mislima, sunce je zašlo. Sumrak se prokrao u kolibu. Cijelo to vrijeme iz velike kolibe dopirali su glasovi muškarača, čas tiši, čas glasniji. Tek kad je čula jasno izgovoreno ime Jima Clevea, Joan se prenula iz misli i uzbuđeno skočila s kreveta. U želji da vidi što se događa, samo što nije pala kad je, tapkajući u mraku, požurila k vratima. Dok je odmicala zastor ruka joj se tresla.

Velika prostorija bila je osvjetljena vatrom i s nekoliko svjetiljki. Kroz koprenu modrog dima Joan ugleda muškarce kako stoje, ili sjede, ili napola leže oko Kellsa, koji je sjedio na najosvjetljenijem mjestu. Tamna lica što ih je Joan vid-

jela bila su okrenuta prema vratima, a na njima se nazirao izraz očekivanja.

— Dovedi ga unutra, Bate, da ga vidimo — reče Kells.

Tada se pojavi Bate Wood ulazeći postrance i vodeći pod ruku visokog, vitkog mladića. Kad su se pojavili u svjetlu, Joan zadrhta kao ranjena košuta. Stranac kojega je vodio Wood bio je Jim Cleve, Jim Cleve po stasu i liku, pa ipak ne onaj isti kojeg je ona poznavala.

— Cleve, drago mi je što sam vas upoznao — pozdravi ga Kells pružajući mu ruku.

— Hvala. I meni je milo — odgovori Cleve i prihvati ponuđenu ruku. Njegov glas bio je hladan i bezbojan, nepoznat Joani. Da li je to stvarno bio Jim Cleve?

Po zanimanju koje je Kells pokazao za Clevea i po nijemoj pozornosti ljudi vidjelo se da svi oni tom susretu pridaju veliko značenje. No, činilo se da na bljedolikog Jima sve to nimalo ne djeluje. Njegov tragičan pogled nije uopće reagirao na pažnju koja mu je ukazana. Joan ga je gledala s čuđenjem. Sjećala se čvrsto građenog, rumenog Jima Clevea, prerano izraslog dječaka punašna lica, dobroćudna smiješka i snenih očiju. Jedva ga je i prepoznala u čovjeku koji je stajao žustar i snažan, nabreklih mišića ispod grube bijele košulje. Joan ga je gledala ushićeno, odozdo prema gore i obratno, odvrćajući pogled od dva teška revolvera, da bi ga zaustavila na njegovu licu. Jim Cleve je nekada imao obično, puno lice koje nije odražavalo ni snagu ni silovitost. Sada je to lice bilo lijepo. Patnja ga je učinila lijepim. Boja njegove puti bila je bijela poput Kellsove, ali ta bjelina bila je glatka i čista, bez mrlja i neopaljena od

sunca. U usne mu se urezao gorak, ravnodušan osmijeh. Kao noć crne oči gledale su otvoreno, pozorno i prodorno, a veliki modri kolutovi ispod njih isticali su im dubinu i tajanstvenost. Bilo je to tužno i očajničko lice što je kidalo Joanino srce. Došla je prekasno da bi spasila njegovu sreću, ali je molila boga da ne bude prekasno za spas njegova poštenja i njegove duše.

Dok je promatrala Jima, on i Kells su nastavili razgovor. Čula je, iako ne sasvim jasno, što je bilo rečeno. Kells ga je bez sumnje primio prijateljski, a jednako tako i svi drugi koje je Joan uspjela vidjeti. Svi su se okupili oko Clevea, šalili se i smijali, a onda ga povelu do duga stola za kojim se nekoliko muškaraca već kockalo.

Joan spusti zastor, ali je i u tami kolibe vidjela blijedo uznemirujuće lice. Pa i kad je zaklopila oči još uvijek ga je vidjela. Bol, očajnička žestina i beznadna ravnodušnost na tom licu bili su njeno djelo. Zašto? Kakvu nepravdu joj je nanio Jim Cleve? On ju je volio usprkos njenu protivljenju i poljubio ju je protiv njene volje. Ona ga je gnjevno izgrdila, a kad se on konačno okosio na nju tvrdeći da nije nikakav kukavelj i da će to dokazati, ona mu se prezrivo i djevojački nemilosrdno narugala. Čim je sad ugledala Jima, nestalo je sve njene snage i odlučnosti. Ponovo joj se u dušu uvukla sumnja, beznađe i neko čudno čeznutljivo uzbuđenje. Što je sve žrtvovala? Njegovu i svoju sreću... i njihove živote.

U drugoj je kolibi sve odzvanjalo od graje glasova, stoga je iznenadna tišina odmah privukla Joaninu pažnju. Ona opet razmakne zastor i proviri.

Gulden, golem i smrknut ulazio je u kolibu. On upade među ljude i suoči se s Kellsom. Iz njegovih upalih očiju izbijao je bijes.

— Zdravo, Gulden! — reče Kells hladno. — Što ti je?

— Da li ti je itko išta rekao o Billu Baileyu? — upita Gulden mrko.

Kells ne pokaza nimalo zanimanja.

— Reci o čemu se radi!

— Umro je u kolibi, dolje u dolini!

Kells se lagano trgne, a oči mu se suziše i sjevnuše poput čelika.

— Ne! To je novost za mene.

— Kells, ti si ostavio Baileyu misleći da je mrtav. Ali, bio je živ. Bio je teško ranjen, ali se ipak nekako dovukao do kolibe, nitko ne zna kako. Kad je tuda naišao Beady Jones, Bill je baš umirao. Prije nego je izdahnuo, Beadyju je predao poruku za mene. . . Zanima li te što mu je rekao?

— Ni najmanje — odgovori Kells. — Bailey je napastovao moju ženu i ja sam ga ubio.

— On se zakleo da si pucao samo zato da možeš biti sam s tom djevojkom!

Kells ustade. Bio je izvanredno miran. Samo bljedoća lica i lagano podrhtavanje ruke odavali su njegovo uzbuđenje. Neugodan nemir i žamor prodoše kroz prostoriju. Red Pearce, koji je bio najbliži, stade uz Kellsa. Atmosfera postade teška.

— Dobro, zakleo se! I sad, kakve to ima veze s tobom?

Po svemu sudeći, istina i njeno priznanje za Guldena nisu bili ništa osobito, ili je bio nedokučiv, pa su ga zato svi smatrali tupoglavim i plitkim.

— To je učinjeno. Bill je mrtav — nastavi Gulden. — Ali zašto obmanjuješ cijelu družinu? Što znači ta igra? Ti to nisi nikad radio... Ta djevojka nije tvoja...

— Začepi! — zasikta Kells. Njegova ruka poleti poput munje i u njoj zablista revolver. Iz čitava lika izbijala je mračna prijetnja.

Gulden i ne pokuša da povuče svoj revolver. On ne pokaza ni iznenađenje, ni strah, ni uzbuđenje. Činilo se da s naporom razmišlja o razlozima Kellsova postupka.

Red Pearce stupi između Kellsa i Guldena. Gomila odahne s olakšanjem. Gulden se okrene i iziđe. A onda Kells ponovo sjedne i zapali lulu kao da se ništa neobično nije dogodilo.

9.

Joan se s olakšanjem udalji od vrata. Sjena smrti lebdjela je nad tim ljudima. Mora toliko očvrnuti da može živjeti u toj sjeni, da je nijedan zločin ne iznenadi, da može podnijeti sve udarce koji će je neminovno zadesiti. Osluškivala je. Ljudi su razgovarali i smijali se. Čuo se zveket žetona, šum bačene karte, mukli pad vrećice sa zlatom. Pred njom su bili dugi noćni sati za kojih će muškarci nastaviti da se bučno zabavljaju. Samo se jedna slaba zraka svjetla probijala u kolibu, ali to joj je bilo dovoljno da razazna predmete. Ona se zaposli oko zatvaranja otvora kolcima, koje je primijetila stigavši u kolibu. Kad je to završila, znala je da se bar od nametljivaca osigurala. Tko li je smislio ta gruba vrata i u koju svrhu? A onda još jednom popusti želji da zaviri u kolibu.

Prostorija je bila puna gustog modrog dima. Jim Cleve je sjedio za stolom i kartao s nekoliko razbojnika. Iako joj je bio okrenut leđima, Joan je osjećala koliko se različito od ostalih odnosi prema igri. Svi su oni bili napeti, žestoki i zaokupljeni svakom kartom. Cleve je samim načinom držanja glave i pokretima ruke odavao potpunu ravnodušnost. Jedan od igrača opsova zlovoljno, baci karte i ustane.

— Čist je — reče netko zlurado.

— Ne, nije — zaniječe drugi. — Napunio je dvije limenke zlatnom prašinom. Vidio sam... Izvlači se kao prljavi kojot.

— A meni je drago što je Cleve imao sreće. On će mi možda vratiti moje zlato — vikne još jedan kartaš smijući se.

— Nema sumnje, veliki je kavalir u kartama — pridruži se posljednji igrač. — Jim, jesi li u ljubavi tako sretan kao što si u kartama?

— Sretan u ljubavi?... Sigurno! — odgovori Jim Cleve s prizvukom podrugljivosti i očajanja u glasu.

— Nije li to šaljivo, momci? Evo, uzmimo šefa. Kells sigurno ima uspjeha kod djevojaka, ali on je loš igrač.

Kells je to učio i nasmijao se s ostalima.

— Ej, Meksikanče, ti nikad nisi od mene dobio ni pare — reče on.

— Dođi i pridruži nam se, šefe. Dođi da vidiš kako će tvoje zlato iščeznuti. Ne možeš zaustaviti ovog Jima Clevea. Vraška mu je sreća zajašila za vrat. Dobit će tvoje zlato, tvoje konje, sedla, ostruge, revolvere i košulju, ako budeš imao dovoljno živaca da izdržiš.

Razbojnik baci karte i pogleda Clevea ojađeno, ali istodobno i s poštovanjem. Kells pođe do skupine igrača i stavi ruku na Cleveovo rame.

— Slušaj, mladiću — reče on blago. — Rekao si da si jednako sretan u ljubavi... E, a ja sam našao da si bio loše sreće kod jedne djevojke, i da te to natjeralo na granicu.

Kells je to izgovorio u šaljivom tonu i na način koji ne bi mogao nikoga uvrijediti, pa ni najneobuzdanijeg mladića, a ipak je u njegovim ri-

jecima bilo radoznalosti i želje da prozre Clevea. Ali, to na Jima uopće nije djelovalo.

— Loša sreća i djevojka? ... Do bijesa s jednom i s drugom! — reče on.

Joani nije izmaklo Kellsovo zanimanje za Jima Clevea. Ali, vidjela je dovoljno. Okrene se i posrćući pođe do kreveta. Legla je s bolom u srcu.

— Oh — šaputala je samoj sebi. — On je propao, uništen!... Bože, oprosti mi! — Između greda svjetlucale su hladne zvijezde. Noćni vjetar, svjež i čist, donosio je u kolibu miris planinske rose. Čula je zavijanje vukova, kreštavi zov sove, udaljen krik pume. Usprkos tome, oko kolibe je vladala mrtva tišina. Iz druge kolibe, od koje je, srećom, bila dobro ograđena, dopirali su različiti glasovi, ružni i ogavni. Joan pokrije uši i poslije dužeg vremena, izmučena mislima i tugom, utone u san.

Idućeg jutra, dugo nakon što se probudila, u kolibi je još bilo tiho. Nitko se nije micao. Jutro je bilo napola prošlo kad je Wood pokucao i dao joj vedricu vode, umivaonik i ručnike. Nešto kasnije donio joj je zajutrak. Poslije toga, ne znajući šta bi radila, stane se šetkati kroz dvije sobe. Jedna od njih bila je samo prazna suša. Odavna nije bila upotrebljavana. Iz tih dviju soba ništa nije vidjela osim zelenog obronka gudure, žute litice i plavog neba. Ali, više je voljela i taj vidik nego da gleda kolibe i poslovanje bandita.

Oko podne čula je Kellsov glas. Bandit je s nekim razgovarao, tiho i ozbiljno. Međutim, nije mogla razabrati o čemu govore. Razgovor prestade, a potom se začuše Kellsovi koraci. Po topotu kopita, Joan zaključa da je neki konjanik u galo-

pu odjahao ispred kolibe. Uto se začuje kucanje o zid.

— Joan — zovne Kells. Zastor na vratima se razmakne i Kells, blijed i zabrinut, uđe u sobu.

— Što se dogodilo? — upita Joan uplašeno.

— Gulden je jutros pucao u dvojicu ljudi. Jedan je mrtav. Drugi je u jadnom stanju. Tako mi je Red rekao. Ja ga nisam vidio.

— Tko — tko su ti ljudi? — promuća Joan. Ona je odmah pomislila na Jima Clevea.

— Don Small je mrtav. Drugoga zovu Dick. Nikada nisam čuo njegovo prezime.

— Je li to bilo u svađi i borbi?

— Dakako. A izazvao ju je Gulden. Svadljive je čudi, a nitko mu se ne može suprotstaviti. On je uvijek tako raspoložen kao neki ljudi kad su pijani. Zao mi je što ga sinoć nisam udesio. Bio bih to uradio, da nije bilo Reda Pearcea.

Kells je bio smrknut i zaokupljen brigama. Razgovarao je s Joan kao sa nekim tko suosjeća s njime. I bandit je, dakle, u svakodnevnom životu, po svojim nakanama, brigama, prijateljstvu, odnosima bio nalik na bilo kog drugog čovjeka. Bio je čovjek, a ono što se nekome moglo činiti zlim bilo je dio njega i njemu drago. Joan je hini la sućut, koju nije ni osjećala niti ju je mogla osjetiti.

— I sama sam držala da vam je Gulden neprijatelj.

Kells sjedne na jedan od sanduka koji su služili kao stolice. Tok njegova pištolja dotaknu pod. Pogleda Joan zaboravivši da je pred njim žena, a uz to i njegova zarobljenica.

— Nikada dosad nisam razmišljao o tome — reče on. — Nas smo se dvojica slagali jer sam ga

ja shvaćao. Vodio sam ga. Čovjek se nikada ne mijenja, nimalo. Uvijek je isti. Ali, ovdje je to drukčije. Primijetio sam to prvi put gore u Izgubljenom kanjonu. Joan, vjerujem da je do svega toga došlo otkako je Gulden ugledao vas.

— Oh, ne! — vikne Joan zadržavajući.

— Možda griješim. Bilo kako bilo, nešto nije u redu. Gulden nikada nije imao prijatelja ni sudionika. Ne griješim u vezi s njegovim odnosom prema Baileyu. Što bi njemu bilo stalo do tog pijandure? On se suprotstavlja svacemu i svakomu. Nešto nije u redu u njegovoj glavi i zbog toga je opasan. Htio sam ga se otresti. Odlučio sam da to učinim poslije prošle noći. Ali, sada mi se čini da to nije lako.

— Zašto?

— Pearce, Wood, Beard i svi oni na koje se mogu osloniti rekoše mi da to neće ići lako. Vjeruju da Gulden ima čvrsto mjesto u mojoj bandi i svugdje na granici. Rezbjesnio sam se, jer ne vjerujem u to. Ali, što mogu uraditi, kad nisam siguran?... Svi se oni boje Guldena. Čini se da ga se i ja bojim.

— Vi! — usklikne Joan.

Kells je bio posramljen.

— Vjerujem da ga se bojim, Joan — odgovori on. — Taj Gulden nije čovjek. Nikad se nisam bojao pravog čovjeka. On je ... on je životinja.

— On me podsjeća na gorilu — reče Joan.

— Poznajem samo jednog čovjeka koji se ne boji Guldena. On je novajlija ovdje na granici. Sam sebe naziva Jimom Cleveom. Tog momka ne razumijem sasvim. Ali, on bi odalomio i samog đavola. Cleve se neće dugo održati ovdje, mada se nikad ne zna. Ljudi kao što je on, koji se ru-

gaju smrti, katkad izdrže dugo. Ja sam bio takav nekada... Cleve me čuo kad sam s Pearceom razgovarao o Guldenu. I on mi reče: »Kells, ja ću zametnuti kavgu s tim Guldenom, a ti ga ili istjeraj iz logora ili ga ubij.«

— Što ste mu rekli? — upita Joan odvrativši pogled i nastojeći da smiri svoj glas.

— Rekao sam mu: »Jim, oduševio si me i osvojio svojom hrabrošću, ali ne želim da pogineš. ..« Mladićeva je ponuda, bez sumnje, vrlo hladnokrvna i srčana. Rekao je to kao da se nudi da pričvrsti kolan mog sedla. Gulden može nadvladati cijelu gomilu ljudi. On je to već učinio. A kao ubojica! — Nisam čuo za čovjeka koji bi se mogao pohvaliti tolikim brojem ubojstava.

— Zbog toga se vi i bojite njega?

— Ne — odgovori Kells strastveno kao da je njegova čast bila u pitanju. — Bojim ga se jer je Gulden. Ima nečega sablasnog oko njega... Gulden je ljudožder.

Joan ga pogleda kao da ga nije dobro čula.

— To je gola istina, poznata posvuda na granici. Gulden nije hvališa. Ah nekome je pričao. Bio je mornar, gusar. Jednom je doživio brodolom. Pričao je to po logorima u Kaliforniji i Nevadi. Nitko mu nije vjerovao. Prije nekoliko godina našao se zatrpan snijegom u planinama, tamo iza Lewistona. S njime su bila još dva druga. Svi su bili iznemogli od gladi. Trebalo se izvući. Gulden je pričao da su njegovi drugovi podlegli. Zapravo on ih je ubio i opet se spasio hraneći se ljudskim mesom. Kad se to doznalo, nitko više nije sumnjao u njegove gusarske priče. Postoji još jedna priča o njemu. Jednom je ugrabio neku djevojku i odveo je u planine. U proljeće vratio se

sam. Kazivao je da ju je držao vezanu i bez odijela u pećini. Smrzla se i umrla.

— Oh, užasno! — zajeca Joan.

— Ne znam koliko ima istine u svemu tome, premda vjerujem da je sve to istina. Gulden nije čovjek. Svi mi možemo razlikovati dobro od zla, ali Gulden ne može. On ng zna što je moral. Nema nikakvih predodžbi o čovječnosti, ni one mrve koju se može primijetiti kod najgoreg ološa. Ta priča o djevojci i pećini prikazuje ga u pravom svjetlu. On pripada kamenom dobu. On je... I ovdje ne granici, kad bi htio, mogao bi se domoći velike vlasti zato što je takav kakav jest.

— Kells, ne dajte mu da me vidi! — usrdno je molila Joan.

Bandit nije uopće pokazao da ga je dirnuo strah u Joaninu glasu i pogledu. Ona je za njega bila samo slušač. Naskoro, zaokupljen mislima i potišten ostavi je samu.

Izuzev letimično, iznad zavjese, Joan ga tri dana nije vidjela. Držala je vrata ograđena i nikoga nije vidjela osim Batea Wooda koji joj je donosio jelo. Hodala je po svojoj kolibi kao da se nalazi u kavezu. Tih je dana samo nekoliko ljudi posjetilo Kellsovu kolibu, a i ti se nisu dugo zadržavali. Joan je znala da Kells nije uvijek kod kuće. Očito je prizdravio i odlazio van. Četvrti dan on pokuca i zamoli za dopuštenje da uđe. Joan ga pusti i vidje da se gotovo sasvim oporavio i da je opet miran, bezbrižan, veseo, s onim svojim neobičnim, samouvjerenim držanjem.

— Dobar dan, Joan. Vi, čini se, niste svisnuli od brige za svojim nemarnim mužem.

Nasmijao se kao da se ruga samom sebi, ali bilo je očito da je radostan što je opet vidi. U njegovu glasu osjećao se ton poštovanja.

— Niste mi nedostajali — odgovori Joan. Pa ipak, osjetila je olakšanje što ga opet vidi.

— Ne? Tako sam i mislio — odgovori on suho.

— Dakle, bio sam zauzet ljudima, planovima. Sve se razvija na moje zadovoljstvo. Red Pearce je nadmudrio Guldena. Nije došlo do raskola. Osim toga, Gulden je nekamo odjahao. Netko reče da je otišao u potragu za nekom malom po imenu Brander. Možda mu tkogod prosvira glavurdu. (0) Joan, naskoro ćemo napustiti Cabin Gulch. Očekujem novosti koje će sve izmijeniti. Neću vas pustiti ovdje. Morat ćete jahati po najneravnijem terenu koji uopće postoji. A vaša odjeća je sasvim poderana. Treba da nađete nekakvu odjeću.

— I ja tako mislim — odgovori ona upirući prstom u tanku, iznošenu i zakrpanu jahaću suk-nju. — Prva guštara kroz koju prođem razderat će je na komade.

— To me ozlovoljuje — reče Kells ogorčeno.

— Gdje, zaboga, da nabavim odjeću za vas. Mi smo dvije stotine milja daleko od svijeta. U najdivljijem kraju... Recite, da li ste ikad nosili muško odijelo?

— Da, kad sam tražila zlato i lovila sa svojim ujakom — odgovori ona nerado.

Iznenada drzak i blistav osmijeh sasvim izmijenio njegovo lice. Smijao se grohotom kao da je čuo kakvu masnu šalu. Odmjeravajući pogledom pređe preko njena vitkog lika.

— Pričekajte dok se ne vratim — reče on.

Čula ga je kako "preklapa" po "gomili" odjeće koju je zapazila u uglu druge kolibe. On se na-

skoro vrati noseći zavežljaj. Položi ga na krevet, razmota i prostre sadržaj.

— Dandy Daleova oprema — reče on oduševljeno. — Dandy je bio putujući nadriglumac. Oblačio je ovo kad bi predstavljao. Jednom je pokušao dati predstavu ovdje, ali je neki putnik kojemu nešto nije bilo po volji pucao u njega. Nije ga odmah ubio. Ranjen, otpuzao je negdje i umro. Neki od mojih ljudi su ga našli i skinuli s njega odjeću. Ova oprema vrijedi cijelo bogatstvo. Ali, ni jedan među nama ne može to navući na sebe.

Oprema se sastojala od crnog sombrera s teškom srebrnom vrpcom, tamno-modre bluze i izvezenog prsluka od jelenje kože, pojasa punog patrona i revolvera s drškom ukrašenim biserjem, hlača od jake vunene rebraste tkanine, visokih kožnatih čizama i pozlaćenih mamuza, sve od najboljeg materijala i prvoklasne izradbe.

— Joan, načinit ću vam još crnu masku od oboda pustenog šešira i bit ćete divni — reče oduševivši se poput dječaka.

— Kells, ne mislite valjda da ću to nositi — upita ona s nevjericom.

— Sigurno. Zašto ne? Kakve stvari! Malo kitnjaste, ali vi ste djevojka. Mi to ne možemo sakriti. Ja to i ne želim sakriti.

— Ja to neću nositi — izjavi Joan.

— Oprostite, ali hoćete — odgovori on mirno i prijazno.

— Ne, neću! — vikne Joan. Nije se više mogla suzdržati.

— Joan, predstoji nam dug put na konjima, katkada noću, a i divlja jurnjava da bismo umakli progoniteljima. Odlazit ćete sa mnom u naselja.

Morate imati čvrstu, laganu i udobnu odjeću. Ovdje je odijelo, kao skrojeno za vas. Zašto nećete, pa vi imate ludu sreću. Nepoderivo je, a ipak prikladno za djevojku... Obucite to odmah.

— Rekla sam da neću — okosi se Joan.

— Ali, što vas briga ako je to pripadalo momku koji je mrtav? ... Pogledajte ovu rupu na košulji. To je od metka. Ne budite suviše izbirljivi. To će samo vašu ulogu učiniti uvjerljivijom.

— Gospodine Kells, čini se da ste sasvim zaboravili da sam ja djevojka.

On je pogleda iznenađeno.

— Možda i jesam... Imat ću to na umu. Ali, rekli ste da ste već nosili muško odijelo.

— Nosila sam kaput i radno odijelo svog brata i nisam se osjećala baš najugodnije u njemu.

On se naprije uozbilji, a onda se bučno nasmije.

— Sad razumijem. Ovo će vam pristajati kao rukavice... Krasno! Nestrpljiv sam da vidim.

— Nikad me nećete vidjeti u tome.

Lice mu se ponovo uozbilji, a oči mu zasvjetlucaju.

— Ne možete primiti malu šalu. Sad ću vas ostaviti samu. Kad se vratim, to odijelo mora biti na vama.

U njegovu glasu zazvuča nešto zapovjedno kao kad se obraća muškarcima.

Joan se još uvijek držala prkosno.

— Ako ovo odijelo ne bude na vama kad se vratim, ja ću, ja ću zderati te vaše prnje s vas!... To ću učiniti. Vi ste doduše snažni kao mali đavo i možda ja nisam još dovoljno jak da navučem

ovu opremu na vas. Ali, mogu potražiti pomoć... Ako me razljutite, mogao bih pričekati na Guldena.

Joanina koljena kleknuše i ona morade sjesti na krevet. Kells bi možda mogao izvršiti svoju prijetnju. Sad je razumjela tajnu promjena u njegovim očima. U jednom je trenutku dolazila do izražaja bolja strana njegove ličnosti da bi već u idućem prevagnula protivna strana čije je neprijateljstvo nagoni osjećala. Mora upotrijebiti svu svoju snagu, razbor, spretnost i šarm da bolja strana u njemu nadjača, inače će sve biti uzaludno.

— Budući da me prisiljavate, moram — reče ona.

Kells je ostavi ne rekavši više ni riječi.

Joan svuče svoje zaprljano i razderano odijelo, izuje iznošene čizme, a onda žurno, u strahu da bi se Kells mogao vratiti, obuče odijelo mrtvog mladića-bandita. Mora da je Dandy Dale bio njena rasta, jer joj je njegova odjeća savršeno pristajala. Joan se osjećala tako neobično da je jedva smogla hrabrosti da se pogleda u ogledalo. A kad se vidjela, zadrhtala je od čuđenja i stida. Da nije bilo njena lica, nikad ne bi prepoznala samu sebe. Što se dogodilo s njenom visinom i vitkošću? Bila je nalik na krhku djevojčicu maskiranu u obijesna dječaka. Još više se zastidjela zato što nije mogla svladati ushit nad svojom pojavom. Naime, Daleova je odjeća isticala svaku oblinu njena tijela i razotkrivala njenu ženstvenost više od ijedne haljine koju je ikad obukla.

I baš u tom trenutku Kells zakuca na vrata i zovne:

— Joan, jeste li se obukli?

— Jesam — odgovori ona, ali kao da odgovor ne dolazi iz njena grla.

Kells uđe.

Obuzeta divljim strahom, Joan nagoni dohvati gunj i napola se uvije u njega. Stajala je tako rumena lica, raskolačenih očiju, drhteći svakim djelićem tijela. U očima mu je igrao osmijeh, znatiželjan i podrugljiv. Odjednom se sav izmijeni. Zagleda se u gunj, a zatim u njeno lice. I onda shvati njene muke i osjeti sažaljenje prema njoj.

— Zašto vi ... vi... ludice! — usklikne on uzbuđeno, ali kao da ga je njegovo vlastito uzbuđenje ozlovoljilo. Okrenuvši se od nje zurio je kroz otvor između greda. Opet, kao mnogo puta prije toga, činilo se kao da se prisjeća nečeg davnog zaboravljenog i maglovitog.

Joan, i sama uzbuđena, nije mogla da ne vidi učinak njena neočekivanog i nesvjesnog djevojačkog ponašanja. Ona to shvati razumom sazrele žene. Kao i u Kellsu i u njoj je bilo više različitih ličnosti.

— Nastojim biti pošten prema vama — progovori Kells ne okrećući se. — Želim da u lošoj situaciji učinite ono što je za vas najbolje. Ali vi ste dijete, djevojčica!... A ja sam bandit. Čovjek izgubljen za sve što je dobro, a ipak mi je stalo do toga da vas dobijem!

— Ali, vi "niste izgubljeni za sve što" je "dobro" — odgovori Joan ozbiljno. — Ne mogu reći što osjećam, ali znam da je Gulden bio na vašem mjestu ja ne bih ni pokušala da... da se sakrijem iza gunja. Ne bojim vas se više. Eto zašto sam postupila kao, kao da sam zatečena... Oh! Zar to ne vidite? ...

— Ne, ne vidim — odgovori on. — Volio bih da vas nisam doveo ovamo. Više bih volio da se ništa nije dogodilo. Ali, sad je sve kasno.

— Ništa nije kasno... Niste mi još nanijeli nikakvo zlo.

— Ali, ja vas volim — reče on naglo i glasno.

— Ne kao što sam dosad volio. Oh! Sad znam da nikad prije nisam istinski volio ni jednu ženu. Osjećam se kao onda kad su mi omču navukli na vrat, kad su me htjeli objesiti.

Joan zadržta od spoznaje da je tim čudnim i snažnim čovjekom ovladala silna strast. Suočena s time, nije znala što bi mu odgovorila, ali je na neki način bila i ohrabrena tom spoznajom.

Kells je dugo šutio gledajući zeleni obronak. A onda, kao da govori samom sebi, reče:

— Ja sam izmiješao karte i podijelio ih svojom nevještom rukom i sad moram igrati do kraja.

Rekavši to, on se okrene i pogleda Joan dugim i prodornim pogledom koji ju je opomenuo da mora nastaviti sa svojom igrom. I ona ispusti gunj. Učas nestade zlovolje i tvrdoće s Kellsova lica, a pojavi se osmijeh kakav Joan na njemu dotad nije vidjela. Taj osmijeh i nijemi ushit jasno su joj govorili kako je na njega djelovao njen izgled. I usprkos svojoj nedoličnoj odjeći i Kellsovu značaju, znala je da nikad dotada nije pobudila tako iskreni izraz pažnje i divljenje. Konačno on se pribere i reče:

— Joan, vi ste najdražesnije stvorenje koje sam ikada vidio.

— Neugodno se osjećam u ovoj odjeći — reče Joan. — Ja ne mogu, ja neću u tome izići iz ove sobe.

— O hoćete, hoćete. Pogledajte ovo, možda će to pomoći. Vi ste tako stidljivi.

Držao je u ruci širok komad crnog pusta očigledno odrezanog od nekog sombrera. On joj ga položi preko čela i očiju, a onda pričvrsti petlju načinjenu od kratke vrpce jelenje kože.

— Navucite ovo... Niže, preko očiju. Tako! Pogledajte se u ogledalo.

Joan zagledavši u ogledalo vidje u njemu samo maskiranog neznanca. Ona više nije bila Joan Randle. Njen se identitet potpuno izgubio.

— Nitko me ne bi mogao prepoznati — prošapće ona i s osjećajem olakšanja pomisli na Jima Clevea.

— Nisam to namjeravao — odgovori Kells — ali, u pravu ste. O" Joan. Ako moja pretpostavka nije pogrešna, neće proći mnogo vremena i o vama će se pričati u rudarskim naseljima i oko logorskih vatri.

Ta Kellova primjedba bila je za Joan dokaz koliko je on bio ponosan na slavu svog imena, a u njoj je vidjela i potvrdu istinitosti mnogih čudnih priča o banditima i razuzdanim ženama na granici. Nikad nije vjerovala ni jednoj od tih priča, a one su bile samo dio života te puste i divlje zemlje. Kopač zlata proboravio bi jednu noć uz logorsku vatru, ispričao sablasnu priču i otišao svojim putem, a da ga nitko više nije ponovo vidio. Može li biti čudnije priče od ove koju je život dosudio njoj? U njenoj glavi se stvarao koloplet misli o Kellsu i njegovoj bandi, o pustim, divljim stazama, logorima i gradovima, tučama, ubojstvima, o suludim jahanjima kroz mrak i... ponovo o Jimu Cleveu i njegovoj propasti.

Iznenada joj Kells pristupi s leđa i objuči je. Joan se ukoči. Iznenadio ju je u trenutku kad je njen oprez popustio. Bila je u njegovim rukama i nije mu mogla vidjeti lice.

— Joan, poljubi me — prošapće on s mukom, sočnom i dubokom notom u glasu.

— Ne! — vikne Joan divlje.

Slijedio je trenutak šutnje. Joan osjeti kako njegov stisak polagano jača i kako mu se grudi nadimaju.

— Onda ću vas prisiliti — reče on. Glas mu je sada bio drukčiji, kao da nije govorio isti čovjek. Tada je on savije unatrag, uhvati za lice i pokuša joj ga podići.

Ali Joan se stane braniti žestoko i divlje. Misli da je izgubljena, ali to je ispuni bijesom i obdari snagom. Pognute glave, napetih ruku i tijela, borila se s njime od jednog kraja sobe do drugog, sudarajući se sa stolom, prevrćući stolice dok na koncu nisu oboje pali preko kreveta. Uto joj uspije da se istrgne iz njegova zahvata, te odskoči, zadihana, raščupana i odmakne se od njega. Bila je to za nju oštra i očajna borba u kojoj je bila jača od njega. On još nije bio posve zdrav. Kells ustane i jednom se rukom uhvati za grudi. Lice mu je bilo upalo, znojavo, ustreptalo od strasti i sivo od bola. U borbi ga je ozlijedila. Možda mu je povrijedila ranu.

— Jeste li me uboli nožem kad tako boli? — dahtao je podižući uzdrhtalu ruku.

— Ništa nisam učinila... Ja sam se samo branila — vikne Joan bez daha.

— Opet ste me ranili, đavo vas odnio! Nikako da se oslobodim bola. Ali, ovaj je strašan... A ja sam kukavica... i pas također. Ni pola čovje-

ka. Vi ste slabašna djevojka, a nisam vas mogao svladati!

Joani je bilo strašno gledajući ga kako se grči od bola i stida. Bilo joj ga je žao, a slutila je uz to da će sada ponovo dići glavu ona mračna, okrutna strana njegova bića. I imala je pravo, jer on se najednom izmijenio. Prezir prema samom sebi ustupi mjesto blijedom i gorkom dostojanstvu. On dohvati pojas Dandyja Dalea što ga je Joan ostavila na krevetu, izvuče revolver iz toka, otvori bubanj da vidi je li napunjen i baci oružje Joani pred noge.

— Evo! Uzmite ga... i bolje obavite posao ovaj put — reče on.

Snaga njegova glasa prisili Joan da podigne revolver.

— Što to treba da znači? — upita ona oklijevajući.

— Pucajte opet! Oslobodite me mog bola, moje bijede!... Sit sam svega. Bit ću sretan ako me ubijete!

— Kells! — uzvikne Joan zaprepašteno.

— Iskoristite priliku, sada kad nemam snage da vas prisilim ... Pucajte! Ubijte me!

Izgovorio je to sa užasnom sugestivnom ozbiljnošću i snaga njegove volje gotovo je nagnala Joanu da postupi po njegovu zahtjevu.

— Vi ste ludi — reče ona. — Ja ne želim da vas ubijem. Ne bih mogla... Ja želim samo da budete časni prema meni.

— Bio sam dosada, koliko sam mogao. Htio sam se samo našaliti kad sam vas zgrabio. Ali, dodir vašeg tijela!... Ne mogu više biti častan. Sad mi je sve jasno... Joan Randle, moj život ili vaša duša.

On ustane, mračan, potresen.

Joan ispusti revolver iz onemoćale ruke.

— Je li to vaš izbor? — upita on promuklo.

— Ja vas ne mogu ubiti!

— Bojite li se drugih ljudi? Guldena? Je li to razlog zbog kojeg me ne možete ubiti? Bojite se da ostanete sama, bojite se da tada ne biste mogli pobjeći.

— Nikad nisam mislila o tome.

— Onda, moj život ili vaša duša!

Šuljajući se, on pođe prema njoj, nadnese se nad nju. Ona ispruži drhćuće ruke. Poslije borbe osjećala se nemoćnom, zaboravila je svoj plan.

— Kad ste već tako okrutni, neka bude moja duša — prošapće ona. — Ja vas ne mogu ubiti... Radije vi uzmite taj revolver i ubijte mene.

— Ne, jer ja vas volim.

— Vi me ne volite. Veći i strasniji zločin je ubiti dušu nego tijelo.

Nešto u njegovim čudnim očima nadahne Joan iznenada ohrabrujućom slutnjom. Ta slutnja izazove u njoj plimu one nedokučive, istančane ženske snage da očara, izmijeni, osvoji. Brzo se približi Kellsu i raširi ruke od kojih je jedna krvavila ozlijeđena za vrijeme borbe o hrapavi zid kolibe. Zapešća su joj bila crvena, nabrekla, modra od njegova divljeg stiska.

— Pogledajte. Vidite što ste učinili. Bili ste zvijer. Prisilili ste me da se borim kao zvijer. Moje ruke su bile pandže, cijelo moje tijelo tvrdi čvor mišića. Niste me mogli svladati, niste me mogli poljubiti. Pretpostavimo da ćete kasnije moći. Ali,

ja ću tada biti samo olupina od žene. Bit ću samo hladna, silom rastvorena, otporna ljuštura, beščutan predmet koji se nikada ne predaje... Sve što sam sada, djevojka, žena koju, kako kažete, volite, bit će u meni zgrčeno, puno gađenja, mržnje i odvratnosti. Vi ćete zagrliti, poljubiti samo nešto što ste sami ponizili do mrtve stvari. Toplina, dražest, treptaj, ushit, život, sve ono što predstavlja dušu jedne žene i što je nadahnjuje ljubavlju, bit će u meni ubijeno.

Tada priđe još bliže Kellsu i s čudesnom spretnošću žene u trenutku kad su joj život i duša u opasnosti preobrazi se u suprotnost bijesnom i divljem stvorenju koje se nosilo s njim.

— Dajte da vam pokažem razliku — prošapće nagingjući se prema njemu, zarumenjena, podatna, čeznutljiva. — Nešto mi govori, daje mi snage... Što bi to moglo biti! Jedva je moguće, ili mi se to u mom jadnom stanju pričinja, da ste to vi, preobražen u čovjeka, dobrog umjesto zlog! Kad bi to bilo moguće, pogledajte razliku u ženi. .. Pokazat ću vam, da spasim svoju dušu!

Ona pruži ruke očaranom Kellsu, baci se u njegov zagrljaj i sva ustreptala priviie se uz njegove grudi. A onda, uzdignuvši blijedo lice, blještavo od čestite i uzvišene namjere da tom čovjeku otkrije nmo kratak bljesak ljepote, nježnosti i prave ljubavi, ona podmetne svoje tople i drhtave usne pod njegove.

Zatim pobježe od njega sva prestrašena. A on je stajao kao da se dogodilo nešto nadnaravno, a zloća, grubost i okrutnost s njegova lica iščeznuše potisnuti nevjerojatnim preobraženjem.

— Moj bože! — uzdahne on tiho. Zatim se prene kao iz kakva sna i, preskočivši stepenice, silovito povuče zastor i iščezne.

Joan se baci na krevet i posljednji djelić snage izlije u suzama olakšanja. Pobjedila je. Vjerovala je da se više ne mora bojati Kellsa. Jednim jedinim trenutkom prepuštanja ona ga je ushitila. Ali, po koju cijenu!

10.

Sutradan, kad je Kells pozvao Joan da dođe u drugu kolibu, ona vidje da joj se ispunila nada i vjerovanje. Nije mogla sasvim odrediti koje su sve promjene u njemu nastale, ali bila je sigurna da ga je njen jučerašnji postupak na neki način oplemenio.

— Ne smijete i dalje ostati zatvoreni gore u kolibi — reče on. — Postali ste blijedi i omršavili ste. Izidite na zrak, na sunce. Osim toga, trebam učiniti nešto da se banda na vas navikne. Bate Wood je došao jutros i rekao mi kako je pomislio da ste duh Dandy Dalea. Ljudi će vam nalijepiti to ime. Mene nije briga kako se vi odnosite prema mojim ljudima, ali budete li se odnosili prijateljski, bolje za vas. Ne idite daleko od kolibe. Ako vam tko rekne ili učini nešto neugodno, potegnite svoj revolver. Čemu da vrištite za mnom kad se i sami u stanju da zastrašite i primirite tu bandu.

Bila je muka za Joan u odijelu Dandyja Dalea izići na svjetlo dana. Nije koračala sasvim slobodno i činilo joj se kao da joj mraz steže obraze ispod maske. Strah ju je stegao, a ne stid. Radije bi umrla nego da je Jim Cleve prepozna tako napadno prurušenu. Red prašnjavih konja stajao je pred kolibom, a ljudi koji su uokolo leškarili prestali su razgovarati kad se ona pojavila. Bila je to gomila koja je vonjala po prašini, konjima, ko-

ži i duhanu. Joan nije prepoznala nikoga od njih i to joj je pomoglo da se brzo primiri. Zabavljalo ju je kad je primijetila da je njena pojava izazvala pravu senzaciju među tim besposličarima. Otvoreni usta i kao skamenjeni zurili su u nju. Jednom postarijem svatu ispade lula iz bradatih usta, a da on to nije ni primijetio. Mlad crnomanjast čovjek, razuzdanog i divljeg izgleda, na čijem je licu bezakonje ostavilo tragove, bio je prvi koji se pomakao i s nespretnom udvornošću skinuo šešir. Tada i ostali pozdraviše, otresito, ali ipak prijazno. Joan zaželi da potrči, ali prisili samu sebe da ostane mirna i da se ne osvrće na sva ta drska i radoznala lica i oči. Kad je pobijedila prvu zbunjenost i strah, sve ostalo je bilo lakše. Bila je zahvalna za masku. Izgovorivši prve tihe riječi otpozdrava, Joan započe stjecati nova iskustva sa tim banditima. Prirodno držanje nije bilo lako poprimiti, ali joj to uspije. Vratila joj se i razbor i odvažnost. Iako naviknuta na lopovski izgled i razbojničko ponašanje tih graničnih razbojnika, još uvijek je, pošto bi izbliza promotrila, otkrivala među njima sve razuzdani je i divljačkije ljude. Usprkos tome i usprkos njihovom drskom, nesakrivenom divljenju, bilo je kod njih dosta ljubaznosti i dobroćudnosti. Joan odluta dalje i zađe među umorne i neistimarene konje. Jedne pomiluje po glavi, a druge potapša po sapima. Jedan konjanik prokasa stazom i sjaše ispred Kellsove kolibe, a zatim naiđoše još dvojica. Kad su vidjeli Joan, svi su razrogačenim očima zurili u nju. Tada ona shvati razlog svoje stalne budnosti i opreza. Neprestance, što god radila, mislila ili govorila, iza svega se skrivala briga za Jima Clevea. Gdje je? Što radi? Je li pijan, kocka li se, tuče li

se s nekim ili možda spava? Da li je još uvijek pošten? Što će se dogoditi kad ga sretne? Kako bi mu, prije nego nekoga ubije, mogla dati na znanje što se sve s njom dogodilo? U njoj se javi i naglo poraste nov strah. Cleve bi je mogao prepoznati u toj odjeći i pod tom maskom.

Hodala je neko vrijeme gore-dolje zaokupljena tom novom mišlju. A onda neko neobično komešanje među razbojnicima skrene njenu pažnju na grupu ljudi koji su pješice pratili nekoliko konjanika. Joan prepozna Percea i Frenehyja, a zatim, zaprepastivši se, i Jima Clevea. Jahali su stazom uzbrdo. Srce joj počne divlje udarati. Nije sada smjela susresti Jima. Nije vjerovala da je on ovako prurušenu neće prepoznati. Svi se njeni planovi raspršiše kao da ih nije ni bilo. Zaboravi na Kellsa. Zaboravi i na svoj strah što bi Cleve mogao učiniti. Susret, neminovno prepoznavanje, bol koju će Jim podnijeti kad pomisli na prividne razloge njena boravka u tom razbojničkom logoru, to je odagnalo sve ostalo iz Joaninih misli. Maskirana ili ne, nije se mogla suočiti s njegovim prodornim pogledom. Izgubivši svaku hrabrost, okrene se i pođe prema kolibi.

Prije nego što je ušla, vidje kako ljudi koji su leškarili ustaju radozno motreći grupu koja se približavala. Bučan razgovor zagluši joj uši. Kad je ulazila, Kells prođe pored nje uznevjerenih očiju i ne primijetivši je. U svojoj kolibi, sa zastorom iza sebe, Joan osjeti olakšanje, a strah ustupi mjesto radoznalosti.

U velikoj kolibi nije bilo nikoga. Kroz vanjska vrata vidjela je dio gomile muškaraca zbijenih jedne uz druge i uzdignutih glava. Čula je Kellsov glas, ali ništa nije mogla razumjeti. Promukli

glasovi postajali su sve bučniji. Na vratima se na jednom pojaviše Kells i Pearce, a za njima i Jim Cleve. Kad su njih trojica ušla, gomila navali u kolibu kao gladne ose. Kells je nešto govorio, govorio je i Pearce, ali se njihovi glasovi izgubiše u općoj graji. Iznenada Kells dade oduška svom gnjevu.

— Dosta! Začepite gubice, svi! — zaurla on. Prijetnja koja je izbijala iz njegovog glasa, dovoljno je govorila o njegovoj vlasti i položaju među banditima.

Buka prestane.

— A sad, što se dogodilo? — upita Kells.

— Budi miran, šefe — odgovori Pearce. Ništa strašno... Cleve je potegao pištolj na Guldena, to je sve.

Kells se lagano, jedva zamjetljivo, trgne, ali po tom trzaju i kratkom tigrovskom bljesku njegovih očiju Joan dobi dojam da je vijest kod njega izazvala paklensku radost. Njeno vlastito srce se stisne od silnog iznenađenja.

— Gulden! — Kellsov uzvik bio je ujedno i pitanje puno sladostrasnog očekivanja.

— Ne, nije odapeo — odgovori Pearce. — Ne možeš tako lako ubiti tog bika. Ali, ranjen je. Leži tamo prijeko kod Bearda. Mislim da bi najbolje bilo da pođeš tamo i da ga previješ.

— On može otegnuti prije nego što ja stignem tamo — reče Kells. — Gdje je Wood?... Bate, uzmi moj pribor i pođi da zakrpiš Guldena. A sad, Red, zbog čega je došlo do gužve?

— Guldenovi prijatelji su se doхватili s Cleveom, a on je stao na njihovu stranu. Ja sam se našao u sredini. Uvjeravam te, šefe, da sam smirio gužvu.

Dok su Kells i njegov pomoćnik tako razgovarali, Jim Cleve je sjedio na rubu stola. Jedna prašnjava čizma se njihala, a ostruga je zveckala. U uglu njegovih usana dimila se napola ispušena cigareta. Lice mu je bilo posve blijedo ako se izuzmu modri podočnjaci. Joan ga nikad nije takvog vidjela. Činilo joj se da je još uvijek pijan. Izgled njegova lica bio je toliko opak da se Joan morala ugristi za jezik da ne vikne. Da, Jim je bio izgubljen.

— Zbog čega je došlo do obračuna? — upita Kells.

— Pitaj Clevea — odgovori Pearce. — Ni za živu glavu neću o njemu progovoriti više ni riječi.

Tada se Kells okrene Cleveu i stane pred njega. Kad su se ta dva čovjeka suočila, Joan pretrne do srži. Bili su posve oprečna izgleda. Kells je bio govorljiv, zapovjedničkog držanja, živahan, snažan, sa nedvornom prijateljskom pažnjom prema mladom izopćeniku. Cleve je bio suzdržan, zatvoren, ravnodušan prema svemu, s podrugljivim, lakoumnim izrazom na blijedom licu. Oba čovjeka su se isticala među bezizražajnim licima razbojnika što su stajali oko njih razjapljenih usta.

— Cleve, zašto si potegao revolver na Guldena?

— upita Kells oštro.

— To je moja stvar — odgovori Cleve i, gledajući prodorno Kellsa, otpuhnu visoko tanku, modru struju dima.

— Svakako... Ali, ja se sjećam što si mi neki dan ponudio u vezi sa Guldenom. Je li to bio razlog?

— Ne — odgovori Cleve. — Ovo je bio moj posao.

— U redu. Ali ja bih želio znati. Pearce reče da si se posvadio s Guldenovim prijateljima. Ako vas ne budem mogao pomiriti, morat ću stati na nečiju stranu.

— Kells, "ja" ne" trebam nikoga na mojoj strani — reče Cleve i odbaci cigaretu.

— Da, trebaš — odgovori Kells uvjerljivo. — Svaki čovjek na ovoj granici to treba. I sretan je kad nekoga dobije.

— Dobro, ali ja ne tražim ničiju pomoć, ne želim je.

— To je tvoja stvar, također. Ja ne zahtijevam niti savjetujem.

Kellsov ton i držanje jasno su svjedočili o njegovoj snazi i sposobnosti da upravlja ljudima. Ništa nije bilo lakše nego izazvati protivljenje Jima Clevea koga su prilike na granici učinile neobično razdražljivim.

— Dakle, ti ne tražiš da ti pokažem karte? — upita Cleve uperivši svoj mutni pogled u Kellsa.

— Pasiram, Jim — odgovori bandit kartaškim izrazom.

Cleve počne zavijati drugu cigaretu. Joan vidje kako mu se ruke tresu. Shvatila je da to dolazi od njegovih slabih živaca, a ne od uzbuđenja. U srcu osjeti bol. Kakvo blijedo i tmurno lice! Kako se strašno na njemu održavao poraz njegove duše. Pobjegao je na granicu olako se naljutivši na nju, na samog sebe. U ovoj divljini možda je prestao misliti o sebi i možda je zaboravio na nju. Vratolomno je zaronio u ovaj neobuzdani život u čijoj je raznolikosti, grubosti i kobnoj uzbudljivosti mogao naći zaborav. Ali, najstrašnija je bila njegova želja da uništava i bude uništen. Joan protrne od jeze pri pomisli kako se narugala mla-

dićevoj povrijeđenoj taštini, kako mu je ujedljivo rekla da on ne posjeduje čak ni toliko muškosti ni snage da bude zao.

— Slušaj, Red — obrati se Kells Pearceu. — Reci mi što se dogodilo, što si ti vidio. Jim ne može imati ništa protiv toga.

— Sigurno — odgovori Pearce opomenut na taj način. — Bili smo kod Bearda i kartali. Gulden je dojahao u logor prošle noći. On je uvijek namrgođen, ali sinoć je bio mrgodniji nego obično. Ali, nije govorio mnogo i ništa se nije dogodilo. Sve smo pomislili da je njegov put propao. Danas je bio nemiran. Hodao je neprestano poput pume u kavezu. Ti znaš kako Gulden izgleda kad se ushoda. Dakle, pustili smo ga na miru, naravno. Ali, iznenada on dođe do stola na kojem smo ja, Cleve, Beard i Texas kartali i gotovo ga prevrne. Zgrabio sam zlato, a Cleve je spasio viski. Pili smo dosta, a Cleve najviše. Beard je probljedio do ušiju od bijesa, a Texas se ohladio. Svi smo se uplašili Guldena osim Clevea, kao što se pokazalo. Cleve se nije ni pokrenuo, nije ni namjeravao da se pokrene. Ali Gulden udari šakom o stol i obrati se Cleveu: »Imam posao za tebe. Hajdemo« »Posao? Slušaj, čovječe, ti ne možeš imati posla za mene«, odgovori Cleve sporo i hladno.

— Ti znaš — nastavi Pearce — kakav je Gulden kad se zainati. Vidio sam revolveraše koji traže kavgu, nekoga koga bi mogli ubiti. Ali, Gulden je gori. Slušajte svi moju opomenu: šarafi u njegovoj tikvi nisu na mjestu. »Cleve«, reče on, »našao sam Branderov kop. I djevojka je tamo«. Cleve probljedi, a oči mu sijevnuše. Svi smo se sjetili Lucea kako se presavija prije nego što je

uspio potegnuti revolver. Gulden je izgledao kao i obično. Nikakove promjene nisi mogao vidjeti na njemu. Ali, ja sam osjetio kako u njemu gori pakao. »Oho! Našao si je«, reče mu Cleve brzo kao da mu je bilo drago što to čuje. »A da li si doveo?« »Nisam još«, odgovori Gulden. »Samo sam izvidio stvar. Odabrao sam tebe da pođeš sa mnom. Podijelit ćemo zlato, a ja ću uzeti djevojkicu.« Cleve zamahne flašom viskija i lupi Guldena po gubici. Gulden zatetura. Cleve skoči poput mačke i revolver u njegovoj ruci plane. Ostali momci se uplašeno sagnuše i razmakoše. Kad sam i ja prignuo glavu, ugledah kako Gulden, ispružen na leđima, poseže za svojim revolverom. Ali, njegova teška ruka najednom nemoćno klone. Pomislio sam da je gotov i zato sam skočio i zgrabio Clevea. Sve je bilo u redu da je Gulden poginuo, ali nije. Došao je k sebi i zaurlao tražeći revolver i dozivajući svoje drugove. Mogao si ga čuti na udaljenosti od nekoliko milja... A onda, kao što sam ti rekao, imao sam muke da smirim opću gužvu. I dok je on nastavio da riče, ja sam pokupio ljude i doveo ih sve k sebi. Gulden je ostao ležeći s jednim odbijenim uhom. I to je sve.

S ozbiljnim izrazom lica Kells svrgne pogled od Pearcea na grupu smrknutih ljudi

— Ova tučnjava ukazuje na nešto — reče on.

— Moramo imati organizaciju. Ako niste gomila budala, uvidjet ćete da je to potrebno. Potreban vam je vođa. Većina vas je prisegnula meni, ali neki ste za Guldena, samo zato što je takav krvavi đavo. Ova vremena su najdivljija otkako je Zapada i postaju sve divljija. Gulden je veliki stroj za ubijanje. Nema ni razuma ni straha. On je div

koji uživa u borbi i ubijanju. Ali, Gulden je lud. Taj njegov posljednji postupak to ponovo dokazuje. Prepuštam vašoj zdravoj pameti da sudi. On juri okolo tražeći kakav osamljeni logor da ga opljačka ili da otme kakvu djevojku. On ne razmišlja kao ja ili kao ljudi u čiju sposobnost rasuđivanja imam povjerenja. U njega nema zlata, a nema ga ni u većine njegovih drugova. Ne znam tko su oni. To me se ne tiče. Ali, morat ćemo se razdvojiti ako Gulden i njegovi ljudi ne budu primali moje savjete i naloge. Ne stojim sasvim na Cleveovoj strani, ali svaki od vas mora priznati da će Guldenov način rada dezorganizirati bandu. On je već dugo s nama, a ponudio je posao Cleveu. Cleve je novajlija. On će možda pripadati nama, ali još nije naš. Gulden se nije smio obratiti njemu. To nije čist posao. Ne možemo reći sasvim točno što je Gulden htio, ali mu vjerojatno nije bilo stalo do toga da Cleve pođe s njime. Bio je to izazov. Dobio je što je tražio... Razmislite ljudi da li ćete biti vjerni Guldenu ili meni. A sad pođite.

Njegov izravan govor očito je ostavio snažan dojam na ljude, koji bez riječi napustiše kolibu. Pearce i Clave ostadoše.

— Jim, da li ti izgaraš od želje za borbom ili namjeravaš biti zaštitnik svake jadne djevojke u ovoj divljini?

Clave otpuhne oblak dima koji mu se ovi oko glave.

— Ja ne izazivam svađu — odgovori on.

— Što onda planeš na sam spomen neke djevojke?

Cleveova bijesna kretnja bila je dokazom da Kells ima pravo.

— Eto, nemoj sad planuti na me — reče Kells gledajući ga oštro. — Ja želim da budem tvoj prijatelj, ako mi to dopustiš... Ali, izjasni se kao čovjek, želiš li me za prijatelja?

— Kells, veoma sam ti zahvalan — odgovori Cleve ozbiljno. — Možda nisam ni zavrijedio da budem ovdje... Ali, ja ne mogu podnositi to što se radi s djevojkama.

— Izmijenit ćeš se — odvrati Kells ogorčeno.

— Pričekaj dok proživiš ovdje nekoliko pustih godina. Ti ne znaš što je granica. Mlad si. Ja sam vidio zlatna polja Kalifornije i Nevade. Ljudi polude od zlatne groznice, podivljaju zbog zlata. Ako te nitko ne ubije, izmijenit ćeš se. Ako preživiš, upoznat ćeš život na ovoj granici. Rat uništava moralnu snagu čovjeka, ali rat nije ništa prema onome što ćeš doživjeti ovdje u idućih nekoliko godina. Ljudi su sa ženama i kćerima nagnuli u ovo područje. Oni su već tu. Traže zlato. Već su okusili krv. Pričekaj dok dođe do velikog nalaza zlata! Tada ćeš vidjeti muškarce i žene kako se vraćaju deset hiljada godina unatrag... I što će tada značiti jedna djevojka više ili manje?

— Ali, vidiš, Kells, jedna me voljela tako odano i u meni je gledala takva junaka da jednostavno ne mogu podnijeti da se s bilo kojom djevojkom loše postupa.

Izgovorio je to gotovo ležerno. Bio je blag i miran, na licu mu nije bilo nikakva izraza, ali gorčina u njegovu glasu razotkrivala je lažnost riječi i izgleda.

Pearce iz toga izvede zaključak i nasmije se kao da je čuo kakvu masnu šalu. Kells sumnjičavo zavrti glavom, kao da prozirnost onoga što je Cleve rekao samo povećava kompleksnost nje-

gova položaja. A Cleve se okrene u stranu kao da je odjednom zaboravio na svoje sugovornike.

Kasnije, u tišini, u tami noći, Joan Randle je ležala na svom krevetu budna, uznemirena Jimovim blijedim licem, zapanjena njegovim ludovanjem, potresena do dna duše značenjem njegova napada na Guldena i izmučena ljubavlju, koja je u dugim satima neizvjesnosti i uzbuđenjima tog divljeg kraja primila sve veće razmjere.

Čak i u snovima sva Joanina volja bila je prožeta spoznajom da će neminovno morati stati pred Jima Clevea. Do toga mora doći. Zato mora biti dovoljno jaka da podnese taj susret, usprkos svojim uzburkanim čuvstvima. Kad se uzme sve u obzir, njeno iskustvo s tim banditima, usprkos svim nevoljama i neizvjesnosti, i nije bilo tako loše. Molila je Boga da je i ubuduće sreća prati, prisiljavajući samu sebe da vjeruje u to.

Te noći spavala je u potpunoj opremi Dandy Dalea. Samo je izula čizme. Katkada, dok se prevrtala u nemirnom teškom snu, probudio bi je pritisak teškog revolvera, koji joj je visio o pojasi. U tim trenucima mučilo ju je to što leži zarobljena u banditskom logoru, obučena u odjeću ubijenog bandita, čak i dok spava naoružana njegovim revolverom. Činilo joj se to nevjerovatnim i nemogućim, pa ipak ju je dodir hladnog oružja ispunjavao ugodnim osjećajem sigurnosti.

Ujutro se barem nije morala stidjeti oblačeći Dandy Daleovo odijelo, jer je već bila u njemu. Čak osjeti i mrvu udobnosti u tome. Kad je navukla masku i stavila šešir na glavu, pogleda se u svom malom ogledalu. Opet se uvjerila da je u toj opremi nitko, pa ni Jim Cleve, ne bi mogao prepoznati. Pribirala je odvažnost iz činjenice da

bi čak i njenoj najboljoj prijateljici taj lik u ogledalu bio stran i suviše napadan. Kako bi je onda mogao prepoznati Jim Cleve? Sjetila se svoga glasu, mekana i duboka, kojeg su, kad bi pjevala male jednostavne pjesmice, nazivali kontraaltom. Ne, taj glas neće moći izmijeniti. Ali, čuvat će se da Jim no čuje njen glas. A onda opet pomisli da će je Jim prepoznati, da nikakva prurušenost ne može obmanuti zaljubljenog mladića koji je zbog nje upropastio sam sobe. Iznenada shvati kako su uzaludni sva njena zabrinutost i stid. Prije ili poslije morat će se otkriti Jimu Cleveu. Po svojoj zamršenosti čuvstava Joan nasluti da je njena jedina želja da Jimu prištedi bol od koje će patiti ako pogrešno shvati njeno prisustvo među razbojnicima. To je bila njena boljka. Kad je smrt prijetila njenu draganu i kad se sama nalazila nad najstrašnijim ponorima propasti, i tada je mislila samo o svojoj žarkoj želji da mu kaže da ga voli, da je pošla za njim zbog kajanja i grižnje savjesti, da mu je vjerna i da bi prije umrla nego što bi bila išta drugo.

Kad je napustila svoju kolibu, bila je spremna da razriješi problem do kraja.

Kells je sjedio za stolom, a Bate Wood ga je zadovoljno dvorio.

— Uranili ste jutros.

Joan mu uzvratil pozdrav i reče da cijelu noć nije mogla spavati.

— Dolazite pomalo k sebi. Kladam se da ćete još prije kraja mjeseca nastupiti na pozornici.

— Nastupiti na pozornici? — poput jeke upita Joan.

— Dakako. Bit će vrlo zabavno — odgovori Kells smijući se. — Dajte sjednite i jedite sa

mnom... Bate, donesi zajutak, hitro... Ugodno je vidjeti vas ovdje. Ta maska vas čini drukčijom. Nitko ne može vidjeti koliko ste zgodni... Joan, vaš obožavalac, Gulden, zasada je izvan stroja.

Tada Kells s očitim zadovoljstvom ponovi priču koju je Joan čula dan prije od Reda Pearcea. Pričajući, Kells je nekako preuveličavao događaje u korist Jima Clevea.

— Zavolio sam Clevea — reče Kells. — Neo-bičan momak. Ali, on je više nego dječak. Mislim da mu je srce slomila neka pokvarena djevojka, koja je bila nevjerna ili tako nešto. Većina žena nije dobra, Joan. Donedavna sam kudio sve žene, ali otkako sam vas upoznao, mislim da ih znam razlikovati. Ali još uvijek, jedna od milijun djevojaka ne mijenja svijet.

— Što će taj Jim C-cleve učiniti kad me ugleda? — upita Joan gotovo se udavivši izgovarajući ime.

— Ne jedite tako brzo, djevojko. Tek vam je sedamnaest godina i imate još dovoljno vremena... Dakle, razmišljao sam o Cleveu. On nije lud kao Gulden, ali je jednako opasan. Opasan je jer ne zna što čini. Nimalo ga nije strah smrti i hitro barata revolverom. To je loša kombinacija. Cleve će uskoro postati ubojica. Već je pucao u trojicu, a što se tiče Guldena, htio ga je dokrajčiti. Kad jednom ubije, ode on u revolveraše. Bio sam malo zabrinut kako će se ponašati kad vas vidi. Ali ja pretpostavljam da ga mogu držati na uzdi. Ne možete ga zaplašiti, ni silom natjerati na nešto, ali ga možete voditi. Rekao sam Redu Pearceu da mu kaže da ste moja žena. Nadam se da on to vjeruje iako se to ne može reći za ostale

momke. Bilo kako bilo, naskoro ćete upoznati Clevea, možda još danas, i ja želim da se prijateljski odnosite prema njemu. Ako uspijem da ga urazumim, da ga odviknem od pića, on će biti moj najbolji čovjek ovdje na granici.

— Znači li to da i ja moram pomoći, nagovarajući ga da se priključi vašoj bandi? — upita Joan nemoćna da savlada podrhtavanje glasa.

— Zar je to tako strašno? — upita Kells očito razljućen.

— Ja... ja ne znam — promuća Joan. — Je li taj momak već zločinac?

— Ne. On je samo plemenit i čestit mladić, malo podivljao zbog neke djevojke. To sam vam rekao. Cini mi se da ne shvaćate ono što je bitno: ako budem mogao upravljati njime, on će mi biti vrlo koristan, bit će neustrašiv, mudar i opasan čovjek. Izdržat će ovdje. Ako ga ne budem mogao savladati, eh, neće živjeti ni tjedan dana. Bit će ustrijeljen ili proboden nožem u kakvoj kavgi. Bez mog nadzora Cleve će otići ravno do đavola kome se već uputio.

Joan odgurne tanjur i podigavši oči, smjelo pogleda bandita.

— Kells. Više bih voljela da on što prije dokrajči takav način života, da ode do... negdje, nego da bude bandit i ubica pod vašom komandom.

Kells se nasmije posprdno, ali, po divljoj kretnji kojom je odmaknuo šalicu moglo se suditi da je Joan neobično sposobna da ga povrijedi.

— To je samo samilost, jer sam vam rekao da ga je neka djevojka nagnala ovamo — reče bandit. — On je stvoren za ovaj život. Shvatit ćete to istog časa kad ga ugledate. Ja doista mislim da

bi on mogao biti bolji i za me korisniji od bilo koga ovdje. A sad, želim znati hoćete li biti na mojoj strani, da li ćete reći riječ kojom bi pomogli utjecati na tog neobuzdanog mladića.

— Moram ga najprije vidjeti — odgovori Joan.

— Dobro, ali uzmite to kao ozbiljnu stvar — progundā zlovoljno Kells. Zatim oživi. — Čini se da stalno zaboravljam da ste vi samo dijete. Slušajte. Činite što hoćete. Ali, ja želim da vas opomenem. Uskoro treba da prikupite svu svoju snagu i odvažnost — ovdje spusti glas i pogleda Batea Wooda — onakvu kakvu ste pokazali kad ste pucali u mene. Vidjet ćete neke prizore... Veliki nalaz zlata! Ljude pomahnitale od želje za zlatom. Žene vrijedne manje od njihovih pudrijera! Glad, muka, bol, bolest, skapavanje, pljačka, krv, ubojstvo, vješanje, smrt... sve ništa, ništa! Bit će samo zlato. Neprospavane noći, pakleni dani, žurba, nasrtanje i strka, svatko svakome tuđinac lakomih očiju! Sve ono što život čini vrijednim bit će zaboravljeno, a život sam po sebi bit će bezvrijedan. Ničeg neće biti osim te žute tvari, zlata, zbog koje ljudi gube pamet, a žene prodaju svoje duše.

Nakon doručka Kells je izveo Joanina konja iz obora i osedlao ga.

— Morate jahati svaki dan pomalo, održavati kondiciju — reče on. — Naskoro bismo mogli imati jurnjavu i ja ne želim da se raspadnete u komade.

— Gdje mogu jahati? — upita Joan.

— Kuda god želite, gore i dolje po guduri.

— Hoćete li stražariti nada mnom?

— Ne ako ne namjeravate bježati.

— Imate povjerenja u mene?

— Da.

— U redu. Obećavam. Ako se predomislim, reći ću vam.

— Gospode! Ne činite to, Joan. Ja... ja... dakle, vi mi značite mnogo. Ne znam što bih kad bih vas izgubio. — Kad se popela na konja, Kells dodade: — Ne dopustite nikakve grubosti nikome od bande.

Joan odjaha razmišljajući o čudnoj činjenici da je, premda mrzi tog bandita, postala prema njemu nekako blaža. Oči bi mu zasjale kad bi je ugledao, glas bi mu se smekšao, vladanje izmijenilo. Namjeravao je da joj opet kaže da je voli, ali se svladao. Možda se stidio? Možda je zagledavši u dubinu svoje duše, prezreo ono što je smatrao ljubavljju? Razne, suprotne sile vodile su u njemu borbu za prevlast.

Bilo je rano jutro i ružičasta svjetlost prosipala se po svježem zelenilu. Ona pusti uzde gorljivom konju, koji udari kasom, a zatim pređe u galop. Jahala je uz guduru dok se staza nije izgubila na neravnom tlu. Okrenuvši, vratila se natrag nizbrdo, pošla podno borova i pokraj koliba do mjesta gdje se gudura sužavala i prelazila u široku dolinu. Tu je susrela nekoliko prašnjavih konjanika koji su vodili karavanu tovarnih životinja. Neki veseli razbojnik digne ruke uvis izigravajući predaju.

— Ruke uvis, drugovi! — uzvikne on. — Mislim da smo nabasali na uskrslog Dandy Dalea.

Njegovi drugovi požuriše da udovolje zahtjevu, a onda sva trojica izbuljiše u nju drske, lopovske oči. Joan je natrčala na njih iza ugla padine i, kako nije mogla proći, ona zastade.

— Sigurno je to Dandy Dale o kojem smo čuli — udostoji se progovoriti drugi.

— To je Dandyjeva oprema, ali je djevojka u njoj — doda treći.

Joan naglo okrene konja i odjaha natrag stazom. Pogledi razbojnika podsjetiše je na njen izgled. Nosila je muško odijelo, što je njenu ženstvenost isticalo više nego ženska odjeća. To je privuklo drske poglede tih ljudi. Ako je u njima bilo još malo pristojnosti, pred tim banditskim odijelom sasvim su zaboravili na nju. Može li se i dalje pokazivati u toj odjeći? Neće li sve ono dobro i još neokaljano u njoj biti zaprljano od neprestanih dodira s podlim ljudima? »Ne, neće«, pomisli ona, »sve dotle dok volim Jima Clevea.« Kad je pomislila na njega, njeno srce zakuca snažno kao da je uvjerava da sve to ništa ne znači samo ako ga uspije spasiti.

Vraćajući se uz guduru, Joan vidje ljude kako vode konje, cijepaju drva i kako se rastežu u vratima koliba. Izbjegavala je da jaše blizu njih, ali je i na udaljenosti osjećala njihove poglede. Jedan od njih, napola skriven iza prozora, savije šake oko usta i zovne umiljato:

— Halo, ljubavi!

Joan se zastidjela što se mogla osjetiti uvrijeđenom. Bila je začuđena gnjevom koji ju je uzdrmao. Granica je budila u njoj osjećaje o kojima nikad ni sanjati nije mogla. Izbjegavajući stazu, ona usmjeri na drugu stranu gudure. Skupine vrba rastle su uz potok preko koji je namjeravala preći. Tražila je prikladan gaz. Osjetivši vodu, konj zarza. Po svemu sudeći, boljeg prijelaza nije bilo, pa ona natjera konja kroz uski prolaz

između vrba i, stigavši na mahovinastu obalu, sjaše i otpusti uzde da bi konj mogao piti.

Najednom postade svjesna da nije sama. Nikoga nije vidjela ispred sebe. Okrenuvši se, ugleda Jima Clevea kako ustaje iz klečećeg stava. U ruci je držao ručnik. Lice mu je bilo mokro. Bio je udaljen najviše deset koraka od nje.

Joan nije mogla savladati tihi krik. Iznenadenje je bilo golemo. Nije mogla pokrenuti ni jedan prst. Očekivala je da će je zovnuti po imenu.

Cleve je zurio u nju. Njegovo lice, u svjetlu ranog jutra, bilo je beskrvno i bijelo kao da pripada lešu. Jedino je u njegovim očima plamtjela vatra života, a iz te vatre sijevale su iskre prezira. On je u njoj vidio samo ženu, a njegov prezir bio je upravljen stvorenju što se pod tom banditskom opremom krilo. Tužan i gorak osmijeh prijeđe preko njegovog lica, a onda se taj osmijeh pretvori u izraz koji je poput biča ošinio raskravljenu Joaninu dušu. U njegovim očima, koje su gledale njen skladan lik, bilo je nešto od one besramnosti i drskosti koja joj se toliko gadila u pogledima razbojnika. Bilo je to neočekivano i nemoguće u vezi s Jimom Cleveom. Kako je mogla izdržati taj pogled... i ostati živa?

Naglom kretnjom Joan pritegne uzde, žurno pregazi potok, nekako se popne na konja i, kao kroz maglu, odjaha u pravcu kolibe. Kells je bio zauzet ljudima i nije obratio pažnju na nju. Ona pobježe u kolibu i zatvori vrata.

Zatim zagnjuri lice u jastuk i pokrije se gurnjem da bi se sakrila od svjetla. Što je sada bilo ono što je smatrala za sramotu, sve ono što je podnosila od Kellsa i njegovih ljudi, što je bilo sve to u usporedbi s onim što je doživjela malo-

prije? Žig od užarene smole, crnje i gorče od smrti, okrutno se utisnuo u njenu čast. A utisnuo ga je čovjek koga je voljela, za čiji spas je bila spremna umrijeti! Jim Cleve je u njoj vidio samo razuzdano propalo stvorenje razbojničkih logora. Njegov tužan i gorak osmijeh govorio je da bi se rado poigrao s bilo kojom od njenih ženskih čari. Njegov prezir odnosio se na prodanu mladost i ženstvenost na što ga je upućivao njen izgled. A zatim je primila udarac koji joj je slomio srce: dražest i čar njena lika, naglašeni odijelom što ga je bila prisiljena nositi, pobudili su u Jimu prvi odziv zlu što ga je okruživalo, bio je to prvi ustupak niskosti koju je poprimao od tih graničnih razbojnika. Zar ju je on mogao tako gledati? Djevojku koju je volio! Joanu nije boljelo to što ju je on krivo prosudio i što je nije prepoznao, nego to što je baš ona, među svim ženama, izazvala u njemu, kao u Kellsu i Guldenu i u svim tim razbojnicima, životinjske instinkte.

— Oh, on je noćas pio, bio je pijan! — prošapće Joan. — On nije kriv. On više nije moj stari Jim. On pati, izmijenio se, ne mari ni za što. Što sam mogla očekivati, stojeći pred njim kao drska djevojčura, u tom odijelu? ... Moram ga vidjeti. Moram mu reći. Ako me prepozna, a ja ne budem imala prilike da mu kažem zašto sam ovdje, zašto izgledam ovako, da ga volim, da sam još poštena i njemu vjerna... ako ne budem mogla sve to reći... ja ću... ja ću se ubiti!

Posljednje riječi Joan izgovori kroz jecanje, a onda potpuno smalaksa. Kad su se bol i tuga stišali, bilo joj je lakše, iako je bila skrhana, potresena i slaba. Polako joj se vratila spokojnost. Mogla je sad mirnije razmisliti o svojoj divljjoj jur-

njavi od mjesta gdje je sreća Jima i o oluji stida koja se završila njenom potpunom iznemoglošću. Shvatila je da bi doživjela isto iznenađenje, isti strah i ljubav i da ju je Jim Cleve susreo u odjeći u kojoj je otišla od kuće. Za taj potres bila je donekle kriva i neizvjesnost u kojoj je živjela, a zatim i iznenadnost susreta. Sjećajući se sada svoga uzbuđenja, ona uvidje da je bila prirodna. Da je Jimu Cleveu samo mogla reći, sve bi bilo lako. Ali susret i sve što je slijedilo iza njega, otkrili su joj kako je tek zahvaljujući burnim doživljajima zavoljela Jima Clevea. Da nije bilo njegova lakoumnog bijega i njene nepromišljene potjere za njim, a zatim brige, straha, patnje, napora i očajaja, ona nikada ne bi upoznala svoje žensko srce i njegovu sposobnost za ljubav.

11.

Taj susret je izmijenio i ojačao Joan. Slijedili su mirni i jednolični dani. Jahala je stazama gudure i otvrdla na dobacivanja i drske poglede muškarca iz bande. Vidjela je i čula sve, ali njeno stvarno biće bilo je bešćutno i zatvoreno za sve što bi ga moglo povrijediti.

Dani su tekli bez događaja. Iako je stalno tražila Jima Clevea, nije ga nijednom vidjela. Nekoliko puta je čula da spominju njegovo ime: bio je tamo i onamo, kod Bearda i gore u brdima, ali u Kellsovu kolibu nije dolazio. Kells je zbog toga, kako se Joani činilo, bio zabrinut. On nije želio izgubiti Clevea. Navečer bi Joan iz svog skrovišta virila u veliku kolibu očekujući da će vidjeti Jima. Kad joj se činilo da Jim više neće doći, umorna od glasnog razgovora razbojnika, od njihova smijeha, kockanja i pijančevanja, odlazila bi na počinak.

Tih večeri Joan je razabrala da je Kells strastven kockar, da nema sreće u kartama, da je pošten igrač i da stalno gubi. Štoviše, kad je gubio, pio je mnogo, a pod utjecajem alkohola bio je opasan. Bilo je svađa. Tada su kletve odjekivale kolibom, potezali su se revolveri, ali kakve god bile Kellsove slabosti, on je bio energičan i neumoljiv kad je obuzdavao ljude.

Noć kada je Gulden zakoračio u kolibu nije bila poput ostalih. Ugledavši ga, Joan osjeti kako

je do srži prožima jeza, a istovremeno je zahvati neka čudna vatra uzbuđenja. Da li se taj golemi, zdepast gorila šunja okolo za Jimom Cleveom? Joan s radošću pomisli da bi mogao loše završiti ako to radi. A onda protrne shvativši da je divljina oko nje već počela utjecati na nju.

Činilo se da je Gulden zdrav i snažan i, osim zavoja na glavi, Joan nije primijetila nikakve promjene na njemu. On pokaza zanimanje za kockanje, ali na prijateljsko pozdrave igrača odgovori mrzovoljnim roktanjem. Naskoro nešto reče Kellsu.

Što? — upita bandit oštro i okrene se da bolje vidi Guldena.

Buka prestane. Jedan od igrača nasmije se lukavo.

— Posudi mi vrećicu zlatne prašine — reče Gulden.

Kellsovo lice se ukoči od zaprepaštenja, a onda se naglo razvedri.

— Kako! Ti tražiš zlato od mene?

— Da. Vratit ću ti ga.

— Gulden, nisam sumnjao u to. Ali, da li tvoj zahtjev znači da pristaješ na moje prijedloge?

— Možeš ga protumačiti tako — progunda Gulden. — Ja trebam zlato.

— To me veoma veseli, Gulden — odgovori Kells. Činilo se da to uistinu misli. — Ja te trebam. Mi se moramo složiti... Evo.

On pruži Guldenu vrećicu od jelenje kože. Netko mu učini mjesto na drugom kraju stola i igra se nastavi. Bilo je zanimljivo gledati tu igru. Red Pearce je pred sobom držao vagu na kojoj je mjerio zlatnu prašinu i odvagnute količine dodavao dobitnicima. Vrijednost zlata bila je petnaest do-

lara po unci, ali igrače nije poticala stvarna vrijednost novca. Oni su prosipali zlato po stolu i tlu kao da je to obična prašina. Međutim, nisu se vidjele velike količine zlata. Vremena očito nisu bila naročito unosna za bandite. Više nego jednom Joan ih je čula kako razgovaraju o nalazu zlata kao što poštenu ljudi razgovaraju o dobroj sreći. Jedino ako dođe do bogatog nalaza, ti su se razbojnici mogli nadati obilnoj pljački. Gulden se kockao kao što je radio sve ostalo. Na početku je dobivao, a onda sve izgubio. Zatim je ponovo posudio od Kellsa i pet dobio. Vratio je posuđeno, kao što je gubio i dobivao, bez ikakva uzbuđenja. Ništa ga nije uzbuđivalo. Joan intuitivno osjeti da ako Guldena išta potiče na kocku, onda to može biti samo želja da se suprotstavi ljudima svog soja. Kockanje je za njega bilo natjecanje, jedna vrst robe.

Svi muškarci osim Guldena, pili su mnogo te noći. Nove količine alkohola prispjele su posljednjom karavanom. Kad je igra završila, mnogi su bili pijani. Nakon što su se ostali razišli, Red Pearce i Wood su nastavili igru s Kellsom. Na kraju je Pearce bio dovoljno vješt da prevari Kellsa.

— Šefe — Red te prevario — reče Bate Wood.

Kells je izgubio mnogo i bio je pod utjecajem pića. On izgura Wooda iz kolibe psujući ga zlovoljno. Zatim preko otvora kolibe stavi nekoliko motki, koje su služile kao vrata. Nakon toga hodao je okolo teturajući. Sve se u njegovim kretanjama i ponašanju činilo besciljnim osim povremenog opakog buljenja u smjeru Joanine kolibe. Zgadio joj se taj prizor, ali se nije nimalo bojala Kellsa. Gledala ga je dok je prilazio njenim vratima, a onda se malo povukla. On zastane pred

gunjem kao da ga je nešto nagnalo da stane. Činilo se kao da nešto prebire po mislima. A onda oprezno i polako odmakne gunj. Petljao je nešto oko kolaca, a kad je uvidio da ih ne može maknuti s mjesta, odustane od daljnjih pokušaja. Dišući teško, stajao je pred vratima još nekoliko trenutaka, nekako bespomoćno i neodlučno, a onda se okrene i udalji. Joan je čula kako gasi petrolejke. Svjetla nestade i sve postade tamno i tiho.

Idućeg jutra za doručkom bio je kakav je inače bio, a ako je išta znao o svojim postupcima dok je bio pijan, to je uspješno sakrivao pred Joanom.

Kasnije, kad je izišla na uobičajenu jutarnju šetnju, sa zanimanjem je promatrala jahača koji uz padinu goni zapjenjenog konja. Muškarci ga pozdraviše glasnim klicanjem, a onda pođoše za njim gologlavi i bez kaputa. Bate Wood ispusti Joanino sedlo i zovne Kellsa. Bandit gotovo izjuri iz kolibe.

— Blicky! — uzvikne on, a zatim s ushitom, ali poluglasno, izgovori neku kletvu.

— Sigurno je Blicky! — reče Wood, a njegove blage oči sijevnuše neugodnim staklenim sjajem.

Činilo se da je dolazak tog Blickyja bio događaj koji je sve uzbudio. Joan se prisjeti da to ime pripada jednom od ljudi Kellsova povjerenja. On izvuče noge iz stremena i skoči iz sedla, a konj naglo stade. Blicky je bio mršav i visok mlad čovjek, jedva da je navršio dvadesetu, ali na njegovu brončanom licu već su bile utisnute godine napornog i razuzdanog života. On skine rukavice i strese prašinu s njih. Kad je ugledao Kellsa, raširi ruke i ne osvrne se na rukavice koje mu padaše na zemlju.

— Nalaz! — vikne prodorno.

— Ne! — usklikne Kells iz dna duše.

Bate Wood se pridruži urlanju gomile koja je žurila uz padinu.

— Traje već sedmicama! — zasopće Blicky. — Veliki nalaz. Ne mogu reći kako velik. Ja i Jesse Smith i Handy naišli smo na novi put, pedeset milja u ravnoj crti, stotinu stazama. Bili smo potpuno iznenađeni. A kad smo sreli karavanu tovarnih životinja i jahače i zaprežna kola i jednu diližansu, znali smo što se događa u rajonu Medvjedih Planina. Kad smo stigli blizu nalazišta i vidjeli veliki logor, u kojem sve vrvi kao u košnici, Jesse i Handy su produžili da zauzmu prikladan komad zemlje, a ja sam odjurio natrag, k tebi. Na putu sam neprestano od jučer prije zalaska sunca... Jesse je pogledao za mnom i doviknuo mi: »Reci Jacku da je nalaz velik i da treba smisliti velik plan. Mi ćemo doći za koji dan sa svim pojedinostima.«

Joan je pažljivo promatrala Kellsa dok je slušao tu bez daha izgovorenu priču o velikom nalazu zlata i ustukne pred neobičnim blještavim sjajem njegovih očiju i njegova lica. Nije rekao ni riječi, ali su njegovi ljudi, okupljeni oko Blickyja, klicali promuklo. Hodao je tamo-amo grčevito stegnutih šaka. Usne su mu bile malo razmaknute, a između njih provirivali su zubi čvrsto stisnuti kao u buldoga. Bio je nestrpljiv, vatren, prepreden, oštar kao čelik. Taj neobičan žar radosti i ushićenja na njegovu licu polako se pretopio u mračnu, prijeteću smrknutost. Naglom kretnjom ušutka bučne ljude.

— Gdje su Pearce i Gulden? Znaju li oni? — upita on.

— Mislim da ne zna nitko tko nije ovdje — odgovori Blicky.

— Red i Gul spavaju, odmaraju se od noćasnog dobitka — reče Bate Wood.

— Da li je netko od vas vidio mladog Clevea? — produži Kells. Glas mu je odzvanjao žustro i oštro.

Nitko ne odgovori. Kells udari šakom o dlan.

— Hajdemo. Sakupimo svu bandu kod Bearda. Momci, došlo je vrijeme na koje smo bacili sve svoje karte. Jesse Smith je vidio četrdeset devetu i pedeset prvu. On ne bi poslao takvu poruku da tamo nije pakao... Hajdemo!

Krupnim koracima uputi se niz padinu. Muškarci mu se priključiše, zbijeni oko njega. Oni su uz put sretali druge ljude i svi su se skupljali u grupu gurajući se i gestikulirajući.

Joan ostade sama. Osjećala se prilično uznemirenom, posebno zbog Kellsova oštrog pitanja o Jimu Cleveu. Kells bi ga mogao nagovoriti da se pridruži toj banditskoj legiji. Ti ljudi su Joanu podsjećali na čopor vukova s Kellsom kao svojim požudnim i nemilosrdnim vođom. Nitko nije ni pomislio na Blickyjeva konja i ta nepažnja bila je očiti znak neobične zaokupijenosti tih ljudi, koji su inače o konjima vodili veliku brigu. Konj je bio u jadnom stanju. Joan skine s njega sedlo i uzdu, obriše gustu prašnjavu pjenu s njegovih slabina i odvede ga u obor. Zatim donese vedricu vode i dade mu da pomalo pije.

Tog jutra Joan se odrekne jahanja. Nestrpljiva i znatiželjna čekala je Kellsov povratak. Ali, on nije došao. Cijelo poslijepodne Joan je čekala i izviđala, ali nije bilo znaka ni od njega ni od drugih ljudi. Znala je da Kells silom i milom stvara organizaciju kojoj je ona dala ime Crna le-

gija. Bit će to strašna legija, u to je bila uvjerena. Kells je bio genij zla i nenadmašiv stvaralac kad se radilo o zločinu. Divlji i zabitni granični predio sa svojim nepristupačnim skrivenim gudurama bio je mjesto gdje se zločin mogao začeti. Čekalo se samo na vrijeme, koje je očito došlo. Sjetila se kako je njen ujak uvijek tvrdio da će Medvjede Planine doživjeti nalaz koji će uzdrmati Zapad i začuditi cijeli svijet. Blicky reče da se već tjednima kopa na nalazu. Kellsovo proročanstvo o divljem životu, koji bi Joan trebala vidjeti, nije bilo bez osnove. Ono što je već vidjela bilo je dovoljno da joj kosa posijedi, mislila je ona, ali sva njena dosadašnja iskustva bit će neznatna u usporedbi s onima što će doći. Neprestano je živela u budućnosti. Njeni sati jave i sna prolazili su u maštanju i mislima nad kojima se stalno nadvijala sjena neizvjesnosti. Kad će opet susresti Jima Clevea? Kad će je on prepoznati i što će tada učiniti? Što bi ona mogla uraditi? Da li će Kells na kraju biti đavo ili čovjek? Postoji li ikakvo opravdanje za njen strah od Guldena, za njenu sumnju da je samo ona uzrok Guldenovog odnosa prema Kellsu, za njenu grozu pred slutnjom koju ne može odagnati: da je on gorila i da je namjerava oteti i odvući bog bi znao kamo? Te bojazni i hiljadu drugih strahova, od kojih su neki bili bez temelja, ali su mnogi stvarni i prisutni, opsjedali su i uznemirivali Joan.

Prije zalaska sunca ona postade umorna od čekanja, a uz to i gladna. Zbog toga pođe u kolibu i pripremi jelo za sebe. U sumrak Kells konačno dođe i Joan nije trebalo mnogo da vidi kako poslovi nisu tekli onako kako je on želio. Činilo se da ga muče velike brige. Kad je ugle-

dao Joan, iznenađeno se trgne. Bilo je očito da je u vatri događaja i poslova tog dana zaboravio na svoju zarobljenicu. A onda, bilo čime da je bio opsjednut, činilo se da je sretan što je vidi, ali mu je žao što je vidi na takvom mjestu. Ispričao joj se što se nitko nije brinuo za njenu večeru i objasnio joj zašto je na to zaboravio. Ljudi su poludjeli, teško ih je držati u poslušnosti, problem još nije riješen. Iznenada njegovo lice poprimi onaj zamišljeni izraz, koji je Joan dovodila u vezu s prevagom dobra u njemu.

— Kamo sreće da vas nikad nisam doveo ovamo! — reče on prihvaćajući je za ruke. — Sada je prekasno. Ne mogu vas se odreći... Ali, na drugi način, i nije prekasno!

— Na koji način? Što želite reći? — upita Joan.

— Djevojko, hoćete li odjahati sa mnom noćas? — prošapće on promuklo. — Kunem vam se da ću vas oženiti i da ću postati pošten čovjek. Sutra će to biti prekasno!... Hoćete li?

Joan zavrti glavom. Bilo joj je žao Kellsa. Kad je tako govorio nije bio Kells, bandit. Nije se mogla odrvati čudnom uzbuđenju izazvanom snagom njegova ganuća. U jednom trenutku bio je banditski vođa, koji je smišljao osnove koje znače krv i smrt, a u drugom, kad bi mu pogled našao nju, postajao je slab, slomljen, nemoćan da se otrgne iz grčevitog stiska beznadne ljubavi prema njoj.

— Govorite, Joan! — reče on dok su mu se šake stiskale, a na čelo mu se navlačio oblak.

— Ne, Kells — odgovori Joan.

— Zašto? Zato što sam bandit okrvavljenih ruku?

— Ne. Zato što vas ne volim.

— Ali, zar ne bi radije bili moja žena i učinili me čestitim čovjekom nego da postanete moj rob ili da budete prepuštena Guldenu, njegovoj pećini, njegovom užetu?

— Da! Ali, znam da mi vi nećete nanijeti nikakvo zlo, niti ćete me prepustiti tom Guldenu.

— Kako znate? — vikne on, a krv mu zalije obraze.

— Jer vi više niste zvijer... I vi, vi me volite.

Kells je odgurne od sebe tako žestoko da je gotovo pala.

— Odreći ću se ja toga... A onda se pripazite!

— reče on s opakom gorčinom u glasu. A onda joj šutke pokaza na njenu kolibu, naređujući joj, po svemu sudeći, da ga ostavi samog. Pođe potom prema vratima kroz koja su dopirali sve bliži glasovi muškaraca.

Posrćući preko neravnih stepenica, Joan pođe u svoju sobu, a onda se vrati i spretno kolcima ogradi vrata. Sad je bila pripravna da gleda i čeka. Njeni, gotovo do bola napeti, živci govorili su joj da će ta noć u kojoj će Kells svašta doživjeti biti i za nju vrlo naporna i važna. Ali, zašto, to nije mogla dokučiti. Bila je zahvaćena plimom događaja, plimom koja će i nju ponijeti sa sobom. Kells je izišao. Snažni duboki glasovi postajali su sve nerazgovjetniji. Ljudi su se očito udaljavali. Zbog nečeg Joan se osjeti razočaranom. Međutim, oni se uskoro vratiše. Hodali su tamo-amo. Poslije nekoliko minuta Kells uđe sam. Koliba je bila tako mračna da je Joan jedva razaznavala bandita. On zapali svjetiljke. Nekoliko ih objesi na zid, a dvije postavi na stol. Odnekud donese malu bilježnicu

i olovku, pa ih, skupa s teškim revolverom, položi na stol ispred stolice na koju je očito namjeravao sjesti. Uradivši to, počne odmjereno koračati gore-dolje po sobi, s rukama zabačenim iza leđa i pognute glave, zaokupljen dubokim razmišljanjem. Kakva mračna, urotnička, zlokobna pojava! Joan je vidjela mnoge ljude različitih nazora, ali ovdje je bio čovjek čiji je um bio teško shvatljiv ali strašan stroj zla. Unutrašnjost te tmurne kolibe poprimi novo značenje. Sedla, uzde i oružje obješeni po zidovima imali su sada određenu namjenu. Bilježnica, olovka i revolver kao da su predstavljali mračna oruđa razbojnika. Bandita je okružavala kobna neka sila, strašna u svojoj prijetnji nepoznatim dalekim kopačima zlata.

Kells podiže glavu kao da nešto osluškuje, a onda se cijelo njegovo držanje izmijeni. Odbaci teret misli koji ga je dotad pritiskao. Poput generala koji se sprema da obiđe postrojene vojnike, on priđe vratima oštrim, krutim, zapovjedničkim korakom. Teški koraci u čizme obuvenih ljudi, zveckanje ostruga i prostački, prigušeni glasovi opomenuše Joan da je banda stigla. Hoće li Jim Cleve biti među njima?

Joan zaželi bolji položaj odakle bi što bolje vidjela i čula. Razmislivši malo, ona oprezno napipa put do drugog kraja stepeništa, tu sjedne i nađe pukotinu greda kroz koju je mogla vidjeti sve što se događa u velikoj kolibi. Ljudi, šutljivi i napeti, počеше ulaziti. Joan izbroji ukupno dvadeset i sedam muškaraca. Podijeliše se u dvije grupe. Bilo je značajno da se veća grupa svrstala bliže Kellsu, a manja iza Guldena. On je skinuo zavoj. S još nezacijeljenom crvenom ranom na desnom uhu bio je upravo odvratan. Iz njega je iz-

bijala neka vrsta snage, ali ne tako pokretne i poletne kao kod Kellsa. Bila je to samo okrutnost koja gospodari golom fizičkom silom. U svakom sukobu između Kellsa i Guldena, osim u sukobu mišica, posljednji bi podlegao. Grupu iza Guldena sačinjavali su bradati do zuba naoružani, u kockaste košulje obučeni ljudi, najgori u tom mnoštvu zlih. Svi mlađi, uredniji ljudi kao Red Pearce, Frenchy, Beady Jones, Williams i izviđač Blicky bili su na drugoj strani. Tu su, dakle, bile dvije grupacije, ali jedva da su bile prijateljski raspoložene, osim Kellsa i Guldena. Joan je osjećala da je atmosfera nabijena neizvjesnošću i svakojakim mogućnostima, te da se može svašta dogoditi. Na njenu veliku radost, Jim Cleve nije bio prisutan.

— Gdje su Beard i Wood? — zapita Kells.

— Zauzeti su oko Beardovog bolesnog konja — odgovori Pearce. — Oni će se pojaviti naskoro. Slažu se sa svim što ti kažeš, ti to znaš.

— Jesi li našao mladog Clevea?

— Ne. Ulogorio se negdje gore u šumi. Mislim da će i on doći.

Kells sjedne na čelo stola, uzme u ruke malu bilježnicu i počne prebirati po njoj dok su njegove sive oči pomno i prodorno gledale ljude.

— Mi smo prilično dobro izmiješali karte tamo kod Bearda — reče on. — A sada da ih podijelimo. .. Tko želi karte? ... Ja sam organizirao svoju Crnu legiju. Imat ću neograničenu vlast, bilo u legiji deset ili stotinu ljudi. Dakle, čija imena da uđu u moju bilježnicu?

Red Pearce istupi i s mukom upiše svoje ime. Jednako tako pristupiše Blicky, Jones, Williams i još neki. Ništa nisu govorili, već se svaki od njih

rukovao s vođom. Kells očito nije zahtijevao zakletvu i zadovoljavao se slobodnom odlukom i časnom riječi svakog pojedinca. Neka posebna snaga u banditu taj je postupak ljudi pretvarala u obavezu čvršću od krvnog srodstva. U svojoj Legiji on nije želio imati ljude koji mu neće biti lojalni. Posjedovao je osobine vođe kome su ljudi privrženi.

Kells, reci nam još jednom svoje uvjete — zatraži jedan od bandita, ne baš nestrpljiv da čuje dogovor.

U tom trenu u kolibu uđe Jim Cleve. Joan se strese od uzbuđenja i straha. Njegovo lice bilo je bljeđe nego obično, gotovo sablasno. Prodornim pogledom zaokruži po prostoriji, od Kellsa do Guldena, od čovjeka do čovjeka. Zatim se nasloni na zid i ostade tamo, gotovo nevidljiv u sjeni. Kells ne pokaza nikakova znaka da je primijetio Cleveov dolazak.

— Ja sam vođa — odgovori Kells promišljeno.

Ja ću smišljati planove, izdavati naređenja. Nikakovi poslovi neće se voditi bez mog znanja. Svaki pripadnik legije imat će jednak udio u podjeli zlata... Traži se vaša riječ da ćete stajati uza me!

Žamor odobravanja prođe prostorijom.

— Pridružujem se — reče čovjek koji je zaželio da se ponove uvjeti. On priđe stolu i, nevješt pisanju, naškraba krst. Kells napiše ime iznad znaka. I ostali muškarci koji su stajali na Kellsovoj strani složiše se s njegovim uvjetima. Preostala je odluka Guldena i njegove grupe.

— Gulden, jesi li još uvijek neodlučan? — upita Kells hladno.

Div tromo zakorakne prema stolu. Kao i uvijek, Joani je bio nalik na zdepastu životinju koja se kreće sporo i s naporom.

— Kells, ako se složimo, ja ću se pridružiti — reče on svojim zvučnim glasom.

— Razumije se da se nećeš pridružiti dok se ne složimo — okosi se Kells. — Ali, razmisli, Gulden. Budimo prijatelji. Granica je dovoljno velika za nas obojicu. Ja te želim imati uza se. Ja te trebam. Ali, ako se ne možemo složiti, pokušajmo da se sasvim ne razdvojimo i da ne budemo neprijatelji. Što kažeš na to?

Ponovni žamor ljudi svjedočio je o razumnosti i dobronamjernosti Kellsova prijedloga.

— Reci mi što namjeravaš raditi, kako ćeš djelovati? — upita Gulden.

Kells je s mukom savlađivao nestrpljivost i zlovolju.

— Zašto bi to bilo važno za tebe ili za bilo kojeg od vas? — zapita on. — Svi znate da sam čovjek koji umije razmišljati. To je dokazano. Prvo, moj plan zahtijeva zdrav razum. Ja ga imam. Drugo, on zahtijeva provođenje. Ti, Pearce i banda bit ćete sposobni za to. Što još trebaš znati?

— Kako ćeš djelovati? — ustraje Gulden.

Kells digne obje ruke kao da je beskorisno raspravljati ili umovati s tim opasnim razbojnikom.

— U redu, reći ću ti — odgovori on. — Slušaj... Ne mogu ti reći kako će izgledati moj konačni plan dok ne stignu izvještaji Jesseja Smitha, a zatim dok ne dođem na mjesto nalaza. Ali, imam osnovu za rad. I sad, ne propusti ni jedne riječi, Guldene, a ni vi ostali. Odvući ćemo našu opremu dolje do mjesta nalaza. Podići ćemo kolibe

na prilazima grada i nećemo se držati zajedno. Banda će se raširiti svuda naokolo. Većina od vas će se morati ponašati kao da kopa zlato, da bude kao i ostali kopači. Trebat ćete se zblížiti sa svim grupicama, kopati, piti, kockati se, kao i ostali. Beard će otvoriti kockarnicu. Red Pearce će naći neki drugi posao. Ja ću kupiti parcele i na njima uposliti kopače. Prurušit ću se i zblížiti s utjecajnim ljudima, da bi se moj glas mogao čuti u rješavanju važnih poslova. Svi ćete biti izviđači. Dolazit ćete noću u moju kolibu i podnositi mi izvještaje. Nećemo se baviti sitnim poslovima. Kopači koji odlaze s pedeset ili stotinu funti zlata, zaprežna kola, diližanse — to će biti naši poslovi, a obavljat će ih oni koje ja odredim. Morat ćete biti trijezni, ako ikako bude moguće. Svi morate imati puno povjerenje u moju sposobnost prosuđivanja. Na poslu svi morate biti maskirani. Nikad ne smijete progovoriti ni riječi, da se ne odate. Na taj način možemo raditi cijelo ljeto, a da ne budemo otkriveni. Crna legija će postati tajanstvena i slavna. Činit će se kao da veliki broj ljudi djeluje posvuda. Što tajniji budemo, snaga našeg utjecaja u nalazištima bit će veća. U logorima kopača, kad je veliki nalaz U toku, svi ljudi polude. Sumnjiče jedni druge. Ne mogu se ni složiti ni organizirati. Bit će pred nama bespomoćni. Ukratko, ako je nalaz tako bogat kao što se čini da jest, prije zime izvući ćemo toliko zlata da će ga konji jedva ponijeti.

Kells je svoje izlaganje počeo suzdržljivo, ah zvuk njegova glasa, razotkrivanje njegove velike zamisli, doveli su ga do zanosa. Iz njega je izbijao plamen strasti. To je, dakle, bio njegov san: carstvo kojemu je težio.

Ostavio je snažan dojam na sve svoje slušaoce, osim na Guldena. Joan je vidjela da je Kells svjestan svog utjecaja. Ali, Gulden nije pokazivao ništa što već nije pokazao. Ostao je nejasna, gospodujuća ličnost. Razbijao je sklad i odnose. Kells ga je gledao, gledali su ga i ostali ljudi. Prodorne oči Jima Clevea, svjetlucajući iz mraka, bile su uperene u glomazno Guldenovo lice. Gulden je očito namjeravao govoriti, ali u svojoj sporosti nije pokazivao nikakva napora, nikakva znaka uzbuđenja. Imao je neku zamisao i ona se kretala sporo kao što se i sam kretao.

— Mrtvi ne govore! — Riječi odjeknuše iz dubine njegovih golemih grudi. Pratile ih je mumljanje, snažno kao grmljavina iza koje slijedi smrt. Kao što je Kells iznio svoje zamisli otkrivajući izvanrednu sposobnost da stvori plan akcije i svoju strast za zlatom, tako je iz Guldena izbijala životinjska požuda za krvlju, čvorno mjesto njegova bolesnog mozga. Kells je čeznuo za slavom i zlatom, a Gulden za ubijanjem. U tišini koja je zavládala iza njegove izjave ti podivljali razbojnici su ga odmjeravali, prosuđivali, razmišljali su o njegovim riječima. Neki od njih udaljiše se još više od njega, ali je većina osjetila sigurnost koja se krila u njegovu neizravnom zaključku.

Ali, Kells ustade protiv njega.

— Gulden, ti misliš da iza ukradenog zlata moramo ostavljati samo mrtvace? — upita on gotovo sikući.

Div potvrdno kimne glavom.

— Ali, samo budale ubijaju ako to ne zahtijeva samoobrana — izjavi Kells vatreno.

— Izdržat ćemo duže — odgovori Gulden ravnodušno.

Ne, ne. Na taj način ne možemo dugo izdizali. Ubijanje će svakako uzbuditi rudarski logor, vladala zlatna groznica ili ne. Ubijati znači natovariti na leđa bandu čuvara reda.

Mi možemo pripadati čuvarima reda jednako isto kao i tvojoj Legiji — reče Gulden.

Učinak te primjedbe je pokazao da je Gulden manja budala nego što je Kells pretpostavljao. Razbojnici kimnuše glavama jedan drugome i uznemiriše se. Bili su potaknuti nekom čudnom i izazovnom moći. Čak i Red Peace i ostali bili su zahvaćeni njenom snagom. Sjena smrti i krvi zamračila kolibu. Oštroumni Kells je shvatio kakve se promjene odigravaju i svjesno se borio protiv nečega u sebi što se opiralo toj hladnoj okrutnosti njegovih ljudi.

— Gulden, pretpostavimo da se ja ne slažem s tobom? — upita on.

— Onda se ja neću pridružiti tvojoj Legiji. Pokupit ću ljude koji su mi vjerni i poći ću ravno u to veliko nalazište zlata.

Po izrazu koji se samo načas pokazao na Kellsovu licu, Joan zaključila da on zna da će Guldenov plan osujetiti njegov vlastiti i da će upropastiti oba poduhvata.

— Gulden, ja ne bih želio da te izgubim — reče on.

— Nećeš me izgubiti ako pogledaš istini u oči — odgovori Gulden. — Ti imaš dovoljno pameti da rukovodiš nama. Ali, Kells, ti gubiš živce... Zbog te djevojke koju si doveo ovamo!

Gulden je to izgovorio bez ogorčenja, bez straha, bez osjećaja bilo koje vrste. On je rekao samo istinu. To ispuni Kellsa gotovo nesavladivim bijesom.

Joan vidje zeleni bljesak njegovih očiju, trzanje njegova sivog lica, podrhtavanje njegove ruke. Gotovo nadnaravnom moći ona pronikne u njegovo razmišljanje i spozna da se bori s odlukom da li da odmah ubije Guldena. Bilo joj je jasno da je došlo vrijeme kad Kells mora ili ubiti svog protivnika ili gledati kako odsad malo-pomalo slabi njegova vlast na granici. Ali, Kells nije shvatio taj odlučan trenutak u svom životu. Nastojanje da savlada bijes i mržnju pokazivalo je da je njegova glavna briga bila kako da pridobije i tako spasi svoj utjecaj nad tim ljudima.

— Gulden, kako bi bilo da problem odložimo dok ne stignemo na položaj? — predloži on.

— Ništa nećemo odlagati. Jedno ili drugo — izjavi Gulden.

— Želiš li da budeš vođa Crne legije? — izjavi Kells promišljeno.

— Ne.

— Onda što hoćeš?

Činilo se kao da Gulden nije u stanju da smjesti odgovori.

— Želim da uradim mnogo — odgovori napokon on. — Hoću da sudjelujem u svemu. Hoću da budem slobodan ubiti čovjeka kad god zaželim.

— Kad god zaželiš — okosi se Kells i opsova. A onda, kao nekom magičnom moći, njegovo mračno lice se razvedri. Otpor i onaj trag mržnje i gnusanja iščezoše iz njegova držanja i ostade samo beskrajna lukavost. — Gulden, hajde da se sporazumijemo. Tebi ću dopustiti da radiš što hoćeš, ali svi ostali, svaki čovjek, moraju se pokoravati mojim nalogima.

Gulden pruži golemu ručtinu. Njegov nagli pristanak je očito zaprepastio Kellsa i ostale.

— Neka bude tako! — uzvikne Gulden. On prodrma Kellsovu ruku, a zatim s naporom upiše svoje ime u malu bilježnicu.

U tom času Gulden je stao sam među podivljanim razuzdanim ljudima. Što je njemu bio Kells i njegova Legija, što otimačina veće ili manje količine zlata?

— Slobodan da radiš što hoćeš osim da se boriš protiv mojih ljudi — reče Kells. — To se razumije.

— Ako oni ne započnu borbu sa mnom — doda div i naceri se.

Njegovi sljedbenici prođuše kroz jednostavan obred koji je Kellsovu ličnost doveo u ozbiljan i nesiguran ugovorni odnos.

— Ima li još nekoga? — upita Kells pogledajući uokolo. Njegovo lice postajalo je sve vedrije.

— Ovdje je Jim Cleve — reče Pearce upirući prstom u zid.

— Zdravo, momče! Dođi ovamo. Trebam te — reče Kells.

Cleve nehajno iziđe iz sjene. Njegove blještave oči bile su uprte u Guldena. Samo u jednom trenutku on stade ispred diva. Gulden pogleda Clevea. Tada Kells zakorači između njih.

— Čekajte, zaboravio sam da ste vas dvojica imali nekih neprilika — reče i obrati se Guldenu. — Ne smijete sada obnoviti vašu svađu. Gulden, svi smo se mi svađali međusobno, manje ili više, a onda smo opet bili dobri prijatelji. Želim da nam se Cleve pridruži, ali ne protiv tvoje volje. Što kažeš?

— Ja nemam ništa protiv — odgovori div. Neobičnost njegove opaske bila je u njenoj očitoj istini. — Ah, neću dopustiti da izgubim i drugo uho!

Razbojnici se nasmijaše promuklim, veselim grohotom. No, Gulden nije vidio ništa šaljivo u svojoj primjedbi. Kells se smijao s ostalima. Čak se i Cleveovo blijedo lice razblaži u nečem što je podsjećalo na osmijeh.

— To je dobro. Počinjemo se slagati — izjavi Kells. Tada se obrati Cleveu s gestom iz koje je izbijala pobjeda, sigurnost, snaga. — Jim, hoćeš li i ti baciti svoju kartu na ovaj ulog?

— Koji ulog? — upita Cleve.

U kratkom, rječitom govoru Kells iznese zamisao o svojoj Crnoj legiji, njene prednosti za svakog izgubljenog, mladog izopćenika i završi svoju besjedu istim dokazima koje je nedavno iznio Joani. Iz svog skloništa Joan je slušala i gledala ne zaboravljajući da pošto-poto mora obuzdati uzbuđenje. U trenutku kad je Jim Cleve zakoračio u svjetlo, ona je bila zahvaćena grčom straha i uzbuđenja.

— Kells, nije mi uopće stalo što će sa mnom biti — odgovori Cleve.

Bandit je izgledao smeten.

— Nije te briga hoćeš li se pridružiti mojoj Legiji ili ne?

— Ni najmanje — ravnodušno odgovori Cleve.

— Onda, učini mi uslugu — produži Kells. — Pridruži se zbog mog zadovoljstva. Bit ćemo dobri prijatelji. Ti si upao u zlo onda kad si došao na granicu. Neće ti biti gore ako nam se pridružiš.

— Ja bih radije ostao sam.

— Ali, nećeš se održati.

— Baš me briga!

Bandit je proučavao nehajno, blijedo lice.

— Slušaj, Cleve, imaš li ti snage i odvažnosti da budeš zao, potpuno zao?

Cleve se trgne kao da je uboden. Joan zatvori oči da bi bez traga izbrisala ono što je vidjela na njegovu licu. Kells je upotrijebio iste riječi kojima je ona Jima natjerala u propast. Te riječi su ga potakle. One su bile sudbonosne. Joan je zamrzila samu sebe. Njene vlastite riječi će natjerati tog poludjelog dječaka slomljenog srca da se pridruži Kellsovoj bandi. Znala je što može očekivati od Jima čak i prije nego je otvorila oči. Pa ipak, kad ih je otvorila nije ga mogla prepoznati, toliko je bio izmijenjen provalom srdžbe i strasti.

Tada se i Kells razljuti ih je hinio ljutnju da bi zavarao mladića.

— Cleve, ti umireš za nekom ženom? — upita s onim oštrim podrugljivim prizvukom u glasu.

— Ako ne začepiš gubicu, ti ćeš prvi umrijeti — odgovori Cleve prijeteći.

— Glupost!... Zašto da potežeš pištolj na mene? Ja sam tvoj prijatelj. Ti si bolestan. Kao otrovano štene. Rekao sam: kad bi imao dovoljno snage, ti se ne bi okanio onoga što si započeo. Čekaju te uzbuđenja. Vidjet ćeš šta je život. Borit ćeš se. Prikupit ćeš dosta zlata. Ima još žena. Jednom sam i ja mislio da ću zbog žene napustiti ovaj život. Ali nisam. Nisam našao pravu dok nisam stigao do pakla, na ovu granicu... Ako imaš snage, pokaži je. Budi čovjek umjesto budalasta momčeta, ispljuni otrov... Reci pred nama svima. .. Neka te djevojka natjerala k nama?

— Da, jedna djevojka! — odgovori Cleve promuklo i kao obodren.

— Prekasno da se vratiš?

— Prekasno.

— I nije ti preostalo ništa drugo nego ovaj divlji život u kojem možeš zaboraviti na sve?

— Ništa drugo... samo ja ne mogu zaboraviti
— reče on s čežnjom u glasu.

Jim se trzao u mukama uspomena, očaja, neodlučnosti. Joan je vidjela kako se Kells poigrava s Jimovim osjećajima. Cleve je bio samo beznadni, vatreni mladić u rukama snažnog, neumoljivog čovjeka. Svijao se kao vosak pod kiparevom rukom. Jim će se povinuti pred voljom tog bandita i upravo zbog vjernosti ljubavi i zbog uspomena bit će odvučen na put pijanstva, kocke i zločina.

Joan ustane i obodrena snagom usplamtjele duše, stade spremna da se suoči s trenutkom koji je naslućivala.

Kells nastavi:

— Pokaži svoju snagu!... Pridruži nam se!... Postat ćeš ime na ovoj granici, koje Zapad neće nikad zaboraviti.

To pozivanje na slavu očajnika bio je najbolji adut prepredenog bandita. I to je postiglo uspjeh. Uzdrhtalom, slabom rukom Cleve odmakne kosu sa svog znojem orošenog čela. Sva snaga, žar i suzdržljivost ga napustiše. Činilo se da je potresen nečim na što je bilo ukazano kao na njegov vlastiti kukavičluk.

— U redu, Kells — reče on lakoumno. Pusti me igru... I, bogami, igrat ću je kako valja! — On dohvati pero i nagne se nad bilježnicu.

— Čekaj!... Oh, čekaj! — zavapi Joan. Sudbonosnost trenutka i svijest o njenu položaju, jednako bezizlaznom kao što je bio i Cleveov, dade neobično visokom tonu njena glasa jedinstvenu i bolnu snagu. Ona se pojavi iza zastora, izleti iz mraka u biještavilo svjetiljki i suoči se sa Kellsom i Cleveom.

Kells je pogleda zapanjeno, a onda, pogađajući njene namjere, nasmija se ushićeno i podrugljivo, kao da je oduševljen time što je vidi i kao da njenu, inače zadivljujuću hrabrost, dopušta samo zato što je nerazumna i bezopasna.

— Cleve, moja žena. Dandy Dale — reče on uljudno i hladno. Ne boj se njena nagovaranja!

Prisutnost žene, makar kako prerusene, i njen neobičan poziv preobraziše Clevea. On se oholo uspravi, zažarenost njegova lica iščezne i ono postade bljeđe nego ikada. Njegove oči, koje su bile bez sjaja, planuše novim životom. Nije je prepoznao premda ga se njena pojava neobično dojmila.

— Čekajte! — zaviče ona opet zadržavajući onaj visoki ton toliko različit od njena prirodnog glasa. — Ja sam slušala. Čula sam sve što je rečeno. Tako vam boga, ne idite putem ovih ljudi! Kells će od vas učiniti bandita... Idite kući, mladiću, idite kući!

— Tko ste vi da mi govorite o poštenju, o kući? — upita Cleve zlobno.

— Ja sam samo žena... Ali, osjećam da griješite. .. Idite natrag toj djevojci, koja vas je natjerala na granicu... Ona će se sigurno pokajati. Za koji dan bit će kasno... Oh, mladiću, idite kući! Djevojke nikad ne poznaju svoju dušu, svoje srce. Možda vas je vaša djevojka voljela!... Oh, možda se njeno srce i sad kida!

Snažan grč stegne Cleveove mišice i završi se u kretnji bijesnog prosvjeda. Je li to bio bol prozrokovan njenim riječima ili zgražanje nad tim što se jedna takva žena usuđuje spomenuti djevojku koju on voli? To Joan nije mogla reći. Ona

je jedino znala da je Cleve bio potresen njenom prisutnošću, očaran i razljućen, shvaćajući smisao njenih riječi, sumnjajući u ono što čuje i vjerujući samo u ono što vidi.

— Vi me nagovarate da ne postanem bandit?

— upita on kao da razmišlja o nekoj neobičnoj ideji.

— Oh, ja vas preklinjem.

— Zašto?

— Rekla sam vam. Jer ste još dobri u srcu. Vi ste bili samo neobuzdani. Jer...

— Jeste li vi Kellova žena? — plane on.

Odgovor kao da je bio sa naporom istrgnut s Joaninih usana.

— Ne.

U kolibi zavlada tišina. Istina, koju su svi znali, izrečena iz njenih usta, djelovala je kao udar. Razbojnici zinuše i bez daha obratiše pažnju na Kellsa. Bandit ih pogleda i nasmije se podrugljivo, ah mu lice pobjijedi. Na Cleveovom licu sijevne neizmjeran prezir.

— Niste njegova žena — uzvikne on.

Ton njegova glasa bio je Joani nepodnošljiv. Ona se počne grčiti. Plamen stida obavije joj srce. Koliko li je mrzio sva stvorenja njena spola!

— I vi me pozivate na nešto! — nastavi on. Iznenada njime zavlada dosada. Nije mogao shvatiti zamršenost ženske naravi. Gotovo joj okrene leđa. — Mislim da me takva kao što ste vi ne može odvratiti od Kellsa, ni od krvi, ni od pakla!

— Onda ste malodušan slabić, rođen za zločin! — plane ona veličanstvenim gnjevom. — Jer koliko god moj izgled i sve okolnosti govore protiv mene, ja sam dobra žena!

To ga zaprepasti. Kells se uspravi, probljedi i postade oprezan. Činilo se da Cleve razmišlja o značenju njenih riječi. Njegovo lice bilo je napola odvrćeno od Joan. A onda se polako okrene, sav napregnut, grčevito stisnutih ustreptalih šaka. Ni jedan dovoljno razuman čovjek ne bi ga oslovio ili se pokrenuo u tom prenapetom trenutku. Svi su očekivali kretnju koju su zapamtili iz njegova sukoba s Luceom i Guldenom.

Cleveov dugi pogled prođe preko Joan. Kako dovesti u sklad njen poziv s njenim izgledom? Jedno je bila laž? Zar njegovih očiju palio je Joaninu dušu.

— On me prisilio da to nosim — promuca ona.

— Ja sam njegova zarobljenica. Ja sam bespomoćna.

Spretnošću mačke Cleve odskoči natrag, tako da sve ljude može imati ispred sebe, a kad je ispružio ruke, one su držale dva blještava revolvera. Na njegovu drsku smionost banditi se skamenije od iznenađenja i straha. Kells shvati da je Cleveova nijema prijetnja uperena ponajviše protiv njega.

— Kriv sam! — reče on promuklo. — Ona je rekla голу istinu... Ali, ti nećeš ništa izmijeniti ako me ubiješ. Moglo bi to biti još gore za nju.

Razbor ga je uputio da kaže ono što je jedino moglo obuzdati Clevea.

— Oh, ne pucajte! — zavapi Joan.

— Iziđite van — naredi on. — Uzjašite konja, a drugoga dovedite blizu vrata... Idite! Ja ću vas izvući iz svega ovoga.

Iskušenje i strah stadoše salijetati Joan. Takva avantura bi značila samo sigurnu smrt za Jima i još veće zlo za nju. Ushićivala ju je pomisao o

mogućnosti bijega s tim drskim mladićem u kojem donedavna nije bilo nikakve snage. Ali, nije imala smjelosti za ono što joj se činilo samo kao očajnička lakoumnost.

— Ja ću ostati — prošapće ona. — Vi idite.

— Požurite, ženo!

— Ne! Ne!

— Znači, želite da ostanete s tim banditom?

— Oh, moram!

— Dakle, vi ga volite?

Sav žar Joanina srca plane željom da porekne uvredu, ali cijeli njen ženski razum upućivao ju je da prešuti riječi koje bi je neminovno raskrinkale. Ona obori glavu. Nije bila kadra da se pod pritiskom stida drži uspravno. Ali, bila je dovoljno jaka da mu, za njegovo dobro, dopusti da o njoj misli sve najgore. A to je i za nju bila jedina, iako slaba mogućnost.

— Gubi mi se s očiju! — vikne on muklo. — A ja sam se htio boriti za tebe!

Opet su dosada i prezir izbijali iz njega. Joan se ugrize za jezik da ne bi vikala. Kako da izdrži svu tu bol i muku! Ona, Joan Randle, zavrijedila je taj prezir, pa prepoznao Jim nju ili ne. Ustukne, korak po korak, omamljena, bespomoćna i zaslijepljena suzama. I tako dođe do vrata i posrćući uđe u svoju kolibu.

— Kells, ja sam tu. — Čula je Cleveov glas, kao iz velike daljine. — Nemam isprike... osim da u mojoj glavi nije sve u redu u vezi sa ženama... Prijeđi preko mog postupka ili nemoj, kako te volja. Ali, ako me još uvijek trebaš, ja sam spreman da se pridružim tvojoj Crnoj legiji.

12.

Te Cleveove gorke riječi, kojima kao da se narugao samom sebi, bilo je posljednje što je čula. One su joj zvučale u ušima i odjekivale u njejoj slomljenoj duši poput zvonjave sudbine. Ležala je obavijena tamom i pritisnuta nepodnošljivim teretom zbrkanih misli. Usrdno se molila da dan za nju više nikad ne svane. Strašni sni su napokon prestali da je muče kad je otvorila oči i ugledala jutarnje svjetlo.

Bila je ozebla i ukočena. Ležala je nepokrivena za svih dugih noćnih sati. Nije pomakla ni prst otkako je pala na krevet, skršena gorkim riječima kojima je Cleve pristao da se pridruži Kellsovoj Legiji. Činilo joj se da su otada prošle godine. Nije se mogla prisjetiti ni jedne jedine svoje misli za trajanja tih mračnih sati, pa ipak u njoj je već bila stvorena odluka da će se danas otkriti Jimu Cleveu, pa makar po cijenu života njih oboje. Smrt je bila neizmjereno bolja od neizvjesnosti i muka koje je podnosila, a Jima će smrt barem spasiti od zločina.

Joan ustane s osjećajem vrtoglavice i nesigurnosti u nogama. Ruke su joj bile nespretne i drhtave. Činilo joj se da sva krv u njoj navire od srca k mozgu, a disanje joj je bilo bolno. Skinuvši masku, umila se i počestljala. Isprva je bila zamislila da izađe bez maske, ali se predomislila.

Cleveov lakouman prkos nečemu ju je naučio. Sad više ne može biti zaustavljena.

Tog jutra Kells je bio veseo i uzbuđen. Uputio joj je nekoliko laskavih riječi. Rekao je da će ubrzo napusti tu samotnu guduru i da će ona naskoro vidjeti prizor svog života: veliki nalaz zlata. Vidjet će ljude koji će na jednu jedinu kartu stavljati cijelo bogatstvo, izgubiti ga, nasmijati se i vratiti se da ponovo kopaju. On će je povesti u Sacramento i Frisco i kupit će joj sve što djevojka može poželjeti. Bio je naobuzdan, brbljav, nerazuman, opsjednut skorim ostvarenjem svog velikog sna.

Jutro je bilo dobroano poodmaklo i desetak ili više ljudi poslovalo je u kolibi i oko nje. Svi su bili jednako uzbuđeni kao i Kells. Pripreme za očekivani put do zlatnog polja bile su već u punom toku. Zavežljaji su se iznosili i unosili, bili pregledavani, razmotavani i ponovo vezani. Čistila su se i uređivala sedla, uzde i oružje; odijela su se nespretno krpala. Potkivali su se konji i taj posao je bio težak i neprijatan ljudima i životinjama. Kad god bi koji jahač naišao uz padinu, svi banditi bi napustili svoje poslove i gorljivo bi potrčali u susret pridošlici. Ime Jesse Smitha bilo je na usnama svih njih. Očekivalo se da bi mogao naići svakog časa da potvrdi čarobnu Blickyjevu priču.

U pogledima ljudi Joan je vidjela, ili joj se činilo da vidi bljeskove, žute kao zlatna vatra. Ona je već vidjela rudare i kopače zlata čije su oči sjale čudnom vatrom blaženstva nadahnutog zlatom, ali nikad kao oči ovih razbojnika iz Kellsove Legije. Naskoro Joan otkrije, da, usprkos uzbuđenju, na te ljude ostavlja snažniji dojam nego

ikada. Ona također brzo osjeti razliku u njihovu odnosu prema njoj. Međutim, nije mogla reći u čemu se sastojala ta razlika. Tada pokuša da im bude od koristi i dade se na posao. Prvo pomogne Bateu Woodu. Na svoj grubi, razbojnički način bio je prijatan. Nije shvatila da je u odnosu ljudi prema njoj bilo sažaljenja, dok joj on nije prišapnuo:

— Ne budite potišteni, gospođice. Možda će na kraju ipak sve biti dobro. — To je zapanjilo Joan. Njegovi tajanstveni pogledi i namigivanja i sućut koju je osjećala u njemu, sve je svjedočilo o promjeni odnosa prema njoj. U njoj poraste želja da sazna što se događa, ali nije znala kako. Tada ode Pearceu i sa svom ženskom spretnošću preuveliča svoju tihu tugu, koja je naišla na tako brzi odaziv kod Wooda. Red Pearce je bio još brži. Njene ženske čari budile su, kao i uvijek, niske strasti u njemu. Pearce nije mogao biti drukčiji nego prost, ah Joan je u njegovu odnosu osjećala i samilost i još nešto što nije mogla dokučiti. Taj pomoćnik bandita Kellsa bio je jednako tajanstven kao i Wood. Joan je krpala veliku rupu na njegovoj košulji od jelenje kože. Pearce je pokušavao da se šali i reče joj nekoliko prijaznih riječi. Kad mu je pružila zakrpanu košulju, on, vrlo zadovoljan njenim radom, pogleda kradom oko sebe, stisne njenu ruku i prošapće:

— I ja sam imao sestru — a onda s mračnom mržnjom produži: — Kells!... on će platiti svoje tamo na zlatnom polju!

Joan ostavi Pearcea još začuđenija. Neka čudna podvodna struja prolazila je kroz logor. U mračnom Pearceovu pogledu nedvojbeno je bilo puno mržnje prema Kellsu, a njegov divlji neizravni

zaključak ukazivao je na sudbonosnu kob. Što je prouzrokovalo to iznenadno zanimanje za njen položaj? Što je značilo to prikriveno neprijateljstvo prema banditskom vođi? Zar nije bilo nikakve časti u tim zlim ljudima, koji su se udružili radi zlodjela? Da li su zavist, okrutnost, mržnja i nevjerništvo, pothranjivani tim divljim životom na granici, bili spremni da buknu i na najmanji znak? Joan je naslućivala da je Kellsov veliki poduhvat uzaludnost, jalov i tragičan. On ne može uspjeti. Taj pothvat može da donese nekoliko dana ili tjedana slave, krvlju poprskanog zlata, razuzdanog kockanja, ah po samoj svojoj naravi on je bio osuđen na propast.

Tragajući sve željnije za objašnjenjem te promjene, Joan zareda od čovjeka do čovjeka. Prema svakom se odnosila prijateljski, ljubezno i s tugom. Tajna je bila otkrivena tek onda kad se susrela s malim Francuzom. Frenchy je bio čovjek drugačijeg soja. Duboko u srži njegova bića bilo je neko čuvstvo, neki godinama zarobljen osjećaj u ponorima grešnog života, a sada kao da je nešto izronilo iz tih mračnih dubina: bilo je to poštovanje prema ženi. Za Joan je to bilo otkrivenje. Do jučer su je ti razbojnici prezirali, danas je poštuju. Dakle, oni su vjerovali u ono što je u svom očajanju rekla Jimu Cleveu. Vjerovali su da je dobra, cijenili su je i žalili. Tako su se oni odazvali njenu nastojanju da odvrati mladića s puta zla. Bili su banditi, očajnici, ubice, ali svaki od njih je u njoj vidio majku ili sestru. To što bi svaki od njih postupio s njom jednako kao Kells nije ništa mijenjalo. Čudna protuslovlja njihovih bića dovela su do toga da zamrže Kellsa zbog nečeg što možda ne bi mrzili u sebi samima. Njena

molba upućena Cleveu, provala istine iz nje, nje-na mladost i nesreća otkrili su u svakom od njih neku ljudsku vrednotu. Kao što je u Kellsu još uvijek bilo nešto plemenito, neka sablast među ruševinama njegovih ideala, tako je i u ostalima preostalo nešto dobrote. Joan se osjeti okrijepljena pojačanom nadom da ni jedan čovjek nije potpuno zao. A tada se sjeti grozne prilike diva Guldena, potpune odsutnosti duše u njemu i protrne od jeze. Zatim pomisli na Jima Clevea koji joj nije vjerovao, koji je u svojoj ogorčenosti učinio sudbonosni korak i koji bi, zbog svoje prkosne naravi, mogao ostati izvan njena utjecaja.

U istom trenutku kad je ta misao ugrozila nje-nu nadu, oživjelu izmijenjenim odnosom ljudi, Joan ugleda Jima Clevea kako tumara uz padinu, nehajan, neuredan, sa cigaretom u kutu usana, s modrim podočnjacima na bijelom licu: sav olič-nje očaja i razuzdanosti. Joanino srce se bolno steg-ne. Stala je na trenutak boreći se sama sa sobom. Bila je dovoljno smiona i dovoljno očajna da pođe ravno do Clevea, da strgne masku i rekne: »Ja sam Joan!« Ne, to mora biti posljednje sredstvo. Nije imala nikakav plan, pa ipak morala je naći prili-ku da se vidi nasamo s njim.

Jedan povik nadglasa graju ljudi. Neki visoki čovjek pokazivao je na oblak prašine koji se uzdi-zao iznad vrba. Ljudi se natisnuše oko njega. Svi su zurili u smjeru njegove ruke i svi su govorili najednom.

— Konj Jessea Smitha. Kunem se da jest! — prodere se visoki čovjek — Kells, iziđi!

Kels, smrknut i gorljiv, istrči na vrata, a onda žustro pride skupini uzbuđenih ljudi. Pearce, Wood i ostali dotrčaše za njim.

— Što se događa? — vikne bandit. — Ej! Tko to jaše bez sedla?

— Taj se utrkuje s vjetrom — reče Wood.

— Blicky! — uzvikne visoki čovjek. — Kells, on donosi vijesti. Vidio sam Jesseova konja.

Kells ispusti čudan pobjedonosni krik. Uzbudeni razgovor ljudi prijeđe u prigušeno mrmljanje, a onda i ono utihne. Blicky je jahao uz stazu, pognut nisko nad konjem, kao Indijanac. On naleti na skupinu ljudi rastjerujući ih na sve strane. Vatreni konj se izvi i stade. Blicky je bio siv u licu i divljeg izgleda.

— Jesse je stigao! — zaurla on promuklo okrenuvši se Kellsu. — Pao je s konja, iznemogao! Vidio je milijun dolara u zlatnoj prašini.

Nakon tih presenećujućih riječi uslijedila je potpuna tišina, koju odjednom prekine divlje urlanje i krici gomile. Blicky okrene svog konja, a Kells stade trčati. Ostali bezglavo pojuriše za njim.

Joan ugrabi priliku. Ona je gledala cijelo to komešanje, ah nije izgubila iz vida Clevea. On ustane s klade na kojoj je sjedio i uputi se za ostalima. Joan poleti k njemu, pograbi ga za ruku i uplaši ga iznenadnošću svog napada. Ali, jezik joj zapne u grlu, usne nisu imale snage da se pokrenu. A onda s krajnjim naporom progovori:

— Čekat ću te tamo... među borovima... dođi odmah. Radi se... o mom životu ili smrti!

Kad mu je pustila ruku, on naglo posegne za njenom maskom, ah ona mu se izmakne.

— Tko si ti? — plane on.

Kells i njegovi ljudi gurali su se kroz vrbe, preskakali potok i jurih dalje. Oni nisu mislih ni na šta drugo osim kako će što prije stići do Jes-

scu Smitha da čuju vijesti o velikom nalazu. Za njih su te vijesti bile isto što i zlato pronađeno u zemlji za poštene kopače.

— Dođi! — doviknu mu Joan požurivši do ugla kolibe gdje stane da vidi ide li on za njom. On je išao, doista. Zatim oprtči oko ugla, odjuri uz padinu i stade kod prvog drveta. Cleve ju je sustizao krupnim koracima. Ona otrča dalje, dašćući i posrćući. Način na koji je koračao i sablasno bljedilo njegova lica uplašise je. Što li će on uraditi? Produži dalje, ali nije više trčala. Granati borovi i omorike naskoro sakriše kolibu. Na udaljenosti od nekoliko desetina jardi bila je gusta skupina borova i ona pođe tamo. Kad se dohvatila tog mjesta, stala je i u strahu se okrenula. Vidjela je samo Clevea. U tihom jecanju nađe oduška za svoju radost i sreću. Ona i Cleve nisu primijećeni. U tom malom borovom gaju bit će izvan pogleda ljudi. Konačno! Moći će da se otkrije, da mu objasni zašto je ovdje, da mu kaže da ga voli i da je dobra i čestita kao što je uvijek bila. Zašto se tresla kao list na vjetru? Gledala je Clevea kroz mutni zastor svojih suza. Sad je gotovo trčao. Nehotično ona pobježe u gaj. Tamo je bilo tamno i svježje, opojan miris borova ispunjao je zrak, uski, sjenoviti prolazi ulijevali su se u suncem obasjane čistine. Zurila je dok joj jedno oboreno stablo nije prepriječilo put. Ovdje se okrene. .. čekat će... stablo je bilo prikladno da se osloni i predahne. Cleve se približavao, mračan, poput sjenke koja se prikrada. Nije ga nikad vidjela takva. On stupi na čistinu.

— Govori, opet! — reče on muklo. — Ja sam ili pijan ih lud!

Ali Joan nije mogla govoriti. Ona ispruži uzdrhtale ruke, naglo ih savije do svog lica i... strgne masku. Teško dišući stajala je pred njim... otkrivena.

Da mu je zarinula nož ravno u srce, ne bi tako probljedio. Joan ga je vidala kako se preobražava u svim onim strašnim situacijama, pa ipak nije mogla ni zamisliti da se tako može izmijeniti. Njegov izgled sledi njeno srce, a onda joj dušu zapljusne topao talas radosti.

— Jim!... Jim! Ja sam... Joan! — izusti ona preko gotovo nepokretnih usana.

— Joan! — izgovori on kao bez daha. Glas mu je titrao između strašne sumnje i još strašnije nezvjesnosti.

Poput pantere on skoči k njoj, snažnom rukom uhvati je za ogrlicu bluze, obori je na koljena i počne je vući po zemlji. Joan pokuša da se istrgne iz njegova čeličnog stiska. Svijanje i stezanje bluze oko vrata gušilo ju je i onemogućavalo joj da progovori ijednu riječ. Nije gledao u nju, ali ona ga je mogla vidjeti, njegovo tijelo skrućeno u nepopustljivoj jarošći, lice potamnijelo od mržnje, njegovu razbarušenu kosu. Vukao ju je kao praznu vreću. Poput zvijeri tražio je neko mračno mjesto... rupu gdje će je sakriti. Ona se otimala, stvari oko nje postajale su iskrivljene i mutne, borila se naslijepo... nagoni. Iznenada stisak oko njena vrata popusti, njena pluća udahnuše zrak, tamnocrvena koprena se razmaknu ispred njenih očiju. Još je bila na koljenima. Cleve je stajao pred njom, sličan demonu sivog lica, u ruci je držao revolver.

— Pomoli se za svoju dušu... i moju!

— Jim! Oh, Jim!... Namjeravaš li ubiti i sebe?

— Da! Ali pomoli se, djevojko, brzo!

— Onda se molim Bogu, ne za svoju dušu, nego samo za još jedan trenutak života... da ti kažem, Jim!

Cleveovo lice se trgne, a revolver počne podrhtavati. Njen odgovor djelovao je kao udar mune u mračno bezdno njegove ljubomorne duše.

Joan primijeti to, pa uzdigne svoje ustreptalo lice i sklopi ruke pred njim.

— Samo da ti kažem... Jim! — usrdno je molila ona.

— Što? — grubo upita on.

— Da sam nedužna, da sam dobra... djevojka, kao i uvijek... Pusti me da ti kažem... Oh, ti si me krivo shvatio, užasno krivo.

— Slušaj, ja znam da sam pijan... Ali ti, Joan Randle, u toj užasnoj opremi! Ti pratilac Jacka Kellsa! Čak ni njegova žena! Predmet sprdnje tih ogavnih bandita! I ti kažeš da si nedužna djevojka, dobra? ... A odbila si da ga napustiš!

— Bojala sam se da odem, bojala sam se da ćeš ti biti ubijen — zajeca ona.

Moralo mu je sve to izgledati kao ludilo, kao nakazni san, delirij njegova pijanstva, da Joan Randle kleči pred njim sklopljenih ruku i moli ga, ne da sačuva svoj život, nego da joj vjeruje da je nedužna.

Iz Joane provali brza isprekidana bujica riječi:

— Samo slušaj! Pošla sam za tobom. Kad sam bila na dvadeset milja od Hoadleya, srela sam Roberta. On je pošao sa mnom. Njegov konj je ozlijedio nogu, morali smo se ulogoriti. Kells je nabasao na nas. U njegovoj pratnji bila su dva čo-

vjeka. Svi smo prenoćili na istom mjestu. Idućeg jutra... Kells je ubio Roberta i odveo mene... Onda je ubio svoje ljude... samo da bi... bio sam sa mnom... Prešli smo planinski lanac, ulogorili se u jednom kanjonu. Tamo me je napao... i ja... ja sam pucala u njega!... Ali, nisam ga mogla ostaviti... da umre! — Na tom mjestu Cleve se smrkne, a Joan, vidjevši to, prikupi svu svoju snagu i rječitost i požuri svoju pripovijest:

— Isprva je rekao da sam njegova žena, da bi obmanuo tog Guldena... i ostale. Ali, oni su otkrili istinu. Kells me je prisilio da nosim ovo banditsko odijelo. A i morala sam nešto obući. Ja imam utjecaja na njega. On mi se ne može odrvati. Prisiljavao me da se udam za njega. Pokušao je da se odrekne svojih zlih namjera. Ali, nije mogao. Ima još nešto dobra u njemu. Ja mogu učiniti da on to osjeti... Oh, on me voli... i ja ga se više ne bojim. Bilo je to grozno vrijeme za me, Jim, ah ja sam još uvijek... ista djevojka koju si ti poznavao.

Cleve ispusti revolver i mahne rukom ispred očiju kao da želi otjerati neko priviđenje.

— Ali zašto, zašto? — upita on s nevjericom.

— Zašto si napustila Hoadley? To je zabranjeno. Ti si znala da je to pogibeljno.

Joan ga je gledala uporno. Bljedilo s njegova lica postepeno je iščezavalo. Zamišljala je da će s ponosom i lakoćom moći izjaviti svoju ljubav, ali prevarila se. Trenutak je bio isto toliko svečan i toliko napet da nije nalazila riječi. On je uništio sebe zbog nje i iz njegove propasti izrasla je slava njene ljubavi. Možda je sve to suviše kasno, ah on će barem saznati da je zbog ljubavi prema njemu žrtvovala sebe.

— Jim — prošapće i od prve riječi priznanja svoje ljubavi zadrhta, a krv joj, vruća i rumena navre u obraze — one noći kad si me poljubio bila sam bijesna. Ali, čim si otišao, ja sam požalila. Mora da sam već tada... marila za te, ali nisam znala... Mučila me grižnja savjesti. I pošla sam za tvojim tragom, da te spasim od tebe samoga. A uz bol, strah i grozu osjećala sam katkada i slast tvojih poljubaca. Tada sam znala da si mi drag... A u danima koji su slijedili, kad mi je sve govorilo o tvom upropaštenom životu, došla je ljubav... Ljubav za koju inače nikad ne bih bila dorasla! Našla sam te, možda prekasno da spasim tvoj život, ali dovoljno rano da spasim tvoju dušu, bogu hvala!... Eto, zašto sam bila dovoljno jaka da se odrvam Kellsu. Ja te volim, Jim!... Volim te! Ne znam iskazati koliko. Moje srce se kida... Reci da mi vjeruješ!... Reci da znaš da sam dobra, vjerna tebi, tvoja Joan!... I poljubi me, kao što si me poljubio one noći kad smo oboje bili tako slijepi. Dječak i djevojčica koji nisu znali i nisu mogli reći! Oh, kako je to bilo žalosno!... Poljubi me, Jim, prije nego padnem pred tvoje noge!... Samo ako mi vjeruješ...

Oslijepljena od suza, Joan je šaptala riječi koje ni sama nije razumjela, kad se Cleve prenuo iz svog zanosa i privukao je na grudi. Gubila je posljednju snagu i lebdjela na granici svijesti, kad ju je njegov siloviti stisak dozvao u stvarnost. Bila je tako privijena uz njega, tako ju je čvrsto držao da joj se činilo da su sve kretnje njena tijela prestale, da ne diše, da joj je i bilo prestalo udarati. Taj maglovit, nejasan trenutak prođe i ona začu njegov promukli, isprekidani glas, osjeti udarce njegova srca na svojim grudima. I on je

počne ljubiti onako kao što ga je molila da uradi. Život se vrati u nju i ona uzdigne svoje lice, obavije ruke oko njegova vrata i poljubi ga predano, strastveno, sa srcem i dušom na usnama, želeći samo jedno, da mu pruži ono što mu je bila uskratila.

— Joan!... Joan!... Joan! — prošapće on, kad su im se usne razdvojile. — Sanjam li, jesam li pijan, ili lud?

— Oh Jim, ja sam, prava Joan, ti me držiš u svojim rukama. Dragi Jim, poljubi me opet i reci da mi vjeruješ.

— Da ti vjerujem? ... Ja sam izvan sebe od radosti.. Ti si me voljela! Pošla si za mnom!... I, ta moja pomisao, samo besmislena, podla sumnja! Mogao sam znati, da sam bio razborit!

— Konačno!... Oh, Jim!... A sad dosta ludovanja. Moramo smisliti što ćemo. Sjeti se gdje smo. Tu je Kells i cijela ta strašna situacija s kojom se moramo suočiti.

On je pogleda ukočenim, dugim pogledom. Polako je shvaćao, a onda je na njega došao red da zadrhti.

— Moj bože! Zaboravio sam. Morat ću te ubiti.. odmah.

Nagli obrat otpočne. Ukoliko je u njemu ostalo još i malo samosvladavanja, on ga najednom izgubi i, kao dječak čiji je nagli skok u muževnost iscrpio svu njegovu smionost, on se nasloni na nju i spusti glavu na njeno rame. Plakao je tihim, nemoćnim jecajima. Njegov plač kidao je Joanino srce. Ona ga prihvati za ruku moleći ga usrdno da ne gubi hrabrost. Ali, on je bio savladan svojom vlastitom savješću. Pobjegao je kao kukavica, uvalio je nju u veliku nevolju i sad je ne može spa-

siti. Joan shvati da se predugo rvaao sa svakojakim nezdravim uzbuđenjima. Samo krajnjim naporom može ga se uzdići iz stanja u koje je zapao i vratiti mu ravnotežu. I taj napor je morala poduzeti ona.

Odmakne ga od sebe i prisili ga da je gleda. Zagrijana svojom žarkom namjerom, ona ga poljubi.

— Jime Cleve, ako si imao dovoljno snage da budeš loš, imaj i dovoljno srčanosti da spasiš djevojku koja te voli, koja pripada tebi!

On uzdigne svoje lice, koje naglo probljedi. Shvatio je istančani smisao njenih riječi. Sa cigle dvije riječi, čiji ga je žalac nekad bio otjerao na stranputicu, ona obodri njegov duh, zauvijek ukloni sumnju u njegovu muževnost. On se uspravi drhteći cijelim tijelom. Strese se kao da želi sa sebe zbaciti neki teret i primiri se. Jedino su mu se grudi uzdizale snažno i brzo. Izraz prezira, ogorčenosti i razuzdanosti iščeze u nepovrat. U tom trenutku njegov lakouman, razuzdan, bolestan gnjev slabića pretvorio se u ozbiljnu i razumnu smionost muškarca. Trpljenje na toj divljoj granici razvilo je loše strane njegove prirode i u odlučnom času, kad se njegova moralna snaga kolebala između konačnog sloma i uzdignuća, došla je žena da ga opomene i da neugasivu snagu svoga duha prelije u njega.

— Postoji samo jedno rješenje, pobjeći — reče on.

— Da, ali to je veoma opasno — odgovori ona.

— Sada imamo dobru priliku. Ja ću pribaviti konje. Možemo umaći dok su oni tako uzbuđeni.

— Ne, ne. Ne usuđujem se da toliko stavim na kocku. Kells će to odmah otkriti. On bi pošao

kao pas za našim tragovima. Ali, to nije sve. Užasno se bojim Guldena. Osjećam to. On će saznati i progonit će nas. Nikad ne bih pokušala bježati dok je Gulden u logoru... Jim, Jim, znaš li što je on uradio?

— On je ljudožder. Mrzim i njegovu sjenu. Pokušao sam ga ubiti. Kamo sreće da jesam.

— Nikad nisam sigurna kad je on blizu.

— Onda, ja ću ga ubiti.

— Tiše. Ne trebaš se upuštati u vratolomije dok to nije potrebno... Slušaj. Zasad sam sigurna uz Kellsa. On se prijateljski odnosi prema tebi. Nastojat ću da i ubuduće utječem na njega. Zadočila sam prijateljstvo nekih od njegovih ljudi. Ostat ćemo s njima, otputovati s njima. Sigurno je da ćemo imati bolju priliku za bijeg kad stignemo na nalazište zlata. Ti moraš igrati svoju ulogu. Ali, čini to bez pijančevanja i bez tučnjave. To ne mogu podnijeti. Viđat ćemo se na neki način. Planirat ćemo. A onda ćemo ugrabiti prvu sigurnu priliku i pobjeći.

— Možda nećemo nikad imati bolje prilike nego što je imamo baš sada — prosvjedovao je on.

— Tebi se to čini, ali ja znam. Nisam uludo posmatrala te razbojнике. Reći ću ti: Gulden je prekinuo s Kellsom zbog mene. I mislim da bih umrla od straha kad bih morala putovati dvije stotine milja s tim gorilom za svojim petama.

— Ali, Joan, ako umaknemo, Gulden te neće nikad uhvatiti živu — reče Jim ozbiljno. — Dakle, ne trebaš ga se bojati.

— Ali, ja osjećam užasan, strašan strah od njega. To je kao da je gorila, koji će me oteti čak i kad bih bila mrtva!... Ne, Jim, sad kad sam postigla da ne postaneš bandit, mogu učiniti sve.

Mogu zavarati Kellsa ili Pearcea ili Wooda, bilo kojeg od njih, osim Guldena.

— Ako bi Kells sada morao birati da li progoniti tebe ili da žuri u logor kopača zlata, na što bi se odlučio?

— Progonio bi mene — reče ona.

— Ah, Kells je lud za zlatom. On ima samo dvije strasti, otimanje zlata i kockanje s njime.

— To je moguće. Ali, on bi najprije otišao u potjeru za mnom. Gulden bi to isto uradio. Mi ne možemo jahati preko tih bregova kao što mogu oni. Mi ne poznajemo putove, vode. Zalutat ćemo. Uхватit će nas. A osjećam da bi nas Gulden i njegova banda prvi našli.

— Ti si vjerojatno u pravu, Joan — reče Cleve. — Ah, ti me osuđuješ da budem živi mrtvac... Da te ostavim samu s Kellsom ili bilo kojim od njih izvan dohvata moga oka! Moj će život biti gotovo gori nego što je bio dosad.

— Ali, Jim, ja ću biti sigurna. To će biti bolje od dva zla. Naši životi ovise o razumu, čekanju, snovanju. I, Jim, ja želim živjeti za tebe.

— Moja odvažna, ljubljena djevojko — uzvikne on duboko uzbuđen. — To čujem od tebe, a nisam se nadao da ću ikad više ugledati tvoje lice. Ali, zaboravimo prošlost. Odsad počinjem ponovo živjeti. Bit ću onakav kao što ti želiš, radit ću ono što ti hoćeš.

Joan se nije mogla oteti želji da mu se opet baci u naručaj. Predajući mu se potpuno, ona uzdigne svoje zarumenjeno lice i zamoli pokorno:

— Jim, poljubi me i drži me, kao one noći!

I nije to bila Joan koja se prva istrгла iz ovog zagrljaja.

— Nađi moju masku — reče ona.

Cleve najprije podigne svoj revolver, a onda komad crnog pusta koji je držao kao da je to bilo nešto smrtonosno.

— Stavi to na mene.

On navuče vrpcu preko njene glave i namjesti masku tako da su joj se kroz otvore vidjele samo oči.

— Joan, ovo sakriva sve tvoje vrline — vikne on. — Nitko više ne može vidjeti tvoje lice. Ta odjeća ističe tvoje... previše te ističe. Ali, oh bože! Ja sam prisiljen da priznam koliko si vraški zgodna i zavodljiva. I mrzim to.

— Jim, i ja to mrzim. Ali, moramo otpjeti. Nastoj da me ubuduće ne postiđuješ... A sad, zbogom! Bdij nada mnom, kao što ću i ja bdjeti nad tobom, neprestano.

Joan se otrgne od njega, šmugne iz gaja i otrči ispod reštrkanih borova, dalje niz padinu. Tako dođe do svog konja i odvede ga u obor. Mnogi konji su tumarah okolo. Nikoga nije bilo kod kolibe, ah ona vidje muškarce kako s Kellsom na čelu žure uz padinu. Bila je sretna. Njenu odsutnost teško da je itko primijetio. Ostalo joj je upravo toliko snage da se domogne svoje sobe, gdje je legla na krevet, iznemogla, uzdrhtala, omamljena i beskrajno sretna što se oslobodila nepodnosive lažnosti svog položaja.

13.

Bilo je već podne kad je Joan prikupila dovoljno samopouzdanje da opet iziđe. Banditi na nju nisu obratili posebnu pažnju.

Kells je hodao elastičnim koracima, užagrenih očiju, uzdignute glave. Činilo se kao da nešto sluša. A možda je i slušao, melodiju svojih jadnih snova. Joan ga je gledala s čuđenjem. Čak i bandit, smišljajući pljačku zlata, nasilje i krv, gradi kule u zraku i raduje se tome.

Cijelo to poslijepodne banditi su napuštali logor po dvojica, trojica, svaka grupa sa tovarnim magarcima ili konjima natovarenim tako kao što ih Joan nikada prije nije vidjela na granici. Lopate, trnokopi, stara sita i tave, ovješene ili zataknute na vidljiva mjesta, trebali su svjedočiti da su to obični kopači zlata. Zviždukali su, pjevali i zbijali obijesne šale. Uzbuđenje se bilo sleglo i rad je otpočeo. Samo u Kellsu se mogla osjetiti mračna i zloslutna urota. On je bio srce tog strašnog stroja.

Kad je sunce zašlo, u logoru su ostali samo još Kells, Pearce, Wood, Jime Cleve i kršni, prosijedi bandit Jesse Smith. Ovaj posljednji je još hramao od posljedica napornog jahanja. Joan razabra da bi i Kells već napustio logor da Smithu nije bio potreban odmor. Njih dvojica su bili cijelo vrijeme zajedno i razgovarali bez kraja. Čula ih je dok su raspravljali o tome hoće li ljudi us-

pjeti da se drže Kellova plana, naime, toga da u logor uđu po dvojica - trojica i tako sakriju pripadnost većoj bandi. Kells je tvrdio da hoće, a Smith je izražavao svoju sumnju.

— Jack, pričekaj dok vidiš Alderov Potok! — usklikne Smith mašući svojom prosijedom glavom.

— Tri hiljade ljudi, starih i mladih, svih vrsta, poludjelih za zlatom! Kalifornijska četrdeset deveta i pedeset prva izgledaju šaljivo prema Alderovu Potoku!

Te večeri večerali su svi zajedno u Kellovoj kolibi. Bate Wood je gundao, jer je većina njegovih potrepština već bila spakirana. Dogodilo se da je Joan sjedila nasuprot Jimu Cleveu i dok su jeli on pod stolom pritisne njeno stopalo svojim. Taj dodir uzbudi Joan. Jim je nije ni pogledao, ali na njemu su se primjećivale takve promjene da je Joan strahovala da to ne pobudi Kellovu znatiželju. Međutim, bandit nije te noći mogao vidjeti ništa osim žutog svjetlucanja zlata. Sjedio je za stolom, razgovarao, ah nije jeo. Poslije večere poslao je Joan u njenu kolibu rekavši joj da će na put poći u svanuće. Joan ih je promatrala neko vrijeme iz svog skrovišta. Oni su se očito narazgovarali dovoljno i Kells postade zamišljen. Smith i Pearce iziđoše da prostru svoje krevete pod strehom. Wood, koji je za sebe kazao da nikad ne spava dobro, pušio je lulu. A Jim Cleve prostre gunjeve u sjenu uza zid i legne. Joan je mogla vidjeti kako njegove oči sijaju u smjeru njenih vrata. Dakako, mislio je na nju. Ali, da li je mogao vidjeti njene oči? Ugrabivši zgodnu priliku, ona proturi ruku ispod zastora sigurna da će Cleve to vidjeti. Bila je to velika utjeha. Joanino srce bilo je prepuno radosti. Sve bi moglo svršiti dob-

ro. Jim Cleve će biti blizu nje dok bude spavala. Sad je mogla spavati bez onih mračnih snova, bez straha od idućeg dana. Opet ugleda Kellsa. Koračao je tamo-amo po kolibi, šutljiv, zaokupljen mislima, s rukama za leđima, pognut pod teretom briga. Bilo je nemoguće ne osjetiti sažaljenje prema njemu. Sa svom njegovom inteligencijom, spretnošću i vlašću, njegov pothvat bio je beznađan. Ona još nije ispitala namjere i raspoloženje Jessea Smitha, ali ni jedan od svih tih ljudi nije bio do kraja vjeran Kellsu. Oni će pripadati Crnoj legiji, izvršavat će njegove naloge, uživat će u svojim nepošteno postignutim pobjedama, a onda će mu, kad ih bude najviše trebao, okrenuti leđa.

Kad se Joan probudila, njena soba bila je obavijena sivim polumrakom. Iz velike kolibe čulo se užurbano komešanje, a izvana su dopirali topot konja i glasovi ljudi.

Za doručkom je sjedila sama i jela je pri svjetlu petrolejke. Morala je uzeti svjetiljku u svoju sobu gdje se u pripremama zadržala toliko dugo da ju je Kells ponovo zvao. Nekako je nerado napuštala tu kolibu. Tu se osjećala zaštićenom i mogla je imati mir. Bojala se da možda više neće naći takav stan. Uz to, napuštajući svoju sobu, ona osjeti da je zavoljela mjesto gdje je tako mnogo trpjela, razmišljala i preživljavala.

Kells pogasi svjetla. Joan požuri kroz kolibu i izađe. Zrak, hladan i čist, krijepio je svojom planinskom svježinom. Svi su muškarci osim Kellsa već bili na konjima, a karavana tovarnih životinja već je krenula. Kells ogradi vrata kolibe, a onda, uzjahavši, pozove Joan da pođe za njim. Ona pojava za njim niz padinu, preko potoka i kroz vlažne vrbe, a onda van, na široku stazu. Pogleda na-

prijed i razabra da je treći čovjek od nje Jim Cleve. Zbog toga joj se na početku puta za Alderov Potok cijeli svijet činio ljepšim.

Kad su iz uskog klanca ujahali u dolinu, sunce se dizalo iznad planina. Oblaci su lebdjeli nad udaljenim vrhuncima, a snježne krpe u visokim kanjonima presijavale su se modro i ružičasto. Smith, koji je bio na čelu, okrene naglo na zapad, uz dolinu. Tovarni konji produžiše ravno naprijed i trebalo ih je vratiti natrag. U dolini je pasla stoka, koju je Kells ostavljao vani poput kakvog poštenog vlasnika ranča koji se ne boji za svoja stada. Jeleni, dugih, naprijed povijenih ušiju, gledali su konje kako prolaze. Jata prepelica prelijetala su s mjesta na mjesto, tetrijebi su uplašeno lomatah krilima, kunići su se, poskakujući, zavlačili u guštare, a katkad bi se pokazao i po koji par podmuklih kojota. Sve to, i divlje cvijeće u talasavoj travi, žuta debela vrba i skupine nježnih joha, djelovalo je ugodno na Joanine oči i odmorno na njenu dušu.

Smith naskoro izvede karavanu iz doline uz jednu guduru, pa preko neravnog kamenitog brjega opet nizbrdo u udubinu, koja se domalo pretvori u kanjon. Staza je bila loša. Neko vrijeme išla je dnom potoka punog nanešenog vlažnog i okruglog kamenja preko kojeg su se konji klizali i posrtali. Napredovali su sporo, a vrijeme je odmicalo. No, za Joan je to bio predah i što su sporije odmicali njoj je bilo draže. Na kraju tog putovanja bio je Gulden i ostah i zlatno polje sa svim neograničenim mogućnostima za takve ljude.

U podne karavana se zaustavi. Mjesto odmora bilo je ugodno, a ljudi su bili ljubezni. Za vri-

jeme ručka Kells nađe zgodu da se obrati Cleveu:

— Reci mladiću, ti si postao nešto vedriji. Mora biti zbog naših izgleda tamo na zlatnom polju?

— Ng toliko zbog toge — odgovori Cleve. — Okanio sam se viskiju. Da kažem pošteno, Kells, bio sam pretjerao.

— Drugo mi je što si to učinio. Kad piješ, podivljaš. Još nisam vidio čovjeka koji bi mogao piti mnogo i sačuvati bistru glavu. Ja ne mogu. Ali, ja i ne pijem previše.

Njegova posljednja opaska izazva smijeh. Njegovi drugovi su očito mislili da se šali. I on se nasmija i namigne Joan.

Dogodilo se tako da je Kells upravq Cleveu rekao da osedla Joanina konja. Kad je provjeravala kolan, da vidi je li stegnut kako valja, Jimova ruka dotakne njenu. Joan uzdrhta od uzbuđenja i pogleda Jima, ali njegovo rke je bilo okrenuto u stranu. Možda nije imao povjerenja u svoje oči.

Putovanje uz kanjon bilo je nastavljeno sporo ali uporno. Staza je bila neravna i vijugava. Joan je vjerovala da ne napreduju više od tri milje na sat. Bilo je to putovanje za kojeg je trebalo pomagati konjima, a to je zahtijevalo da se pazi na položaj tla. Prije nego što je Joan shvatila da su prošli sati, poslijepodne je bilo na izmaku. Međutim, Smith je nastavljao put i zaustavio se tek prije mraka.

Pripreme za noćni odmor bile su žive i svi su osim Joan imark poneki posao. Ona pokuša da pomogne, ali joj Wood reče neka se samo odmara. To joj je dobro došlo. Kad su je pozvali na večeru, bila je gotovo zaspala. Umorni od dugog dnevnog jahanja i zauzeti jelom, muškarci nisu

govorili. No, kasnije, zapalivši lule, počеше razgovarati. Slušajući njihove riječi, nitko ne bi mogao pretpostaviti da pripadaju bandi pljačkaša na putu prema zlatnom polju. Jesse Smith je još imao jednu ranjavu nogu i zbog toga su ga u šali nazvali novajlijom. On im je vraćao milo za drago. Prema Joani su svi imark mnogo obzira, a posebno je revan bio Wood u svojoj želji da joj ugodu. Svi ljudi osim Clevea iskazivali su joj poneku pažnju. Cleve ju je zanemarivao namjerno, jer se bojavao da bude blizu nje. U Pearcevoj pažnji ona opet osjeti osudu banditskog vođe koji vuče djevojku neravnim, napornim stazama, prisiljava je da spava na otvorenom, izlaže je opasnostima i čudima ljudi kao što su Gulden i ostali. Sudeći o samom sebi, Pearce je, kao i mnogi ljudi, vjerovao da nije tako podao kao ostali.

Joan je gledala i slušala sa svog ležaja pod lisnatim drvetom, nekoliko jardi od logorske vatre. Jednom se Kells osvrne da vidi koliko je udaljena, a onda, spustivši glas, ispriča neku priču. Svi su se smijali. Pearce ispriča drugu pobrinuvši se također da ga Joan ne čuje. Raspoloženje je postajalo sve bolje, a Smith, koji je očito bio veseo svat, natjera ih u grohotan smijeh. Jim Cleve se smijao sa ostalima.

— Gle, Jime, ti si prebrodio ono — primijeti Kells.

— Prebrodio, što?

Kells zastade, oklijevajući da odgovori, kao da je potaknut općim dobrim raspoloženjem rekao nešto što nije trebalo reći. Ali, više nije bilo one odbojne atmosfere oko Clevea. Činilo se da je postao drugarskiji poslije onih zlovoljnih, svadljivih i pijanih raspoloženja.

— Pa, ono zbog čega si došao ovamo, što je meni dalo sretnu priliku da te imam uza se — odgovori Kells nasmijavši se usiljeno.

— Ah, ti misliš na djevojku? ... Sigurno, zaboravljam je, osim kad sam pijan.

— Reci nam, Jime, kako je to bilo — reče Kells radoznavno.

— Ali, vi ćete mi se smijati! — odvrati Cleve.

— Ne, nećemo, ukoliko tvoja priča nije šaljiva.

— Možeš se kladiti da nije šaljiva — umetne Red Pearce.

Svi su ga laskavo nagovarali, pa ipak ni jedan od njih, osim Kellsa, nije bio osobito radoznao. Bilo je to u onaj sat kad su ljudi njihova soja bih lijeni, siti i smireni i kad su, dobro raspoloženi, sjedili oko tople i vesele logorske vatre.

— U redu — odazva se Cleve. Sudeći po njegovu glasu, sjećanje na stvarni razlog njegova dolaska na granicu još uvijek mu je zadavalo bol. — Ja sam iz Montane. Čuvao sam stoku zimi, a ljeti tražio zlato. Uštedio sam bio nešto malo novaca, usprkos viskiju i farou... Da, bila je jedna djevojka, rekao bih da je bila. Bila je zgodna. Ali, moj slučaj je bio nesretan. Ne tako davno, predao sam joj na čuvanje sve što sam imao, novac, zlato, stvari, i opet otišao da tražim zlato. Trebali smo se vjenčati kad se vratim. Ostao sam šest mjeseci, radio marljivo i sa uspjehom, a na kraju sam bio opljačkan: nije mi ostao ni trunak zlatne prašine.

Cleve je pripovijedao tu izmišljotinu kao da kazuje istinu. Zastavši malo, on podigne šaku punu prašine i pusti je da se prosipa između prstiju. Svi su ga slušali sa zanimanjem, a Kells je gutao svaku riječ.

— Kad sam se vratio — nastavi on — moja djevojka je bila udata za drugog momka. Dala mu je sve što sam ostavio kod nje. Tada sam počeo piti. Dok sam jednom bio pijan, oni su mi namjestili igru. Njena riječ me osramotila i natjerala da bježim iz grada... Tako sam krenuo na Zapad i zabasao na granicu.

— To nije sve — reče Kells bezobzirno.

— Jim, nisi nam rekao što si uradio s tom lažljivom djevojkom i njenim momkom. Kako si ih ostavio? — dodade Pearce.

Ali, Cleve postade smrknut i šutljiv.

— Žene su u stanju da nasamare čovjeka, a Kells? — upita Smith iskesivši se široko.

— Do vraga! Ta Cleveova se ponijela prilično podlo! — uzvikne Bate Wood pun srdžbe.

— Podmukla žena! — uzvikne Kells vatreno. Cleveova priča mu je povrijedila stare rane.

im je to izgovorio, Kells napusti vatru i uputi se do svojih gunjeva, koji su bili prostri nedaleko od Joanina ležaja. Vjerojatno je mislio da spava, jer joj nije ništa rekao niti ju je pogledao. Cleve potraži svoj ležaj, a isto učiniše Wood i Smith. Pearce je ostao posljednji i kad je ustao svjetlo pade na njegovo crveno lice, koštunjavo i drsko kao u Indijanca. On prođe pokraj Joane i pogleda je, a onda se osvrne na opruženi Kellsov lik. Ako njegov pogled, kad je prolazio pored bandita, nije bio preziran i zloban, onda je Joanina mašta morala biti suviše živa i ona se pre naglila u svom rasuđivanju.

Idućeg jutra započeo je dan napora i muke. Morali su se penjati preko dugog i uskog planinskog sedla, punog razbijenih litica. Joan je štedjela svog konja do granice svoje vlastite izdržljivosti. Ako

je tu bilo ikakve staze, poznavao ju je samo Smith, jer je nitko drugi nije mogao vidjeti. Proveravši se kroz gudurasti izlaz iz kanjona, penjali su se uz dugu kosinu rastrošene škrljaste ilovače po kojoj su konji klizali natrag po stopu na svaki prevaljeni jard, a zatim kroz labirint polomljenih grebena, pa preko uskog hrpta do vrha sedla. Odatle se pred Joanom pruži veličanstven pogled. Bregovi zaobljenih glava talasah su se u podnožju planine, a miljama daleko, na jednom zavoju planinskog lanca, ljeskalo se Medvjede jezero. Odmor na tom mjestu nije Joani bio ugodan, jer se na toj velikoj visini nije dobro osjećala. Zbog toga je bila zadovoljna kad su krenurk dalje. Sad je put vodio nizbrdo, tako da je mogla jahati. Pa ipak, i taj je dio puta bio naporan, jer su se konji mogli lakše ozlijediti pri spuštanju. Trebalo im je dva sata da prevale udaljenost za koju su pri uspinjanju utroširk cijelo jutro. Smith ih je vodio iz doline u dolinu, između bregova u podnožju planina i kasno poslije podne stao je kod jednog izvora na šumovitom mjestu.

Joan je bolio svaki mišić i bila je toliko umorna da nije marila što se događa kraj logorske vatre, Jim je bio blizu nje cijeli dan, i to je očuvalo snagu njena duha. Nije još bio pao mrak kad je pošla na počinak.

— Spavaj dobro, Dandy Dale — reče Kells veselo, ah ne i bez osjećajnosti. — U Alderovu Potoku smo sutra!... Tamo više nećeš spavati!

Katkada joj se činilo da Kells žali što je uz njega, a uz tu pomisao uvijek joj se nametala i druga, podrugljiva i bockajuća, da je odjeća i maska koju nosi čini pratilicom tog bandita i da se neće nikad osloboditi tog života koji prolazi u

potrazi za zlatom. Zapravo, Kells je osjećao nepremostivu pregradu između njih, pa je ogorčen zbog svoje ljubavi lagao samom sebi i zbog te laži mrzio sebe.

Sutradan poslijepodne umorni konjanici izjahaše iz guštare i kamenja na novu, široku, prašnjavu cestu. Bila je toliko nova da su debla posječenih stabala uz njen rub bila još bijela. Ali, tom cestom je proputovalo mnoštvo.

Iza sebe, preko doline, Joan vidje jedna platinom natkrivena kola. Nije dugo jahala kad ispred sebe ugleda karavanu natovarenih magaraca. Kells pozove Wooda, Smitha, Pearcea i Clevea, pa svi produžiše u skupini vodeći za sobom karavanu tovarnih životinja. Uzbuđenje opet ovlada Kellsom. Pearce je bio žustar i oštrook. Smith je bio nalik na lisičara koji prati trag. Cleve je pokazivao nehinjeno uzbuđenje. Jedino se Bate Wood držao u skladu sa značenjem te široke ceste.

Svuda, uz obje strane ceste, Joan je vidjela olupine razbijenih kola i kotača, dijelove konjske opreme, sanduke, komade starih šatora bačene u grmlje, uginule mazge i magarce. Sve se to doimalo kao da je tim putem prošla neka vojska. Naskoro predoše preko širokog, plitkog, napola zamućenog potoka, koji je Smith nazvao Johnin potok. Joan upita Kellsa što znači ta zamućena voda. Banditove oči se zakrijesiše. Joan protrne, jer je i ona shvatila da negdje uzvodno kopači ispiru zlato.

Nekoliko milja dalje potok i cesta prodoše kroz tjesnac u široku guduru obraslu omorikama. Stabla su skrivala vidik na padine i dno gudure. Tek kad su prevalili još nekoliko milja, udoše u prostor za koji je Joan pomislila da je nastao zbog

šumskog požara. Ali, to je bio samo predio koji su opustošili ljudi. Dokle je Joanin pogled sezao, vidjela su se oborena debla i posvuda su se zapažali znaci bliskih nastambi. Jašuci još milju, nije primijetila ni jednu kolibu. Kad su prošli taj šumoviti dio gudure, naiđoše na neravnu, голу i stjenovitu padinu po kojoj su rasle raštrkane skupine kržljivih joha. Gudura je skretala nadesno, pa veliki sivi obronak zapriječi pogled na ono što se nalazilo iza njega. Pred tom zaprekom Kells još jednom zaustavi svoje ljude kratkim, uzbuđenim poklikom.

Joan je stajala visoko na obronku gledajući dolje na nalazište zlata. Bio je to zanimljiv, ali ne i lijep prizor. Kellsu se mogao činiti krasnim, ali za Joan je bio ružniji čak i od onog opustošenog predjela u šumi. Posvuda su se protezali neskladni rovovi uz koje su bile posijane male kolibe od grmlja, pokoji šator i tu i tamo kakva brvnara. Što je gledala dalje i dalje, te bezlične nastambe rudara povećavale su se brojem i razmjerima sve do mjesta gdje je crnobijela, izlomljena gomila zgrada zatrpavala usku guduru.

— Dakle, šefe, što kažeš na ovo kopanje? — upita Jesse Smith.

Kells duboko udahne zrak.

— Četrdeset devetašu, ovo nadmašuje sve što sam vidio!

— Sacramento je izgledao sličan ovome! — doda Bate Wood.

Pearce i Cleve nisu mogli odvojiti pogled od prizora ispred sebe i, koliko god bila različita njihova uzbuđenja, bih su iskreno zadivljeni.

— Jesse, što mi imaš reći? — upita Kells poslovno.

— Odabrao sam mjesto na drugoj strani logora. Najbolje za nas — odgovori Jesse.

— Hoćemo li produžiti cestom?

— Dakako — odvrati Smith nacerivši se.

Kells je oklijevao, a onda opipa svoju bradu, vjerojatno razmišljajući o mogućnosti da bude prepoznat.

— Zalisci te čine drugim čovjekom. Mislim da se ne trebaš bojati da će te netko prepoznati.

To Kellsu pomogne da se odluči. Navuče sombrero preko čela i zasjeni lice. Tada se sjeti Joan i značajno pokaza na njenu masku.

— Kells, svijet u ovom logoru ne bi se osvrnuo ni na čete vojske ako bi slučajno projahale ovuda

— pripreme Smith. — Svaki brine svoju brigu. A žene, slušaj! Ovdje ih ima svakojakih. Ja sam vidio da nose i koprene, a to ti je isto što i maska.

Usprkos tome, Kells reče Joan da skinе masku, da što više navuče sombrero i da jaše u sredini grupe. Zatim pojahaše kasom i doskoro sustigoše sporu karavanu tovarnih životinja.

Za Joan je taj dio puta bio neobičan! Obronak je nalikovao na golem mravinjak s hordama razbješnelih mrava. Kad je prišla bliže, vidjela je da su ti mravi kopači zlata. Mogli su se vidjeti rutavi, poderani, bradati ljudi i golobradi mladići. Dalje uz obronak i duž njega, pokraj brzica i isušanih korita potoka, ljudi su bili tako blizu jedni drugima da se dobivao dojam kako se sudaraju. Dno potoka je vrvilo zaposlenim, šutljivim, nestrpljivim ljudima, koji su, nagnuti nad vodom, ispirali, protresali, i gegali se, svi očajnički zaokupljeni nečim velikim i jedinim. Nisu imark vremena da se osvrću oko sebe. Birk su otrcani, nepoče-

šljani, golih ruku i razgohćenih nogu, svi do posljednjeg pognutih leđa. Milju i više promicala je Kellsova skupina kroz taj dio kopa i posvuda, na kamenitim zaravnima, po šljunkovitim vododerinama i po sivim padinama bile su rupe u kojima su ljudi kopali lopatama i trnokopima. Neke od tih rupa bile su duboke, a neke plitke. Jedne su bile dugi rovovi, a druge jedva jamice. Ako su svi ti ljudi nalazili zlato, onda je zlata bilo posvuda. Naskoro Joan nije trebala Kellsa da joj kaže kako svi ti kopači nailaze na zlatnu prašinu. Bili su nevjerojatno šutljivi i revni! Činilo se da se kreću nesvjesno, ali njima je upravljao osjećaj i srce. Joan je vidjela mnoge ljude kako kopaju zlato nalazeći ga malo i rijetko kada, ah nikada dotad nije vidjela ljude koji kopaju sigurni da će naići na velike količine zlata. U tome je bila sva razlika.

Joan je bila uvjerena da je na obronku dugom oko dvije milje bilo hiljadu kopača, a nije mogla vidjeti kopove i mjesta ispiranja koja su se ukrštalas obronkom, niti ono što se nalazilo na drugoj strani logora.

Ali, tu gdje su stigli nije bio logor. Bilo je to naselje oivičeno šatorima, grad zdepastih koliba, dugačka, šarena gomila građevina podignutih i povezanih u suludoj žurbi. Široki put presijecao je grad po sredini i po njemu je tekla šarolika rijeka života. Joan je jahala između dva reda konja, magaraca, volova, mazgi natovarenih ili upregnutih u platnom natkrivena kola. Sve je to bilo šareno i drečavo i nalikovalo je na cigansku karavanu. Na ulici je bilo užurbano kao u košnici i bučno kao u ludnici. Pločnici od grubo otesanih dasaka štropotali su pod koracima čizama. Šatori

su bili razapeti na zemlji, na drvenim podovima i preko zidova još nedograđenih koliba. Ulica je zatim prolazila između redova koliba, prodavaonica, radionica i krčama, a onda uz veliku, pravokutnu, usku građevinu na kojoj je blještavim, nespretnim zlatnim slovima bilo napisano »Do posljednjeg zrnca zlata«. Iz te zgrade dopiralo je cviljenje gusala, struganje čizama i promukli veseli glasovi. Joan ugleda neobična stvorenja razuzdanog izgleda, žene zbog kojih se zgrči od"leze. Vidjela je još nekoliko dronjavih pripadnica svog spola kako žure ulicom noseći vreće ili vgdrice. Zbog njih ju je zaboljela duša. Vidjela je Indijance koji su besposleno bazali okolo i skupine lijjenih, bradatih ljudi sličnih onima iz Kellove bande, kockare u dugim crnim kaputima i graničare u resama obrubljenim odijelima od jelenje kože, Meksikance garavih lica ispod čunastih šešira sa širokim obodima, a onda, u velikoj većini, koštunjave, snažne rudare, mlade i stare, u njihovim kockastim košuljama i visokim čizmama, naoružane revolverima, kako se guraju kroz vrevu smrknutih lica i oštih pogleda. Ovi posljednji bili su pčele radilice u toj golemoj košnici, a ostali su bili trutovi.

Kellova skupina projahala je kroz grad, a onda ju je Smith zaustavio izvan predgrađa, blizu jednog gaja omorika gdje je trebalo udariti logor.

Jesse Smith je očito odabrao mjesto za Kellov stalni smještaj na Johnom Potoku uzimajući u obzir banditove posebne potrebe. Ono je bilo izvan grada, ali ne više od pet stotina jardi od najbližeg šatora, a još manje od pilane. Moglo mu se prići plitkom vododerinom koja je vijugala u smjeru potoka. Na stražnjoj strani izdizala se ne-

ravna, strma stijena u kojoj je bila tijesna usjeklina napola zatrpana komadima odronjenog grebena. Nitko neće posumnjati da banditi odlaze i dolaze tim putem. Sasvim blizu bio je izvor svježeg vode i šumica omorika. Tlo je bilo stjenovito i, po svemu sudeći, neprikladno za kopanje zlata.

Dok je Bate Wood otpočinjao sa pripremama za večeru, Cleve je ložio vatru, a Smith se brinuo o konjima. Dells i Pearce obilazili su mjesto gdje je trebalo podići kolibu. Oni odabraše zaravanak nad kojim se uzdizala napukla stijena, visoka kao kuća. Koliba je trebala biti prislonjena uz tu stijenu svojim stražnjim dijelom u koji će se ugraditi tajni izlaz. Bandit je želio da ima jazbinu s dva otvora.

Kad su posjedali za večeru, gudura je bila puna boja sunčevog zalaska. I, čudno, sve su se te boje presijavale zlatom. Prekrasni zlatni velovi, magličasti, eterični, ovješeni o blistave zrake koje se probijaju kroz otvore u izlomljenom, visokom stijenju, zastirali su guduru. Raskošni i bogato nabrani bili su dostojni blaga sakrivenog u tim bregovima. Ali, taj sjaj zlata nije trajao dugo. Kao krv crveno sunce najednom nestade iza visokih litica, a zloslutna sjena prekri guduru postajući sve tamnija i tamnija. Joan vidje Clevea kako zamišljeno promatra tu pretvorbu i upita se da li je on uočio tu čudnu i simboličnu igru prirode. Jer, kakav god bio sjaj i zlatna slova tog novog Eldorada, tog naglo izraslog Johinog Potoka, kakve god bile nade tisuća hrabrih i radinih kopača, zbilja je bila da su Jack Kells i Gulden dojahali u logor i da je sunce završilo crveno i krvavo. Joan je znala da su veliki logori kopača zlata bili uvijek bezbrižna, bogata, slobodna, sretna i po-

štena mjesta sve dok slava zlata nije domamila u njih ljude zla. I ona nije nimalo sumnjala da je te večeri sunce radosti zauvijek zašlo nad Jihinim Potokom.

Sumrak se šuljao niz bregove kad je Kells objavio:

— Bate, ti i Jesse čuvajte logor. Ti, Pearce, pogledaj okolo da li ćeš sresti nekoga od naše bande. Ali, sastajite se u mraku!... Cleve, ti možeš poći sa mnom. — Zatim se okrenu Joani. — Idete li s nama da vidite kako izgleda grad ili ćete radije ostati ovdje?

— Ja bih pošla s vama, samo kad ne bih izgledala tako, tako strašno u ovoj odjeći — odgovori ona.

Kells se nasmija, a plamen logorske vatre obasja nasmijana lica Pearcea i Smitha.

— Ali, nitko vas neće vidjeti. Osim toga, ne izgledate ni najmanje strašno.

— Ne biste li mi mogli dati jedan... jedan dužji kaput? — promuća Joan.

Cleve bez riječi ode do svog sedla i razmota zavežljaj iz kojeg izvuče sivi kaput. Joan ga je vidjela mnogo puta i sad je bolno podsjeti na Hadley. Činilo joj se da su godine prošle od tada. Cleve joj, opet bez riječi, pruži kaput.

— Hvala — reče ona.

Kells joj pridrži kaput i ona se izgubi u njemu. Bio je dug i dopirao joj do ispod bokova. Po prvi put nakon mnogo dana ona osjeti da je ponovo postala Joan Randle.

— Čednost je dobra osobina žene, ali joj ne mora uvijek dobro pristajati — primijeti Kells. — Podignite okovratnik... Navucite dobro šešir, niže. Tako! Ako vas sad ne bih mogao prodati kao

skromnog momčića, pojest ću odijelo Dandyja Dalea i kupit ću vam svilenu haljinu. Ha-ha!

Joan nije bila razočarana njegovom šalom. Njemu je moglo biti drago da je vidi u toj sramotnoj banditskoj odjeći, to je moglo zadovoljiti neke njegove isprazne i zle nagone, navike iz njegovih kalifornijskih drumsko-razbojničkih dana, ali ona osjeti da se on, usprkos svemu, obradovao kad ju je vidio u tom dugom kaputu i da je bio zadovoljan njenim izgledom. U Joani nastade mala zbrka osjećaja. Katkada joj je gotovo bio drag taj bandit. Nekada je morao biti sasvim drukčiji.

Sidoše na cestu. Joan je išla između Kellsa i Clevea. Kako neobično za nju! Imala je dovoljno hrabrosti da u mraku potraži Jimovu ruku i da je stisne. Tada on gotovo polomi njene prste. Hodanje po neravnom i stjenovitom putu nije bilo ugodno. Joan je posrnula nekoliko puta i njene ostruge zazveckaeše. Prodoše pokraj rumenih logorskih vatri oko kojih se dimilo. Slatko je mirisalo na jelo i ljudi su večerali. Prodoše i pokraj drugih vatri, koje su još još samo tinjale i gasile se. Neki šatori bili su mutno osvijetljeni. Nejasne sjene kretale su se platnenim zidovima. "Drugi su bili u potpunom mraku. Cestom su se kretali ljudi, svi u smjeru grada, svi veseli i bučni.

Tada Joan ugleda krivudave redove svjetala, mutnih i sjajnih, a ispred nje su se kretali mračni likovi ljudi. Kells se opet sjeti kako se treba paziti da ga ne prepoznaju, pa zavuče bradu u svoj šal, a šesir širokog oboda nabije tako nisko da je bilo teško vidjeti i djelić njegova lica. Joan ga ne bi mogla prepoznati ni na udaljenosti od nekoliko jardi.

Hodali su sredinom ceste i prošli kraj bučnih krčmi i pokraj velike, uske građevine s natpisom »Do posljednjeg zrnca zlata« i s otvorenim rasvijetljenim prozorima, pa produžili dalje niz ulicu sve do kraja grada. Tada Kells krene natrag. On je pomno zagledao svaku grupu ljudi koju su sreli. Tražio je pripadnike svoje Crne legije. Nekoliko puta je ostavio Clevea i Joan da stoje na cesti dok je on zavirivao u krčme. U tim kratkim trenucima Joan je gledala Jima sa srcem u očima. On nijednom nije progovorio ni riječi. Bio je krajnje napet. Kad su na povratku stigli do »Posljednjeg zrnca zlata«, Kells reče:

— Jim, drži se čvrsto uz nju! Ona vrijedi više od svega zlata u Johaninom Potoku!

Tada se uputiše vratima.

Joan prione uz Clevea na jednoj strani, a na drugoj, nagonski, kretnjom uplašene djevojke, puсти svoju ruku da klizne u Kellsovu. On se trgne od zaprepaštenja. Zatim se nagne nad njeno uho, jer je galama običan govor učinila nerazgovjetnim. Ruka koja se nehotice našla u njegovoj očito ga je dirnula, godila mu, čak mu je zadala bol, jer je njegov šapat bio promukao.

— Sve je u redu. Potpuno ste sigurni!

U početku je Joan vidjela samo blještanje dimljivih svjetiljki i golemu prostoriju punu dima i ljudi. Kells ih je vodio sporo. Imao je razloga za to. Prostorija je bila zasićena smradom od kojeg Joan osjeti mučninu. Bila je to mješavina vonja duhana, ruma, vlažne piljevine i petrolejskog dima. Galama je bila gotovo nesnosna. U jednu strašnu, zaglušujuću cjelinu slijevali su se glasan razgovor i dokon smijeh pijanih ljudi, škripanje čizama i buka razuzdanog veselja. Ovi posljednji

glasovi dopirali su iz susjedne dvorane koju je Joan mogla vidjeti kroz široki otvor. Tamo se plesalo, ali Joan nije mogla vidjeti plesače od gomile ljudi koji su zaklanjali vrata. Tada njenu pažnju privuku bliži prozori. Ljudi i mladići zaklanjali su bar visok skoro koliko i ona, za kojim se točilo piće. Uzbuđene i bučne skupine ljudi stajale su oko onih koji su se kockali sjedeći na izvrnutim bačvicama oko sanduka umjesto stolova. Pred njima su se vidjele prljave vrećice sa zlatnom prašinom. U čudnoj opreci s ostalima igrači su šutjeli, a u svakoj grupi kartaša bio je najmanje po jedan u crno obučen, oštrooki igrač, koji nije bio kopač. Joan je vidjela dječake, ne još punoljetne, ushićene i upalih očiju, pomahnitale od dobitka i utučene gubitkom. Veseli, prosijedi, stari kopači uživali su u tim prizorima, koji su ih podsjećali na davno minule dane. U skupinama ljudi bilo je i očajnika čije su blještave oči pokazivale da nemaju zlata kojim bi se kockali.

Joan osjeti da se Kells iznenađeno trgnuo i učini joj se da je čula tihi, siktavi usklik. Potraživši razloge, ugleda poznata mračna lica, ljude koji su pripadali Kellsovoj Legiji. Okrenut njoj svojim širokim leđima tu je sjedio div Gulden. On i njegovi saveznici već su se našli skupa usprkos Kellsovim odredbama. Neki od njih već su bili pod utjecajem alkohola, ali iako su vidjeli Kellsa, nisu ni jednim znakom pokazali da ga poznaju. Gulden nije vidio Joan i ona je zahvaljivala bogu na tome. Vjerojatno zbog njegova prisustva, ona najednom osjeti da je ovdje zarobljenik isto toliko koliko je bila u Cabin Gulchu i uplaši se da će bijeg odavle biti još teži, jer će je Kells, u sredini kao što je ova, pomno čuvati.

Kells je vodio Joan i Clevea od jednog do drugog dijela zadimljene dvorane i oni su promatrali igru i čudan život koji se tu pokazivao u svojoj sirovosti. Prostorija se sve više punila ljudima. Na Kellsa i njegovo društvo naiđoše Blicky i Beady Jones. Prođuše kao da su tuđinci. Zatim Joan ugleda Bearda i Chicka Williamsa kako rukom pod ruku tumaraju okolo kao dva bezazlena rudara. Williams namigne Kellsu i izgubi se u gomili. Onda naiđe Handy Oliver koji tobože nehotice gurne Kellsa i reče:

— Oprostite, mister!

Bilo je tu još poznatih lica. Cijela Kellova banda bila je u Johnom Potoku i mračno spletarenje banditskog vođe već je bilo otpočelo. Joan se najsnažnije dojmilo da drugarstvo i veselje, premda ih je bilo, nisu bili iskazivani na uobičajene načine. Ti rudari bili su tuđinci jedan drugome, kao i kockari i novopridošlice. Oko svih i oko svega vladala je atmosfera nepovjerenja. Dobro prijateljstvo i drugarstvo moglo se održati samo u malim i složenim druženjima ljudi. Rudarski logori koje je Joan prije obilazila bili su sastavljeni od odabranih kopača i lovaca, koji su živjeli kao velika, vesela porodica. Ovo ovdje bilo je veliko nalazište i razlika je bila očita. Lov na zlato ujedinjavao je ljude, ali kad se jednom nađe zlata u velikim količinama, naravno ljudi i odnosi među njima se mijenjaju. Za Joan je zlato uvijek bilo čudesno i krasno, ali ovdje ga je počela mrziti. Zašto ti kopači ne bi mogli u svojim šatorima i kolibama i čuvati svoje zlato? Ali, u tome je bila njegova fatalnost. Želja za zlatom bila je san, blistavi mamac, a posjedovanje je radalo požudu da ga se ima još više. I tako je na-

stajalo ludilo. Joan najednom osjeti da tim poštenim, ali lakoumnim rudarima vlada isti divlji nagon koji pokreće i Kellsovu Crnu legiju. Zlato je, dakle, bilo to užasno zlo.

— Povedite me tamo — reče Joan, svjesna svog uzbuđenja i pokaza na plesnu dvoranu.

Kells se nasmije kao da ga raduje njena smionost, ali ne pokaza sklonost da je povede.

— Molim vas, povedite me, osim ako... — Joan nije znala što bi dodala, ali je mislila: osim ako ne smije ništa više vidjeti. Neobična radoznalost se probudila u njoj. Napokon, mjesto gdje je stajala nije bilo mnogo različito od slike koju joj je njena mašta dočaravala. No, plesna je dvorana bila izvan svega što je mogla zamisliti.

— Pričekajte da najprije pogledam — reče Kells i ostavi Joanu i Clevea same.

Kad je Kells otišao, Joan progovori ne gledajući u Clevea, premda ga je čvrsto držala za ruku:

— Jim, ovdje bi svakog časa moglo postati strašno!

— Pravo kažeš — reče on. — Nedostajali su samo Kells i njegova banda, pa da John Potok postane pakao.

— Hvala bogu što sam te odvratila na vrijeme!... Jim, ti bi ovdje sasvim propao.

On kimne glavom. Uto se vrati i Kells i povede ih natrag kroz prostoriju do drugih vrata gdje su gledaoci bili rjeđi. Joan vidje možda desetak neuglađenih plesnih parova, koji su se vrtjeli i poskakivali okruženi radoznalim promatračima. Dvorana se sastojala od široke drvene platforme sa stupovima koji su pridržavali platneni krov. Strane su bile otvorene, a naokolo su postavljena svjetla, golemi, okrugli, cirkuski lampioni. Za nevješto

sklepanim stolovima, na grubo istesanim klupama sjedili su pijani ljudi u društvu žena. Joan vidje mladog rudara u prašnjavim čizmama i hlačama od jake baršunaste rebraste tkanine kako leži pijan ili mrtav u vlažnoj piljevini. Obrati pažnju plesačima i plesu, koji je podsjećao na valcer. U zaglušnoj buci glazba se jedva čula. Za jedne je taj ples bio silovito i divlje izražavanje uzbuđenosti, a pijano suludo vitlanje za druge. Izgled žena ju je zaprepastio. Nikad nije vidjela žene slične ovima i njihov ples, njihovi postupci, njihovi pogledi bili su izvan domašaja njena shvaćanja. Ipak, one su je potresle, uvrijedile, ogorčile i ozlovoljile. A kad joj se iznenada nametnula nevjerojatna misao da su te žene najrazuzdaniji i najstrašniji dio te mutne ljudske struje privučene zlatom, bila je prestravljena.

— Izvedite me odavde! — preklinjući zamoli Kellsa i on je odmah izvede. Kroz igračnicu iziđe na ulicu punu vreve i vratiše se u logor.

— Vidjeli ste dovoljno! — reče Kells — ali to nije ništa prema onome što će buknuti uskoro. Ovaj logor je nov, bogat. Zlato je ovdje nešto najbezzvrednije. Deset dolara po unci. Kupci ne gledaju na vagu. Samo su kockari nepošteni. Ali, sve će se to izmijeniti.

Kells nije rekao kakve bi se to promjene mogle dogoditi, ali škrgut njegovih zuba bio je dovoljno izražajan. Po tome i po tonu njegova glasa Joan nije razabrala da li će Crna legija dovesti do te promjene. Ali, to je proizlazilo iz prirode događaja. Veliki nalaz zlata mogao bi obogatiti svijet, a ovako, bio je golema nesreća. Dugo u noć Joan je ležala budna. S vremena na vrijeme, na-

rušavajući tišinu, povjetarac bi do nje donio čudno brujanje s nalazišta zlata.

Idućeg lutra Joan je spavala dokasno. Probudilo ju je istovarivanje drvene građe. Zaprege volova dovlačile su daske i grede iz pilane. Okosnica Kellove kolibe već je bila podignuta. Jim Cleve je radio s ostalima. Joan je morala sama skuhati doručak i taj posao joj je dobro došao. Kad ga je završila, tražila je nešto drugo čime bi mogla zaokupiti svoje misli. Ali nije bilo ničega. Našavši udobno sjedalo među stijenama, gdje je bila nezamjetljiva, gledala je ljude na poslu. Činilo joj se čudno, ali i nekako utješno, što Jim Cleve radi. On se nikad nije isticao kao radnik. Hoće li iskustvo na granici učiniti čovjeka od njega? Bila je uvjerena do hoće.

Ako je ikada ijedna koliba izrasla kao gljiva poslije kiše, ovo banditsko sastajalište raslo je upravo tako. Kells je i sam radio i nije zaostajao za drugima. U podne krov od tankih dasaka bio je na svom mjestu, a započeli su i zatvaranje strana istim materijalom. Bilo je očito da u kolibi neće biti ognjišta.

Vozač je dovezao kola natovarena potrepštinama koje je Kells naručio. Kells je pomogao pri istovarivanju i očito je nešto tražio. Naskoro je to i našao, a onda priđe Joani i pred nju stavi cijeli izbor zamotaka, velikih i malih.

— Evo, gospođice. Čednost! — reče on. Sašijte odjeću za sebe. Možete odbaciti opremu Dandyja Dalea, osim kad smo na putu... I, kad bi znali koliko sam platio za te tkanine, pomislili biste da u Johnom Potoku ima i većih pljačkaša od Jacka Kellsa... I, zapamtite, moje ime je sada Blight. Vi ste moja kći, ako vas netko bude pitao.

Joan mu je bila toliko zahvalna za tkanine i pribor i za dopuštenje da može skinuti odjeću Dandyja Dalea, da se mogla samo zadovoljno nasmiješiti. Kells ju je gledao ukočeno, a onda se nenadano okrenuo i otišao. Činilo se da ti njeni mali nesvjesni postupci na njega utječu neobično jako. Joan se prisjeti da ju je, ne tako davno, prisilio da se pokazuje u opremi Dandyja Dalea samo zato da bi udovoljio nekim svojim ispraznim i nakaznim banditskim sklonostima. On se mijenjao. Ovdje je bio još jedan istančani znak uzmičanja zla u njemu. Dokle će to ići? Uznemirena srca Joan je razmišljala o svom uplivu na tog otvrdlog bandita i na onog divljeg mladića, Jima Clevea.

Cijelo to poslijepodne, dio večeri pri svjetlu logorske vatre i cijeli idući dan Joan je šivala. Radila je marljivo. Gotovo nije ni podigla oči sa svog posla. Idući dan završila je svoju haljinu. Imala je ukusa i bila je vješta. Bate Wood je pokazao najviše zanimanja za njen rad. Gledajući je, dopuštao je da mu jela zagore.

Tog dana bila je završena priprosta koliba. Sastojala se od duge sobe sprijeda i malog, odijeljenog pregratka straga. Taj pregradak, ugrađen u plitku pećinu goleme stijene, bio je određen za Joanu. Na vratima koja su spajala dvije sobe, bila je brava s ključem. U sobici je bila široka klupe iznad koje su visili gunjevi. Mali četvrtasti otvor u zidu služio je kao prozor. S nekoliko svojih stvari i s pokuštvom koje joj je kupio Kells Joan je imala udoban čak i raskošan stan, ako se usporedi s onim na što je tjednima bila navikla. Bilo je očito da ju je Kells namjeravao držati kao zarobljenicu. Joan nije obratila veću pažnju na

prozorčić prije nego što je pomislila da bi Jim Cleve mogao kroz njega razgovarati s njom.

Kells je potvrdio Joanino strahovanje rekavši joj da ne može napuštati kolibu po svojoj volji kao što je mogla u Cabin Gulchu. Ona mu vrati milo za drago rekavši mu da je u Cabin Gulchu obećala da neće pobjeći, ali da to obećanje sada povlači. To obećanje ju je mučilo. Željela je da bude iskrena s Kellsom. On je namrgođeno zurio u nju.

— Utoliko gore ako pokušate. Neću biti milostiv — reče on. A onda, kao da se naknadno prisjetio, doda: — Gulden bi mogao smatrati da niste dar koji treba cijiniti!... Sjetite se njegovih sredstava, pećine i užeta!

I, tako, nagonski ili namjerno nemilosrdno, on je izabrao pravu riječ da unese strah u Joaninu dušu.

14.

U svom novom stanu Joan je imala isto tako dobru zgodu da promatra Kellsa i njegove ljude i da prisluškuje njihove razgovore kao što ju je imala i u Cabin Gulchu. Ali, dok je Kells tamo bio otvoren i iskren, ovdje je postao oprezan i tajanstven. Znala je da ljudi, pojedinačno i u parovima, posjećuju Kellsa u ranim noćnim satima i da razgovaraju s njime šapćući tiho i ozbiljno. Vireći kroz mali prozor svoje sobe, mogla je vidjeti tamne, tihe prilike kako dolaze kroz usjeklinu iza kolibe i odlaze istim putem. Ni jedna od njih nije prolazila kroz ulazna vrata kolibe gdje je Bate Wood sjedio, pušio i čuvao stražu. Joan je mogla čuti samo djeliće tih povjerljivih razgovora. Iz jednoga od njih ona razabra da Kells zbog nekog razloga želi da bude zapažen u javnosti. John Potok je morao saznati da je stigao ugledan i utjecajan čovjek. Joani se činilo da je to posljednje što bi sebi smio dopustiti. Glasovit razbojnik u Kaliforniji, ucijenjen u Nevadi, vođa graničnih bandita u Idahou sada nastoji postati istaknut, poštovan i moćan. Joan otkrije da, usprkos njenoj grozi od kobne i smrtonosne prirode banditovog pothvata, ona ne može u sebi savladati zanimanje za njegovu sudbinu.

Idućeg dana Joan je nastojala naći zgodnu priliku da kaže Jimu Cleveu kako pošto padne mrak može u svako doba noći doći do njena prozorčića,

razgovarati i dogovarati se s njom. No, za to se nije pružila prigoda. Na očito zadovoljstvo Wooda i Pearcea, Joan je nosila haljinu koju je sašila. Oni su pokazivali isto tako duboko zanimanje za njenu sudbinu kao što ga je ona pokazivala za Kellsovu. Wood je kimao u znak odobravanja, a Pearce joj je rekao da opet izgleda kao prava »lady«. Joani je bilo čudno da taj hulja Pearce, kojemu se ona ne bi usudila pokloniti povjerenje, sve otvorenije i zlobni je natuca o Kellsovom nitkoxluku. Još čudnije je bilo što je Pearce pri tome bio potpuno iskren!

Kad je Jim Cleve prvi put vidio Joan u njevoj haljini, izgledao je toliko radostan i zadovoljan da se ona uplašila kako bi se mogao odati. Zbog toga se odmah uklonila iz njegove blizine.

Ubrzo nakon toga pozove je Kells da dođe u veliku sobu. Imao je onaj svoj mračan, zamišljen izraz lica. Red Pearce i Jesse Smith stajali su mirno pokraj njega. Cleve je sjedio na pragu vrata, a Wood se naslonio na zid.

— Ima li među stvarima koje sam vam kupio ičega što biste mogli upotrijebiti kao veo — upita Kells Joan.

— Ima — odgovori ona.

— Donesite to — naredi on. — I vaš šešir, također.

Joan pođe u svoju sobu i vrati se s time. Šešir je bio onaj isti koji je nosila kad je napustila Hoadley.

— Bit će dobro. Stavite to preko lica da vidim kako izgledate.

Joan udovolji njegovu traženju ne shvaćajući što Kells hoće.

— Želim da vas prerušim, ali da pri tome ne sakrijem vašu mladost, vaš ljupki izgled — reče on i namjesti veo. — Tako!... Sad će sigurno svaki čovjek poželjeti da vas vidi... Stavite šešir na glavu.

Joan ga poslušao. Tada Kells postade oštrij.

— Poći ćete u grad. Idite polako do »Posljednjeg zrnca zlata«. Pođite preko ceste i vratite se natrag. Pogledajte svakog čovjeka kojeg sretnete ili kojeg vidite da stoji sa strane. Nimalo se ne plašite. Pearce i Smith će biti odmah iza vas. Oni će vam priskočiti u pomoć prije nego bi se išta moglo dogoditi. Razumijete li?

— Da — odgovori Joan.

Red Pearce se nelagodno meškoltio.

— Jack, nešto razmišljam o tome, ljudi bi joj mogli dobacivati nepristojne riječi — reče on i namršti se.

— Ti začepi gubicu! — odgovori Kells u nagloj srdžbi. — Mislio sam o tome. Neće čuti ono što joj budu govorili... Slušajte — obrati se opet Joani — uzmite vate, ili bilo što, i začepite uši. Uradite to dobro.

Joan ode u svoju sobu i potraži nešto pomoću čega bi mogla izvršiti posljednji Kellsov nalog. Iz komada runom postavljenog sukna istrgne nekoliko vunastih, mekanih komadića i pokuša da time začepi uši. Tada se vrati natrag. Kells joj je nešto govorio, ali, iako je čula njegov glas, nije mogla razumjeti što joj je rekao. Ona odmahne glavom u znak da ga ne čuje. Nakon toga Kells je otpremi na njen čudni zadatak.

Prelazeći preko praga lako se dotakla Clevea. Što li će on misliti o ovome? Nije mu mogla vidjeti lice. Kad je stigla do prvih šatora, nije se

mogla oduprijeti želji da se osvrne. Pearce ju je slijedio na udaljenosti od nepunih dvadeset jardi. Smith je slijedio Pearcea. Joan je bila radoznala. Naslućivala je da Kells hoće da ona skrene pažnju na sebe, ali nije mogla shvatiti zašto. Bilo je značajno što nije htio dopustiti da joj se nanese ikakvo poniženje dok obavlja tu tajanstvenu misiju.

Joan je prešla dobar dio puta u smjeru »Do posljednjeg zrnca zlata«, a da nitko nije obratio pažnju na nju. A onda joj jedan Meksikanac, pokazujući bijele zube i sijevajući crnim očima, dobaci nešto što ona nije ni čula ni razumjela. Neki mladi rudari su je gledali radoznalo, neki od njih su joj nešto govorili. Srela je svakojake ljude od kojih je većina prolazila očito ne primjećujući je. Vladala se doslovce prema Kellsovu nalogu. Ali kad je došla do niza krčama, pred kojima su bazali izgređnici i kavgadžije zlobnih očiju, morala je prekršiti Kellsova uputstva ili barem jedno od njih. Hodala je sve brže. To njenu zadaću nije olakšalo. Što je dalje odmicala, ljudi su postajali sve drskiji. Je li moguće da joj je Kells želio prirediti tu neugodnost? Joan nije mogla ništa čuti, stoga nije imala pojma što ti ljudi hoće. Međutim, njihovi pogledi sigurno ne bi bili ugodni ni jednoj djevojci. Joan je osjetila potrebu da potrči i morala je prisiljavati samu sebe da hoda kao da ništa ne primjećuje. Jedan ustrajan momak išao je uz nju nekoliko koraka. Joan nije bila toliko naivna da ne shvati da ti napasnici nastoje da se sprijatelje s njome. I ona odluči da kad se vrati Kellsu kaže ono što zaslužuje.

Podno bara »Do posljednjeg zrnca zlata« ona pređe na drugu stranu ceste i uputi se natrag u

smjeru Kellsove kolibe. Ispred tog kockarskog pakla muvale su se skupine ljudi: neki su stajali, a drugi ulazili i izlazili. Jedan visok čovjek u crnom izdvoji se iz jedne grupe i uputi prema njoj kao da joj želi presjeći put. Imao je na sebi dug crni kaput, široku, u čvor vezanu crnu kravatu i crni sombrero. Oči su mu bile sitne, oštre, crne kao i njegovo crno odijelo. Na rukama je imao rukavice i, uspoređen s ostalima, izgledao je besprije-korno. Nešto je rekao Joani i nastavio hodati uz nju. Ona je gledala naprijed, uplašena i sa željom da potrči. On ju je uporno pratio i očito neprestano nešto govorio. Joan je čula samo nejasno bru-janje njegovih riječi. Tada je on uhvati za ruku, nježno ah previše intimno. Joan mu se istrgne i požuri.

— Hej, ti! Pusti tu djevojku na miru!

To mora da je netko zaurkao jer je Joan jasno razabrala svaku riječ. Prepoznala je glas Reda Pearcea i okrenula se da pogleda. Pearce je bio već stigao kockara i dva čovjeka su prilazila jedan drugome. Joan nehотиčno stade. Što bi se moglo dogoditi? Kockar je nešto govorio Pearceu. Sudeći po njegovim kretnjama, on se ispričavao. Ali, Pearce je bio vrlo ljutit.

— Reći ću njenom ocu! — prodorno vikne.

Joan nije više čekala. Gotovo je trčala. Moglo bi doći do tučnjave. Je li to bila Kellsova namjera? Ali, kakva god bila njegova namjera, izvrgao je Joan ponižavajućim uvredama. Bila je srdita, a pri tom je mislila da neće biti naodmet ako se pokaže takvom. Kells je ne smije koristiti za svoje sramotne spletke. Požurila se dalje i kad je ugle-dala kolibu, Pearce i Smith su je, na njeno veliko iznenađenje, bili gotovo sustigli. Jim Cleve

je sjedio tamo gdje ga je ostavila. Kells se šetao pred kolibom. Način na koji je koračao tamo-amogovorio je o nemiru s kojim je očekivao njen povratak. Incident je za njega značio mnogo više nego što je Joan mogla dokučiti. Ona izvadi zapušače iz ušiju i osjeti pravo olakšanje. A onda, stigavši do kolibe, strgne veo i stane pred Kellsa.

— Vrlo plemenito od vas! — reče ona bijesno osjećajući kako joj plamen gnjeva zahvaća obraze. — Da sam mogla naslutiti što namjeravate, ne biste me natjerali!... Imala sam povjerenja u vas, a vi ste me poslali na neki vaš sramotni zadatak. Vi niste džentlmen!

Joan je shvatila da je to što kaže, a posebno posljednja rečenica, besmislica. Ali, to je imalo izvanredan učinak na Kellsa. Lice mu se zacrveni. Nešto je zaustio, ali mu je očito ponestalo riječi. Svaki Joanin čin ili riječ, kojom je tražila nužno poštovanje, čudno su djelovali na tog bandita! Uputi se prema njoj, ali ona s prezirom prođe mimo njega i ode u svoju sobu. Čula ga je kako proklinje Pearcea, očito kriveći njega za sve što ju je moglo razgnjeviti.

— Ali, ti si želio da je uvrijede — žestoko je prosvjedovao Pearce.

— Praznoglavče! — prodera se Kells. — Htio sam samo da joj neki muškarac pristupi dovoljno blizu, kako bih se mogao zakleti da joj je nanio uvredu. A ti si dopustio da doživi pravu uvredu!... Zašto?! Pearce, sad bih mogao pucati u tebe!

— Pucati! — okosi se Pearce. — Izvršavao sam nalog onako kako sam ga shvatio... I reći ću ti otvoreno: kad god se dogodi nešto što se tiče te djevojke, ti izgubiš glavu. Eto, to je to, pa bilo ti

po volji ili ne bilo! To sam rekao prije nego što si se posvadio zbog djevojke, a to kažem i sada!

Kroz otvorena vrata Joan je vidjela Clevea kako staje između dva srdita čovjeka. Ne, to je bilo nepotrebno, jer je žalac Pearceove tvrdnje primirio Kellsa. Izmijeniše još nekoliko riječi, preprostih za Joanine uši, a onda sva trojica, praćena Smithom, odoše u grad. Joan iziđe da pogleda za njima. Bate Wood je sjedio pred kolibom i pušio.

— Moram vam reći, gospođice — reče on Joan — da ja nikad ne bih izveo taj podli trik. Ovo je najneugodniji logor koji sam ikad vidio. Hoću reći za žene! A još nisu počeli raditi revolveri, još nije počela otimačina zlata.

— Zašto je Kells htio da me muškarci uvrijeđe? — upita Joan.

Eh, on traži opravdanje za veliku gužvu.

— Gužvu?

— Sigurno — odgovori Wood suho.

— Ali, zašto?

— Da bi mogao stupiti na pozornicu — odvrati Wood izmičući izravnom odgovoru.

— To je veoma čudno — reče Joan.

— Ja mislim da je sve oko gospodina Kellsa čudno u posljednje vrijeme. Red Pearce je imao pravo. Kells će se zbog vas odvojiti od bande!

— Što mislite time reći?

— Pa, on će poći na jednu stranu, a banda na drugu.

— Zašto? — upita Joan ozbiljno.

— Gospođice Joan, ima mnogo razloga za to. Prvo, on je onako postupao s Hallowayom i Baileyom ne zbog toga što je vas htio zaštititi, nego samo zato da ostane sam s vama. Svi smo mi bili

dovoljno pametni da vidimo kako ste vi pucali u njega i da niste njegova žena. I otad promatramo kako postupno gubi živce. Organizirao je svoju Legiju i smislio plan zbog koga će John Potok poteći krvlju. Ali, on se još grčevito drži vas ... I zbog svega toga gubi svoju vlast nad bandom. Prije ili kasnije sasvim će je izgubiti.

— Imam li ja ijednog prijatelja među vama?

— upita Joan.

— Mislim da imate.

— Jeste li mi vi prijatelj, Bate Wood? — nastavi ona znatiželjno.

Prosjeđi stari bandit izvadi lulu iz usta i pogleda je svojim krvlju podlivenim očima.

— Sigurno da jesam. Ja ću vas potajno izvesti odavle ako želite otići. Zabost ću nož u Kellsa ako mi to kažete.

— Oh, ne, ja se bojim bježati i... ne trebate Kellsu nanijeti nikakvo zlo. Na koncu, on je dobar prema meni.

— Dobar prema vama!... Uza sve to što vas drži zarobljenu, što bi učinio samo Indijanac? Uza sve to što je dao nalog da vas čuvam, da vas držim pod ključem?

Woodov gnjev i gađenje nisu bili nimalo lažni. Pa ipak, Joan je znala da mu ne smije pokloniti više povjerenja nego Pearceu i ostalima. Njihova sirova uzbuđenja bi se izmijenila čim bi Kellsova vlast nad njom pripala njima. No, Joan je palo na pamet da bi Woodovo prijateljstvo mogla na neki način iskoristiti.

— I tako, ja bih morala biti zatvorena?

— Da.

— I ni sa kim ne bih smjela razgovarati?

— E, imate mene, kad vam se prohtije. Znam da to neće biti posebno veselo, ali ja vam mogu ispričati cijelu hrpu pripovijesti. A kad Kells nije blizu, i budete li dovoljno oprezni da me on ne zatekne, možete raditi što vas je volja.

— Hvala, Bate, vi ćete mi još postati dragi — odgovori Joan iskreno i onda se vrati u svoju sobu. Trebala je još nešto sašiti i dok je radila, razmišljala je, tako da su sati prolazili brzo. Kad je svjetlo postalo toliko slabo da više nije mogla siti, ona odloži rad i stane do prozorčića promatrajući zalazak sunca. Ispred kolibe se začuše prigušeni glasovi muškaraca. Vjerojatno su se vratili Kells i njegovi ljudi. Joan se uvjeri u to kad je čula zvonke udarce Woodove sjekire.

Izenada jedan predmet, tamniji od stijene, privuče Joanin pogled. Neki muškarac je sjedio blizu usjekline u stijeni. Ona prepozna Jima Clevea. Upro je pogled u mali prozor, prema njoj. Joan povjerova da je tamo sjeo baš zato. Uvjerivši se da nema nikoga tko bi je mogao vidjeti, ona pruži ruku i mahne mu. Jim joj dade oprezan, ali zamjetljiv znak da je opazio njenu kretnju i gotovo odmah ustane i ode. Joan sa zadovoljstvom utvrdi da se Jimova ideja o vezi s njome podudara s njenom idejom. Bila je sigurna da će te noći razgovarati s njime, pa zadrhta od uzbuđenja. Tajnovitost i opasnost davali su tom očekivanju neku neobičnu dražest i slast, neku ugodnu bojazan. Doista, ona se nije odazivala samo ljubavi, nego i smionosti, prkosu i mnogim još divljijim, bezimennim nagonima izniklim iz svega što ju je okruživalo.

Ubrzo je Bate Wood pozove na večeru. Pearce, Smith i Cleve upravo su sjedali za stol. Kells kao

da je bio bolestan. Njegovo lice bilo je blijedo i znojno, čudno zasjenjeno, kao da se ispod bijele kože nalazi neka tamna podloga. Joan ga nikad nije vidjela takvog, pa ustuknu kao da je u njemu otkrila još jednu neugodnu stranu. Pearce i Smith su se vladali prirodno, jeli su s tekom i razgovarali o kopanju zlata. Cleve se nije ponašao kao obično, ali Joan nije mogla dokučiti otkuda ta razlika. Požurila je s večerom i vratila se u svoju sobu.

Vani je već bio mrak. Joan legne na krevet da sluša i čeka. Činilo joj se da je prošlo mnogo vremena prije nego što je čula da su ljudi izišli. Po sve udaljenijem batu njihovih koraka znala je da su otišli u grad. Zatim se čulo štropotanje tava i lonaca. To je Bate Wood prkosno prao suđe. On je volio kuhati, ali je mrzio čišćenje i pranje nakon jela. Tada Joan ustane i stane pred prozor. Mogla je vidjeti samo tamnu stijenu nadnijetu nad kolibom i zvijezde iznad nje.

Nije morala dugo čekati. Na zvuk mekih, gotovo nečujnih koraka njeno srce zakuca življe. Ona proturi glavu kroz prozor i u tom času jedan tamni lik iskrсне u sjeni. Nije ga mogla raspoznati, ali je bila sigurna da je to Cleve.

— Joan — prošapće on tiho.

— Jim — odgovori ona jednako tiho i radosno.

On se primakne bliže, tako da ga je njena ruka ispružena kroz prozor mogla dotaći. Ta ruka sama sklizne preko njenih ramena, pa oko vrata. Sad mu je već raspoznavala lice. Njegove usne dotakoše njene, a ona zatvori oči prepuštajući se poljupcu. Koliko nade, koliko snage u tom susretu njihovih usana!

— Oh, Jim, kako se radujem što si blizu, što te mogu dotaknuti — prošapće ona.

— Da li me još uvijek voliš? — upita on željno.

— Još uvijek? Više, još više!

— Reci mi onda.

— Jim, ja te volim!

Usne im se ponovo spojiše. On svoje odmakne prvi.

— Najdraža, zašto nisi pristala da pobjegnemo prije nego što smo stigli u ovaj logor?

— Oh, Jim, rekla sam ti. Bojala sam se. Uhvatili bi nas. I Gulden.

— Ovdje nećemo nikad imati tako povoljne prilike. Kells je odlučio da te budno čuva. Čuo sam njegov nalog. On se izmijenio. Postao je prepreden i nepopustljiv. A rudari u ovom Johinom Potoku! Ta više bih se bojao povjeriti njima nego ljudima kao što su Wood i Pearce. Sasvim su poludjeli. Poludjeli za zlatom! Da vapiš za pomoć od koje ti ovisi život, ne bi te čuli. A da te i čuju, ne bi ti vjerovali. Ovaj logor je nastao preko noći. On nije nalik ni na jedno mjesto za koje sam čuo. To nije ljudsko naselje. To je nešto tako čudno, tako... Oh, ne znam što da kažem. Mislim da sam htio reći kako ljudi kad se namjere na veliko nalazište zlata, postaju nalik na kojote kad navale na strvinu. Nikakvih obzira, nikakve samilosti!

— I ja se bojim, Jim! Kamo sreće da sam imala hrabrosti pobjeći kad smo bili u Cabin Gulchu. Ali, ne gubi hrabrost i nadu, ne, ni jednog trenutka! Mi možemo umaći. Moramo planirati i čekati. Ustanovi gdje smo, koliko smo daleko od Hadleya, što možemo očekivati, da li možemo sa sigurnošću računati na bilo koga u ovom logoru.

— Sa sigurnošću! Mislim da od danas ne možemo — prošapće on uvjereno.

— Zašto? Što se dogodilo? — upita ona nestrpljivo.

— Joan, da li si se već domislila zašto te je Kells slao samu u grad?

— Ne.

— Slušaj... Izišao sam danas s Kellsom, Smithom i Pearceom. Odjurili su ravno u »Do posljednjeg zrnca zlata«. Pred zgradom je bila velika gomila ljudi. Pearce je pošao ravno prema nekom čovjeku, sudeći po odijelu, kockaru, i viknuo glasno: »Ovo je taj čovjek!« ... Kockar se uplašio, približio i posegnuo za revolverom. Ali, Kells je pucao prvi!... Kockar je pao mrtav, bez i jedne riječi. Nastala je velika buka, a zatim grobna tišina. Kells je stajao držeći u ruci revolver, koji se još dimio. Nikad nisam vidio čovjeka toliko hladnokrvna i tako vješta. Tada se obratio gomili: »Ovaj kockar je nanio uvredu mojoj kćeri! Moji ljudi su ga vidjeli. Zovem se Blight. Došao sam da kupim parcele zlatnog polja. Želim vam reći ovo: John Potok ima zlata u izobilju. Ali logoru su potrebni najbolji građani koji će upravljati njime, tako da svaka djevojka može biti sigurna na ulici.«

— Mogu ti reći, Joan, da je to bila sjajna obmana — nastavi Jim uzbuđeno. — I uspjela je. Kellsa su ispratili klicanjem. Htio je da ostavi dojam poštene i uvažene ličnosti. To je postigao. Koliko sam ja mogao vidjeti, među prisutnima nije bilo ni jednog čovjeka koji mu se nije divio. Vidio sam kako mrtvog kockara udaraju nogama.

— Jim — bez daha prošapće Joan — on ga je ubio samo zbog toga!

— Samo zbog toga, krvavi đavo!

— Ali ipak, zašto? Oh, to je bilo promišljeno ubistvo.

— Ne, ravnopravna borba. Kells je dopustio kockaru da potegne revolver. To moram reći u Kellsov prilog.

— To ništa ne mijenja na stvari. Bila sam zaboravila kakva je on nakazna neman.

— Joan, njegov motiv je jasan. U ovom logoru se još nije počela prolijevati krv. Vijest o današnjem ubojstvu raširit će se brzo. Pažnja svih bit će usredotočena na tog kupca parcela, Bligha. Njegov čin im se čini ispravnim, kao djelo poštena čovjeka koji štiti svoju kćer. On će zadobiti simpatije svih. Zatim, on je govorio kao bogat i častan čovjek. Ubrzo će među sve brojnijim žiteljstvom ovog naselja predstavljati uvaženog građanina. Taj svoj položaj će vješto koristiti. Dotle će potajno otimati zlato od rudara. Nitko neće posumnjati u njega. Njegov mračni plan je velik.

— Jim, da li bismo trebali nekome reći? — prošapće Joan dršćući.

— Mislio sam o tome. Nekako se i sam osjećam krivim. Ali kome, zaboga, možemo to reći? Ni u koga ne možemo imati povjerenja... Zapamti, ti si zarobljenik, a mene bi mogli smatrati za bandita, jednim iz Crne legije. Kako da se izvučemo odavde i kako da spasimo svoje živote? To je ono što me muči.

— Nešto mi govori da ćemo se izvući, samo ako ne pogriješimo u smišljanju. Jim, ja moram biti zatvorena ovdje i ne mogu ništa učiniti nego čekati. Ti moraš dolaziti svake večeri... Hoćeš li?

Umjesto odgovora on je opet poljubi.

— Jim, što ćeš raditi u međuvremenu? — upita ona zabrinuto.

— Uzet ću jednu parcelu i kopat ću zlato. To sam danas rekao Kellsu. Bio je ushićen. Kaže da se bojao da njegovi ljudi neće htjeti raditi na tom dijelu njegova plana. Teško je kopati zlato. Lako ga je otimati. Ah, ja ću iskopati rov velik kao brijeg!... Neće li to biti veselo ako se namjerim na bogato nalazište?

— Jim, tebe hvata zlatna groznica.

— Joan, ako se dogodi da naiđem na zlatnu žilu, mnogi su je pronašli, hoćeš li se udati za mene?

Nježnost, bojažljivost i čežnja u Cleveovu glasu govorili su Joani kao nikad prije koliko se on nada, koliko strahuje i očajava. Ona ga pomiluje po licu i od želje da mu nadoknadi sve što mu je učinila našao srce joj se ispuni hrabrošću, nježnošću, ushićenjem i spremnošću da mu se potpuno preda.

— Jim, udat ću se za tebe, našao ti zlato ili ne — prošapće ona.

Na trenutak prepustiše se blaženstvu potpunog zaborava. Cleve se otrgne prvi i ode bez riječi, a Joan se nagne na prozor gledajući kako njegova sjena iščezava u mraku. U očima su joj bile suze, a u grudima bol.

Od tog dana Joan je živjela u osami svoje male sobe. Kells je tako htio, a Joan je mislila da će biti bolje ako se neko vrijeme ne koristi ponudama Batea Wooda. Jelo joj je donosio Wood koji je bio određen da otvara i zatvara njena vrata, ali on nije nikad okrenuo ključ u bravi.

Iako je Joan bila **uznik**, dani i noći su joj prolazili brzo.

Kells je uvijek bio budan do kasno u noć, a spavao je do polovine jutra. Postala mu je navika da vidi Joanu svaki dan oko podne. Kad bi ušao u njenu sobu, obično je bio mračan, odbojan, umoran i hladan. Očito je dolazio da bi se rasteretio briga dana. Ostavljao ih je iza sebe i nikad nije progovorio ni jedne riječi o Johnom Potoku, o zlatu i Crnoj legiji. Uvijek je počinjao razgovor pitajući je kako je, što bi mogao učiniti za nju, što bi joj mogao donijeti. Joan je zazirala od Kellsa kad je bio odsutan, ali taj osjećaj nije imala kad bi bio s njom. Razlog mora da je bio u tome što je o njemu razmišljala kao banditu, pamtila sve njegove zle strane, a kad je bio blizu, tražila je u njemu ono što bi moglo biti dobro i ljudsko. Ne zaboravljajući nikad svoj utjecaj na Kellsa, ona je bila društvena, vesela i srdačna koliko joj je god to bilo moguće. Pod utjecajem njenih čari on bi se polako mijenjao, a kad bi ga napustila sumorna potištenost i mračna napetost, postajao je uistinu drugi čovjek. Tada bi iskreno rekao Joani da mu je slika istinske ljubavi, koju mu je pokazala u Cabin Gulchu, neprestano pred očima. Ti poljupci su ga preobrazili, oni mu ne daju mira. Ako ne bude mogao opet dobiti takve poljupce od Joan po njenoj slobodnoj volji, onda on ne treba nikakve druge. Usne ni jedne druge žene neće nikad taknuti njegove. I s ozbiljnošću nemilog i žudljivog izopćenika molio je Joan da mu pokloni ljubav. A Joan je mogla samo tužno odmahivati glavom govoreći mu da ga žali i da je, što god više vjeruje da je on uistinu voli, sve sigurnija da će joj dati slobodu. On bi to strastveno od-

bijao govoreći da je on mora držati kod sebe, da bi je promatrao kao svoje blago, da bi sanjario i nadao se da će ga ona ipak jednog dana zavoljeti. Žene katkada zavole gospodare koji ih drže zarobljene, govorio bi on. A ako ona njega zavoli, on će je odvesti u Australiju, u daleke zemlje. Ali, najviše ju je molio da mu opet pokaže što to znači biti voljen od dobre i čestite žene. Joan, koja je znala da sva njena moć sada leži u njenoj neosvojivosti, hinila je kolebljivu nevoljkost, dok je uistinu svako predavanje smatrala nemogućim. Okrijepljen njenom blizinom, napuštao bi je u nekoj vrsti transa, s blaženim i istovremeno prezrivo osmijehom, kao da se nadao da će se njenom pomoći preobraziti njegova duša, a u svjetlu toga kao da mu je vlast nad njegovom Legijom bila ništavna ispraznost.

Poslije podne bi odlazio u grad da ojača društvo koje je stvorio, da kupuje parcele i da se kocka. Kad bi se vratio, Joan je, vireći kroz otvore između dasaka, uvijek mogla pogoditi da li se kockao i da li je dobio ili izgubio.

Večerima je najčešće ostajao u kolibi, koja je, nakon što bi pao mrak, postajala mjesto tajanstvenih i potajnih djelatnosti. Članovi njegove Legije posjećivali su ga, najčešće pojedinačno, nikad više od dvojice. Joan ih je čula kako se zavlače kroz sakriveni otvor na stražnjoj strani kolibe, čula je njihove tihe glasove, ali je rijetko kad mogla razabrati što govore. Čula je kad su ti noćni gosti, šuljajući se, odlazili. Kad bi Kells upalio svjetiljke, Joan je mogla vidjeti ljude. Da li je taj mračni čovjek upalih očiju bio Kells? Vidjela ga je kako od pridošlice uzima male vrećice od jelenje kože pune zlatne prašine i kako ih sakriva ispod po-

da. A onda bi koračao po sobi na svoj stari, poznati način, kao tigar u kavezu. Kasnije, kad bi dolazili Wood, Pearce, Smith i Cleve, koji su redom čuvali stražu i odlazili u logor, njegovo raspoloženje bi se izmijenilo. Kad bi se svi okupili, Kells bi s njima zaigrao prijateljsku igru, kockajući se za male uloge. Premda je bio strastveni kockar, nije dopuštao igru za velike svote. Iz njihovih razgovora Joan je razabrala da je u gradu igrao za vrlo velike uloge s kockarima i rudarima, obično uvijek s istim rezultatom, gubeći. Ipak, katkada bi dobio i tada bi kliktao od veselja pričajući s ushitom o svojoj lukavoj igri.

Jim Cleve je imao ležaj u zaklonjenom kutiću udubine u strmoj stijeni iza kolibe. Kells se suglasio s time, jer se to uklapalo u njegov sistem stražarenja i izviđanja. A Cleve je bio sretan, jer mu je taj dogovor ostavljao punu slobodu za njegove noćne sastanke s Joanom. Ležaj mu je bio ispod samog prozorčića i, ako je bila budna, mogla je klečeći na krevetu gledati van, a ako bi slučajno zaspala, on je mogao proturiti kakav štapić kroz prozor i probuditi je. Joan je živjela za te kradomične sastanke, a kad Jim ne bi mogao doći do kasno u noć, ona ga je čekala širom otvorenih očiju i osluškujući njegove korake. Osim toga, sve dok se Kells micao po svojoj sobi, ona je ostajala budna, da bi ga uhodila.

Iz nikakvog posebnog razloga Jim Cleve je otišao da kopa zlato u jednom udaljenom dijelu gudurine. Već prvi dan je naišao na zlato. Više zbog razglašavanja nego zbog bilo kojeg drugog razloga, Kells je poslao svoje ljude da ograde veći broj parcela blizu Cleveove parcele i da ih kupe. Tako su oni imali svoje vlastito malo zlatno polje.

Svi su nailazili na zlatnu prašinu, ali Cleve je bio jedini kome se nasmiješila božica sreće. Kao što je bio sretan u kartama, tako je bio sretan i u traženju zlata. Njegova parcela se bogato isplaćivala. Kells je proširio vijest i u taj dio gudure nahrpile mnogi kopači.

Joan i Jim sastajali su se svake noći i svaki novi susret bio im je sve slađi. Jim je postao žrtva zlatne groznice. Ali, imajući Joanu koja ga je otrežnjavala, nije izgubio glavu. Ako se kockao, činio je to da bi vjerno igrao svoju ulogu. Gradio se da pije, ali nije pio. Svoju dobru sreću smatrao je i Joaninom srećom. Vjerovao je da će ako nađe velike količine zlata moći kupiti slobodu svoje dragane. Tvrdio je da Kells žeda za zlatom i da će za zlato učiniti sve. Joan ga je puštala da govori, a onda bi ga nagovarala i savjetovala kako se treba ponašati. Ona je planirala za njega, mislila za njega. Nagovorila ga je da sakrije veći dio zlatne prašine i da razglasi kako ne nosi pojas sa zlatom. Sve više se bojala da će Jimovi uspjesi raspiriti u njemu strasti štetne po hladnu i obazrivu politiku čekanja kojom je trebalo nadmudriti Kellsa. Činilo se da je Jim, što je više zlata sticao, postajao sve strastveniji, sve više je želio Joanu, sve više je mrzio Kellsa. Zlato mu je ušlo u krv i Joanin zadatak je bio da ga održi razboritim. Prirodno, ona je postizala više prepuštajući se Jimovim zagrljajima i poljupcima nego ikakvim izravnim savjetima. Njena ljubav je najuspješnije obuzdavala Jima.

Jedne noći, čim su im se ruke dotakle, Joan je znala da je Jim jako uzbuđen i uznemiren.

— Joan — prošapće on drhtavim glasom — učvrstio sam Kellovo povjerenje! Oh, imao sam sreću!

— Reci mi! — prošapće Joan nagnjući se da ga bolje čuje.

— Bilo je to rano večeras u baru »Do posljednjeg zrnca«. Svratio sam tamo kao obično. Kells je opet igrao faro s onim kockarom kojeg nazivaju Flash. Taj nepošteni igrač dobivao je mnogo Kellovog zlata. Neki iz bande bili su tamo. Pearce, Blicky, Handy Oliver i, naravno, Gulden. Ali, svaki se držao za sebe. Kells je gubio i bio ljutit, ali i neustrašiv. Najednom je uhvatio Flasha kako vara i razbjesnio se. Ljudi iz bande i svi ostali su se samo zgledali. Ja sam očekivao, a to su očekivali i ostali, da će potegnuti revolver. Ah, čudno je kako kockanje utječe na njega! Samo je opsovao Flasha, nazvao ga pravim imenom. Ti znaš da je to za profesionalnog kockara u mjestu kao što je John Potok, ravno smrti. I zato je Flash potegao na Kellsa svoj kratki pištolj koji je imao u rukavu kaputa. Mogao je ubiti Kellsa, koji nije imao nikakvih izgleda da se izvuče. Ali, Flash, imajući prednost, počne govoriti da bi uvjerio gomilu u svoje poštenje. I tu je pogriješio. Skočio sam i izbio mu pištolj iz ruke. Pištolj je opalio i opržio mi zapešće. A onda sam dobro lupio gospodina Flasha, tako da nije mogao ustati... Kells je pozvao prisutne i pokazao im karte koje su još uvijek ležale na stolu. Tako je dokazao ono što su svi odavna nagađali. Tada se Kells okrene meni. Nikad neću zaboraviti kako je izgledao. Reče mi: »Mladiću, on me htio ubiti. Nisam ni pomislio na svoj revolver. Ali, ubit ću ga čim ga prvi put sretnem... Ljudi su mi spasili život više no jed-

nom, I to nikad nisam zaboravio. Dosad si bio ravan meni, a sad si mrvu viši.«

— Da li je to bilo pošteno od tebe? — upita Joan.

— Da. Flash je varalica. Ja bih radije bio bandit... Osim toga, sve je u ljubavi pošteno! Mislio sam na tebe dok sam spa-avao Kellsa.

— Flash će te progoniti — reče Joan sa strahom.

— Vjerojatno. A ako me nađe, morat ću biti brz. Ali, Kells će ga istjerati iz logora ili ubiti. Kažem ti, Kells je postao najugledniji čovjek u Johinom Potoku. Govori se o nekim uredima, gradonačelniku i ostalom, i ako rudari bar načas zaborave na zlato, izabrat će Kellsa. No, ostala svjetina, sve te pijavice koje žive od krvi rudara, ne žele nikakove vlasti u Johaninom Potoku.

Jedne noći Cleve je u ozbiljnom i tmurnom tonu govorio Joani o Crnoj legiji i njenoj tajanstvenoj djelatnosti. Ime je postalo čuveno, nitko nije znao kako, a Johin Potok više ne spava mirno. Pričalo se da se Legija sastoji od čudnih i tajnih grupa nepoznatih bandita i drumskih razbojnika, koji su došli iz divljeg besputnog predjela, nazvanog granicom. ^{TY}Trile su se glasine da je vođa Legije čovjek lukave i okrutne naravi. Legija djeluje po cijeloj zemlji istovremeno i mora da je sastavljena od brojnih malih bandi, koje je nemoguće otkriti, jer njihove žrtve ne ostaju žive, da bi mogle reći tko ih je opljačkao! Bande rade oprezno i samo noću. Ne bave se malim krađama. Legija ima nepogrešive obavijesti o posjednicima velikih količina zlatne prašine. Dva kopača koji su nosili pedeset funti zlata bili su ubijeni na putu za Bannack. Rudar po imenu Black, koji otpremu

svog zlata nije htio povjeriti diližansi i koji je, usprkos savjetima, napustio John Potok, nikad više nije viđen. Četiri druga rudara, za koje se znalo da u svojim pojasevima nose prilične količine zlata, bih su opljačkani i ubijeni jedne noći kad su se vraćali u svoje kolibe. Još jedan rudar nađen je mrtav u krevetu. Dok je spavao, razbojnici su se došuljali do njegovog šatora, rasporili platno, ubili ga i umakli s pojasom u kome je nosio zlato.

Na John Potok svalili su se dani nevolje i krvi. Grozni i neumoljivi ljudi pomiješali su se među rudare. Danju se bave poštenim radom, ispituju tko ima zlata, a noću ubijaju i pljačkaju. Logor nikada nije bio jedinstven, ali ova strašna zbilja je onemogućila svako udruživanje. Svaki čovjek, ili svaka mala grupa ljudi sumnjiči ostale, čuva ih se, uhodari i ne spava po cijele noći. Ali, pljačke se nastavljaju, po jedna svakih nekoliko dana i svaka bez ikakva traga, jer mrtvi ne govore.

I tako je u Johnom Potoku zavladao zakon divljine koji se nije mogao usporediti ni sa najstrašnijim danima četrdeset devete i pedeset prve. Ljudi su pomahnitali od posjedovanja zlata i pohlepe za njim i bili su izbezumljeni tajnom i smrtonosnom djelatnošću Crne legije. Požuda za zlatom rađala je požudu za krvlju. Žiteljstvo Johnog Potoka raslo je dnevno dolaskom svakovrsnih tragalaca za zlatom, a s njima su se ukorak množila i svakojaka mračna djela. S nepovjerenjem je došla sumnja, a sa sumnjom strah. Strah je rađao mržnju, a sve skupa, u već izopačenim dušama ljudi, pretvaralo se u pakao. Najprimitivnije ljudske strasti zvladale su ljudima. Operacije Crne legije blijedjele su pred djelima počinjenim u koc-

karskim jazbinama, u krčmama, na ulicama, u po bijela dana. Ljudi su se obračunavali bez ikakvih posebnih pobuda. Ljudi su ubijani za kartaškim stolovima, i igra je nastavljena, ubijani su u plesnim dvoranama i, dok su ih još odvlačili, ples je nastavljan preko svježih tragova njihove krvi. A trka za zlatom se nastavljala, bjesomučnije nego ikad i nalazišta su bila sve veća i bogatija. Cijena zlatu je rasla, a vrijednost robe dostigla je visinu koju je bilo teško i zamisliti. Bilo je to vrijeme u koje su najgore strane ljudske prirode stupile na čelo, urlale od gladi za zlatom, bljuvale vatru, prolijevale krv. Bilo je to vrijeme kad su se horde ljudi svih klasa i narodnosti, svih životnih dobi i svih značaja okupili na polju gdje su se motivi, ambicije i uzdanja stapali u pomahnitali nagon za zlatom. Bilo je to vrijeme gore od srednjovjekovne inkvizicije, vrijeme koje je opustošilo ljudske duše otevši im onu divnu i plemenitu značajku koja se može vidjeti kod brodolomaca i onih beznadno izgubljenih u ledenim prostranstvima Sjevera, kad divljaštvo ne pobjeđuje plemenitost i dobrotu. Bilo je to vrijeme kad se svijet obogatio žutim blagom, ali kad je sila bila zakon, kad su ljudi bili bespomoćni, a smrt se neobuzdano šepirila. Sunce je izlazilo zlatno, a zalazilo crveno. Bilo je to doba zlata.

Jednog kasnog poslijepodneva, dok je maštajući i dremuckajući ubijala vrijeme, Joanu je prenuo bat čizama i uzbuđeni glasovi ljudi. Ona brzo pođe do otvora na zidu i ugleda Bate Wooda kako rukama pokazuje nešto Kellsu koji je stajao okrenut vratima. Red Pearce zadihan i užagrenih očiju utrči u kolibu. Joan je pomislila da će on povikati da je Kells otkriven.

— Kells, jesi li čuo? — upita on sopćući.

— Ne tako glasno, ti... ! — odgovori Kells hladno. — Moje ime je Blight... Tko je to došao s tobom?

— Samo Jesse i još neki od bande. Nisam ih mogao otjerati. Ali, ne trebaš se ničega bojati.

— Što se dogodilo? Što to može biti što ja nisam čuo?

— Logor je potpuno poludio... Jim Cleve je našao najveći komad zlata koji je ikad iskopan u Idahou!... Trideset funti!

Kells od silnog zaprepaštenja najprije pocrveni, a onda poblijedi. — Dobro za Jima! — zaurla on zvonko. Teško da bi se više oduševio da je sam našao zlato.

Jesse Smith uđe teškim koracima, a za njim nahrupi gomila ostalih bandita. Kad je ugledala Guldena, Joan spopadne stari panični strah. Ovaj put div nije bio spor ni ravnodušan. Velike oči su mu se žarile. Njegova pojava je u Joani ponovo probudila onaj odvratni osjećaj o prisutnosti snažne životinje. S njim su bili neki od njegovih prijatelja. Od ostalih došli su Blicky, Handy Oliver i Chick Williams. Cijela grupa podsjećala je na čopor vukova spremnih da navale na žrtvu. Pa ipak, svaki od njih, izuzev Guldena, imao je onaj upadljivi izgled pobjedonosnog ushita.

— Gdje je Jim? — upita Kells.

— Dolazi — odgovori Pearce. — Ljudi ga zadržavaju. Njegov nalaz obustavio je kopanje na cijelom polju. Što ti misliš o tome, Kells? Vijest se proširila kao dim na vjetru. Svaki rudar na polju je došao samo da vidi tu neobičnu grudu zlata.

— Možda i ne želim da je vidim! — uzvikne Kells. — Trideset funti! Jednom sam čuo za grudu

tešku šezdeset funti, ali je nikad nisam vidio. Ne možeš vjerovati dok ne vidiš.

— Jim dolazi cestom — reče jedan čovjek blizu vrata. — Gomila mu preprečuje put, ali mislim da ih se otresa.

— Što će Cleve uraditi s tom grudom?

Guldenov krupni glas, pun snage, ali bez osjećaja, utiša ostale. Izraz mnogih lica se izmijeni. Kells je izgledao presenećen, a zatim ozlovoljen.

— Ali, Gulden, to nije ni moj ni tvoj posao — odgovori Kells. — Cleve je iskopao zlato i ono pripada njemu.

— Iskopati ili oteti, to je sve isto — reče Gulden.

Kells podigne ruke kao da je htio pokazati da je s tim čovjekom beskorisno i nemoguće razgovarati.

Gomila ljudi bila je već stigla do vrata stružuci čizmama i uzvikujući promuklo Cleveu, koji naskoro izroni iz gužve i uđe u kolibu.

Na licu mu je blistala radost. Oči su mu sijale poput dijamanta. Kad ga je ugledala, Joan zadrhta od uzbuđenja i straha. Bio je divan. Ali je istovremeno iz njega izbijala neka napadna divljina. U jednoj ruci je držao revolver, a u drugoj predmet umotan u šal. Taj predmet on baci na stol pred Kellsa. Težak, mukli udarac odjeknu kolibom. Krajevi šala odletješe u stranu i na stolu je ležala veličanstvena gruda zlata, mjestimično crna i rđava, ali većim dijelom žuta i blještava.

— ^{TM}Še, što imaš protiv ovoga? — viknu Cleve smijući se pobjedonosno. Bio je nalik na dječaka.

Kells posegne za grudom kao da to nije zbiljski predmet, a kad ju je obuhvatio rukama, on je po-

milova, odmjeri njenu težinu, noktima zastruže u nju i jezakom okuša njen ukus.

— Moj bože! — usklikne on zadivljeno i zanosno. A zatim se njegovo uzbuđenje i pomama pretvoriše u iskrenu radost. — Jime, ti si rođen pod sretnom zvijezdom. Ti, rođen nesretan za ljubav! Ali s ovim možeš kupiti bilo koju ženu!

— Mogu li? Nađi mi jednu — uzvрати Cleve smiono. Kellsa se nasmije:

— Ne poznajem ni jednu koja bi vrijedila toliko.

— Što da radim s time? — upita Cleve.

— Kako što, ti budalasto momče? Zar je i tebi zlato zavrtjelo glavom? Što si uradio sa svojom zlatnom prašinom? Našao si je zaejelo mnogo.

— Potrošio sam je, izgubio na kartama, posudio, dao i sačuvao nešto malo.

— Vjerojatno ćeš isto učiniti sa ovim. Ti si dobar momak, Jime.

— Ali, ta gruda vrijedi mnogo novca. Od šest do sedam hiljada dolara.

— Ti ne trebaš nikakva savjeta kako ćeš je potrošiti. Čak da vrijedi i milijun... Kaži mi, Jim, kako si našao ovaj komad.

— To je malo šaljivo — odgovori Cleve. — Sve je nekoliko dana išlo loše. Kopao sam u svom rovu na sve strane. Ispod jednog otkopa se ukazala duboka rupa u šljunku. Moja parcela je nekad bila dno jednog potoka i puna je stijena, koje je svojevremeno nanijela voda. Ova rupa mi nije dala mira. Napuštao sam je kad bi me zaboljela leđa, ali uvijek sam se ponovo vraćao njoj. Pomišljao sam da u tom šljunku nema ni zrnca zlata, ali sam se svejedno vraćao i kopao koliko sam god mogao.

I danas, kad se moj trnokop zabio u nešto nalik na stijenu, pogledao sam i ugledao svjetlucaње zlata!... Trebao si me vidjeti kad sam iščupao tu grudu! Derao sam se i dozivao svakoga okolo. Ostalo je bila svečanost... Sad sam smeten bogatstvom. Što da radim s njim?

— Vрати se u Montanu, pa neka ona tvoja budalasta djevojka umre od jada — predloži jedan od ljudi koji je čuo Jimovu izmišljenu priču.

— Iskopati ili oteti, to je isto! — zagrmi ravnodušni Gulden.

Kells problijedi od bijesa, a Cleve ošine diva brzim i lukavim pogledom.

— Sigurno, to i ja mislim — izjavi Cleve. — Podijelit ćemo zlato kako smo se dogovorili.

— Nećeš učiniti ništa slično — uzvрати Kells. — To zlato si ti iskopao i ono je tvoje.

— Dobro šefe, onda, recimo, četvrtina tebi, isto toliko meni, a ostalo ćemo podijeliti bandi.

— Ne! — izjavi Kells odlučno.

Joan pomisli da je on potaknut isto toliko pravednošću prema Cleveu koliko i protivljenjem Guldenu.

— Jime Cleve, ako sam ikada vidio poštenog druga, to si onda ti — izjavi Pearce zadivljeno.

— I tu sam da kažem, da ja neću uzeti svoj dio zlata.

— Ni ja — reče Jesse Smith bez skanjanja.

— I za se odričem svog dijela — doda Chick Williams.

— Jim, da umirem za kapljicom viskija, ne bih pristao na dijeljenje tvog zlata — pridruži im se Blicky.

Ti ljudi i ostali koji su izrazili svoje neslaganje sa dijeljenjem zlata svjedočili su kako je živa istina da čak i među razbojnicima postoji neka vrsta časti i poštenja. Ali, Gulden i oni iza njega nisu pokazivali ni najmanjeg znaka odstupanja od svog stava.

— Dijelit ćemo ga na jednake dijelove! — promrmlja Gulden nepopustljivo, očiju uprtih u zlatnu grudu.

Kells lupi šakom po stolu i u jednom žustrom skoku nađe se ispred Guldena.

— Tako, dakle! — prosikta bijesno. — Otišao si predaleko, Gulden. Opominjem te!... Nećeš dobiti ni zrnce od ove zlatne grude. Jim se mučio kao pas. Da je iskopao i milijun, sve bi pripalo njemu. Vi, dangube, ne možete ni pretpostaviti što je Jim učinio za vas. On je našem velikom pothvatu doprinio više nego svi vi i ja. Njegov poštenu rad mi je mnogo olakšao igranje uloge poštenog čovjeka. U logoru drže da je Jim zaručen s mojom kćeri. To nam je više od svega pomoglo da obmanemo ljude. To je učvrstilo moj položaj u društvu i mogu ti reći da je taj položaj prilično visok. Idi u logor i zakuni se da je Blight Jack — Kells! Vidjet ćeš što ćeš doživjeti!... To je sve... U ovoj igri ja dijelim karte!

Kells nije uplašio Guldena, jer, po svojoj prilici, div nije poznavao osjećaj straha, ali ga je savladao snagom svog duha.

Gulden, očito smeten, uzmakne tromo, a onda se ljutito okrene i izgubi se kroz vrata. Razbojnici, koji su šutnjom izrazili slaganje s njim, odvukoše se za njim.

— Mislim da je ovo početak raskida! — izjavi Red Pearce.

— Pretpostavimo da si ti bio na Jimovom mjestu? — plane Kells.

— Jack, ja ništa ne kažem. Ti si pravedan. Ja bih postupio isto tako... Ali, miješati djevojku u ovaj posao!...

Kellova bijesna i prijeteća kretnja ušutka Pearcea, koji rezignirano digne ruke i iziđe van.

— Jim — reče Kells ozbiljno. — Poslušaj moj savjet. Sakrij svoje zlato. Ne šalji ga dilžansom. Nikad ne bi stiglo tamo... I promijeni mjesto spa/vanja!

— Hvala — reče Cleve veselo. — Sakrit ću zlato kako valja i bit ću oprezan.

Kasnije te noći Joan je čekala Jima kraj prozora. Bila je takva tišina da je mogla čuti slabo žuborenje udaljenog plitkog potoka. Nebo je bilo sumorno modro, zvijezde bijele, a noćni povjetarac blag i svjež. Zar nisu bili u dovoljnoj opasnosti i bez ovog Jimova bogatstva? Mračna i značajna je bila Kellova opomena! Bilo je nečega u tom banditu. Nikad mu Joan nije bila toliko zahvalna. On je bio hulja, ali je bio i čovjek. Koliko mržnje je pokazao prema Guldenu! Ta dva takmaca će sigurno voditi strašnu borbu do kraja, za vlast, za zlato. »I za mene« dodade ona nehotično i zadrhta od jeze.

Iz misli ju je trgla tamna prilika koja iznenada izroni iz mraka. Jedna ruka stisne joj prste. Jim!

— Joan! Joan! Ja sam bogat! Bogat! — govorio je neobuzdano.

— Pssst! — prošapće Joan tiho. — Budi oprezan. Podivljao si večeras. Vidjela sam te kad si došao s grudom. ula sam te... Oh, ti, sretni Jime! Reći ću ti što da učiniš sa svojim zlatom!

— Draga! Ono je tvoje. Sad ćeš se udati za mene?

— Gospodine! Zar me vi smatrate lovcem na bogataše? Da se udam za vas zbog vašeg zlata? Nikad!

— Joan!

— Ali, Jime, pa ja sam ti već obećala — reče ona.

— Sad nećemo bježati. Radit ću do kraja u svom rovu — počne on uzbuđeno. A zatim nastavi tako naglo i brzo da nije mogla pratiti njegove riječi. Nije bio oprezan kao prije. Prosvjedovala je, ali bez uspjeha. Ne samo da je bio zanešen posjedovanjem zlata i vjerom da će ga imati još više nego je postao samovoljan, tvrdoglav i nelogičan. Te noći bio je uistinu izgubljen. Zlato je ušlo u njegovu krv. Joan se uplaši da on ne otkrije njihovu tajnu i pribjegavši svom ženskom razboru posluži se sredstvom koje nikad nije zatajilo: podmetne svoje usne pod njegove i ušutka ga.

15.

Prođe nekoliko noći. Njihovi potajni sastanci bili su sigurniji zahvaljujući Joaninoj nježnosti kojom je smirivala svoga dragog. Ali, čini se da je, s obzirom na stanje u kome se nalazila Jimova duša, njeno šaputanje o ljubavi i podatnost njenih usana bilo pogrešno. I sama je postala previše, gotovo opasno nježna, a što se tiče Jima, kao da je bacala iskre u barut. Svoju grešku shvatila je prekasno, a to što se zbog toga nije kajala i što se prepuštala prkosnoj i bezbrižnoj općinjenosti govorilo joj je da se i ona povodi za divljinom vremena i mjesta. U posljednjem razdoblju života, Joanina inteligencija se izvanredno razvila, a sva su se njena osjetila izoštrila. Kao što je zlato razbudilo, razvilo i pojačalo najgore strasti ljudi, tako je duh tog vremena imao poguban učinak i na nju. Joan je bila zabrinuta zbog toga, ali još je imala snage da vjeruje kako će joj čvrstina njene naravi pomoći da prebrodi sve opasnosti.

Pritiskala ju je težina neizvjesnosti. Što bi se moglo opet dogoditi? Ovdje u Johinom Potoku nije joj prijetila ista opasnost kao prije. Njena sudbina bila je sada povezana sa sudbinom Clevea i Kellsa. Ta dva muškarca su noću spavala u sjeni smrti, a danju su hodark po tankoj kori vulkana, koji je svakog časa mogao izbaciti lavu. Joanu su sve više plašila otkrića do kojih je dolazila pri-

slušajući noćna savjetovanja Kellsa i njegovih ljudi. Bojala se slušati te potajne razgovore, ali morala ih je čuti. Pa čak i kad ne bi osjećala potrebu da bude obaviještena o događajima, privlačnost te velike igre nagnala bi je da sluša. Neizvjesnost od koje je trpjela pretvorila se malo-pomalo u sve veću, premda još nejasnu, izvjesnost neke velike nesreće, sve bliže konačne propasti. Nije se nikako mogla osloboditi tog maglovitog predosjećaja. Događaji koji su počeli tako tragično mogu se završiti samo konačnim i uništavajućim udarom. Pa ipak, njena nada bila je nepokolebljiva, a njen bodri duh uspješno se opirao strahu i očajanju.

Jedne noći, kad se Joan, odvažila da mu se suprotstavi, da ga zamoli neka bude oprezan, Jim je gotovo poludio.

— Izvući ću te iz te kolibe, pa makar i kroz ovaj prozor — reče on grubo, a onda, pritiskajući svoje vrelo lice uz njeno, pokuša ostvariti svoju prijetnju.

— Hajde, rastrgni me na komade — odgovori Joan s očajanjem i bolom u glasu. — Bolje bi bilo da sam mrtva! Oh, to boli, Jim, ozlijedit ćeš me!

— Ozlijediti! — prošapće on promuklo i odsutno, kao da nikad nije ni sanjao o takvoj mogućnosti. A onda, iznenada osjeti kajanje. Molio ju je da mu oprost. Glas mu je bio isprekidan, promukao, molećiv. Njegovo kajanje, kao i sve što je osjećao i radio tih dana, bilo je pretjerano, ludu, postaknuto zlatnim otrovom u krvi. Vikao je tako glasno da se Joan, više nego ikad, uplašila da će biti otkriveni. Umirila ga je teškom mukom.

— Da li te Kells viđa često ovih dana? — upita Jim iznenada.

Joan se bojala tog pitanja. Zнала je da će do njega sigurno doći. Htjela je lagati, znala je da bi morala lagati, ali nije mogla.

— Svaki dan — prošapće ona. — Molim te, Jim, nemoj zbog toga biti zabrinut. Kells je dobar, on postupa sa mnom sasvim pristojno... I, Jim, ti i ja smo i premalo zajedno da bismo ove dragocjene trenutke smjeli beskorisno trošiti.

— Dobro! — uzvikne Cleve. Joan osjeti kako mu se tijelo trza od bijesa. — Dobro, a kad bih ti rekao na kakve poslove šalje svoje ljude, ti bi ga ubila na spavanju!

— Reci mi — odgovori Joan s nesavladivom, gotovo bolesnom željom da sve sazna.

— Ne, neću ti reći. A što Kells radi prilikom vaših svakodnevnih susreta?

— Razgovara sa mnom.

— O čemu?

— Oh, o svačemu osim o onom zbog čega je došao ovamo. Razgovara da bi zaboravio na svoje brige.

— Udvara li ti se, govori li ti o svojoj ljubavi?

Joan je šutjela. Što da radi s tim izmijenjenim i izgubljenim Jimom Cleveom?

— Reci mi! — Jim stisne njenu ruku tako jako da se trgla od bola i najednom Joan ga se počne bojati, kao što se dotad bojala za njega. Ali, imala je dovoljno jaka duha da na ljutnju odgovori ljutnjom.

— Svakako da mi se udvara!

Jime Cleve ponovi prvu riječ njena odgovora, a zatim, škrgućući zubima, prokune bijesno.

— Učinit ću kraj tome! — započne on, a njegove oči, velike i tamne, zasjaše u svjetlu zvijezda.

— To ti ne možeš učiniti. Ja pripadam Kellsu. Ti bi morao imati barem toliko razuma da to uvidiš.

— Pripadaš Kellsu!... Za ime božje! Kojim pravom?

— Pravom posjedovanja. Moć je pravo ovdje na granici. Nisi li mi ti to rekao stotinu puta? Ne držiš li ti svoj rov, svoje zlato pravom svoje moći? Snaga je ovdje zakon. On me je oteo, to je istina. Ali, sada ja pripadam njemu. U posljednje vrijeme on je obziran prema meni i dobrohotan ako se uzme u obzir ono što bi mogao učiniti kad bi postupao po zakonu granice... I od svih ljudi koje sam srela ovdje, Kells je najmanje podivljao od zlatne groznice. Šalje svoje ljude da ubijaju zbog zlata, on bi za zlato prodao svoju dušu, ali on je još uvijek više čovjek nego. . .

— Joan! — prekine je Jim oštro. — Ti voliš toga bandita!

— Ti si lud! — plane Joan.

— Može biti da jesam — odgovori on strašnom i sporom ozbiljnošću. Zatim se uspravi i pusti Joan. U mraku se činio većim nego što je uistinu bio.

— Jim! Kamo ideš?

Za trenutak on zastane. Nepomičan i mračan u sjeni noći, bio je nalik na kip isklesan u crnom kamenu.

— Samo ću prohodati okolo.

— Oh, ali zašto? — prošapće Joan.

— Idem da ubijem Kellsa.

Objema rukama Joan ga obujmi oko vrata i, naslanjajući svoju glavu na njegove grudi, pokuša da ga zadrži. S naporom je mislila kako da postupi, što da poduzme u tom času od kojega je dugo strahovala. Na koncu konca što je vrijedilo misliti, pokušavati? To je bilo doba Zlata! Žrtve, nadanja, odvažnost, plemenitost, sve to nije pripadalo tom vremenu. Ljudi su bih utjelovljenje divljih strasti. Živjeli su samo zato da bi mogli posjedovati, a smrt im je bila stalna pratilica. Žene su bile stvorenja za kojima se čeznulo, za koja se borilo i ubijalo, ali za plemenitost ženske duše, za istinsku ljubav nitko nije davao ništa. Joan je znala sve to i, izmučena i očajna, gotovo se prepusti sudbini. Ali, iznenadna pomisao na Guldena vratila joj snagu i odlučnost. Znajući da život i sreća ovise o tome hoće li urazumiti Jima, ona ga je molila i nagovarala da bude razborit, da joj vjeruje, da se odupre strastima kojima je bio opsjednut, da je ne ostavlja samu i bez zaštite. Ali, sve je bilo uzalud! On se zaklinjao da će ubiti Kellsa i svakog drugog bandita koji bude stajao na putu ostvarenju njegove namjere da nju oslobodi. Izgarao je od želje za borbom. Nije osjećao nikakva straha od tih razbojnika. Nije htio ni čuti za mogućnost svog poraza. Nije vjerovao da bi u slučaju Kellsove smrti Joani moglo biti još gore. Smijao se njenu čudnom, bolesnom strahu od Guldena. Bio je nepokolebljiv u svojoj namjeri.

— Jim!... Jim! Slomit ćeš mi srce! — prošapće ona kroz plač. — Oh! Što da radim?

Zatim ga pusti iz zagrljaja odustajući od svakog daljnjeg pokušaja. Cleve je šutio. Činilo se da ne čuje njeno jecanje. Iznenada se nadnese nad nju.

— Ima samo jedno što možeš učiniti. Ako to učiniš, neću ubiti Kellsa. Pokoravat ću se svakoj tvojoj riječi.

— Što je to? Reci mi!

— Udaj se za mene! — prošapće on drhtavim glasom.

— Da se udam za tebe! — uzvikne Joan zaprepašteno. Počela se bojati da je Jim zbilja poludio.

— Ja mislim to što sam rekao. Udaj se za mene, odmah. Oh, Joan, hoćeš li, hoćeš li? To će izmijeniti sve. To će me umiriti. Zar ti to ne želiš?

— Jim, ja bih bila najsretnija djevojka na svijetu kad bih se mogla udati za te! — reče ona predano.

— Ali, hoćeš li, hoćeš li? Reci da hoćeš!

— Da, hoću! — odgovori Joan u očajanju. — Nadam se da si sada zadovoljan. Ali, zaboga, kakve koristi ima govoriti sada o tome?

Joani se učini da je Cleve najednom postao veći i snažniji. Pod svojim slabim rukama osjeti podrhtavanje njegova tijela. On je poljubi kao nikad dotada. U njegovu držanju ona osjeti plahost i sreću i još nešto čega dotad nije bilo u njemu. Bila je to duhovna promjena, koja ju je ohrabrila i dala joj novu nadu.

— Slušaj — prošapće on. — Dolje u logoru je jedan svećenik. Vidio sam ga i razgovarao s njim. On pokušava da unese malo dobra u ovaj pakao. Znam da mu se mogu povjeriti. Dovest ću ga ova-
mo sutra navečer u ovo doba. Oh, bit ću oprezan, veoma oprezan. On nas može vjenčati baš ovdje, kod ovog prozora. Joan, pristaješ li na to? ... Što god prijetilo meni ili tebi, to će biti moj spas!... Toliko sam patio. Moje srce izgara od straha da se nećeš nikada udati za me. Kažeš da me voliš!...

Dokaži to!... Budi moja žena!... Hajde, djevojko, jedna riječ će učiniti čovjeka od mene!

— Da! — Izgovorivši tu riječ, ona pritisne usne na njegove izlijevajući cijelo svoje srce u dugi poljubac. Dršćući od uzbuđenja on se prepusti nje-nu zagrljaju, a onda je iznenada odmakne od sebe

— Čekaj me sutra u ovo doba — prošapće on.

— Budi strpljiva i hrabra... Laku noć.

Te noći je sanjala čudne, sablasne sne, sne koji se ne mogu pamtit. Idući dan prošao je poput sporog, nestvarnog stoljeća. Pojela je malo od onoga što joj je bilo doneseno. Prvi put je odbila da Kellsa pusti u svoju sobu i jedva da je čula njegovo moljakanje. Nije ni zamjećivala žamor glasona u Kellssovoj sobi. Nisu je uznemiravale čak ni glasne i ljutite prepirke Kellsa i njegovih ljudi.

Kad je sunce zašlo, ona se nagnula kroz prozor. Tek tada, dok je pozlata iščezavala s visova, a sjene se okupljale u dolinama, Joan se vrati u stvarnost. Rastrgana masa bijelog oblaka sapinjala je sunce koje je tonulo. Nikad nije vidjela takvo zlatno blještavilo, koje je naglo blijedilo i tamnilo. Ali, ostalo je žarko rumenilo, dugo odolijevajući sutonu.

Zatim je pala noć. Joan je bila uznemirena izmjenama svjetla i sjene, buke i tišine, straha i nade, žalosti i veselja.

Blijedo rumenilo ustrajno se zadržavalo iznad strmog planinskog lanca na zapadu. Bilo je slično vatri koja se ne gasi, koja će tinjati do jutra i ponovo se razgorjeti zlatnim plamenom. Na dubokom, sočnom plavetnilu neba palile su se zvijezde, vesele, pune nade. Planine su širile svoje sjene, nepronične poput ljudskih misli, a posvuda, podno strmina i padina, u doline i gudure zavlčila se

sveobuhvatna tama sakrivajući u svojim dubinama tajne noći.

Joan je osluškivala. Je li to bila buka ili tišina?

Blagi noćni povjetarac donosio je jedva čujne glasove, tako neopisivo tihe da je bilo teško reći jesu li to stvarni glasovi ili su samo plod mašte. Bili su to odjeci huke udaljenog logora, odjeci borbe, smrtnog hropca, divljeg života u neprestanom pokretu, bili su to čudni zvuci zlata, zburadi smijeh lakoumnosti i smrti, borba za dušu ljudi. Te glasove je nadjačavao žubor potoka, tihi i dremljivi tok vode preko kamenja. Potok se žurio kao da je htio mimoći tu hordu koja ga kuži zlatom i krvlju. Da li će se dolje u dolinama, na svom putu k moru, očistiti od tog taloga? U njegovu žuboru čula se nota neuništive i besmrtno prirode, koja je nadglasavala huku prolazne slave ljudi i zlata.

Kad bi napregnula sluh, Joan je mogla čuti te glasove. Inače joj se činilo kao da je pritisnuta mrtvom tišinom. Nije to bila tišina kao ona u Izgubljenom kanjonu, nego tišina napuštene i osamljene duše. Činilo joj se da nitko ne bi mogao čuti njen smrtni krik. Samo grmljavina lavine ili buka mogli su umanjiti njen osjećaj potpune usamljenosti.

Tišina je upotpunjavala tamu, a obje su širile stravu. Zrak koji je udisala ispunjao je stravom Joanine grudi. U noćnim sjenama nije bilo ničega stabilnog. Činilo joj se kao da se iz gudura prikradaju nečujne prilike, sablasne prilike ljudi i fantoma.

Kad bi samo Jim mogao doći! Samo da vidi je li zdrav i čitav! Stotinu puta joj se učinilo da izronjava iz mraka tamniji od noći. Samo da ga

vidi, da osjeti stisak njegove ruke, i strava bi možda iščezla. Ljubav je bila nešto što ljudski mozak nije mogao shvatiti. Ljubav je izmijenila Jima Clevea, ona je iz mračnih dubina Kellova srca izvukla dobrotu i čast, ona je i nju preobrazila iz djevojke u ženu. Ljubav sa svom svojom uzvišenošću ne može nikako doživjeti poraz, ona na koncu mora trijumfirati u pobjedi nad zlom.

Joanina nada bila je kolebljiva, ali je nikada nije sasvim napuštala. Bila je to borba misli i osjećaja. Kad bi se za trenutak sasvim prepustila osjećajima, tuga i nježnost preplavili bi njenu dušu. Nadati se, značilo je razmišljati! Jadni Jim! U tome je, dakle, vidio svoju sreću. Samo da ona pristane da bude njegova žena. To je trebalo biti ostvarenje njegovih snova. Joan je naslućivala da bi nakon toga on mogao postati razboritiji, da bi mogao biti više čovjek, ali da bi i njegova patnja mogla biti veća. Pa ipak, on je bio toliko vatren, čudan i izmijenjen da se morala radovati njegovoj radosti.

Na mekani šum koraka i na pokret jedne sjene sva Joanina uzbuđenja stopiše se u oštar osjećaj bola, neizvjesnosti i nježnosti.

— Joan, Joan — dopre iz mraka blagi šapat.

Ona odgovori i izgubi dah.

Sjena koja se kretala razdvojila se u dvije prilike, koje su se prikradale sve bliže. Joan nije znala koja od prilika je Jimova dok je on nije dotakao. Njegov dodir bio je moćan poput udara struje.

— Najdraža, stigli smo. Ovo je svećenik — reče Jim veselo poput kakvog sretnog dječaka. — Ja...

— Pssst! — prekine ga Joan šapćući. Ne tako glasno... Poslušaj!

Kells je održavao sastanak sa članovima svoje Legije. Joan je čak prepoznavala njegov tvrdi i tmurni ton, te oštri glas Reda Pearcea i lijeno otezanje Handyja Olivera.

— Dobro, dobro. Bit ću tih — uzvratila Cleve oprezno. — Joan, treba da odgovoriš na nekoliko pitanja.

Mekana ruka dotakne Joaninu i ona ču glas različit od glasova koje je dotada čula na granici.

— Kako vam je ime? — upitala svećenik.

Joan mu odgovori.

— Možete li reći išta o sebi? Ovaj mladi čovjek je gotovo nasilan. Ja nisam siguran... Pa ipak, želim da...

— Ne mogu reći mnogo — odgovori Joan žurno. — Ja sam poštena djevojka. Slobodna sam da se udam za njega. Ja, ja ga volim!... Oh, ja želim da mu pomognem. Mi, mi smo ovdje u nevolji. Ne usuđujem se kazati kakvoj.

— Jeste li navršili osamnaest godina?

— Da, gospodine.

— Da li vaši roditelji imaju nešto protiv ovog mladog čovjeka?

— Nemam roditelja. A moj ujak, kod kojeg sam živjela prije nego što sam dovedena na ovo strašno mjesto, voli Jima. On je uvijek želio da se udam za njega.

— Dajte onda ruku jedno drugome.

Joan osjeti čvrst stisak Jimovih prstiju. To je bila jedina stvarnost tog trenutka. Sve ostalo što je opkoljavalo te dvije prilike koje su stajale pred njenim prozorom bio je neprozirni mrak. Tužno zavijanje osamljenog vuka pojačavalo je nadnaravnost trenutka. Čula je svoj drhtavi šapat kojim je ponavljala svećenikove riječi. Razabirala je tiho

promrmljane molitve. A onda se jedna od prilika pokrene i nestane. Bila je sama s Jimom.

— Najmilija Joan! — prošapće on. Svršeno je! Učinjeno je ono što smo htjeli!... Poljubi me!

Ona mu ponudi svoje usne. Učinilo joj se da je Jim ljubi nježnije i s manje žestine.

— Oh, Joan, ti stvarno pripadaš meni! Ne mogu vjerovati... da sam tvoj muž!

Ta riječ rastjera utvare i boli koje su mučile Joanu. Ostade samo nježnost, sada stostruko povećana.

I u tom času, kad su je čvrsto grlile Jimove ruke, kad je tišina bila tako divna i potpuna, ona ču težak udarac drške revolvera po stolu u Kellsovoj sobi.

— Gdje je Cleve? — Bio je to Kellsov glas, krut, nestrpljiv.

— Ne mogu ga naći — odgovori Red Pearce.

— Isto je bilo i prošle i pretprošle noći. Cleve jednostavno iščezava posljednjih noći, baš u ovo doba. .. Neka žena ga je smotala!

— On odlazi rano u krevet. Možeš li pronaći gdje spava?

— Ne.

— Ovaj posao mora biti završen i on ga mora obaviti.

— Glupost! — naruga se Pearce. — Gulden se kune da nećeš natjerati Clevea na taj posao. Kunem se i ja!

— Idi i zovi Clevea!... Đavo vas odnio sve! Ja ću vam pokazati!

Joan je čula struganje teških čizama po drvenom podu, a zatim tiše korake po zemlji, oko kolibe. Čekala je susprežući dah. Osjećala je udaranje Jimova srca. On je stajao nepomično poput

stupa. Kao i Joan, osluškivao je napeto kao da oče-kuje glas sudbine.

— Hej, Jime! — jekne Pearceov zav prolama-jući tišinu. Taj zov zatutnji pod strmim brijegom, a njegova jeka odluta guduroom kao da cijelom div-ljem graničnom području oglašava početak sloma banditske vlasti.

Taj zov je bio toliko strašan da je Jim Cleve zaboravio na Joan i napustio je bez riječi. Uda-ljio se prije nego što je ona to i shvatila. Mogla je vidjeti samo kako se njegova tamna prilika utapa u mrak. Joan je čekala osluškujući, suspregnutog daha. Na toj strani kolibe bila je potpuna tišina. Vjerovala je da će se Jim pod zaštitom mraka odšuljati okolo i vratiti cestom kao da dolazi iz grada. Što li će tada uraditi?

Nekoliko časaka, toliko različitih od onih koji su upravo prošli, Joan je stala naslonjena na prozor, ukočena od iznenađenja i straha. Kellsov glas je okrutno prekinuo njen kratak zanos i zaborav. Polako se vraćala u stvarnost. Zadrhtala je od pomisli što bi mogla vidjeti u drugoj sobi kad tamo zaviri kroz pukotinu između greda. S vremena na vrijeme čula je struganje čizama i škripu dasaka u kolibi. Čekala je dok je radoznalost i strah nisu prisilili da pogleda.

Svjetiljke su gorjele, a vrata su bila širom otvorena. Bilo je očito da je Kellsovo pravilo o tajnosti bilo napušteno. Letimičan pogled na Kellsa bio je Joani dovoljan da vidi kako mu je svega preko glave i da je razbješnjen. Dandy Oliver, obično vedar, bio je snužden i zle volje. Pearce je sjedio, šutljiv i mrk. U ruci mu se dimila zaboravljena lula. Jesse Smith bio je potišten. Jedino

Bate Wood se ponašao kao da se ništa nije dogodilo. Svi su ti razbojnici očekivali nekog i nešto.

Naskoro se začuše brzi koraci na stazi ispod kolibe i svi pogledaše u smjeru vrata. Ti koraci su bili dobro poznati Joani. Njena usta se iznenada osušiše, a jezik joj se ukoči. Što je čekalo Jima Clevea? Njegov hod je bio oštar i odlučan. A onda njegova tamna prilika presiječe traku svjetla koja je padala kroz vrata i on uđe, smion i hladnokrvan, s izvještačenim izrazom umora na licu.

— Zdravo, momci! — dovikne on.

— Samo Kells mu uzvрати. Bandit ga je gledao radoznavo. U očima ostalih se uz radoznavost očitovala i sumnja.

— Jesi li čuo Redov zov? — naskoro upita Kells.

— Čuo bih tu riku i u grobu — odgovori Cleve bezbrižno. — Nije mi se mnogo svidjela... Dolazio sam cestom kad je odjeknuo Pearceov zov. Kladio bih se da ga je čuo svaki čovjek u logoru.

— Kako znaš da te je Pearce zvao?

— Prepoznao sam njegov glas.

Cleveovo držanje podsjetilo je Joan na trenutak kad ga je prvi put ugledala u Cabin Gulchu. Nije bio blijed ni upalih očiju, gledao je prodorno, a ono što je jednom bila lakoumnost sad je bila smionost. Pozorno i oštro je promatrao Pearcea. Znajući što znači taj pogled, Joan je strepila za Pearceov život.

— Gdje si bio svih ovih noći? — upita banditski vođa.

— Što se to tebe tiče dotle dok me ne trebaš?
— uzvрати Cleve.

— Da, tiče me se. Poslao sam čovjeka po tebe. Nije te mogao naći.

— Bio sam ovdje na večeri, kao i svake druge večeri.

— Ja ne razgovaram sa svojim ljudima danju. Ti znaš moje vrijeme sastajanja, a nisi došao.

— Trebao si mi reći. Kako sam mogao znati da me trebaš?

— Mislim da si u pravu. Ali, gdje si bio posljednjih večeri?

— Dolje u gradu. Faro, najveći dio vremena. Nisam imao sreće.

Podrugljiv osmijeh iskrivi grubo lice Reda Pearcea. To mora da je bio poticaj za Kellsa.

— Pearce kaže da se motaš oko neke žene — oštro primijeti banditski vođa.

— Pearce laže! — planu Cleve. Brza, gotovo neprimjetna kretnja i u njegovoj ruci sijevne revolver prijeteći uperen u Pearceove grudi.

— Jim! Nemoj ga ubiti! — zaurla Kells usta-jući.

Pearceovo crveno lice pr obli jedi. Stajao je nepomično poput stijene. Pogled pun straha bio mu je privezan uz Cleveov revolver.

Svi ljudi se skameniše od iznenađenja.

— Možeš li dokazati to što si rekao? — upita Cleve tiho, ali oštro.

Joan je znala da Pearce, makar i imao dokaze protiv nje, neće nikad biti u stanju da ih kaže.

— Cleve, ja... ne znam... ništa — promuća Pearce. — Ja sam samo pretpostavio da bi to mogla biti neka žena.

Cleve polako spusti revolver i zakorači natrag. Odgovor ga je očito zadovoljio. Ali, Joan je instinktivno osjećala da je Pearce lagao.

— Moraš paziti što govoriš o meni — reče Cleve.

Kells ispusti suspregnuti dah i otare znoj sa čela. On je, možda više nego ostali, shvatio koliko je blizu smrti bio Red Pearce.

— Jim, ti nisi pijan?

— Ne.

— Ali si uvrijeđen i srdit?

— Razumljivo. Pearce je pokvario naše odnose, zar ne?

— Ne. Ti si me krivo razumio. Red nema ništa protiv tebe. A ni on niti bilo tko drugi ne može pokvariti odnose između nas dvojice.

— U redu. Možda sam se prenaglio. Ali, ja nisam gubio vrijeme ovih dana — odgovori Cleve.

— Ne želim da se svađam... Pearce, hoćeš li se rukovati sa mnom ili ostaješ pri svome?

— Rukovat će se, razumije se — umiješa se Kells.

Iako nerado, Pearce pruži ruku. Nije imao drugog izbora. Ali, to on neće oprostiti Cleveu.

— Kells, zašto si me trebao? — upita Cleve.

Bandit se nekako izmijeni. Joan nije mogla reći kakva je to promjena, ali učinilo joj se da se čovjek bori sam sa sobom.

— Jime, ti si dosad bio moja velika karta — otpočne Kells oprezno. — Ti si mi pomogao u igri. Dva puta si mi spasio život. Mnogo mislim o tebi. .. Ako i ovaj put staneš na moju stranu, kunem ti se da ću ti to vratiti jednog dana... Hoćeš li stati na moju stranu?

— Da — odgovori Cleve odlučno, ali pri tome probljedi. — U čemu je nevolja?

— Ah, sve je loše — uzvikne Kells, a njegovo izmučeno lice postade još mračnije. — Gulden je

razbio moju Legiju. Odvukao je više od polovine mojih ljudi. Oni su vječito pijani, pomahnitali. Preuzeli su sve u svoje ruke. Plodove toga ti vidiš isto tako dobro kao i ja. Logor je postao gorući sumpor. Netko iz te pijane bande je progovorio. Ni jedan od nas nije više siguran. Posvuda susrećem sumnju i podozrivost. Nastojao sam da se domognem veće količine zlata, pa da krenemo prema granici. Ali, nitko neće da pristane na to. Svi volg slobodan, lak i razuzdan život ovog logora. I tako ćemo stajati usidreni dok, dok... Ali, možda još nije kasno. Pearce, Oliver, Smith, svi najbolji ljudi moje Legije ostali su mi vjerni. Ako se udružimo čvrsto, možda bismo još mogli pobijediti. Ali, i oni prijete raskidom. I sad sve ovisi o tebi.

— O meni! — začudi se Cleve.

— Da. Molim te da zbog ničeg ne potežeš revolver. Upamti, ti si rekao da ćeš stati uza me. Jim, činjenica je da cijela banda, do posljednjeg čovjeka, vjeruje da me ti izdaješ?

— Na koji način? — upita Cleve blijedeći.

— Oni drže da si ti onaj koji je progovorio. Optužuju te da si izazvao sumnju, koja postaje sve veća.

— Ali, oni su potpuno na krivom putu — izjavi Cleve zvonkim glasom.

— Znam da jesu. Moje povjerenje u tebe nije se ni za dlaku izmijenilo. Ja bih se mogao zakleti na tebe. Ali, Pearce...

— Tako, opet Pearce — prekine ga Cleve smrk-nuto. — Rekao si, ako se ne varam, kako on ne pokušava da nas posvadi.

— On samo izražava svoje uvjerenje. Ima pravo na to. To imaju i ostali ljudi. I, da pređem na

glavno, svi oni misle da si podmukao zbog toga što si pošten!

— Ne razumijem — odgovori Cleve sporo.

— Jim, ti si dojahao u Cabin Gulch zbog nekih neprilika. Ali, ti nisi bio bandit. Ti si se pridružio mojoj Legiji, ali nikad nisi postao bandit. Ovdje si bio i ostao pošten rudar. To odgovara mom planu i pomaže mi. Ali, to ne zadovoljava moje ljude. Ti marljivo radiš svaki dan. Našao si mnogo zlata. O tebi se misli dobro u Johaninom Potoku. Nikad nisi počinio ništa nepošteno. Ti ne bi čovjeka prevario na kartama za vreću zlata. Sve je to razlog da ti moji ljudi ne vjeruju. Oni ne mogu vidjeti, kao što ja vidim, da si ti čestit isto tako kao što si neustrašiv. Oni u tebi gledaju samo poštenog rudara. Vjeruju da si se pridružio nekoj kliku i da si nas izdao. Ja ne krivim Pearcea niti bilo kojeg od mojih ljudi. Ovo je vrijeme kada njihov razum, ako ga uopće imaju, ne radi. Njihovi mozgovi gore. Oni vide zlato, viski i krv, osjećaju zlato, viski i krv. To je sve. Drago mi je što će banda biti zadovoljna kad vidi da govoriš istinu i što ti je dala priliku da staneš na moju stranu.

— Priliku?

— Da. Oni su pronašli posao za tebe. Ti ćeš ga prihvatiti?

— Morat ću — odgovori Cleve.

— Svakako da ćeš morati ako želiš pred bandom opravdati moje povjerenje u tebe. Kad jednom učiniš nešto nepošteno, svi će oni promijeniti svoje mišljenje i neograničeno će ti vjerovati. A onda ćemo se svi okupiti i planirati što da radimo s Guldenom i njegovim ljudima. Inače, oni će nas, skupa sa sobom, odvesti ravno u propast.

— Kakav je to posao? — s mukom izgovori Cleve. Znojio se, a vlažna kosa mu je pala na čelo. Izgubio je izgled smiona čovjeka i bio ponovo sličan dječaku, nejakom, izmorenom, smetenom.

Kells odvrati svoj pogled prije nego što je odgovorio. Bilo mu je očito mrsko što Clevea prisiljava na taj posao. U tom bolnom trenutku Joan osjeti da bi tog bandita, iako nikad nije imala razloga da ga voli, mogla voliti zbog samilosti koju je sad pokazao.

— Da li poznaš rudara po imenu Creede? — upita Kells brzo.

— Pjegavi prijan, nizak, širok, sličan Guldenu, samo što nije tako krupan, čovjek oštre crvene brade? — upita Cleve.

— Nikad ga nisam vidio — odgovori Kells. — Ali, vidio ga je Pearce. Kako Creede pristaje u Cleveov opis?

— Vjerno je naslikao čovjeka — odgovori Pearce.

— U redu, to je svršeno — nastavi Kells zagrijavajući se sve više. — Taj momak Creede nosi težak pojas sa zlatom. Blicky nikad ne griješi. Creedeov partner je otišao jučer diližansom u Bannack. Bit će odsutan nekoliko dana. Creede je marljiv radnik, jedan od najmarljivijih. Katkada ide na spavanje odmah iza večere. Nije od onih koji piju. Trom je i tupoglav. Najprikladnije vrijeme za ovaj posao je rana večer, čim ugasi svjetlo. Pronađi šator. Nalazi se pokraj jedne male naplavine, a do šatora je jedan oguljen bor. Sutra navečer, čim padne mrak, prišuljaj se uz tu naplavinu, buđi oprezan, sačekaj pravo vrijeme, a onda svrši posao, brzo!

— Kako da ga svršim? — upita Cleve promuklo.

Kells je sada oživio, bio je oštar, hladan, blještav. Mислеći na zlato, zaboravio je na čovjeka ispred sebe.

— Creedeov krevet se nalazi na suprotnoj strani od borovog drveta. Ne moraš ulaziti u šator. Raspori platneni zid. To je gnjila stara krpa. Ubij Credea nožem... Uzmi njegov pojas... Budi smion, oprezan, brz! To je tvoj posao. A sada, što kažeš?

— U redu, prihvaćam — odgovori Cleve smrknuto i teškim koracima iziđe iz kolibe.

Joan je gledala i slušala i poslije Jimova odlaska. Bila je razalošćena i do boli potresena Jimovim nesretnim položajem, ali nije uopće vjerovala da će on izvršiti Kellsov nalog. Bio je to odlučan čas za Jima i nju. Nije imala pojma što Jim smjera, ali je bila sigurna da neće učiniti ono što mu je naređeno.

Kells je slavodobitno pogledao Pearcea.

— Rekao sam ti da će momak stati na moju stranu. Nikad dosad nisam mu dao pravi posao.

— Mislim da sam pogriješio, šefe — odgovori Pearce.

— Izgledao je smeten, ali pripravan i neustrašiv — reče Handy Oliver. — Kells je u pravu, Red, ti si se bio uznemirio ni zbog čega!

— Možda, ali nije li to dobro da se Cleve navikne na neke poslove, pa makar nam bio i odan?

Svi se složišе s time, pa čak i Kells kimne potvrdno glavom.

— Jack, ja sam mislio o drugom, boljem poslu za mladog Clevea — glasno izgovori Jesse Smith nacerivši se kao i uvijek.

— Svi ćete sada smišljati poslove za njega — reče Kells. — Da čujem što si ti smislio!

— Ti si govorio o planu da još jednom okupiš sve nas koji smo preostali. Ali, tu je taj glupavi Gulden.

— U pravu si — uzvratila vođa mrgodno, ali pogleda Smitha kao da mu želi reći kako je svaki njegov prijedlog dobrodošao.

— Nikad se nisam bojao da kažem ono što mišlim — produži Smith. S njegova lica se izgubi cerekavi osmijeh, a surova usta mu postadoše tvrda. — Guldena treba ubiti ako se želimo održati!

— Wood, što ti kažeš? — upita Kells zažmirivši očima.

Bate Wood, bez kolebanja kimne glavom, kao da je bio upitan želi li kruha.

— Oliver, što ti kažeš?

— Dakle, više bih volio da čekam i da vidim Gula obješenog, ali ako me natjeraš, pristat ću na Jessejev prijedlog — odgovori Handly Oliver.

Tada se Kells, sijevnuvši očima, obrati Pearceu:

— A ti, Red?

— Ja bih se odmah složio pod uvjetom da sam ne sudjelujem u tom poslu — odgovori Pearce i nasmiješi se usiljeno. — Guldena neće biti lako ubiti. U njega će trebati sasuti punu šaku olova. Kladić se da bi nas posmicao, kad bismo ga opkolili, prije nego što bismo mi njega ubili.

— Gul spava sam, nitko ne zna gdje — reče Handy Oliver. — Njega ne možeš iznenaditi. Red je u pravu. Kako da ga ubijemo?

— Ako gospoda saslušaju mirno, vidjet će kako — odvrati Jesse Smith. — To je posao za mladog Clevea. On to može izvesti. Sigurno je da se Gul-

den nije nikada bojao ni jednog čovjeka. Ali u Cleveu ima nečega što ga zbunjuje. Ja ne znam što je to. Pošalji Clevea za Guldenom. Prije ili kasnije, on će ga izazvati i ubiti!... Jamčim to svojom riječju.

— Jesse, bolju zamisao nisi nikada imao — reče Kells tiho. Njegove oči su se krijesile. Na licu mu je sjala stara snaga. — Gulden nas je razbio. Kad ga jednom maknemo s puta... !

— ^{Ma}Še, hoće li to biti slijedeći posao Jima Clevea? — zapita Pearce radoznalo.

— Hoće — odgovori Kells stisnutih zuba. — Ako nam ga skine s vrata, nećete od mene čuti grube riječi dok budem živ. I ljubit ću ruke Jimu Cleveu.

Joan to više nije mogla podnositi. Ona otetura do svog kreveta, svali se na nj i ostane nepomična i zgrčena, kao od hladnoće. Kao što je vjerovala da Jim neće ubiti Creedea, isto tako je znala da on neće uzmaknuti pred zadatkom da ubije Guldena. Jim je mrzio Guldena, jer ga se ona bojala. Da li će ti sati neizvjesnosti ikada proći? Mora li ona doživljavati jedno mučenje za drugim dok... ?

San nije dolazio dugo vremena. A kad je došao, donio je sa sobom strašne more, koje su noć pretvorile u beskrajne patnje.

Dan, kad je konačno svanuo, nije bio bolji od noći. Tih i bez događaja produžio se u beskonačnost. Samo je Bate Wood ostao u kolibi. Bio je prijazniji nego obično, ali Joan nije htjela razgovarati. Jela je svoje obroke i provodila sate gledajući kroz prozor i ležeći u krevetu. Sa sumrakom dođoše Kells, Pearce i Smith, ali ne i Jim Cleve. Handy Oliver i Blicky stigoše za vrijeme večere.

— Čini mi se da je Jim izgubio tek — primijeti Bate Wood. — Nije bio ovdje cijeli dan.

Neki od bandita se nasmijaše, ali Kells je šutio. Ako je Joan ikada vidjela čovjeka mučena grižnjom savjesti, to je sada bio Kells. Lice mu je bilo mrko i ozbiljno. Za razliku od ostalih, jeo je malo. Ustao je odmah poslije večere i, malo pognut, stao zamišljeno koračati po sobi. Joan se činilo da vidi breme još jednog zločina na njegovim leđima. Povremen, površan razgovor, kakav se obično vodi među rudarima, slabio je sve više i na koncu sasvim prestao. U taj sat Kells je uvijek porazno utjecao na svoje sljedbenike. Sve više i više se udaljavao od njih. Često je pogledao na vrata i činilo se da osluškuje. Razumije se, on je očekivao povratak Jima Clevea, ali što je očekivao od njega? Joan je vjerovala da će Jim biti dovoljno lukav da prevari Kellsa i Pearcea. Tako mnogo je zavisilo od toga!

Neki od bandita povikaše uzbuđeno. Tiho, poput sjene, Jim Cleve uđe u kolibu.

Joanino srce odskoči i stade. Jim nije mogao izgledati jadnije, pa da je bio i pravi ubojica. On otkopča svoj kaput i zamahne nekim crnim predmetom, koji mekano, teško i muklo padne na stol. Bio je to kožnati pojas nabijen zlatom.

Kad je Kells ugledao taj predmet, nije više gledao blijedog Clevea. Rukom zgrčenom poput pandže zgrabio je pojas, podigao ga i opipao. Ostali banditi se okupiše oko Kellsa i zaboraviše na Clevea.

— Dvadeset funti! — uzvikne Kells sa čudnim ushitom u glasu.

— Daj da ga vidim! — zatraži Pearce uzbuđeno.

Joan je vidjela i čula više nego što je mogla izdržati. Kao kroz maglu, koju nikako nije mogla odagnati, gledala je Jima. Što je to strašno vidjela u njegovu licu, njegovu držanju? Je li to bila samo igra kojom je htio obmanuti Kellsa? Sporo ali uporno nametalo joj se značenje tog pojasa punog zlata pojačavajući njenu grozu. Jim je donio pojas rudara Creedea. On je, u žarkoj želji da ostane blizu nje, da je oslobodi i spasi, održao riječ zadanu Kellsu i počinio grozno djelo.

Joan zadrhta i padne na krevet. Tama prekrije njen vid i njen duh i sve potone u crni mrak.

16.

Joan se vratila k svijesti sa osjećajem nejasnog i neodređenog bola. Mislila je da je to samo stari, poznati pečat njene duše. Ali, razbudivši se sasvim, kao od nekog oštrog uboda, ona spozna da je bol dolazila od trganja mišića u njenom ramenu. Istog časa bila je potpuno sigurna da je čudna bol prestala. Nakon toga ležala je u mraku širom otvorenih očiju, očekujući, čudeći se.

Iznenada onaj oštar ubod se ponovi. Činilo joj se da dolazi izvan njena tijela. Zadrhtala je pri pomisli da bi to mogao biti ugriz stonoge. Kad se dotakla ramena, ruka joj napipa tanak štap provučen kroz pukotinu između greda. Jim je pokušavao da je probudi. On se tim sredstvom služio svaki put kad bi ona zaspala čekajući dugo na njega.

Joan ustane i nasloni se na prozor. Slaba i kao omamljena prisjećala se Jimova povratka i zlatom nabijenog pojasa koji je donio sa sobom.

Jim izroni iz mraka, pipajući potraži Joan i čvrsto je zagrlji. Joan ovaj put nije zadrhtala od uzbuđenja, a njene ruke sliznuše mlohavo preko njegovi. Težina razočaranja i groze sve više joj je pritiskivala dušu.

— Joan! Dugo sam te budio — prošapće Jim, a onda je poljubi. — Ali, ti si hladna kao led!

— Jim, mora da sam izgubila svijest — odgovori ona.

— Zašto?

— Virila sam u Kellsovu sobu, kad si ti...

— Jadno dijete! — prekine je on nježno. — Morala si podnijeti tako mnogo!... Joan, ja sam prevario Kellsa. Oh, bio sam vješt!... On mi je naredio da ubijem rudara! Pomisli! I što misliš? Ja dobro poznajem Creedea. On je dobar čovjek. Zamijenio sam svoju veliku grudu za njegov pojas sa zlatom!

— Zamijenio si. Ti ga nisi ubio! — promuca Joan.

— Brbljaš poput djeteta! — uzvikne Cleve nasmejajući se tiho.

Joan ga iznenada zagrlila svom svojom snagom podrhtavajući od tihe radosti.

— Slušaj — nastavi on. — Zamijenio sam zlatnu grudu. Ona je vrijedila mnogo više nego Creedeov pojas. On je to znao. Nije htio da se zamijeni. Ali ja sam ga molio. Nagovorio sam ga da napusti logor i da izađe na cestu za Bannack. Negdje će sresti diližansu, otići će u Bannack i ostati tamo nekoliko dana. Svakako, bio je radoznao. Ali, ja sam sačuvao svoju tajnu... Onda sam došao ovamo i dao pojas Kellsu. Rekao sam mu da sam slijedio Creedea u mraku, ubio ga i bacio u duboku jamu u potoku... Kells i Pearce, ni jedan nije obraćao nikakvu pažnju na moju priču. Ja sam donio pojas sa zlatom. To je bilo dovoljno. Uši tih bandita su otvorene samo za zlato... Imam u džepu svoj dio Creedeove zlatne prašine. Nije li to šaljivo? Šteta za moju, za tvoju veliku grudu! Ali, morali smo odigrati tu igru. Osim toga, imam vrećice i limenki punih zlata i skrivenih na sigurnom mjestu. Joan, što ćemo uraditi sa svim tim?

Ti si sada moja žena. I, oh, kad bismo samo mogli pobjeći s time, ti bi bila bogata!

Joan nije mogla sudjelovati u njegovoj sreći, kao što nije mogla razumjeti njegovu radost, jer se sjećala svega.

— Jim, dragi, da li ti je Kells rekao tvoj slijedeći posao — prošapće ona oklijevajući.

Cleve prokune kroz zube, ali dovoljno glasno, pa mu je Joan morala brzo staviti ruku na usta i opomenuti ga.

— Joan, jesi li čula ono o Guldenu? — upita on.

— Oh, jesam.

— Žao mi je. Nisam namjeravao da ti to kažem. Da, primio sam taj zadatak i njega ne mogu izbjeći.

Joan se grčevito privije uza nj. Teško da je mogla govoriti.

— Djevojko, ne gubi hrabrost! — reče on ozbiljno. — Kad si se udala za me, učinila si me čovjekom. Kraj igre bit će moj. Ne strahuj za mene. Ti planiraj naš bijeg. Pokoravat ću se svakoj tvojoj riječi.

— Ali, Jim, oh, Jim!... Ti se, valjda, nećeš susresti s njime, boriti se s njime? ... Reci da nećeš!

— Joan, "ja ću se susresti s njime i ubit ću ga — prošapće Jim žestoko. — Ti nisi znala da sam ja brz na revolveru. To nisam znao ni ja, dok nisam stigao na granicu. Sad znam. Kells je jedini čovjek koga poznajem koji može potegnuti revolver brže od mene. Gulden je samo krupna volina. On je spor. Zaigrat ću s njime partiju karata, posvadiću se oko zlata i udesiti ga kao što sam to već jednom uradio. Ovaj put neću mu odbiti samo uho.

Sad sam dovoljno miran. Kells se zakleo da će učiniti sve za mene ako sada stanem uza nj. I hoću. Nikad ne znaš koliko to može vrijediti. Kells gubi vlast. Stojeći uza nj, mogu spasiti tebe.

Joan duboko uzdahne. Jim Cleve je uistinu postao čovjek. Ona odbaci sve svoje bojazni i odluči da bude neustrašiva. Nikad ga više neće zbunjivati nedostatkom svog povjerenja.

— Jim, Kellsov pothvat se približuje kobnom kraju — reče ona ozbiljno. Osjećam to. Osuđen je na propast. Kells to još nije shvatio. A kad doživi konačan slom, bit će strašan. Moramo pobjeći prije nego do toga dođe. To što si mi rekao o Creedeu dalo mi je ideju. Pretpostavimo da umaknemo jedne noći, uskoro, i uhvatimo diližansu za Bannack?

— Mislio sam na to. Ali, morali bismo imati konje.

— Pođimo pješke. Bit ćemo sigurniji. To možemo izvesti bez velikih priprema.

— Ali, kako da pođemo pješke kad moramo ponijeti revolvere i hranu, a onda tu je i moja zlatna prašina? Pedeset funti, možda i više! To je tvoje, Joan... Ti ćeš trebati sve to. Ti voliš lijepe haljine i ostale stvari. I ja ću ti ih nabaviti... ili umrijeti.

— Glupost. Kako možeš govoriti tako ludo kad su naši životi u opasnosti! Dopusti mi da razmislim još malo. Oh, ja razmišljam uporno! ... Jim, još nešto. Red Pearce je bio veoma sumnjičav u vezi s tvojim odsustvom iz kolibe u izvjesne sate. Što je mislio kad je Kellsu nabacio mogućnost da je žena u pitanju! Bojim se da on sumnja ili da zna.

— I mene je uplašio — odgovori Cleve zamišljeno. — Ali, zakleo se da ne zna ništa.

— Jim, osloni se na instinkt žene. Pearce je lagao. Revolver uperen u njegove grudi učinio ga je lašcem. Znao je da bi ga ubio ako bi se ijednom riječju odao. Oh, pripazi na njega.

Cleve ne odgovori. Joan primijeti da on ne sluša, barem ne nju. Nepokretan i napet, okrenuo je glavu na drugu stranu. Najednom Joan začu tiho šuštanje, a zatim još jedno. Činilo se da ono dopire iza ugla kolibe. Cleve se tiho spusti u sjenu i nestane. Slijedili su tihi, prikradajući koraci, za koje Joan nije bila sigurna jesu li Cleveovi. Činilo joj se da nisu dopirali iz smjera u kojem je on obično odlazio. Osim toga, kad je htio biti oprezan, nikad nije izazvao ni najmanju buku. Koliko god da je napinjala uši, Joan nije mogla čuti ništa osim tihih zvukova noći. Polako legne na svoj krevet, opet zabrinuta i tjeskobna. Naskoro se vratila i strava. Ni u snu ni na javi nije joj davao mirakobni osjećaj velike nesreće.

Sutradan je Joan, kao i obično, očekivala Kellsa, ali on se nije pojavio. To je bilo treći put u jednom tjednu da ju je zaboravio, ili je izbjegao susret s njome. Možda je bio spriječen da je posjeti. Joan je bila zadovoljna time, pa ipak je to nije nimalo umirilo ni ohrabrivalo. Kellsov pothvat je, očito, iz poteškoća prelazio u potpuni slom.

Rano poslijepodne Kells se vratio iz logora. S njime je bilo nekoliko ljudi. Čula ih je kako razgovaraju, tiho i ozbiljno. Joan je upravo htjela zaviriti u drugu sobu, kad su se Kellsovi koraci približili njenim vratima. On pokuca i reče:

— Obucite odijelo Dandyja Dalea, stavite masku i iziđite.

Ton njegova glasa kao i sadržaj njegovih riječi toliko su zaprepastili Joan da nije mogla odmah odgovoriti.

— Jeste li čuli? — vikne on oštro.

— Da — odgovori Joan.

Tada se on vrati k svojim ljudima i tih, ozbiljan razgovor se nastavi.

Joan nerado skine s klina Dandyjeve stvari i sa starim, već skoro zaboravljenim, osjećajem stida svuče haljinu, a obuče odijelo, čizme, masku i pripasa revolver. Najednom se razvedri pri pomisli da bi tako mogla lakše pobjeći s Cleveom. Ali zašto joj je Kells naredio da se preobuče? Je li u opasnosti? Možda namjerava umaći iz Johnog Potoka? Pomislivši na tu mogućnost osjeti olakšanje. Bil i Gulden se možda neće sukobiti. Bila je nestrljiva da što prije sazna, pa ipak se skanjivala da otvori vrata. Kao i uvijek, bilo joj je teško da se u toj odjeći pojavi pred muškarcima.

Ali, to je morala učiniti. Pritisnuvši odlučno kvaku, smiono zakorači van.

Kells je bio umoran i siv. Očito nije spavao prethodne noći. Sjene na njegovu licu nisu bile posljedica kartanja i pijančevanja. Bilo je prisutno još šest ljudi. Joan zapazi na njima kapute, rukavice, oružje i ostruge. Kells se okrene k njoj. Njegovo lice se načas razvedri.

— Htio sam da budete spremni, da možete odjahati svakog časa — reče on.

— Zašto? — upita ona.

— Možda ćemo morati, to je sve — odgovori on.

Njegovi ljudi, obično vrlo revni u dobacivanju čeznutljivih pogleda na Joanu, jedva da su je i

pogledali. Svi su bili smrknuti, tvrdih pogleda, stisnutih usana. Handy Oliver reče:

— Kažem vam, Gulden se kune da je vidio Creedea na cesti, u svjetlu fenjera, prošle noći poslije nego je Cleve došao ovamo.

— Gulden se sigurno prevario — izjavi Kells nestrpljivo.

— On nije od onih koji se varaju — odgovori Oliver.

— Gul je vidio Creedeov duh, eto što je — primijeti Blicky nelagodno. — Ja sam ih vidio nekoliko u svom životu.

Neki od bandita kimnuše glavama potišteno.

— Glupost! — plane Red Pearce. — Gulden nikad u svom životu nije vidio duha. Ako je vidio Creedea, vidio ga je živa.

— Ti si sigurno u pravu, Red — složi se Jesse Smith.

— Ali, ljudi, Cleve je donio Creedeov pojas i mi smo razdijelili zlato — reče Kells. — Svi vi znate da bi Creede prije poginuo nego što bi dopustio da mu netko skine pojas. Tu mora da je neka greška.

— Šefe mislim da to Gul samo pravi još više teškoća — umiješa se Bate Wood. — Vidio sam ga nema tome ni jedan sat. Bio sam prvi s kim je Gul razgovarao. I on je znao da je Jim Cleve trebao ubiti Creedea. Kako je to saznao? Nije li to trebala biti tajna? Štoviše, Gul mi je rekao da je Cleve dobio zadatak da njega ubije. Kako je to mogao saznati? Sigurno je kao dan da mu to Cleve nije rekao!

Kellsovo lice postade olovnosivo, a njegovo cijelo tijelo se trzalo.

— Možda je netko iz Guldenove bande prisluškivao ispred kolibe kad smo planirali Cleveov posao — natukne on, ali njegov izgled je pobijao njegove riječi.

— Ne! Izdajnik je u vlastitoj kući, možete se kladiti na to — izlaze šesti razbojnik, mladić koštunjavog lica, drskih očiju i plavih brkova, čije ime Joan nije nikada čula.

— Ne mogu u to vjerovati — odgovori Kells tvrdoglavo. — A ti, Budd, ti optužuješ za izdajstvo nekog od prisutnih... ili Clevea. On je jedini koji nije ovdje, a koji zna.

— Pa, ja sam uvijek govorio da je taj mladac suviše vješt — odgovori Budd.

— Hoćeš li mu to reći u lice?

— Svakako. Sretan sam što mi se daje prilika za to!

— Onda si pijan ili lud.

— Tako?

— Da, tako — plane Kells. — Ti ne poznaš Clevea. Brz je na revolveru poput munje. Zar misliš da bi mu dao zadatak da ubije Guldena kad ne bih bio siguran da će u tome uspjeti? Dakle, ja ne bih mario...

— Dolazi Cleve — prekine ga Pearce oštro.

Izvana su odzvanjali brzi koraci. Naskoro Jim Cleve zamrači ulaz. Kretao se smiono i žustro. Ugledavši Joan onako preobučenu, lagano se trgnuo.

— Budd, evo Clevea — izgovori Pearce lukavo. — Reci mu sada u lice!

U tišini koja je slijedila zavladao je trenutak lukavosti, mržnje i jarosti. Ali, Kells još uvijek gospodar situacije, bijesno skoči pred ljude.

— Red, što je to ušlo u tebe? — prosikta on. — Ti si u posljednje vrijeme nepopustljiv i samovo-

ljan. Zajedljiv si. Još riječ i zaklet ću se da si buntovnik. .. Ti, Budd, šuti. A ti, Cleve, ne obaziri se na Budda ako bude nešto brbljao... Mi smo u nevolji i svaki čovjek treba da doprinese izvlačenju iz teškoća. Moramo prestati sa borbom između sebe.

— Eh, šefe, dobar primjer je najbolji način uvjeravanja — suho primijeti Bate Wood. Njegova primjedba stiša Kellsa i smanji napetost situacije.

— Jim, jesi li vidio Guldena? — upita Kells nestrpljivo.

— Nisam ga nigdje mogao naći — odgovori Cleve. — Lunjao sam po krčmama i kockarnicama u koje on zalazi, ali nije se pojavio. On je u logoru. To znam sigurno. Krije se zbog nečega.

— Gulden je upozoren, Jim — reče Kells ozbiljno. — Rekao je Bateu Woodu da si dobio zadatak da ga ubiješ.

— Drago mi je. Sad ćemo barem igrati otvorenu igru — odgovori Cleve. — Ali, tko mu je rekao o mom zadatku? Netko u ovoj bandi želi moju smrt više nego Guldenovu.

Cleveov oštar pogled zaokruži po nepokretnim ljudima i zaustavi se čvrsto na Redu Pearceu. Pearceove drske oči izdržaše taj pogled.

— Gulden je rekao Oliveru još nešto — nastavi Kells. — Gulden se kune da je prošle noći vidio Creedea... živa... Prošle noći!

— To je smiješno — odgovori Cleve ne trepnuvši okom.

— To nije smiješno, ali je čudno. Gulden ne zna lagati. Bate kaže da on hoće da posije mržnju između tebe i mene. Ja sumnjam u to. Također ne vjerujem da je Gulden mogao vidjeti duha. On je naprosto zamijenio nekog rudara s Credeom.

— Bez dvojbe je tako, ukoliko Creede nije oživio. Ja ne sjedim na njegovim grudima da bih ga držao na dnu jame.

Kells se povuče natrag, očito uvjeren i oslobođen sumnje. Taj pokret kao da je podstakao Pearcea. On se odvoji od ostalih, pristupi Kellsu i potapše ga značajno po ramenu. Da li smišljeno ili slučajno, ali stao je tako da Kells bude između njega i Clevea.

— Jack, među nama su oni koji te izdaju, više od jednog — reče on oprezno. — Ali, ako želiš da govorim, trebaš mi jamčiti da neće biti nikakve igre revolverima.

— Govori, Red — odgovori sijevajući očima. — Kunem ti se da nitko neće potegnuti revolver.

Ostali ljudi prebaciše težinu svojih tijela s jedne noge na drugu i duboko uzdahnuše. Jim Cleve je bio miran i hladan. Ali, njegove oči su plamtjele.

— Prvo, na primjer, ovdje je taj koji te izdaje? — izgovori Pearce sporo i kao da želi mučiti Kellsa. Pri tom, ne pogledavši ni jedan put Joan, on pokaza prstom na nju.

Ohladivši se i drhteći od straha, Joan se naslani na zid. Čitala je Pearceove misli. On je znao njenu tajnu i namjerava da izda nju i Jima. On mrzi Kellsa i želi ga mučiti. Kad bi samo mogla brzo razmisliti i reći nešto.

— Pearce, što hoćeš da kažeš? — zapita Kells.

— Djevojka te izdaje — odgovori Pearce. Izrekavši to on probljedi i počne drhtati.

Iznenada Kells postade svjestan Joanina prisustva i kao da je tek tada shvatio da se optužba odnosi na nju. A onda se sav izmijeni. Koliko god da je vidjela mnogo promjena na njemu i koliko

god da su te promjene bile neobične, ova sad je bila najneobičnija, U njoj se vidjela sva njegova stara ljubeznost, njegovo hladno, neusiljeno držanje, kojim je prekrivao dobro skrivenu okrutnost. Sve je to bilo užasno u svojoj oprečnosti jedno drugome.

— Red, ja sam mislio da će se naš razgovor ticati muškaraca, zlata i poslova — reče on s hladnom i sporom blagošću u kojoj se osjećao žalac srdžbe — ali kad imaš dovoljno hrabrosti ili si dovoljno lud da govoriš o njoj, eh, onda objasni značenje svojih riječi.

Pearceova vilica se tresla da je jedva mogao govoriti. Otišao je predaleko, shvatio je to suviše kasno.

— Ona se sastaje s jednim čovjekom, tamo otraga, kod svog prozora — promuća on. — Oni šapuću u mraku satima. Vidio sam ih i čuo. Rekao bih ti to prije, ali htio sam biti siguran tko je on... Sad ga znam!... I, upamti, vidio sam ga kako ulazi i izlazi...

Kells se trgne cijelim tijelom. U jednom bljesku njegov pištolj sijevne modro, crveno i bijelo. Pearce se zaniše poput stabla posječenog u korijenu i pade, licem okrenut nagore, ukočenih očiju, mrtav. Banditski vođa stajao je iznad njega držeći pištolj koji se još dimio.

— Moj bože, Jack — kao bez daha izgovori Handy Oliver. — Zakleo si se da nitko neće povući pištolj, a evo, ti si ga sam ubio!... Izdao si samog sebe! I makar ja morao umrijeti, reći ću ti da Red nije lagao!

Zažarenost iščezne s Kellsova lica i ono postade sablasno blijedo. Bandit je nijemo zurio u Olivera.

— Izdao si samog sebe i svoje drugove — nastavi Oliver svečanim tonom. — Što vrijede tvoje riječi? Očekuješ li da će nakon ovoga banda stajati uz te? ... Tu leži Red mrtav. A zašto? Samo zato što je, oslanjajući se na tvoju zakletvu, progovorio o nečem što ti je moglo koristiti, a ti si ga ubio. Kad bih ja znao ono što je on znao, ja bih ti rekao usprkos tom revolveru u tvojoj ruci! Jedino znam da on nije lagao... Pitaj djevojku!... A što se mene tiče, mislim da mi je dosta tebe i tvoje Legije. Ti si odigrao svoje, Kells, izgubio si glavu, slomio si vrat zbog te slabašne žene!

Oliver je govorio sa surovim i dojmljivim dostojanstvom. Kad je završio, izišao je krupnim koracima na svjetlo dana.

Kells je bio potresen tom snažnom besjedom, ali još nije bio slomljen čovjek.

— Joan, čuli ste Pearcea — reče on uzbuđeno. — On je lagao. Morao sam ga ubiti. On je povrijedio vašu čast. Živio je kao pas! Nije mogao upoznati čestitu ženu. Lagao je, i sad je mrtav! Ne bih ga oživio ni za stotinu Legija!

— Ali to, to nije... sve... bila laž — reče Joan oklijevajući. Sila jača od potrebe da i dalje bude lukava natjerala ju je da govori istinu. Njeno uzbuđenje dostiglo je stupanj kad više nije mogla obmanjivati Kellsa da bi spasla svoj život.

— Što! — zagrmi on.

— Pearce je rekao istinu, osim što nitko nikada nije ušao u moju sobu. To je laž. Nitko nije mogao proći kroz prozor. On je preuzak. Ali, ja sam se sastajala i šaputala s jednim muškarcem.

Kells je morao ovlažiti usne da bi mogao govoriti.

— S kojim čovjekom?

— Nikad vam to neću reći.

— Tko je taj? ... Ubit ću ga!

— Ne, ne. Neću vam reći. Neću dopustiti da ubijete još jednog čovjeka zbog mene.

— Iščupat ću ja to iz vas!

— To ne možete. Beskorisno je da mi prijetite ili da me zlostavljate.

Činilo se da je Kells omamljen snažnim udarcem. — Šaputati! Satima! U mraku!... Ali, Joan, zašto? Zbog čega ste se izvrgavali tolikoj opasnosti?

— Joan samo odmahne glavom.

— Nije li to bilo samo zbog toga što ste bili nesretni, usamljeni? Da li vas je neki mladi rudar vidio danju, a onda došao noću? Nije li to bio samo slučaj? Recite mi!

— Neću! Neću, jer ne želim da se prolije još krvi.

— Mene radi — zatraži on sa starom lukavošću u glasu. A onda se njegovo lice smrkne i zalije krvlju. S bijesnom kretnjom ruku i tijela on se nagne bliže k njoj. — Možda ga volite toliko da ga ne želite vidjeti ubijena?... Da li ste šaputali često s tim neznancem?

Joan osjeti kako gubi snagu. Kellsov duh i strast bili su toliko snažni da se ona nije mogla boriti s njim. S naporom je pokušala da uskrati odgovor, ali riječi izbiše iz nje i protiv njene volje.

— Da, često.

To izazva više od gnjeva i strasti. Ljubomora sijevnu iz njega i pretvori ga u đavola.

— Držali ste se za ruke... i cjelivali... u mraku? — poviče on uzdrhtalim usnama.

Joan je o tome mislila s tolikim strahom i tako se uporno borila da sačuva svoju tajnu, da je on to naslutio, pročitao je njene misli. Nije se više mogla obuzdavati. Ubojstvo Pearcea ju je gotovo porazilo. Nije imala snage da zadrži riječi.

— Da — odgovori ona.

Činilo se da on obuzdava sve veću i grčevitiju provalu bijesa.

— To smo, dakle, razjasnili — izjavi on mračno. — Ali, ja ću učiniti nešto časnije. Oženit ću se vama. — Tada se okrene svojim ljudima. — Blicky, dolje u logoru je jedan svećenik. Trči. Dovedi ga, pa makar ga morao prisiliti revolverom.

Blicky izleti kroz vrata i bat nejhgovih koraka se ubrzo izgubi.

— Vi me ne možete prisiliti da se udam za vas — reče Joan. — Neću uopće otvoriti usta.

— To je vaš problem. Nemam namjeru da vas molim i nagovaram — odgovori on ogorčeno. — Ali, ako ne budete htjeli, ja ću pokušati na Guldenov način... Vi se sjećate Guldenova načina! Pećina i uže!

Joanine noge klecnuše i ona se sruši na hrpu gunjeva. Iza Kellsa vidje Jima Clevea. Svom preostalom snagom svoga duha ona mu uputi pogled pun opomene i molbe da ne čini ono što je naslućivala da namjerava učiniti. On shvati značenje njena pogleda i poslušao je. A onda on njoj uputi pogled koji je značio da se, koliko god očajan bio njen položaj, nikad neće dogoditi ono čime se Kells prijeti.

— Ljudi, budite ovdje i pomozite da se ovo završi — reče Kells nijemom skupini. — A tada kako god želite — pristajem na sve. Ostali ovdje, ili napustili logor! Zaustaviti diližansu sa zlatom na

putu za Bannack! Bilo što veliko! A onda pođimo prema granici!

Zatim počne koračati po sobi. Budd i Smith se odgegaše pred kolibu. Wood se pipao po džepovima tražeći lulu i duhan. Cleve je sjeo na stol naslonivši se na ruke. Nitko nije obraćao pažnju na mrtvog Pearcea. Strašniju i mračniju sliku divljaštva te granične bande teško je bilo zamisliti: Kells, u prisustvu zločina i smrti, čeka na svećenika da ga vjenča sa ženom koju beznadno voli, a izokrenuto i iznakaženo Pearceovo lice ga gleda ukočenim sablasnim očima.

Možda je prošlo četvrt sata, premda se Joani činilo da je prošla cijela vječnost, kad su koraci i glasovi izvana najavili Blickyjeve povratak.

On je držao za ruku slabašnog čovjeka i vukao ga nimalo nježno. Lice tog neznanca bilo je toliko različito od Blickyjeva, da je veću oprečnost bilo teško i zamisliti. Njegova odjeća je ukazivala na njegovo zvanje. U izrazu njegova lica bilo je zaprepaštenja i zbunjenosti, ali ne i straha.

— Propovijedao je dolje u jednom šatoru — reče Blicky — i ja sam ga jednostavno odvukao, bez objašnjenja.

— Gospodine, želim da se vjenčam odmah — izjavi Kells zapovjednički.

— Sigurno. Stojim vam na raspolaganju — odgovori svećenik. — Ali, moram se požaliti na način kojim sam doveden ovamo.

— Vi ćete oprostiti hitnju — odvrati bandit.
— Platit ću vam dobro. — Kells baci na stol vrećicu od jelenje kože punu zlata, a onda se okrene Joani. — Dođi, Joan — reče on tonom koji nije trpio ni otpora ni odgađanja.

Tek tog trenutka svećenik primijeti Joan. Da li je njena odjeća bila uzrok njegova zaprepaštenja? Joan je prepoznavala njegov glas i bila je znatiželjna hoće li on prepoznati njen. Jim ju je sigurno više no jednom zovnuo po imenu u noći njihova vjenčanja. Svećenikove blage oči postadoše oštrije. On pogleda Joan, pa Kellsa, a zatim ostale muškarce. Jim Cleve je stajao iza plećatog Jessea Smitha i svećenik ga očito nije vidio. Ali, kružeći svojim ispitivačkim pogledom, on ugleda mrtvog čovjeka na podu kolibe. Njegovo dotad radoznalo i tjeskobno lice, poprimi odjednom izraz groze.

— Ovdje je potreban božji predstavnik, ali ne u svrhu koju ste spomenuli — reče on. — Nikakav obred vjenčanja ja neću obaviti u prisustvu ubijenog čovjeka.

— Gospodine svećeniče, vi ćete me vjenčati brzo ili ćete poći za njim — odgovori Kells promišljeno.

— Nitko me ne može prisiliti. — Svećenik se još uvijek držao dostojanstveno, ali je blijedio sve više.

— Ja vas mogu prisiliti. Spremite se! ... Joan, dođi ovamo!

Kells je govorio energično i strogo, pa ipak je u njegovu glasu bilo nešto od onog njegova starog samoprezira i beznadnosti. Njegova inteligencija prezirala je njegovu divlju krv, zvijer u njemu, njegovo ludovanje. Ona ga je opominjala da je njegova odluka kobna za njega.

Joan odrečno zavrti glavom.

U jednom skoku on se nađe pokraj nje, grubo je okrene i gurne ispred sebe. Njegovo nasilje razbjesnilo je Joan.

— Ja se ne bih udala za vas ni kad bi o tome ovisio moj život, čak ni kad bih mogla — srdžba provali iz nje.

Na njenu izjavu svećenik se trgne. Mora da je ta izjava pojačala njegovu sumnju, ili je potkrijepila njegovu nadu, a možda i jedno i drugo. On se sagne i zagleda se u lice mrtvog Pearcea. Kad se uspravio, odahnuo je s olakšanjem. Očito se uvjerio da Pearce nije čovjek sa kojim je vjenčao Joan.

— Molim vas, skinite masku — obrati se on Joan. Ona postupi po njegovoj želji, hitro, bez oklijevanja. Svećenik se zagleda u njeno lice kao što je to učinio i one noći kad ju je vjenčao s Jimom. Zatim se okrene Kellsu.

— Vaše prijetnje ne mogu vam biti od koristi — reče on mirno. — Ja vas ne mogu vjenčati sa ženom koja već ima muža... Ali tog muža ja ne vidim ovdje.

— Vi tog muža ne vidite ovdje! — poput jeke ponovi zbunjeni Kells. Buljio je u svećenika otvorenih usta. — Recite, niste li šenuli pameću?

Svojim letimičnim, brzim pogledom svećenik očito nije zamijetio napola skrivenog Clevea. Sva njegova pažnja bila je usredotočena na Kellsa. Bandit je stajao zamišljen. Njegovo iznenađenje bilo je strahovito i stezalo ga je poput lanca. Najednom on se naglo trgne.

— Što ste ono rekli? — zaurla on, a obrazi mu planuše.

— Ja vas ne mogu vjenčati sa ženom koja već ima muža.

Kellsovo lice naglo problijedi.

— Jeste li je ikad prije vidjeli? — zapita on.

— Da — odgovori svećenik.

— Gdje i kada?

— Ovdje, na stražnjem dijelu kolibe, prije nekoliko noći.

Kellsov izgled zadavao je bol Joani. Osjećala se krivom kao da ga je zaista prevarila. Srce joj je burno udaralo. Bio je to vrhunac napetosti, trenutak konačne velike nesreće. Još samo jedna riječ i Jim Cleve će se suočiti s Kellsom. Krv je gotovo gušila Joanu.

— Na stražnjem dijelu kolibe!... Kod njena prozora.

— Da.

— Zbog čega ste bili tamo?

— U svojstvu svećenika. Bio sam pozvan da je vjenčam.

— Da je vjenčate? — izgovori Kells kao bez daha.

— Da. Ona se zove Joan Randle. Iz Hoadleya je, država Idaho. Navršila je osamnaestu. Razumio sam da je zatvorena ovdje protiv svoje volje. Zavaljela je jednog poštenog mladog rudara ovdje u logoru. On me doveo ovamo. I ja sam ih vjenčao.

— I vi ste ih vjenčali!

— Da.

Kells je s mukom shvaćao istinu. Njegove kretnje bile su spore kao i njegove misli. Njegova ruka polako segne za revolverom. Izvuče ga preko volje, zabaci visoko, a onda sve užasno ljudsko zlo izbi iz njegovih očiju. Ali, dok je on polako ciljao u svećenika, Blicky skoči i snažno udari po revolveru. Istog časa sijevne plamen i odjekne pucanj, a tane se zabije u krov. Blicky zgrabi Kellsovu ruku i navali se na nju svom svojom težinom.

— Ja sam dovukao ovamo tog svećenika — zaurla on. — I ne dam da ga ubiješ!... Pomozi, Jesse!... On je poludio! On će to učiniti!

Jesse Smith priskoči u pomoć Blicyju i istrgne revolver iz Kellsove ruke. Jim Cleve uhvati svećenika za ramena, okrene ga i izgura kroz vrata.

— Bježite ako vam je život mio — prodere se on.

Blicy i Jesse Smith su pokušavali da savladaju Kellsa koji se otimao.

— Jim, stani na vrata — povika Jesse. — Bate, ukloni sve revolvare i noževe... A sad, šefe, možeš galamiti i proklinjati!

Oni pustiše Kellsa i odmakoše se. Joan se činilo da su joj oduzete ruke i noge.

— Joan! To je istina! — uzvikne on dišući piskavo.

— Da.

— Tko je taj? — zaurla on.

— Nikad neću kazati.

On posegne za njom rukama zgrčenim poput pandže, kao da ju je namjeravao rastrgnuti na komade. Joan je bila nemoćna, slaba, prestravljena. Te uzdrhtale ruke, željne osvete, dotakoše njen vrat, ali se ne stisnuše oko njega. Kells ju je htio ubiti, ali nije mogao. On se nadnese nad nju, mračan, nijem, sputan provalom gnjeva. Možda je u tom trenu, gledajući nju, shvatio da je uništen i da ga više ništa ne može spasiti. Mrzio ju je jer ju je volio. Mrzio ju je toliko da ju je mogao ubiti, a nije imao snage ni da je ozlijedi, čak ni da je uvrijedi. Kao da su se u njegovoj duši borila dva diva, zlo u njemu, koje je radalo mržnju i ljubav, koja ga je činila dobrim. Najednom on je odgurne u stranu. Ona posrne, gotovo padne pre-

ko Pearceovog tijela i otetura natrag do zida. Kells ostane sam na sredini sobe. Ogledao se okolo poput pobješnjelog bika u zatvorenom oboru, kao da traži put kojim bi pobjegao. Ali, bijeg za kojim je čeznuo mogao je biti samo bijeg od samog sebe. A onda, kao da se odlučio na akciju, ili jer više nije mogao obuzdavati svoj gnjev, on počne bjesniti. Njegovi pokreti bili su divlji, nesuvisli, napola luđački. Činilo se da želi uništiti samog sebe, sve i svakoga. Ali, njegovi ljudi su čuvali oružje, a u sobi je bilo malo toga što je mogao razbiti ili zgnječiti. Za nekoliko časaka unutrašnjost kolibe bila je u potpunom neredu, a Kells je bio samo raščupan, znojav i zasoptan jadnik. Naglost i žestina njegovih kretnji udruženi s njegovim gnjevom brzo su iscrpli svu njegovu snagu. Naskoro je još samo umorno koračao tamo-amo. Bio je potpuno razočaran, izudaran, potučen čovjek, svjestan svog poraza.

Jesse Smith pride banditskom vođi.

— Jack, evo ti tvoj revolver — reče on. — Ja sam ti ga uzeo samo zato što si bio sasvim izvan sebe. I slušaj, šefe, ostalo nas je samo nekoliko.

To je bio Smithov način izražavanja vjernosti, što je Kells primio sa zahvalnim i gorkim osmijehom.

— Bate, ti i Jim raščistite ovu gomilu — nastavi Smith. — A ti, Blicky, dođi i pomози mi odnijeti Pearcea. Moramo ga zakopati.

Užurbanost koja je iza toga nastala prekinuta je oštrim Cleveovim povikom.

— Kells, dolazi Gulden... Beady, Jones, Williams, Beard!

Bandit podigne glavu i zakorači do mjesta odakle je mogao vidjeti prilaz kolibi.

Bate Wood se trgne naglo i značajno.

— Nešto nije u redu — reče on užurbano. — Nije u pitanju samo Gull!... Pogledaj dolje niz cestu. Vidiš li gomilu ljudi? Svi su uzbuđeni, mašu rukama i trče. Ali, idu dolje, u grad.

Kells odgurne ljude i pogleda van. Kao da je odnekud pribavio zalihu snage, postade smiren i žustar.

— Jim, pođi u drugu sobu — naredi on oštro.

— Joan, idi i ti. Budite mirni i tihi.

Joan požuri da ispuni naređenje. Jim uđe iza nje i zatvori vrata. Instinktivno se uhvatiše za ruke i primakoše jedno drugome.

— Jim, što ovo znači? — prošapće ona uplašeno. — Gulden!

— Mora da traži mene — odgovori Jim. — Ali, ništa više ne može učiniti. Jesi li vidjela onu gužvu dolje na cesti?

— Ne, nisam mogla vidjeti.

— Slušaj!

Izvana je odzvanjao teški bat čizama. Joan tiho odvede Jima do pukotine između dasaka kroz koju je ona uhodila bandite. Jim pogleda kroz pukotinu i Joan vidje kako njegova ruka poseže za revolverom. Tada i ona zaviri u drugu sobu.

Gulden je ulazio u kolibu praćen razjarenim ljudima isturenih čeljusti, spremnih na mračni obračun. Najčudnija je bila njihova potpuna šutnja. U čašu kad su ušli i stali pred Kellsa i njegovu malu skupinu, Beard, Jones, Williams, sve bivši vjerni Kellsovi suradnici, pogledima punim mržnje promatrali su svog nekadašnjeg vođu. A golemi

Gulden je više nego ikada podsjećao na razbiješ-njelog gorilu. Njegove velike, bezbojne, duboke oči sijevale su srdito. Jednu ruku držao je pod kaputom, a položaj njegove glave bio je zlosutan. Ali, Kells je stajao hladan i siguran u sobe. Kad se Gulden pomakao, u Kellsovoj ruci zablistao je revolver, Ali, nije pucao, jer je Gulden držao samo neki teški obli predmet zamotan u maramu.

— Pogledaj! — zagrmi on i baci predmet, na stol.

Mukli teški udarac odzvoni dobro poznatim zvukom. Jim, teško dišući, grčevito je stiskao Joaninu ruku.

Krajevi crvene marame polako se razmakoše i otkriše svjetlucavu grudu oblikom sličnu nepravilnoj kugli. Kad je Joan prepoznala taj predmet, učini joj se da će joj srce prsnuti.

— Gruda Jima Clevea! — uzvikne Kells
Gdje si je našao?

Gulden se nagne preko stola, njegova glomazna čeljust se tresla.

— Našao sam je kod rudara Credeea — odgovori div otežući.

— Kod Credeea!

— Da.

— Gdje je bio njegov... njegov leš?

— Ostavio sam ga na cesti za Bannaek.

Banditski vođa zanijemi.

— Kells, slijedio sam Credeea kad je prošle noći izišao iz logora — bijesno izjavi Gulden "ô
Ja sam ga ubio!... I našao sam ovu grudu kod njega!

17.

Bilo je očito da Kellsu taj grumen ne govori da je Jim Cleve izdajnik. Ne samo da banditski vođa nije pomišljao na tu mogućnost nego nije ni shvaćao zlobnu namjeru Guldena i njegovih suradnika.

— Dakle, Jim nije ubio Credea! — poviče Kells.

Čudno svjetlo obasja njegovo lice. Ono se podudaralo s notom zadovoljstva u njegovu uskliku. Kako je to bilo neobično što se u njegovoj zapanjenosti osjećalo olakšanje umjesto sumnje! Joan je mislila da razumije Kellsa. On je bio sretan što od Clevea nije učinio ubicu.

Gulden kao da je oklijevao s odgovorom.

— Rekao sam da sam ja ubio Credea — reče on. — I mi želimo znati da li to tebi znači isto što znači nama.

Golemom, dlakavom rukom on lupi po zlatnoj grumeni. Sada Kells shvati na što div cilja.

— Što tebi znači taj grumen? — zapita on hladno, gledajući netremice Guldena i mrke ljude iza njega.

— Netko je u ovoj bandi varalica. Netko te izdaje. Mi to znamo već odavna. Jim Cleve je otišao da ubije Credea. Vratio se s Credeovim pojašom. .. i s laži!... Mi mislimo da je Cleve varalica.

— Ne! Ti si daleko od istine, Gulden — odgovori Kells ozbiljno. — Taj mladić je pošten. On mi je lagao za Creedea. Ali, ja mu to mogu oprostiti. Napustila ga je srčanost. On je tek mladac. Probsti čovjeka nožem na spavanju... to je bilo suviše za Jima!... I ja sam sretan! Sad sve to jasno vidim. On je svoj veliki grumen dao u zamjenu za Creedeov pojas, a pod pogodbom da Creede napusti logor. Dogodilo se da si ti vidio Creedea i pošao za njim... Dakle, ja ne vidim zašto se buniš. Ta ti si dobio deset puta veću vrijednost nego što je iznosio dio Creedeova zlata.

— Ne bunim se zato — izjavi Gulden. — To što si rekao o Cleveu može biti i istina, ali ja ne vjerujem. I banda je uznemirena. Netko nas izdaje. Na nas motre. Mi više nismo dobro došli u kockarnicama. Prošle noći nije mi bilo dopušteno da sjednem kod Belchera.

— Ti misliš da je Cleve špijun? — upita Kells.

— Da.

— Kladit ću se s tobom za svaku uncu zlata koju imam da se varaš — izjavi Kells. — Nudim ti urednu, poštenu okladu za što god želiš.

Kellsov zvonki glas zvučao je uvjerljivo.

— Okolnosti govore protiv Clevea — zareža Gulden kolebljivo. Na njega je uvijek utjecao jači duh vođe.

— Svakako — složi se Kells.

— Onda na čemu zasnivaš svoje povjerenje?

— Samo na poznavanju ljudi. Jim Cleve ne može biti špijun... Gulden, da li ti je netko rekao da jest?

— Da — odgovori sporo. — Red Pearce.

— Pearce je bio lažac — reče Kells ogorčeno.

— Ubio sam ga jer mi je lagao.

Gulden je gledao ukočeno. Njegovi ljudi promrmljaše nešto, pogledaše jedan drugoga i počеше se osvrtni oko sebe.

— Pearce mi je rekao da si ti naložio Cleveu da me ubije — naglo izgovori div.

Ako je očekivao da će iznenaditi Kellsa, grdno se prevario.

— To je druga velika laž — odgovori banditski vođa s gađenjem. — Gulden, zar ti misliš da sam ja izgubio pamet?

— Ne sasvim — odgovori Gulden i nasmije se toliko koliko je to on uopće mogao.

— Pa, preostalo mi je dovoljno pameti da dječaka ne suprotstavim takvom čovjeku kao što si ti.

Mora da je Guldenu godilo laskanje. On se okrene svojim ljudima. Na njima se također osjećao istančani utjecaj Kellsova duha. Bili su gotovi da se okrenu poput vjetrokaza.

— Red Pearce je mrtav i ne može ništa reći u svoju obranu — reče Beady Jones, kao da izražava neizgovorenu misao svih njih.

— Ljudi, među nama rečeno, više sam sumnjivih znakova primjećivao na Pearceu nego na Cleveu — oglasi se Gulden zlovoljno. — Ali, nisam nikad govorio o tome jer nisam imao dokaza.

— Red je svakako bio prkosan i čudan u posljednje vrijeme — doda Chick Williams. — Ja i on smo bili prilično bliski... ali u posljednje doba ne.

Div Gulden se počеше po glavi i opsuje. Po svoj prilici nije imao smisla za ulogu suca. Sve ga je to samo zbunjivalo.

— Gubimo mnogo vremena — umetne Beard zabrinuto. — Ne zaboravite da se nešto događa dolje u logoru, a mi nismo sigurni što je to.

— Glupost! Ne slušamo li već tjednima govorkanje o dobrovoljnim čuvarima reda? — upita Gulden.

Jedan od muškaraca pogleda kroz vrata i na jednom poviče:

— Tko je ovo na konju?

Guldenova skupina nasrne na vrata.

— To je Handy Oliver.

— Nije!

— Jest sigurno. Znam ga. Ali, to nije njegov konj... Eh, tome se žuri.

Slijedili su tihi usklici iznenađenja i radoznalosti. Kells i njegovi ljudi pogledaše se značajno, ali nitko ne progovori ni riječi. Sve glasniji topot kopita po tvrdoj cesti govorio je o brzom približavanju konja, koji naskoro stade pred kolibom.

— Handy!... Zar te netko progoni? ... Što se dogodilo? ... Blijed si kao vosak. — Takve i slične opaske dobacivali su mu ljudi.

— Gdje je Kells? Pustite me unutra — odgovori Oliver promuklo.

Gomila se razmakne da bi propustila visokog, pognutog Olivera. On je krupnim koracima koračao ravno prema Kellsu sve dok između njih nije bilo ništa osim stola. Njegovo lice bilo je sivo, dišao je teško, bio je odlučan i napet.

— Kells, ja sam te se odrekao! — reče on i pruži ruku. Bila je to kretnja samoosude i kajanja.

— Pa što onda? — upita Kells i visoko uzdigne glavu, poput orla.

— Povlačim svoje riječi!

Kells prihvati pruženu mu ruku i stisne je čvrsto.

— Handy, nikad te nisam poznavao kao čovjeka koji okreće leđa. Drago mi je... Što je tako brzo izmijenilo tvoju odluku?

— Čuvari reda!

Kellsova bodrost i govornost najednom splasnuše.

— Čuvari reda! — ponovi on.

— Nisu govorkanja, Keels, ne, ovaj put. Imam sigurne vijesti... Pridite bliže, momci. Ti, Gulden, slušaj. Moramo se ujediniti i zbiti čvršće nego ikada.

Gulden i njegovi ljudi primakoše se bliže. Handy Oliver bio je sada okružen blijedim i smrknutim licima.

On je piljio u njih kao da ih priprema za zapanjujuće saopćenje.

— Ljudi, od svih kukavnih izdajica koji su ikad postojali Red Pearce je bio najkukavniji — izjavi on promuklo.

Nitko se nije ni pomaknuo niti progovorio.

— On je bio samo jedan od čuvara reda!

Čudan potmuli zvuk, gotovo režanje izbije iz okupljenih ljudi.

— Slušajte me sad i nemojte me prekidati. Nemamo mnogo vremena... Zbog toga ne pitajte kako sam saznao sve o Pearceu. Bio je to slučaj. I jer sam znao da je dva i dva četiri... Pearceu je pristupio jedan od te tajne bande čuvara reda i učinio ga špijunom. Pearce mu je trebao izdati cijelu Crnu legiju. Obećana mu je velika nagrada. Dan za danom nije radio ništa nego je izdavao po nekog od članova bande, Dartt, Singleton, Frenchy

i Texas, svi su uhvaćeni na djelu. Pearce mi je namještao prатnju čuvara reda, da bi potvrdio svoje optužbe... Eh! Imam dokaze! Samo pričekajte. Slušajte!... Nikad više, dok god budete živjeli, nećete vidjeti zmiju sličnu Redu Pearceu. I posao koji je obavio bio je zamašan. Danas je trebao izdati cijelu bandu. Vi znate kako je počeo sa Kellsom i kako je laskavim jezikom tražio jamstvo da nitko neće potegnuti pištolj. Ali on je slabo procijenio Kellsa u jednoj stvari. Optužio je Kellsovu djevojku i za svoj trud nagrađen je smrću. Možda je i to bio dio njegova plana... dobiti djevojku za sebe. Bilo kako bilo, on se sporazumio da danas preda Crnu legiju. I da nije bio ubijen, dosad bismo svi mi bili vezani, spremni za omću! Nije li šefov pogodak bio sretan! Ljudi, ja sam se prvi izjasnio protiv Kellsa, a evo me da kažem da sam bio budala. I svi vi bit ćete budale ako mu se suprotstavite. Ako sve ovo što sam rekao to ne dokazuje, što onda može biti dokaz?

Ali, moram požuriti s pričom... Bilo je suđenje dolje u velikoj dvorani i prostorija je bila prepuna. Danas se nije kopalo zlato!... Možete misliti što to znači za Johna Potoka. Ušao sam unutra i popeo se na jednu bačvu odakle sam mogao vidjeti sve. Maskirani suci su sudili Darttu, Singletonu, Frenchyju i Texasu. Neki čovjek koji je stajao pokraj mene rekao mi je da je dvojici od njih dokazana krivica. Nije trebalo mnogo da se to dokaže Texasu i Frenchyju. Rudari su ih prepoznali i svjedočili protiv njih. Bili su osuđeni na smrt vješanjem!... Tada im je ponuđeno da će im se dopustiti da slobodno odu preko granice ako izdadu vođu i pripadnike Crne legije. To je ponuđeno svim zatvorenicima. Dartt nije uopće odgo-

vorio ni na jedno pitanje. Singleton ih je poslao do đavola. Texas se zakleo da nikad nije čuo za Legiju. Ali, Francuz se uplašio. On bi mogao prihvatiti ponudu, Texas ga je proždirao strašnim pogledima i prisiljavao ga da šuti. Ali, ako ih razdvoje, Frenchy će izbrbljati sve. Odogodili su vješanje. Gomila je zahtijevala izvršenje kazne. Ali redari još čekaju, a ja pretpostavljam da čekaju na Pearcea.

— Tako! A kako mi stojimo? — poviče Kells jasno i hladno.

— Mi još nismo otkriveni, to je sigurno — odgovori Oliver — inače bi ti maskirani redari već bili ovdje. Ali ne bi bilo razumno da ostanemo ovdje još i jedan jedini dan... Mislim da odmah moramo krenuti za Cabin Gulch.

— Gulden, što ti kažeš? — upita Kells oštro.

— Ja mogu otići ili ostati, kako god ti odrediš. — odgovori div. U tom sudbonosnom času on kao da je bio sretan što ima Kellsa koji će riješiti problem. Njegove pristaše nalikovali su na ovce spremne da pojure za ovnom.

Iako je, čudnim slučajem, Kells opet postao jedini gospodar Legije, on nije bio ponosan i ushićen kao nekada. Možda je sada vidio sve mnogo jasnije. Pa ipak bio je hitar i odlučan, vladao je situacijom.

— Slušajte, svi — reče on. Naši konji i oprema skriveni su u guduri nekoliko milja niže od logora. Do tamo moramo pješaćiti. Odavde ne možemo ponijeti ni hranu ni stvari. Moramo se izvrći pogibli da prođemo kroz logor. Sad pođite po dvojica ili trojica i čekajte me dolje, pokraj okupljene svjetine. Kad ja dođem, skupit ćemo se, i tada ćete svi činiti ono što ja budem činio.

Gulden stavi veliki zlatni grumen pod kaput i iziđe krupnim koracima u društvu Budda i Jonesa. Za njima požuriše ostali, po dvojica najednom. Naskoro s Kellsom ostadoše još samo Bate Wood i Handy Oliver.

— Pođite i vi, momci — reče Kells. — Ne zaboravite okupiti bandu i čekajte na me.

Kad su oni otišli, on pozove Jima i Joan da iziđu.

Cijelo to vrijeme Joanina ruka bila je stisnuta u Jimovoj i ona je bila toliko zaokupljena da je to zaboravila. Jim je pusti i pogleda je, šutljiv, blijed. Zatim on iziđe. Ona brzo pođe za njim.

Kells je privezivao mamuze.

— Čuo si — reče on čim je ugledao Jimovo lice.

— Da — odgovori Jim.

— Toliko bolje. Moramo požuriti... Joan, obucite onaj dugi Cleveov kaput. Skinite masku... Jim, uzmi sve zlato koje imaš i požuri. Ako mi odemo prije nego što se ti vratiš, potrči za nama cestom. Želim da budeš uza me.

Cleve se izgubi kroz vrata, a Joan potrči u svoju sobu i navuče dugački kaput. Imala je malo vremena da se odluči što će ponijeti sa sobom. Izbor je pao na malu sedlenu torbu u koju ona brzo strpa češalj, četku, sapun i sve što je moglo stati. Tada se vrati u veću sobu.

Kells je podigao jednu dasku u podu i sad je žurno trpao u džepove male vrećice zlata. Od toga krajevi njegova kaputa nabrekoše i otežaše.

— Joan, napunite džepove mesom i dvopekrom — reče on. — Ja neću ogladnjeti dok su mi džepovi puni zlata, ali vi biste mogli.

Joan pretraži priprosti ormar Batea Wooda.

— Ovaj dvopek je težak kao zlato... i tvrdi — reče ona.

Kells je pogleda pogledom punim ponosa, udivljenja i tuge.

— Vi ste nalpeustrašivla djevojka koju sam ikada poznao. Oh, kad bi... Ali, sada je to i suviše kasno!... Joan, ako se meni što dogodi, držite se čvrsto uz Clevea. Vjerujem da se možete osloniti na njega. A sad idemo.

Krupnim i brzim koracima on iziđe iz kolibe. Joan je morala gotovo trčati da bi držala korak s njim. Nije bilo nigdje nikoga. Ona je znala da će ih Jim uskoro sustići, jer je njegova zlatna prašina bila sakrivena u pećini iza njene sobe i nije mu trebalo mnogo vremena da je uzme. Ipak, ona se tjeskobno osvrerala. Možda su Kells i ona odmakli nekoliko stotina jardi prije nego što se Jim pojavio. Tada je potrčao za njima. Sustigao ih je kod prvih šatora.

— Jim, kako stojiš sa revolverima? — zapita bandit.

— Imam dva — odgovori Cleve.

— Dobro je! Ja se bojim za bandu, Jim, oni su poludjeli. Što ti misliš?

— Ja ne znam. Teško je išta pretpostaviti.

— Izvući ćemo se mi već. Ne brini za to. Ali, bandu više nikad nećemo sakupiti. — Taj neobični čovjek izgovorio je to s tugom. — Usporimo malo hod — doda on. — Ne smijemo ni s čim svrtati pažnju na se... Ali ima li igdje ikoga tko bi nas mogao vidjeti? .. Jim, jesam li te pravilno ocijenio u vezi sa Credeom?

— Svakako da jesi. Ja sam samo izgubio hrabrost.

— Pustimo sad to, nije važno.

Činilo se kao da je uistinu zaboravio na to. Koraćao je dalje kružeći oštrim pogledom svuda naokolo, sve dok nisu stigli do mjesta na kojem je cesta naglo zavijala ulijevo. Tu je zastao zaškrivajući zubima. Cesta je bila prazna sve do kraja logora gdje se talasala tamna i velika ljudska gomila. Podigavši smjelo glavu, Kells produži naprijed. »Do posljednjeg zrnca zlata« podsjećalo je na praznu štalu. Cijeli centar logora bio je prazan i djelovao je sablasno i zloslutno. Kells nije više progovorio ni jedne riječi.

Joan je s naporom držala korak s Kellsom i Cleveom. Pokušavala je prikupiti snagu za susret s onim što se nalazilo na kraju ceste. Drhtala je od jeze slušajući čudnu, promuklu dernjavu ljudi i gledajući uzdignute, prijeteće šake. Ona obori pogled i zadrži ga na rukama svojih pratilaca.

Konačno oni stadoše. Joan osjeti bijes gomile prije nego što ju je vidjela. Bio je to zbor željno ispruženih vratova, gorljivih leđa i prijetećih šaka! Svi su gledali naprijed i uvis. Ali ona prisili sebe da gleda u zemlju.

Kells je stajao mirno. Jim je snažno stiskao njevu ruku. Naskoro se ljudi okupiše oko Kellsa. Ona je čula tiho dogovaranje. Cijela skupina pođe zatim polako naprijed i povuče nju za sobom. Pridruživalo im se sve više ljudi. Ubrzo su ona, Jim i Kells bili okruženi velikom i gustom skupinom. Tada ona ugleda golemu priliku Guldena, visokog Olivera i Smitha i Blickyja, Bearda, Jonesa, Williamsa, Budda i ostale. Ova skupina izgledala je samo kao jedna od mnogih koje su se neprekidno kretale, šaputale, bile nestrpljive. Najednom zvuk, sličan buci morskog vala, uzdrma tu ljudsku ma-

su. Bio je to hrapav, prodoran, neravan glas, a ipak je imao notu divljeg, pobjedonosnog ushita. Slijedilo je bijesno toptanje nogu i divlji krici gomile, a onda je nastupila iznenadna, čudna tišina, prekidana samo pokojim zviždukom i uzdahom sličnom jecaju. Joan se više nije mogla oduprijeti. Jača od nje bila je mračna, primitivna želja da pogleda što se događa.

Iznad glava svjetine, sa zaravni padine izdizale su se groteskne novoistesane drvene zgrade. Na podiju je stajao crn nepomičan čovjek u čudnoj opreci s nečim što je visilo i što se presavijalo i grčilo u užasnim trzajima. Odjednom to poprimi oblik čovjeka, koji je visio s omčom oko vrata. Najednom njegova glava klone naprijed, njegove ruke zalomataše. Dugi grč strese tijelo, a onda se ono smiri i stane se njihati tamo-amo poput tamne, mlohave stvari.

Groza ukoči Joanin pogled. Mutna crvena magla pokrije sve oko nje. Nesavladiva mučnina stegne joj utrobu.

Maskirani ljudi stajali su oko podija. Drugi, čvrsto zbijeni pokrivali su padinu. Svi su bili do zuba naoružani. Nekoliko maskiranih ljudi kretalo se po podiju. Bili su kruti i oholi. Kako različiti od dvije prilike koje su se njihale iza njih!

Neskladna građevina bilo je stratište i čuvari reda već su bili objesili dva bandita.

Druga dva s rukama vezanim iza leđa stajali su na podiju. Čuvali su ih stražari. Ispred svakog od njih njihala se omča.

Joan prepozna Texasa i Frenchyja. U jednom trenutku cijela velika ljudska gomila uzdahne snažno, a zatim nastane tišina.

Maskirani vođa čuvara reda obrati se Texasu:

— Poštedjet ćemo ti život ako kažeš tko je vođa Crne legije!

— To je sigurno Red Pearce!... Ha! Ho! Ha!

— Dat ćemo ti još jednu priliku — izgovori sudac.

"""""" — Kunem se bogom da je to Pearce — izjavi"on.

— Laž te neće spasiti. Govori istinu! Mi mislimo da znamo, ali hoćemo dokaz! Požuri!

— Možeš poći do đavola! — uzvratu Texas.

Vođa redara dade znak rukom i dva maskirana čovjeka pristupiše bliže.

— Imaš li ikakvu poruku za bilo koga, bilo šta što želiš reći? — upita vođa.

— Ne.

— Imaš li kakvu želju?

— Objesite tog Francuza prije mene! Želim da vidim kako će se uzbuditi.

Ništa više nije bilo rečeno. Dva stražara namjestiše omču oko vrata osuđenog čovjeka. Texas odbije da stavi na glavu crnu kukuljicu. I nije čekao da izmaknu stepenicu ispod njega. On sam zakorači preko podijuma u prazno. Joan zatvori oči.

Opet ona čudna, zvučna, ljutita, nenaravna rika izbije iz grla gledalaca. Bilo je to užasno čuti. Joan je osjećala bijes gomile iako su ljudi oko nje bili nepomični poput stijena. Mislila je da nikad neće moći otvoriti oči da vidi obješenog Texasa. Pa ipak, ona ih otvori. Nešto u položaju Texasova tijela govorilo joj je da je umro trenutčno. Bio je hrabar i odan čak i u nepoštenju. Često joj je uputio pokoju prijaznu riječ. Tko zna zbog čega se odmetnuo u razbojнике? Joan se pomoli za njegovu dušu.

Redari su podupirali kukavnog Frenchyja. On nije mogao stajati sam. Namaknuše mu omču oko vrata, podigoše ga uvis i pustiše. Vrištao je od straha. Njegovo zapomaganje prikратиše podigavši ga opet u vis. Ovaj put su ga tako držali nekoliko sekundi. Lice mu postade modro. Oči mu gotovo iskočiše iz duplji. Grudi su mu se bijesno nadimale. Noge su mu se tresle u određenim razmacima, kao kod navijenog lutka. Pustiše ga i olabaviše omču. Samo su ga mučili da bi istisnuli priznanje od njega. Bio je gotovo ugušen i trebao mu je koji trenutak da se oporavi. A kad je došao k sebi ustuknuo je i skvrčio se u krajnjem strahu od omče koja se njihala pred njegovim očima.

Vođa redara zatrese omčom ispred njegova lica i pokaza mu na prilike mrtvih bandita.

Frenchyjeva usta se zapjeniše i on zakriješta nešto na svom materinjem jeziku, ali ni jedan rudar nije mogao prevesti značenje njegovih riječi.

Gomila se primakne korak bliže stratištu i stade u napregnutoj tišini.

— Govori engleski! — zapovjedi čuvar reda.

— Reći ću! Reći ću sve!

Joan osjeti neobično podrhtavanje Kellsove ruke za koju se ona još uvijek držala. Najednom se ta ruka trgne. Ona primijeti modar odsjev metala, a onda joj prasak hica gotovo probi uši. Barut oprži njeno lice. Ugleda Frenchyja kako se pre-savija i ruši na podij.

Za trenutak zavladała je tišina u kojoj kao da se svaki čovjek skamenio. Zatim se prolomi urlanje svjetine i toptanje bezbrojnih čizama. U idućem trenutku zavlada opći nered, buka i strka. Golema ljudska gomila se razbije i poteče u svim smjerovima. Joan je osjećala snažnu Cleveovu ru-

ku oko sebe dok ju je nosila nezadrživa plima ljudi koji su urlali, strugali čizmama, probijali se laktovima, gurali se i obarali međusobno. Ona samo načas spazi Kellsovo mračno lice kako se udaljava od nje. Zatim ugleda Guldenovu divovsku priliku kako u herkulskom pokretu obara ljude kao kugla čunjeve. Podivljali ljudi izbezumljenih pogleda upinjali su se da prodru do mjesta odakle je dopro pucanj. A kad bi se probili, nisu znali koga da napadnu i što da rade. Jurnjava pomahnitalih rudara ubrzo razdvoji Kellsovu skupinu i raznese je u svim smjerovima. Ni jedan pucanj nije više bio ispaljen.

U općem kreševu Joan je bila vučena i gažena. Njene noge nisu dugo doticale zemlju. Ali, u oblacima prašine i u zbrci borbe ona je znala da je Jim još uvijek drži, i potpuno se osloni na njegovu pomoć. Ubrzo njena stopala dotakoše zemlju, više je nitko nije gurao ni stiskao i mogla je hodati. Neka koliba prepriječila im je put, ali zato su se oslobodili pritiska mnoštva.

Ispod njih sterao se neobičan vidik. Stratište je bilo obavijeno oblacima prašine, skupina zbunjениh čuvara reda, s izvučenim oružjem, čekala je ni sama nije znala koga, tri sablasne prilike visile su iznad njih, a pred njima, na podiju, ležao je mrtav čovjek; posvuda naokolo bezglavo su jurile rulje ljudi pokušavajući da pobjegnu jedni od drugih. Kellsov pucanj prouzrokovao je paničnu strku. Ni jedan rudar nije više znao tko su čuvari reda, a tko članovi Crne legije. Svaki čovjek je očekivao krvavu bitku, s nepovjerenjem je gledao na sve ostale i u panici bježao dalje. Čuvari reda su pokušavali da se okupe radi samoobrane, a svi ostali su nastojali da pobjegnu. Bio je to div-

lji prizor, posljedica divlje pravde i uzavrele grozničave krvi, bio je to vrhunac napetosti u ono vrijeme kad su suvereno vladali zlato i sila. To se moglo dogoditi samo jednom, ali bilo je strašno dok je trajalo. To je razotkrilo kukavičluk ljudi dokazalo pogubnost zlata, odredilo sudbinu Johinog Potoka. Jer, uistinu, hrabri i pošteni ljudi vraćali su se polako u logor, dok su oni opaki bježali. Tako se barem činilo Joan.

U sjeni kolibe ona se skupila uz Jima ne progovorivši dugo ni riječi. Oni su samo gledali i slušali. Neki rudari su se vratili pred svrati-te na kojem su još uvijek stajali čuvari reda. Sve glas-nija je postajala prigušena buka uzbuđenih ljudi. Mnoge male skupine razgovarale su međusobno dok se vođa redara nije obratio okupljenom mnoštvu. Joan nije mogla čuti što je rekao, a nije ni željela čuti.

— Joan, sve se to dogodilo tako brzo, zar ne?

— prošapće Jim vrteći glavom kao da nije vjеровao u stvarnost tek minulog događaja.

— Nije li on — bio strašan! — prošapće Joan umjesto odgovora.

— On! Tko?

— Kells. — U njenu sjećanju vođa bandita izdizao se iznad cijelog tog divljeg prizora.

— Strašan, ako baš hoćeš. Ali, ja bih rekao velik, silan! Kakva hrabrost, kakva hladnokrvnost! Sam protiv stotinu čuvara reda i hiljada rudara! Ali on je znao kakav učinak će postići svojim pučnjem.

— Ne, nikako! On nije mislio o tome — izjavi Joan ozbiljno. — Osjetila sam da drhti. Vidjela sam njegovo lice... Oh! ... U njegovoj glavi bile su samo dvije misli, prvo, "njegov "pad" i "drugo,

Frenchyjeva izdaja. Mislim da je taj pucanj odao njegov očaj i slabost. On se nije mogao odrvati tome, pa da je to bila čak posljednja kugla u njegovu revolveru.

Jim Cleve začuđeno pogleda Joan, kao da su njene riječi bile istovremeno i uvjerljive i neshvatljive.

— Pa, bio je to sretan pucanj... za nas, a i za njega.

— Misliš da je on umakao? — upita ona gorljivo.

— Svakako. Svi su oni umakli. Nije li to bila najluđa gužva koju si ikad vidjela?

— Bez sumnje. U jednom trenutku svaki čovjek se bojao da će onaj do njega zapucati. To je pokazalo snagu Kellsove Crne legije. Da su mu njegovi ljudi bili vjerni i poslušni, on nikad ne bi doživio pad.

— Joan! Ti govoriš kao da žališ zbog toga!

— Oh, sramim se toga, iako nisam mislila baš tako — odgovori Joan. — Ne znam što sam mislila, ali meni je još uvijek žao Kellsa. Pretrpjela sam tako mnogo. Oni dugi sati neizvjesnosti... A činilo mi se da je o njegovoj sudbini ovisio moj život... i tvoj, također, Jim.

— Mislim da te razumijem, draga — reče Jim trijezno.

— Jim, što ćemo raditi sada? Nije li neobično biti slobodan?

— Ja se osjećam isto tako neobično kao i ti. Pusti me da razmislim — odgovori Jim.

Poslije toga onako osamljeni, dugo su šutjeli stisnuti jedno uz drugo. Joan je pokušala da misli o planovima za budućnost, ali njeno razmišljanje kao da je bilo beskorisno. Osjećala se napola

omamljenom. Jim mora da je bio žrtva istog osjećaja. Uz to, bio je pritisnut i teretom odgovornosti.

Poslijepodne je blijedjelo dok sunce nije obrubilo visoki planinski lanac na zapadu. Uzbudjenje svjetine je postupno jenjavalo i pred zalazak sunca redovi rudara ispuniše cestu na putu za logor. Maskirani čuvari reda su otišli i ubrzo su još samo male skupine znatiželjnika stajale oko sablasnog stratišta i tamnih prilika koje su visile iznad njega. Jedan pogled na te prilike bio je Joan dovoljan da zaključi da su redari objesili mrtvo Frenchyjevo tijelo u omču koju bi bio izbjegao izdajom. Objesili su ga mrtvog. Kakav grozan dokaz gnjeva tih novopečenih čuvara reda! Ostavili su bandite da vise. ¹⁷⁶ To je moglo biti tako zastrašujuće kao te mlohawe, tamne prilike koje su se njihale! U mrtvom čovjeku na zemlji ima nekog dostojanstva, barem dostojanstvo smrti, a smrt katkada može biti uzvišena. Ali ovdje su i život i smrt bili jadni, a ostao je samo užas i strava. Joan je osjećala da će je taj prizor progoniti dok god bude živjela.

— Joan, mi moramo napustiti Johnin Potok — izjavi konačno Cleve i ustane. Te riječi kao da su ga učinile odlučnim. Na početku sam mislio da će svaki bandit pobjeći što dalje bude mogao. Ali, nikad ne možeš reći što ti podivljali ljudi mogu uraditi. Gulden, na primjer! Zdrav razum te upućuje na zaključak da će se sakriti, barem na kraće vrijeme. Ipak, bez obzira na išta, mi moramo otići... I sad, kako otići?

— Idemo pješke. Ako kupimo konje, ili ako pričekamo na poštansku kočiju, moramo razgovarati s ljudima, a ja se bojim...

— Ali, Joan, banditi će sigurno biti uz cestu. A staze, gdje god bile, neće biti mnogo sigurnije.

— Putujmo noću, a odmarajmo se danju.

— Ta nećemo moći putovati tako dugo bez ikakve opreme.

— Ne. Najbolje će biti da uzmemo kočiju za Bannack. Ako uopće krene, krenut će samo pod oružanom pratnjom. Samo je pitanje hoćemo li krenuti skoro ... Dođi, Joan, idemo u logor.

Sumrak se spustio i svjetla su počela isticati sjene. Dok su silazili niz padinu i dok su se dohvatili ceste Joan se držala čvrsto uz Jima. Osjećala se poput krivca i bojala se svakog čovjeka koga su sreli i svake skupine ljudi pokraj koje su prošli. Ali vidjevši da nitko i ne primjećuje ni nju ni Jima, polako je pribirala samopouzdanje. Sve gušći mrak kao da im je bio zaštita. Što su dalje išli ulicom, sretali su sve više ljudi. Krčme su opet bile u punom pogonu. John Potok vraćao se u slobodan, bezbrižan tok svog života. Dvije-tri kuće prije »Posljednjeg zrna zlata« nalazio se ured poduzeća koje je držalo poštanske kočije. Bio je to široki šator bez prednjeg platnenog zida, a preko cijelog otvora pružala se tezga. Šator je bio osvijetljen mutnim, žutim svjetlom fenjera. Pet-šest ljudi muvalo se oko tezge, a nekoliko ih je bilo u šatoru, od kojih dvojica kao da su bili naoružani stražari.

— Kada kreće prva kočija za Bannack? — upita Jim ne obraćajući se nikome posebno.

Jedan čovjek podigne pogled s papira koji su bili razastrti po tezgi i oštro pogleda Jima.

— Krenut će kad je uputimo — odgovori on otresito.

— Dobro, pa kad će to biti?

— Što se to tebe tiče? — odgovori čovjek još otresitije.

— Trebao bih dva mjesta u kočiji.

— To je nešto drugo. Dođi da te vidimo... Zdravo! Pa to je mladi Cleve. Nisam te ni prepoznao. Oprosti, malo smo oprezniji ovih dana.

Lice se čovjekovo razvedri. Očito je poznavao Jima i dobro mislio o njemu. To je primirilo Joan i stišalo divlje udaranje njena srca. Vidjela je Jima kako pruža vrećicu sa zlatom iz koje agent uze jedan dio na ime pristojbe za prijevoz. Zatim vrati vrećicu Jimu i prišapnu mu nešto na uho. Jim se tada vrati k njoj i povede je dalje stiskajući njevu ruku u svojoj.

— Sve je u redu — prošapće on uzbuđeno. — Kočija kreće u svanuće. Prije je kretala sredinom jutra, ali oni žele da sutra pređu dobar dio puta.

— Misle li oni da bi kočija mogla biti napadnuta?

— Nisu mi to rekli. Ali ima puno razloga za takvu pretpostavku... Ja sam svim tim zlatom. .. Osjećam se kao da sam težak hiljadu funti.

— Što ćemo sada? — upita ona.

Jim zastane nasred ceste. Sad je već bila prava noć. Svjetla logora su blještala, ljudi su prolazili tamo-amo, daske u pločnicima su škripale, krčme su žamorile, a iz »Posljednjeg zrnca« dopirali su zvuci neskladne glazbe.

— Da, što ćemo sada — ponovi Jim zbunjeno.

Joan nije znala što bi predložila, ali njen strah se smanjivao i ona je osjećala da joj se vraća njena domišljatost.

— Moramo nešto pojesti, a zatim ćemo poći na spavanje — reče razborito.

— Pokušat ću, ali ne mislim da ću noćas moći spavati — odgovori Joan.

Jim je povede do gostionice koju je držao neki Meksikanac. Gostionica se sastojala od dva spojena šatora. Za stol je služila daska položena na bačvice, služila je kao klupa. Pribor za jelo bio je priprost kao i sve ostalo, ali je bilo čisto i Meksikanac je znao kuhati. Bilo je to ono što je Joan, nakon dugog iskustva s Bateom Woodom, veoma cijenila. Ona i Jim bili su jedini Meksikančevi gosti. Gostioničar je govorio dobro engleski i odnosio se prijateljski. Očito mu je godilo što je vidio da su uživali u jelu.

Ukusno jelo i prijateljsko držanje Meksikanca kao da su imali dobar učinak na Jima Clevea. Prestao je da osluškuje i da se kradomice okreće na svaki korak.

— Joan, mislim da će se sve svršiti dobro — reče on uhvativši je za ruku. Iznenada njegove oči sijevnuše radosno i plaho. On se nagne bliže k njoj. — Sjećaš li se dc smo vjenčani? — prošapće on.

— Dakako — odgovori ona brzo. Ali, nije li to bila zaboravila?

— Ti si moja žena.

— Joan ga pogleda i osjeti kako je podilaze trnci. Mekan, topao val preplavi njenu dušu.

On se smijao poput dječaka.

— Ovo je naš prvi zajednički obrok — na našem bračnom putovanju.

— Jim! — Krv je palila Joanine obraze.

— Oh, ti, ljepotice. Ali ti sad nisi djevojka. Ti si Dandy Dale.

— Nemoj me zvati tim imenom! — poviče Joan.

— Baš hoću, uvijek ću te tako zvati. Sačuvat ćemo to odijelo. Katkada ga možeš obući da se malo prošepiriš, da plašiš djecu...

— Jim Cleve!

— Oh, Joan, bojim se biti sretan. Ali ne mogu drukčije. Izbavit ćemo se odavde. Ti pripadaš meni. Ja imam vreće i vreće zlata. Bože! Ni sam ne znam koliko! Nikad nećeš moći potrošiti sav taj novac. Nije li sve to kao san?

Joan se smiješila kroz suze i nije joj uspelo da izgleda stroga.

— Izvedi mene i iznesi zlato na sigurno mjesto, pa tek onda kliči od veselja — reče ona.

To ga je otriježnilo. Izveo ju je opet van na mračnu ulicu po kojoj su prolazile tamne prilike tamo-amo podno svjetla.

— Još je dugo do jutra. Gdje da te odvedem, tako da možeš malo zaspati? — promrmlja on.

— Pronađi mjesto gdje možemo sjesti i čekati — predloži ona.

— Da. — Pomno je razmišljao nekoliko trenutaka. — Mislim da nema nikakve pogibli.

Zatim je povede ulicom do kraja logora i dalje uz neravnu, otvorenu padinu. Zvijezde su bile svijetle, ali Joan je svejedno posrtala preko kamenja. Čudila se kako Jim s lakoćom hoda u mraku i ovjesila mu se o ruku. Govorili su malo i samo šapatom. S vremena na vrijeme Jim bi zastao da osluhne i pogleda gdje se nalazi. Naskoro ju je proveo između izlomljenih stijena i napola je unio u neku vrstu sjenovite niše u jednoj litici.

— Ovdje sam ja spavao — prošapće on.

On je umota u gunj, a onda sjedoše na zemlju uz stijenu i ona nasloni glavu na njegovo rame.

— Ja imam tvoj kaput i gunj — reče ona. — Neće li tebi biti hladno?

On se nasmije.

— Sad ne govori više. Umorna si i iscrpljena. Potreban ti je odmor i san.

— San? Nemoguće! — promrmlja ona.

— Zašto, oči su ti napola zatvorene... Bilo kako, ne želim više razgovarati, hoću da razmišljam.

— Jim! ... poljubi me i zaželi mi laku noć — prošapće ona.

Činilo joj se da se nagnuo prilično silovito. Njegova glava sakrivala je svjetlo zvijezda. Držao ju je čvrsto nekoliko trenutaka. Osjećala je kako mu tijelo podrhtava. Onda je poljubi i naglo se odvoji od nje. Kako joj je čudno on izgledao!

Zbog toga joj je sve bilo neobično i čudno. Nikad nije vidjela zvijezde tako blistave, tako pune snage, tako neizbrojive. Kao da su se sjene oko nje okupljale da bi zaštitile nju i Jima. Tišina kao da je govorila. Vidjela je Jimovo lice u svjetlu zvijezda i ono je bilo napeto, oprezno, zamišljeno, divno. On će sjediti uz nju cijelu noć i, čekajući sivilo zore, čuvat će je budan i širom otvorenih očiju. Kako se bio izmijenio! I ona je bila njegova žena! Ali, kao da je to bio samo san. Bilo je potrebno svjetlo dana i pogled na njenu burmu, pa da san postane stvarnost.

Toplina i tromost se polako prikradoše i njena napetost popusti. Još bi mogla i zaspati. Ali, zašto je neshvatljiva strava pritiskala njenu dušu? Noć je bila tiha i jasna, prekrasna: blještava, bijela, zvjezdana noć, i Jim je bio uz nju, i sutra će njih dvoje otići odavde. Sve je to tako bilo i moglo biti, ali četiri tamne obješene prilike nisu joj dale mira, a iza njih je izranjao nejasni Kellsov

lik. Gdje li je on sada? Otišao je, nestao negdje na jednoj od svojih krvavih staza, praćen svojom zlom srećom i očajnom ogorčenošću! Izgubio je nju. Nasrtaj podivljale svjetine ih je razdvojio. Jak grč bola i stida stisne njeno srce. Jer ona je žalila Kellsa. Nije mogla razumjeti zašto ga je žalila, ako ne zato što je posjedovala čudnu snagu da probudi dobro u njemu. Nijedna žena ne bi mogla osjećati drukčije. Bilo joj je strašno žao što je znala da posjeduje snagu kojom bi ga mogla odvratiti s puta zla, pa ipak to nije mogla učiniti. Još strašnije je bilo što je on otišao i što će nastaviti da prolijeva krv, a ona je to mogla spriječiti, mogla je spasiti živote mnogih sirotih rudara, koji možda negdje imaju žene ili zaručnice. Pa ipak, tu nije bilo pomoći. Ona je voljela Jima Clevea. Mogla je žrtvovati sebe, ali njega ne bi žrtvovala ni za sve bandite i rudare na granici.

Joan je osjećala da joj Kellsova sudbina nikad neće dati mira i da će je uvijek boljeti duša zbog njega. Nikad neće moći da otpočine u miru i tišini svog doma, pa gdje god taj dom bio, a da joj pred oči ne iskrsne Kells, kako mračan, odbojan i zabrinut korača po kakvoj usamljenoj kolibi, ili jaše nekom pustom stazom, ili leži licem okrenut nijemim zvijezdama. Prije ili poslije, on će sresti svoju sudbinu. To je neminovno. Ona opet ugleda zloslutni prizor s obješenim ljudima, ali ne, Kells nikad neće završiti na taj način. Strašan kakav jest, on nije rođen da bude obješen. On bi mogao biti ubijen na spavanju od nekog izdajice iz vlastite bande, ali je najvjerojatnije da će kakva kockarska jazbina, u igri u kojoj će biti uloženi i zlato i život, vidjeti njegovu posljednju borbu. Ti banditi su pljačkali zlato da bi se za nj mogli koc-

kati i boriti između sebe. Učini joj se da vidi usamljenu kolibu u kojoj klade na ognjištu gore slabim plamenom, svjetiljke žmirkaju, modri dim visi u krpama, a na podu ničice leže ljudi: Kells, ukočen i krvav i div Gulden konačno mrtav i još strašniji u smrti, a na priprostom stolu vrećice sa zlatnom prašinom i hrpe beživotnog, blještavog zlata, koje poput pješčane struje teče i rasipa se po podu, beskorisno kao obična prašina.

18.

Sve Joanino maštanje i svi njeni snovi iščezoše u tmini, a kad se probudila, činilo joj se da je jedva i zatvorila oči. Ali sivi polumrak zore bio je već smijenio noć. Jim ju je nježno budio.

— Ne, ti nisi bila pospana. To je bila samo greška — reče on pomažući joj da ustane. — A sad ćemo otići odavle.

Oprezno se provukoše između stijena i požuriše niz padinu. U polutama Joan ugleda mračne obrise kolibe, koja je nalikovala na onu što ju je bio sagradio Kells. Koliba iščezne, a kad su naskoro sišli na cestu, Joan je bila sigurna da je to koliba u kojoj je preživjela duge dane zatočeništva. Požuriše niz cestu i uđoše u logor. Svjetla su već bila pogašena. Šatori i kolibe izgledali su neobično i tmurno. Cesta je bila prazna. Ni jedan glas nije narušavao tišinu. Na zavoju Joan ugleda poštansku kočiju i konje. Jim ubrza korak.

Naskoro stigoše do kočije. Konji su bili nemirni. Kočijaš je već sjedio na svom sjedalu i u rukama držao uzde i bič. Dva su čovjeka, s puškama prebačenim preko koljena, sjedila uz njega. Vrata kočije bila su otvorena. U kočiji je bilo ljudi. Jedan od njih je provirivao kroz prozor. Pokraj njegove glave štršala je cijev puške. Tiho je razgovarao sa čovjekom koji je nešto poslovaio oko zaprege.

— Zdravo, Cleve! Zakasnio si — reče drugi čovjek, očito agent. — Požurite. Kad ćeš doći natrag?

— Nisam siguran — odgovori Cleve oklijevajući.

— U redu. Sretan put! — On zatvori vrata kočije iza Joane i Jima. — Možeš krenuti, Bill.

Kočija se pokrene naglim trzajem. U tišini zore Joan je škripa kotača zvučala poput nebeske grmljavine! Jim joj radosno stisne ruku. Bili su konačno na putu!

Joan i Jim imali su zasebno sjedalo. Na suprotnoj strani sjedila su tri čovjeka, stražar s glavom isturenom kroz prozor, bradati rudar koji je izgledao tromo i pospano, i mladi čovjek nedovoljno grub i krepak za kopača zlata. Ni jedan od njih nije obraćao osobitu pažnju na Joan i Jima.

Cesta se naglo spuštala niz brijeg, a kočijaš je četiri upregnuta konja pustio u kas. Činilo se kao da će se stara klimava kočija raspasti u komade. Teturala je, gegala se i poskakivala preko stijena i korijenja. Joan se jedva držala na sjedalu. Jednom rukom čvrsto je stezala remen, a drugom Jima za mišicu. A kad se kočija otkotrljala u korito isušena potoka i udarila u nanos, Joan je mislila da će joj se sve kosti polomiti. Taj prijelaz označavao je ulaz u guduru. Na drugoj strani cesta je bila ravna.

— Idemo istim putem kojim smo i došli — prošapće Jim Joani na uho.

To je bilo iznenađujuće, jer je Joan bila sigurna da Bannack leži na suprotnoj strani. Ni sad nije bila razuvjerena, jer će cesta možda uskoro zakrenuti na drugu stranu.

Dotle je svjetlo postalo jasnije. Dan je svanuo i sunce je crvenilom obojilo dolinu. U kočiji se vidjelo kao i vani. Joani nisu zadavali brigu njeni suputnici. Jedini koji je obratio pažnju na nju bio je mladi čovjek, a i on je nakon što ju je pogledao i nasmiješio joj se krajičkom usta, zapao u svoje misli. Bio je zabrinut i premoren. Jim je držao njenu ruku ispod pregiba dugog kaputa i zgodimice govorio o onome što bi privuklo njegovu pažnju. A kočija je odmicala brzo i kao da se utrkiivala s neprekidnim topotom konjskih kopita.

Joani se učini kao da je prepoznala guduru iz koje je Jesse Smith izveo Kellsovu skupinu na novu cestu. Vjerovala je da Jim misli isto, jer je u tom času neobično snažno stisnuo njenu ruku. Kad su prošli to mjesto, Joan je počela lakše dišati. Činilo joj se da ih svaka daljnja milja puta udaljava od bandita i zbog toga je osjetila olakšanje.

A onda se vrijeme stalo sporo vući. Joan je željela razgovarati s Jimom, ali to nije mogla zbog ostalih putnika. Jim se zadubio u svoje misli. Napeta i stalna budnost stražara svakako je povećavala šutnju. Opasnost je vrebala iza svakog zavoja na cesti. Joan se sjetila da je Kells rekao kako kočija za Bannack nije nikad napadnuta kako valja, ali da će to učiniti on kad jednom bude spreman za taj posao. Vožnja je postajala dosadna i zamorna. Sa sunčanom jarom došle su i muhe i prašina, a sve je to dodijavalo Joan. Napustio ju je njen uobičajeni mir i sa svakom daljnjom miljom njen osjećaj nesigurnosti postajao je sve veća.

Cesta je ostavila dolinu i uspinjala se između breгова vijugajući kroz stjenoviti predio. Pred

svakom mračnom guduroom Joani je zastajao dah. Prava mjesta za zasjede! Ali, kočija se kotrljala dalje.

Joanina zabrinutost konačno popusti i ona dopusti sebi raskoš da se odmori, da se nasloni na jastuk i da sklopi oči. Bila je umorna, pospana, mučila ju je vrućina. Činilo se kao da nema ni daška vjetra.

Iznenada ju je trgla paklenska pucnjava revolvera. Ona osjeti šibanje i ubode iverja koje se rasprskavalo pod udarcima tanadi. Slijedili su hrapavi krici, samrtno vrištanje jednog konja, naglo kočenje kočije i grmljavina teškog revolvera iznad njene glave.

Jim joj nešto oštro dovikne i sruši je na sjedalo. Ona osjeti kako se tijelo stražara zavaljuje na njena koljena. Sve što je poslije toga osjećala i čula bio je hladan i mučan strah.

Raštrkana pucnjava sa strana utiša puške na krovu kočije. Zatim se čuo topot kopita i brektanje prestravljenih konja.

— Jesse Smith! Prestani! — zaviče Jim prodorno.

— Pričekaj, Beady! — javi se promukli glas.

— Do bijesa, pa to je Jim Cleve!

— Ej, Gul — zaurla drugi glas, koji Joan prepozna kao Blickyjev.

Tada Jim podigne njenu glavu i uspravi je na noge. Bila je blijeda kao smrt.

— Draga, jesi li ranjena?

— Ne, samo sam se uplašila — odgovori ona.

Joan pogleda van i vidje bandite s oružjem u rukama. Jedni su bili na konjima, drugi su stajali na nogama, a svi okupljeni oko kočije. Jim otvori vrata i, izišavši pozove i nju da pođe za njim.

Joan je morala zakoračiti preko mrtvog stražara. Rudar i mladi čovjek ostali su šćućureni na svojim sjedalima.

— Pa to je Jim i Kellova djevojka ... Dandy Dale — usklikne Smith. — Momci, to nešto znači... Reci, mladiću, nadam se da nisi ranjen ni ti ni djevojka?

— Ne. Ali to nije vaša zasluga — odgovori Cleve. — Zbog čega ste morali napuniti kočiju olovom?

— Ovo ne mogu shvatiti — reče Smith. — Kells vas je poslao kočijom! Ali, kad nam je davao zadatak, nije nam spomenuo da ćete i vi biti u kočiji... Kad i gdje ste se rastali sa Kellsom?

— Sinoć, u logoru, blizu naše kolibe — odgovori brzo Jim. Očito je shvatio povoljnu priliku.

— Ostavio je Dandy Dale sa mnom. Rekao nam je da uzmemo jutarnju kočiju. Ja sam očekivao da će i on biti u njoj ili da će nas negdje sresti.

— Zar nisi dobio nikakvih naloga?

— Ne, osim da se brinem za djevojku dok on ne stigne. Ali, rekao mi je da će još sa mnom razgovarati.

Smith je smeteno piljio čas u Clevea čas u Blicyja, a onda u Guldena, koji je lijeno prišao. Kosa mu je bila nakostrešena, držao je revolver oboren k zemlji. Joan je pratila pogled njegovih velikih sivih očiju, koji se zaustavio na kočijašu, mrtvom i prevješanom preko sjedala. Iza njega su ležali ubijeni stražari. Lijevi prednji konj ležao je mrtav, zapetljan u remenje, dok ga je njegov parnjak njuškao.

— Tko je unutra? — zagrmi Gulden i uperi pištolj kroz vrata kočije. — Izlazi van!

S rukama iznad glave mladi čovjek iziđe posrćući. Blijed i drhtav bio je toliko slab, da je jedva stajao na nogama.

Gulden nemilosrdno gurne bradatog rudara.

— Izlazi, hej ti!

Čovjek se nije ni pomaknuo, ostao je smotan na svom sjedalu.

— Mislim da je ranjen — reče Smith. — Ali nije mrtav. Čuješ li mu disanje?... Dahće poput sipljivog konja.

Gulden pruži dlakavu ruku i jednim pokretom izvuče rudara na cestu. Čovjek se svali na zemlju stenjući. Vrat i ruke bili su mu krvavi. Gulden se nagne nada nj, razdere mu odijelo, s naporom otrgne nešto, a onda, zamahnuvši divlje, podigne uvis širok crni pojas nabijen zlatom.

— Ha! — prodere se on. Bio je to samo usklik, strašno je bilo čuti taj usklik, koji nije izražavao ni zadovoljstvo ni ushit. Dodao je pojas iscerenom Buddu i okrenuo se mladom čovjeku.

— Imaš li zlata?

— Ne. Ja, ja nisam rudar — odgovori mladić promuklo.

Gulden ga opipa oko pojasa, a onda mu pretrese džepove.

— Okreni se! — naredi div.

— Ej, Gul, pusti ga da ode! — prosvjedovao je Jesse Smith.

Blicky položi ruku na Guldenova široka rame-na nastojeći da ga odvрати od namjere.

— Okreni se! — ponovi Gulden ne osvrćući se nimalo na primjedbe svojih drugova.

Ali, mladić je razumio i njegovo lice postade najprije olovnosivo, a onda sablasnoblijedo.

— Tako ti boga — nemoj me ubiti! — izgovori on kao bez daha. — Ja nemam ništa, ni zlata, ni pištolja!

Gulden ga okrene kao zvrk, gurne ga naprijed i pođe za njim. Kad su odmakli nekoliko koraka, mladić posrne i, okrenuvši se, padne na koljena.

— Nemoj... me... ubiti! — za vapi.

Vidjevši Jima napetog, pognutog, Joan se brinula za nj čak i u tom groznom času i svom svojom snagom stegla mu je ruku. Morali su podnijeti i to iskušenje.

Ostali banditi su gundali, ali ni jedan se nije ni pomaknuo.

Gulden ispruži veliki revolver. Kosa mu se nakostriješila, a njegovo golemo tijelo treslo se poput kakva stroja, koji samo što se nije pokrenuo.

Prestravljeni dječak shvatio je što ga čeka.

— Pusti... me... da se... pomolim... bogu! — zamoli.

Joan nije izgubila svijest, ali milostive vjeđe su se čvrsto sklopile i zatvorile njene oči.

— Gul! — kriknu Blicky divlje. — Neću dopustiti da ubiješ tog dječarca! To ne bi imalo nikakva smisla. U Johninom Potoku bili smo otkriveni zbog... Trči, dijete, trči!

Tada Joan otvori oči i vidje kako Blicky s naporom zadržava Guldenovu okrutnu ruku, dok je dječak jurio niz cestu koliko su ga god noge nosile. Joani odlane i preplavi je golema radost. Ali, još uvijek se tresla od užasa zbog ovog što je Gulden namjeravao učiniti. Imala je duševne, ali i tjelesne snage da savlada taj užas. Trebao joj je neki drugi prizor, drugi zvukovi, koji će joj vratiti ravnotežu. Dobro bi joj došao neki drugi udarac, pa čak i vlastita tjelesna ozljeda. Tada pogleda na

rudara koji je umirao. Žurno klekne pokraj njega i pridigne mu glavu. Na njen zahtjev Cleve donese čaturicu s vodom. Ali, rudar nije mogao piti. Umro je ne izgovorivši riječi koje su se s mukom pokušavale probiti između njegovih usana.

Joan ustane s osjećajem vrtoglavice. Uz pomoć Clevea polako siđe s ceste i sjedne na kamen. Banditi su sada bili zaposleni. Blicky i Smith su isprezali konje; Beady Jones je poput hijene pretraživao mrtvog čovjeka. Tri bandita, koje je Joan poznavala samo iz viđenja, tovarili su konje. Bad je, cereći se, stajao pokraj kočije i gledao ostale. Gulden se, sa žustrinom gorile, pentrao po krovu kočije. Naskoro je ispod kočijaševa sjedala izvukao vreću od jelenje kože. Bila je mala, ali teška. On je baci na Budda i gotovo ga obori na zemlju. Budd zgrabi vreću i krikne kao Indijanac. Ostali ljudi zaurlaše i potrčaše k njemu. Desetak ruku željno posegne za vrećom. Nastade otimanje i rvanje, ali to je bila samo igra. Bili su ljudi od radosti. Blicky se prvi domogne plijena i podigne ga pobjedonosno. On bi još bio i zamahnuo njime da nije bio toliko težak. U međuvremenu Gulden je izvukao još nekoliko vrećica i izazovno ih smjestio na sjedalo ispred sebe. Banditi ispod njega zaurlaše u znak prosvjeda. Golem i pognut, s rukama duboko zavučenicim pod sjedalo, div je s mukom izvlačio nešto, dok mu je lice postajalo sve crvenije od napora. Prestavši načas s izvlačenjem, on ljutito pogleda svoje drugove. Ako su njegove velike šuplje oči odavale ikakav osjećaj, onda je taj osjećaj bio nevoljkost koja mu je izbijala iz cijelog tijela: bilo mu je žao što je tu i njegova banda. Radije bi bio sam. A onda, promrmljavši neku kletvu, potegne još jednom snažno i izvuče

golemu vreću od jelenje kože, čvrsto zavezanu, oblijepljenu poštanskim oznakama i zapečaćenu.

— Stotinu funti — zagrmi on.

Joani se učini kao da je čopor đavola zaplesao oko kočije derući se na golemog nakostriješenog demona iznad njih, koji ih je odozgo promatrao pun mržnje.

Konačno Gulden stiša graju, koja i nije bila ništa drugo nego mahnita radost.

— Dijeliti, uvijek dijeliti na jednake dijelove!

— zagrmi on, sada već lica modrog od bijesa. — Zar vi, budale, želite gubiti vrijeme ovdje na cesti dijeleći zlato?

— Neka bude kako ti kažeš — poviče Budd.

Nije bilo ni jednog glasa neslaganja.

— Kakvo bogatstvo! — usklikne Blicky. — Gul, šef je to pretpostavio. Čudno je što nije došao!

— Gdje ćemo poći? — zapita Gulden. — Govorite ljudi, bez skanjivanja.

Jednoglasno je izbor pao na Cabin Gulch. Gulden, očito, nije bio za to, ali je ipak pristao.

— U redu. Nek bude Cabin Gulch. Ali, nitko osim Kellsa i nas neće dobiti ni trunka ovog zlata.

Mnoge ruke se spremno prihvatiše posla oko priprema za odlazak. Gulden je uporno tražio da sve zlato bude natovareno na njegovo sedlo. Njegovoj želji bilo je udovoljeno. Bio je kao opsjednut i nijednom nije pogledao Joan. Jesse Smith je davao upute i izdavao naloge. Jedan od zaprežnih konja bio je natovaren. Blicky galantno dade svog konja Joan, skрати stremen prema njenoj potrebi, a onda se popne na preostalog neosedlanog zaprežnog konja. Gulden se jako žurilo i dvaput je

pošao naprijed, ali ga zaustavilo uzrujano dozi-
vanje ostalih. Konačno, karavana je bila spremna
za pokret. Jesse Smith, držeći se poput generala
koji pregleda pobijedenog neprijatelja, zaokruži du-
gim pogledom po mjestu događaja.

— Tko prvi naiđe na ovo djelo, bit će zapre-
pašten, ne zaboravite to!

— Što će Kells reći? — zapita Blicky oštro.

— Pustimo Kellsa! On nije bio na kraju čina
— izjavi Budd.

Blicky ga smrknuto pogleda, ali ne reče ništa.

— Reći ću ti, Blicky! Ne ide mi u glavu ovo
s Jimom i Kellsovom djevojkom — reče Smith.

— Pitaj Jima opet. Možda bi sada, kad je po-
sao svršen, mogao reći nešto više — predloži Blic-
ky.

Jim Cleve je čuo i kao da je bio spreman da
odgovori na to pitanje.

— Ne znam mnogo više od onoga što sam vam
već rekao. Ali, mogu pretpostavljati. Kells je znao
za ovaj veliki transport zlata. On je sigurno imao
razloga da nas pošalje kočijom. Rekao je da će
mi naknadno reći što mogu očekivati i što trebam
raditi. Ali, on se nije vratio. Svakako, bio je si-
guran da ćete vi dobro obaviti posao. Isto tako,
bit će da je računao da će i on biti prisutan. Po-
javiti će se ubrzo.

Ta Jimova lukavština nije Joan zvučala nimalo
logično ni uvjerljivo, ali su je banditi lako primili
za istinu. Očito je ono što su znali o Kellsovu kre-
tanju i planovima poslije loma u Johnom Potoku
pristajalo dobro u Cleveovu priču.

— Krenite! — zagrmí Gulden, koji je bio od-
makao od ostalih. — Zar namjeravate izgnjiliti
ovdje?

Bez da su se i osvrnuli na lom koji ostavljaju iza sebe, banditi se svrstaše u kolonu i krenuše. Jesse Smith je bez promišljanja skrenuo sa ceste i poveo karavanu plitkim potokom u kojem se očito namjeravao zadržati. Gulden je jahao odmah za njim. Slijedeći je bio Beady Jones, a onda tri bandita s jednim natovarenim i nekoliko drugih konja. Cleve i Joan jahali su jedno uz drugo, a za njima, kao posljednji, bili su Budd i Blicky. Put je bio neravan i klizav i jahači su se morali razmaknuti. Ipak, Cleve je jahao uz Joan. U zgodnom času on se nagne prema njoj.

— Najbolje će biti da umaknemo čim nam se ukaže prilika za to — reče on neveselo.

— Ne!... Gulden! — Joan je morala ovlažiti usne da bi izgovorila ime te nemani.

— On neće voditi računa o tebi dok ima sve ono zlato u svom sedlu.

Joan je razumom prihvatila Jimovo obrazloženje, ali ju u tom času spopao tako silan strah da je od njega bila kao opčinjena. Pa ipak, usprkos svemu, misli su joj bile jasne.

— Kells je moja jedina nada!... Ako nam se naskoro ne pridruži — pobjeći ćemo!... Ako ne uspijemo — Joan zastane i malaksalom rukom obriše vlažno čelo — ti me moraš ubiti, prije, prije nego...

Njen glas zadrhta i izdade je.

— Hoću! — obeća on kroz stisnute zube.

Tada nastaviše put lica snuđenih i pomno nagnutih nad blatnjavom vodom i podmuklim stijenama.

Kad je Jesse Smith izjahao iz potoka, to je bio znak da dalje treba jahati preko gole stijene. On

iza sebe nije ostavljao nikakva traga. Nije imao obzira ni prema konjima ni prema jahačima. Bio je genij u pronalaženju tvrdog tla i jahanja preko litica. Nijednom nije usporio hod i bilo je gotovo nemoguće držati ga nadohvat oka.

Za Joan je jahanje postalo muka, a muka se pretvorila u bol. Ah, odmora nije bilo. Smith je bez milosti vodio naprijed. Sunce je zašlo, spustio se sumrak i pala je noć, a karavana je još uvijek bila u pokretu. I baš u času kad je Joan bila na izmaku snage, Smith je stao. Jim ju je skinuo s konja i položio je na travu. Zatražila je vode i pila, pila... Ali, hranu nije ni okusila. Teški, mukli udarci odzvanjali su u njenim ušima, a čelo kao da joj je bilo stegnuto čvrstim obručem. Bila je svjesna mraka, vatre koja je pucketala, sjena koje su poskakivale, ljudi koji su pokraj nje prolazili tamo-amo, a iznad svega bila je svjesna stalnog Jimova prisustva i njegove budnosti, i to ju je hrabrilo da sačuva barem mrvičak samosavladvavanja. A onda su glasovi postajali sve udaljeniji i noć se pretvorila u mutno ništavilo.

Kad je svanulo, Joan se činilo da je između jutra i te strašne noći prošla cijela vječnost. U glavi joj se razbistrilo i, izuzev muklih bolova u tijelu i udovima, imala je dovoljno snage da otpočne dan. Jela je bilo malo, a vrijeme nije dopuštalo da ga se pripremi kako valja. Gulden ih je nestrpljivo požurivao. Poput kakva škrea bdio je nad svojim zlatom. Ovaj put i njegovi drugovi bili su jednako željni da što prije krenu naprijed. Svi su bili opsjednuti blizinom zlata. Samo jedno je bilo u njihovoj svijesti, čas kad će pristupiti diobi blaga. Kobno, jadno i užasno! Od kakve je koristi za njih bilo to zlato?

Na put se krenulo prije zalaska sunca. Jahanje je otpočelo i nastavljeno oštrim kasom. Smith je skrenuo s kamenite padine i poveo karavanu kroz zelene doline. Jim Cleve, jašući neosedlana i gotovo hroma konja, imao je mnogo poteškoća. Pa ipak, on se za cijelo vrijeme puta držao blizu Joan. Rijetko su razgovarali, i to samo pokoju riječ u vezi s nemilim putovanjem po tragu vještog i izdržljivog jahača. Joan je tog dana lakše podnosila teškoće, barem što se njene duše ticalo. Tjelesno, morala je poduzeti sve da bi se održala u sedlu. Tog dana je spoznala od kakve čvrste građe je sazdana i što sve može podnijeti. Činilo joj se da je put dug hiljadama milja i da mu nikad neće biti kraja. Pa ipak, neumoljivi Smith je konačno stao. Bilo je to pred sam mrak.

Ulogorili su se blizu vode. Usprkos pomanjkanju hrane, banditi su predstavljali veselu skupinu. Razgovarali su o sutrašnjem danu. Kao da se cijeli svijet nalazio iza idućeg izlaska sunca. Neki od njih odlože svoje lule i potraže mjesto za odmor. Da bi požurili dalje kad svane dan! Ali, Gulden, neumoran i budan, vječito na oprezu, čuvao je svoje zlato, čučao je nad njim kao kakav mrki div izrezan iz noći. A Blicky, razvijajući neki skriveni i nedavno smišljen plan, možda u Kellsovu ili svoju korist, uporno je pazio na Guldena i na sve ostale.

Jim je opominjao Joan da se mora odmoriti, dodijavao joj time i obećavao joj da će je čuvati dok bude spavala.

Joan je kroz poluzatvorene vjeđe promatrala zvijezde. Činilo joj se da je nebo spušteno, a noć blago tamna.

Sunce je veselo sjalo kad je karavana ulazila u Cabin Gulch. Goveda na paši su se ogledavala za konjima koji su se propinjali i njištali. Ptice su izlijetale iz svijeća i rosnog lišća. Blistava vrpca potoka ljeskala se na suncu. U Cabin Gulchu je mirisao sjaj jutra i prirode.

Joan se dobro sjećala staze kojom je tako često jahala. Zadrhtala je kad ugleda skupinu vrba gdje je prvi put srela Jima! Borovi kao da su je dočekivali dobrodošlicom. Gudura je za nju imala nešto od doma, a opet nagonila joj je strah u kosti. Što se sve tu dogodilo! I što se još može dogoditi!

A onda jasan, zvonki zov kosne njeno srce. Ona pogleda uz padinu. Na jednoj zaravni, visok, uspravljen i mračan, sa uzdignutom rukom, stajao je bandit Kells.

19.

Umorna, prašnjava karavana zastala je na zaravanku ispred banditove kolibe. Dubokim, muklim glasom Gulden je doviknuo pozdrav Kellsu. Ostali su mu se pridružili veselo kličući. U divljem ushitu pobjede oni su Kellsa još uvijek držali za šefa. Ali, njega to nije moglo prevariti. On nije čak ni pogledao Guldenovo zlatom natovareno sedlo. Imao je oči samo za Joanu.

— Djevojko, nikad mi nije bilo toliko milo vidjeti nekoga! — usklikne on promuklo i zapanjeno.

— Kako se to dogodilo? Nikad nisam...

Jim Cleve se nagne naprijed da bi lakše upao u riječ Kellsu.

— Bila je to velika zamisao, Kells, što si nas uputio kočijom koju si namjeravao napasti — reče Cleve i pogleda bandita brzim značajnim pogledom. — Ali, to je zamalo bio i naš kraj. Ti nisi stigao na vrijeme. Družina nije znala da smo mi u kočiji i pucali su toliko da su od stare krtije napravili rešet.

— Ah! Tako je to bilo — odgovori Kells sporo.

— Ali, glavno je da si Joanu doveo živu. Jim, nikad ti to neću moći platiti.

— Oh, možda ćeš i moći — nasmije se Cleve silazeći s konja.

Najednom Kells postade svjestan Joanine iscrpljenosti i klonulosti.

— Joan, niste valjda ranjeni? — upita on zabrinuto.

— Ne, samo sam premorena.

— To se vidi. Dođite. — On je skine sa sedla i, napola je noseći, povede u kolibu. Kroz svoju veliku prostoriju dovede je do njena starog, malog stana. Kakav intiman dojam! Jedna vjeverica je bezbrižno skakutala između greda čavrljajući dobrodošlicu. Prostorija je bila sasvim ista kao što ju je Joan ostavila.

Kells je jedan trenutak držao Joan, kao da je namjerava zagrliti, ali on to ne učini.

— Bože, kako sam sretan što vas opet vidim!

— usklikne on razdragano. — Nisam to nikako očekivao... Ali, reći ćete mi sve o sebi kad se odmorite. .. Upravo sam doručkovao. Donijet ću i vama nešto.

— Jeste li sami ovdje? — upita Joan.

— Da, bio sam sa Bateom i Handyjem...

— Ej, Kells! — zaurlaše banditi iz druge prostorije.

Kells odmakne gunj na vratima da bi Joan mogla vidjeti što se događa u velikoj sobi. Ljudi su u polukrugu stajali oko stola na kojem su bile nagomilane vreće sa zlatom.

Kells tiho zažvižda.

— Joan, ovdje će naskoro doći do gužve — reče on — ali vi se ne bojte. Ja vas neću zaboraviti.

Usprkos njegovoj nesumnjivoj iskrenosti, Joan je osjetila da su u njemu nastale neke istančane promjene. To i značenje njegovih riječi učinilo je da njome ponovo ovlada onaj čudan, dobro poznat strah. Kells iziđe i spusti zavjesu iza sebe. Joan je osluškivala.

— Podijeliti na jednake dijelove! — zagrmi div Gulden.

— Ej, momci — javi se Kells — zar nećete najprije jesti?

Podrugljivi poklici dočekaše njegove riječi.

— Ja ću jesti zlatnu prašinu — reče Budd.

— Radite, ljudi, kako želite — primijeti Kells.

— Blicky, skini vagu s police... Kladit ću se s bilo kojim od vas da ću do zalaska sunca imati najviše zlata.

Ljudi mu opet uzvратиše ruganjem.

— Tko to želi da se kocka?

— Šefe, prihvaćam okladu.

— Ha, ha! Nećeš biti tako veseo kad zađe sunce.

Slijedio je trenutak šutnje, koju je ubrzo prekinuo zveket metala.

— Šefe, kako si nanjušio ovaj veliki transport zlata? — upita Jesse Smith.

— Bio sam obaviješten. Zar Handy Oliver nije bio izviđač?

— Da nazdravimo Handyju! — usklikne jedan od bandita.

— A tko je otpremio zlato? — nastavi radoznali Smith. — Sve vreće su obilježene jednako.

— To je bila pošiljka jednog čovjeka — odgovori Kells. — Zlato je poslao vođa rudara u Johnom Potoku. Zovu ga Overland ili nekako slično.

Na spomen tog imena Joan naglo ustane i zadrhta od uzbuđenja. Njena ujaka, starog Billa Hoadlyja, zvali su »Overland«. Zar su banditi mislili na nj? Ali, to je ime bilo vrlo često u brdima.

— Ja sam vidio Overlanda mnogo puta — reče Budd. — A i on je primijetio da ga ja promatram.

— Netko ga je opomenuo da mu je Legija za petama i da treba čuvati svoje zlato — nastavi Kells. — Mislím da za to treba zahvaliti Pearceu. Ali, sve je ispalo dobro za nas. Pakao koji smo stvorili tamo i linčovanje mora da su uplašili Overlanda. Ali, on je imao dovoljno srčanosti da pošalje zlato prvom kočijom za Bannack. I gotovo nam je umakao. Jer, bio je to samo sretan slučaj što je Handy doznao za njegovu namjeru.

Ime Overland, poput magneta povuče Joanu na ono staro mjesto odakle je mogla vidjeti bandite. Jedan pogled na Jima Clevea bio joj je dovoljan da vidi da je i njega uzbudilo to ime. Onda joj padne na pamet da bi njen ujak teško mogao biti u Johnom Potoku, a da ga Jim nije sreo. Pa ipak, među hiljadama podivljalih, samoživih, izmučenih radom i prurušenih ljudi, sve je bilo moguće. Međutim, nešto kasnije Joan je bila više sklona da sumnja da bi taj čovjek mogao biti njen ujak.

Kells sjedne za stol, a Blicky, s vagon u ruci, stane iza njega. Ostali banditi poredaše se na suprotnoj strani stola. Jim Cleve, gledajući ostale i zadubljen u teške misli, ostao je sa strane.

— Ne možeš izmjeriti sve ovo na jednoj vagi — reče Blicky.

— Tako je — odgovori Kells. — Najprije ćemo podijeliti male vreće... Na nas deset — deset jednakih dijelova!... Izaspi zlato, Blick. I požuri. Pogledaj kako je Gulden gladan!... Strpi se, Gulden, netko će spremi tvoj zajutak dok mi podijelimo zlato.

— Ha, ha, ha!

— Ho, ho, ho!

— Tko bi sad mogao jesti?

Banditi su bih veseli, podrugljivi, nestrpljivi, slični skupini dječaka u igri, napola osornih, napola nestašnih.

— Pa, ja bih svakako želio vidjeti svoj dio odmjeren — lijeno izgovori Budd.

Kells se pomakne, njegov pištolj sijevne, on udari njime žestoko po stolu.

— Budd, zar ti dovodiš u pitanje moje poštenje? — upita on hitro i oporo.

— Ne ljuti se, šefe. Ja sam to rekao tako, bez ikakve namjere.

Kellsov postupak unese naglu promjenu u raspoloženje bandita. Nestade veselja, dobrog raspoloženja i šaljivog bockanja. Nije više bilo bezbrižnog cerenja, prijateljskog namigivanja ni prostačkog smijeha. Gulden i njegovi ljudi sabiše se bliže k stolu, svi tihi, napeti, oprezni, sumnjičavi.

Kellsu i njegovu pomoćniku nije trebalo mnogo da podijele manje vreće zlata.

— Evo i tebi, Jim Cleve, uključi se u igru — doda on dobacivši jednu vreću Jimu. Vreća je bila teška. Muklim, teškim udarcem pogodila je Jima i pala na pod. On se sagne i podigne je.

— Ostale su još dvije vreće, jedna za Handyja, a druga za mene — nastavi Kells. — Blicky, izaspi veliku vreću.

Ubrzo Joan ugleda golemu, mrko svjetlucavu, žutu hrpu. Žuto su sijevale i zacakljene oči bandita. Joan se učinilo kao da se neka sjena nadnijela nad njih. Kellove kretnje postadoše oštre i nagle. Graške znoja orosiše njegovo čelo. Njegove ruke nisu više bile mirne i sigurne.

Brzo su i veće vreće zlata bile podijeljene banditima. To je dokrajčilo njihovo nestrpljenje i budnost, ali ne i njihovu pohlepu. Bili su sad kao lovački psi na uzici. Blicky se nagne ispred Kellsa i lupi šakom po stolu.

— Šefe, ja imam jedan prigovor — prodera se on.

— Iznesi ga — odgovori vođa.

— Zar Gulden neće razdijeliti onaj veliki grumen zlata?

— Ako je pošten, hoće.

Zbor potvrdnih glasova potkrijepi Kellsovu izjavu. Gulden se pokrene teško, odgurne neke od svojih drugova i pristupi Kellsu.

— Zar nije bilo moje pravo da obavljam posao za sama sebe, kad to zaželim? — upita on.

— Ne, ja sam se složio da se tučeš kad ti se god prohtije, da ubiješ kad god zaželiš! ... To je bio sporazum.

— A zbog čega bih ja ubijao ljude?

Nitko nije odgovorio riječima, ali odgovor se mogao pročitati na mračnim licima bandita.

— Ja znam što sam mislio kad sam tražio da mogu ubijati — nastavi Gulden. — I ja ću zadržati ovaj grumen.

Trenutak tišine koji je nastao bio je pogibeljan za diva.

— Tako, on se izjasnio — reče Blicky vatreno.

— Šefe, neka bude onako kako ti odrediš.

To je bilo prihvaćeno promuklim klicanjem svih osim Guldena. On ih je gledao s izazovnom mržnjom. Kells ustane i dugim kažiprstom zatrese ispred divova lica.

— Ja ću dobiti tvoj grumen — prodere se on.

— Pobijedit ću te u svakoj igri... Možemo početi odmah, sada, ako imaš dovoljno srčanosti!

— Počnimo! — zagrmi div i baci svoje zlato na stol.

— S iznenadnom, divljom žestinom banditi se natisnuše oko stola grabeći sjedala.

— Ja ću se priključiti igri! — poviče Blicky.

— Svi ćemo se priključiti — izjavi Jesse Smith.

— Ali, ne možemo igrati svi najedanput — prosvjedovao je Kells. — Sastavimo dvije grupe.

— Ne!

— Onda neka neki od vas jedu dok druge počistimo.

— A tako, dok počistite! — izlane Budd zlobno. — Ti si nekako suviše siguran u pobjedu, Kells. Mislim da ću se ja držati podalje od te igre.

— Po drugi put se zalijećeš, Budd — plane banditski vođa. — Čuvaj se da to ne učiniš i treći put!

— Slušajte, momci, neka karte odluče tko će se uključiti u igru, tko ne — predloži Blicky i baci snop karata na stol.

S napetom nestrpljivošću, kao da se radi o njihovoj sudbini, banditi se nagnuše nad stol i počеше izvlačiti karte. Budd, Braverman i Beady Jones bili su isključeni iz igre.

— Beady, vas trojica rastovarite konje i unesite stvari u kolibu — zapovjedi Kells.

Budd se i ne osvrne na to, ali druga dvojica ustadoše spremno i odoše van.

Tada igra započne. Samo je Cleve stajao sa strane i promatrao. Banditi su većinom šutjeli.

Pokretale su se samo njihove ruke. Svaki od njih borio se protiv svih i svi protiv svakoga. Činilo se da je Gulden bio sasvim ravnodušan i da igra poput stroja. Blicy, šutljiv i uzbuđen, bio je kao opčinjen. Jesse Smith je bio hladnokrvan i oštro-uman igrač. Bossert i Pike, dva razbojnika gotovo nepoznata Joani, kao da su bili zanijeti prilikom koja im se pružala. A na Kellsu se počeo zapažati onaj čudan izraz zanosa i neodlučnosti, koji je uvijek poprimao pri kockanju.

Beady Joanes i Braverman ubrzo udoše u kolicu noseći zavežljaje. Tada Bud skoči i potrči k njima. Kad se vratio, nosio je opletenu bocu i s treskom je postavio na stol.

— Whisky! — poviče Kells. — Skloni to. Ne možemo piti i kockati.

— Pusti ih neka piju, Kells — izjavi Gulden.

— Brže ćemo im dignuti prašinu. A onda nas dvojica možemo okušati sreću.

Kells nije više stavio ni jedne primjedbe. Igra se nastavila i njen izgled se postupno mijenjao. Kad je Kells počeo piti, po svemu sudeći nesvjesno, strah u Joani silno poraste, i ona napusti mjesto s kojeg je promatrala bandite i legne na krevet. Mač pogibli neprestano je visio nad njenom glavom. Iz zgrade u zgradu, zahvaljujući sretnim okolnostima, ili odvažnosti, ili providnosti, dosada se spasavala od svega što joj je prijeto. Hoće li izbjeći i one opasnosti koje su bile na pomolu? Jer, ona je predosjećala da će doći do katastrofe. Da li je i Jim to naslutio? Sjećajući se izraza njegova lica, bila je sigurna da jest. Bit će onda dovoljno hitar da ugrabi svaku priliku za bijeg i da se uvijek postavi između nje i tih bandita. Dakle, u krajnjoj nevolji treba se bojati samo smrti,

smrti koju će joj milostivo udijeliti ako dođe do najgoreg. Ležala je osluškujući sve glasniji žamor igrača. Misli su joj postajale sve jasnije i ona konačno shvati da se boji samo za Jima i njegovu ljubav, da ju je strah da Jim ne izgubi nju. Zbog nje je on doživio sve one strahote i ona je željela da mu sve to nadoknadi, da mu pokloni samu sebe i cijeli svoj život.

Joan je ležala dugo razmišljajući i pateći, a do tle je njena bolesna želja da gleda Kellsa i Guldena rasla sve više, dok nije postala nesavladiva. Njena sudbina i njen život ovisili su o odnosu između ta dva čovjeka.

Vratila se na svoje izviđačko mjesto i kad je zagledala u veliku kolibu, ukočila se od zaprepastenja. Prizor, koji se mijenjao gotovo nezamjetljivo, bio je strašan i potresan. Velika hrpa zlata, jednake šanse svakog igrača i taj otrov u velikoj crnoj boci pretvorili su u igračku sve bandite osim Guldena. On je bio miran kao i uvijek. Ali, od pogleda na ostale ledila se krv u Joaninim žilama. Kells je bio blijed, gotovo bijel i sav obuzet igrom. Neobično, on je dobivao! Blicky je bio gotovo podivljao od bijesa. Jesse Smith još uvijek mračan i odbojan, nije više bio hladnokrvan. Kad god bi Kells vukao prema sebi dobiveno zlato, on bi ga pogledao očima punim mržnje. Beady Jones i Braverman su, obuzeti usplamtjelim i nemoćnim nestrpljenjem, očekivali kad će ući u igru. Budd je sada igrao i njegovo lice je bilo strašno. Joan nije mogla reći kakva su ga uzbuđenja razdirala, ali znala je da gubi. Pike i Bossert, izgubivši sve svoje zlato, stajali su sa strane mrzovoljni i sa zavišću u očima. Nemirne, stisnute šake Jima Clevea, njegove usplamtjele oči i njegovo bljedilo

govorilo je da je i njega zahvatilo uzbuđenje i napetost. A igra se nastavljala uz silovito bacanje karata, udaranje šaka i klizanje ili mukli pad teških vreća nabijenih zlatom. Prostačke kletve pratile su gubitke, a čudni, divljački krici pobjedonosnog ushita dobitke. Pomamni, razuzdani ljudi prepuštali su se sve više toj divljoj igri i kao da su žurili u susret strašnom kraju, koji kao da je lebdio u zraku od samog početka.

Iznenada Budd skoči na noge i nagne se nad stol stežući grčevito karte uzdrhtalom rukom. Njegovo lice bilo je nakazno i zlobno. Usplamtjelim očima proždirao je Kellsa. On gnjevno položi karte na stol.

— Evo! — on hrabro uzvikne, našto se utiša buka ostalih.

— Nije ti dovoljno! — odvali Kells zajedljivim tonom. — Da li znaš neku drugu igru?

Budd se nagne još više da vidi karte u Kellsovoj ruci, a onda, ispravivši se, pogleda dobitnika nemoćnim bijesom. — Ti si me prevario!... Ja sam očišćen, ja sam upropašten! — buncao je on bijesno.

— Budi miran i napusti igru — odgovori Kells s pobjedničkim prezirom. U tom času nije bio opsjednut strašću igre nego strašću uspjeha.

— Rekao sam da si me prevario — plane Budd mahnito. — Podmetnuo si mi karte!

Optužba je magičnom silom ušutkala bandite, ukočila njihove kretnje, zgusnula atmosferu. Kells je bio blijed, ali nasmiješen. Činilo se da je bezbrižan i nehajan.

— U redu, Budd — izgovori on tonom koji nije pristajao njegovu izgledu. — To ti je treći put!

Hitro poput munje on opali iz revolvera. Budd pade na Guldena, a div jednom rukom odgurne pogođenog bandita. Budd se teško svali na pod. Nije se više ni pomakao, niti ispustio glasa.

— Dodajte mi bocu — reče Kells muklim i pomalo drhtavim glasom. — I nastavimo igru!

— Mogu li se sada priključiti? — upita Beady željno.

— Ti i Jack pričekajte. Još malo pa ćemo ostaniti ja i Kells — reče Gulden.

— Mi ćemo sigurno udesiti Blickyja! — poviče Kells. U riječima vođe bilo je nečega ujedljivog. Nije mario za zlato. Bila je to borba za pobjedu. Bila je to kod njega potreba da istakne svoje ja.

— Igrajte brže i za veće uloge! — prihvati Blicky vatreno.

— Šefe, čim imaš malo sreće, ti se praviš važan — umiješa se Jesse Smith. — Ubrzo ćeš i ti biti skromniji.

Zlato je ležalo na stolu. Bilo je to samo sredstvo da se dođe do kraja. Ono više nije značilo ništa. Zlo, pohlepa i gola požuda bila je u srcima tih ljudi. A mržnja, neobuzdana i žestoka, neometano se propinjala, spremna da prolije krv.

— Gulden, promijeni igru da bi zadovoljio ovu gospodu — reče Kells podrugljivo.

— Dvostruki ulozi! Sijeci karte! — prodere se div.

Blicky je izdržao samo još nekoliko rundi. Izgubivši sve svoje zlato, on ustane raspaljen i pakostan spreman da ubije. Ali, on je bio oprezan i slutio je nešto.

— Šefe, možemo li se mi sada uključiti? — upita Beady Jones.

— Čuj, Beady, tebi se žuri da izgubiš svoje zlato? — odgovori Kells. — Pričekaj dok nadigram Guldena i Smitha.

Sreća se okrenula protiv Jessea Smitha. On najprije izgubi u susretu s Guldenom, a zatim i s Kellsom i naskoro ustane potučen, ali ponosan. Dohvati bocu viskija, potegne i reče:

— Momci, mislim da ću ovako, izvan igre, više uživati kad Kells počne gubiti, kad ga počne hvatati strah.

Vođa bandita pogleda Smitha sa probuđenom mržnjom. Ustrajno Smithovo napominjanje o neizbježnom gubitku kao da je teško pogodilo Kellsa. On se namrgodi, a smiješak na njegovu licu ustupi mjesto odvratnom škiljenju.

— Okupite se, momci, da vidite pravu igru — reče on.

U tom času pred Kellsom je ležalo dvaput više zlata nego pred Guldenom. Pred njim je bila naslagana hrpa vrećica od jelenje kože.

Počeli su ulažući svaki po jednu vrećicu. Svaki je uzimao jednu kartu, veća je dobivala. Kells je dobio u prve četiri runde. Radost je opet zasjala na njegovu licu. Zatim je izgubio i dobio, pa opet izgubio i dobio. Ostali banditi natiskivali su se oko igrača. Samo Jones i Braverman nisu više pokazivali nikakova zanimanja za igru. Svi su bili nepomični i šutljivi. U zraku je lebdjela neizvjesnost, napetost i tajanstvenost. Gulden je počeo stalno dobivati. Kellsovo raspoloženje počelo se mijenjati. Bilo je neobično vidjeti kako jaki živci tog čovjeka i njegova snaga malo-pomalo popuštaju pod udarcima mušičave sreće. Došlo je vrijeme kad je polovina zlata što ga je Kells bio prikupio prešla na Guldenovu stranu. A div je bio sasvim

ravnodušan. Vladao se poput životinje, poput sudbine, poput neljudskog nekog bića, koje je samo nagonom osjećalo da će se sreća okrenuti na njegovu stranu. Kao što se odnosio prema dobitcima, tako se odnosio prema gubicima, s potpunom ravnodušnošću. Dok su se Kellove ruke tresle, div je bio nepokolebljiv, miran i staložen. Mora da ga je mržnja prema Kellsu činila takvim da pobjedu prima jednako kao i poraz. Ispit za živce velikog kockara nije u tome kako podnosi gubitke, nego u tome koliko ostaje hladnokrvan u pobjedama. U ovoj igri postajalo je sve očitije da je veliki kockar Gulden, a ne Kells. Div nije znao za uzbuđenja i nije imao mašte. Kells se bio sav pretvorio u plamen i ustreptalu nadu, u očaj i gnjev. Njegova povrijeđena taština iscrpljivala ga je do kraja. Ova igra bila je odlučujuća borba njegova života. Prezrivi i pobjedonosni izraz na licima ostalih ljudi govorio je jasno kako se borba razvija. Sve češće Kellova nesigurna ruka posezala je za bocom viskija. Jednom je, uz prostačku kletvu, bacio bocu kroz vrata.

— Ej, šefe, nije li došlo vrijeme... — počeo Jesse Smith. Ali ma što da je namjeravao reći, smatrao je za korisnije da to zadrži za sebe. Kellov oštar pogled i brza kretnja njegove ruke bih su sasvim jasni.

Boginja sreće, varava kao i Kellova taština, poigravala se s njim. Kad bi slučajno dobio razvedrio bi se i živnuo. Ali, baš kad bi mu s lica počele iščezavati mrke sjene, kad bi mu u očima zaiskrila nada, sreća mu je opet okretala leđa. Gubio je i gubio, a sa svakom vrećom zlatne prašine napuštao ga je po jedan djelić duha hrabrosti. Kad mu je preostao samo još njegov dio zlata, uistinu

ga je počeo hvatati strah o kojem je govorio Jesse Smith. Banditov napor da se pribere, da pred tom podrugljivom družinom ostane čovjek, bio je jadan i uzaludan. Suočen s drugim problemima, opasnostima i teškoćama, on je mogao biti velik, ali ovdje je bio kukavica. On je bio čovjek koji se nije smio kockati.

Jednu za drugom izgubio je svoje dvije posljednje vreće zlata. Poput kakvog znaka moći i slave pred Guldenom je sada ležala gomila prljavih vreća od jelenje kože.

Izraz Kellova lica zaprepastio je i uplašio Joan. Da je mogla, odvrtila bi pogled, ali stajala je tamo kao prikovana. Nesreća se približavala.

Kells je zurio u Guldenovo zlato. Vilice su mu se grčevito stezale. Pogled mu je zvjerao kao u ulovljenog vuka. Pa ipak, kao da nije sasvim shvatio što mu se dogodilo.

Gulden ustane sporo i teško i nadnese se visoko iznad svoje hrpe zlata. A onda se lice tog diva, koji nikad nije pokazao ni trunka uzbuđenja, zažari od iznenadne i strašne provale strasti.

— Još jedna igra... samo jedno podizanje karte. .. za sve moje zlato! — zagrmi on.

Banditi se poput jednog čovjeka primakoše bliže stolu, a onda stadoše kao bez daha.

— Jedna igra! Za sve tvoje zlato! — poput jeke odgovori zaprepašteni Kells. — A što ulažem ja?

— Djevojku? — zareža Gulden.

Oštar bol stegne Joanine grudi. Morala se uhvatiti za gredu da se ne bi srušila na pod. Užas i strah je gotovo savladaše. Nije mogla odvojiti pogled od ukočenog Kellsa, pa ipak vidjela je Jima

Clevea kako je odskočio i stao uz banditskog vođu.

— Jedna karta neka odluči. Tvoje zlato ili moja djevojka! — ponovo zagrmi div.

Kells napravi kretnju kao da će se mašiti za pištolj, ali ne učini to. Njegova ruka je drhtala poput lista na vjetru.

— Ti se uvijek hvališeš svojom srčanošću! — nastavi Gulden nemilosrdno. — Ti si najveći igrač na granici!... Hajde, iskaži se!

Kells je stajao nepomično pritisnut svojom sudbinom. Svima su bile jasne njegove muke, njegova moć, njegov poraz. Činilo se da se sa svim svojim preostalim snagama bori protiv nečega za šta je znao da će mu zadati posljednji udarac.

— Jedna karta. Tvoje zlato ili moja djevojka!

Cijela družina ga počne podrugljivo bockati.

Okomiše se na nj poput bijesnih, nakostrešenih vukova.

— Ne, prokleti bili, ne! — poviče Kells u promuklom nemoćnom bijesu i ispruži obje ruke kao da želi odgurnuti tu gomilu zlata i Guldena, te zlobne ljude i užasnu napast.

— Mislim, šefe, da strah čini svoje! — poviče Jesse Smith.

Ali u tom najkritičnijem času njegova života, Kellsovom sudbinom nije odlučivalo ni zlato, ni Gulden, ni ljudi, ni njihovo podrugivanje. Njegovom voljom vladala je zaludujuća, strašna mogućnost koja mu se nudila. Duh mu je bio opsjednut neobičnom i užasnom naravi oklade na koju je izazvan. Što je moglo zaokupljati njegove misli: gubitak ili dobitak? Ni jedno ni drugo nije upravljalo njegovim činima. Ližući mu dušu poput plamena, uništavajući dobro u njemu, pobjeđujući

njegovu ljubav, pokretala ga je samo čudna i ne-savladiva snaga kocke. On joj se nije mogao oprijeti.

Bez riječi, jednim pokretom ruke, on dade svoj pristanak.

— Blicky, promiješaj karte! — poviče Gulden.

Urativši to, Blicky snažno pljusne snopom karata i ostavi ga nasred stola.

Kellova drhtava ruka oprezno otpuže u smjeru karata.

Jim Cleve kao da je odjednom stekao dovoljno snage da se pokrene i da progovori.

— Ne, Kells, ne! — poviče on prodorno i skoči naprijed.

Ali ni Kells ni ostali nisu ga čuli, niti su vidjeli njegov skok.

Kells presiječe snop i pokaza svoju kartu. Bio je to kralj herca. Kakvo preobraženje! Njegovo lice, dotada lice leša, najednom je zasjalo vatrom života.

— Samo as može tući tu kartu! — progunda Jesse Smith.

Gulden posegne za kartama mirno i sigurno kao da su u snopu ostali samo asovi. Njegove šuplje oči zburado su piljile u Kellsa. On presiječe snop i, prije nego je i sam pogledao, pokaza kartu Kellsu.

— Ti me ne možeš pobijediti? — zarezha.

Zatim baci kartu na stol. Bio je to as karo.

Kells se skvrči, zatetura i klone. Jim Cleve priskoči hitro i pridrži ga.

— Kells, idi i oprost se sa svojom djevojkom!

— zagrmi Gulden. — Trebat ću je uskoro... Dođite, Beady i Braverman. Evo vam prilike da osvetite Kellsa.

Gulden ponovo sjedne, a dva bandita, željni igre, pridružiše mu se. Ostali se još jednom natisnuše oko stola.

Jim Cleve povede omamljenog Kellsa u smjeru Joanine kolibe. U tom času na Joanine oči spusti se mrak.

Kad je došla k sebi, ležala je na krevetu, a Jim je bio nagnut nad njom.

— Jim! Jim! — zastenje ona i zgrabi ga za ruke. On joj pomogne da sjedne. Tada ona ugleda Kellsa koji je stajao sa strane. Izgledao je jadno, tupo, pijano! Pa ipak, očito je počeo shvaćati što je učinio.

— Kells — progovori Cleve tihim, promuklim glasom i stupi naprijed držeći revolver u ruci. — Ubit ću i tebe... i Joan... i sebe!

Kells je buljio u Clevea.

— Pucaj. Ubij me. Ubij i djevojku. To će za nju sada biti najbolje. Ali, zašto da ubiješ sebe?

— Ja je volim. Ona je moja žena!

Kells se iznenada prene iz mrtvila koje ga je bilo obuzelo. Joan se u jednom skoku nađe ispred njega.

— Kells, slušajte — prošapće ona uzbuđeno i isprekidano. — Jim Cleve je bio... moj dragan... u Hoadleyu. Mi smo se posvadili. Ja sam mu se narugala. Rekla sam mu da nema čak ni toliko srčanosti da bude loš. On me ostavio ogorčen i rasrđen. Sutradan sam pošla za njim. Htjela sam ga vratiti natrag... Vi se sjećate kako ste me sreli u društvu s Robertsom, kako ste ubili Roberta. I svega ostalog... Kad smo se Jim i ja sreli ovdje. .. bojala sam se da vam to kažem. Pokušala sam da utječem na njega. Imala sam uspjeha dok nismo došli u Johnin Potok. Tamo je podivljao.

Udala sam se za njega nadajući se da ću ga urazumiti. .. A onda, na dan linčovanja, u onoj gužvi, odvojili smo se od vas. Te noći smo se sakrili, a idućeg jutra sjeli smo u kočiju. Gulden i njegova družina napali su kočiju. Mislili su da ste nas vi uputili tamo. Prevarili smo ih, ali morali smo doći ovamo, u Cabin Gulch. Nadali smo se da ćemo vam sve moći reći, da ćete nas pustiti da odemo... Ali sad... sad...

Joan nije imala snage da nastavi. Pomislivši na Guldena, zamrla je od straha.

— Sve je to istina, Kells — doda Cleve uzbuđeno vidjevši da bandit ne vjeruje. — Kunem se da je tako. Ta, možeš to shvatiti, sada!

— Moj bože! Shvaćam, sve shvaćam, mladiću!
— kao bez daha izgovori Kells. S njegova lica odjednom nestade onog mračnog, tupog, pijanog izraza. Iznenađni udar sasvim ga je otrijeznio.

Joan je to odmah zapazila. Znala je da se u nj vratio onaj drugi, bolji Kells, sada potresen kajanjem. Ona se spusti na koljena i čvrsto obavije ruku oko njega. Kells pokuša da je odgurne od sebe, ali nije mogao.

— Ustanite! — naredi on jarnosno. — Jim, odvoji je od mene! Djevojko, ne čini to preda mnom!... Ja sam upravo prokockao...

— Njen život, Kells, samo to, kunem ti se! — prekine ga Cleve.

— Kells, slušajte — počne Joan molećivim glasom. — Vi me nećete prepustiti tom ljudožderu?

— Ne, zaboga! — odgovori Kells promuklo. — Bio sam pijan, lud... Oprostite mi, djevojko! Kako sam mogao znati do čega će doći?... Oh, sve je to užasno!

— Vi ste me voljeli — prošapće Joan blago.

— Da li me još uvijek volite?... Kells, zar ne možete to uvidjeti? Još nije kasno da se spasi moj život... i vaša duša!... Zar ne možete to shvatiti? Bili ste zli. Ali, ako me sada spasite... od Guldena, ako me sačuvate za ovog mladića koga umalo što nisam upropastila, vi, vi... Bog će vam oprostiti!... Odvedite nas odavde, pođite s nama, nikad se više nemojte vratiti na granicu.

— Možda ću moći da vas spasim — promrmlja on kao da govori samom sebi. Činilo se da se upinje da razmišlja, ali da ga u tome smetaju ruke obavijene oko njega. Joana osjeti kako trnci prolaze kroz njegovo tijelo i učini joj se da je postao veći.

Tada blijedi Cleve također zamoli.

— Kells, jednom sam ti spasio život. Rekao si tada da mi to nećeš nikad zaboraviti. Sada, sada!... Tako ti boga, nemoj dopustiti da je ubijem!

Joan ustane, ali je još uvijek držala Kellsa. Činilo joj se da osjeća kako se njegov duh budi, ustaje i napušta mračne dubine u kojima je drijemao. Zahvati je neobična radost.

— Joan, jednom ste mi pokazali što je istinska ljubav dobre žene. Otad nisam isti čovjek. Postao sam bolji u jednom pogledu, gori u svemu ostalom... Razočarao sam se u samog sebe. Nisam više čovjek za granicu. Ono što ste mi pokazali nije mi davalo mira. Vi mi vjerujete, zar ne, usprkos svemu?

Joan je osjećala čežnju u njemu o kojoj se on nije usudio govoriti. Čitala je njegove misli. Zнала je da on na neki način namjerava okajati svoje grijehе.

— Pokazat ću vam opet — prošapće ona — a reći ću vam i više. Da nisam nikad voljela Jima Clevea, da sam vas prije srela, ja bih vas bila zaljubila. .. I, bili bandit ili ne, pošla bih s vama na kraj svijeta!

— Joan! — poviče on. Bio je to usklik radosti i bola. Izraz njegova lica natjerao je suze na Joanine oči. A kad ju je privukao k sebi, ona mu je pala u zagrljaj i predala mu svoje usne bez ijedne trunke laži, sa svom nježnošću, ljubavi i strašću žene. Kad se okrenula od njega, bila je sigurna da se taj čovjek pod drugim okolnostima mogao popeti do najviših visina časti i slave. Oborisavši suze, uklonila je maglu sa svojih očiju. Nada joj se vratila. Nešto vrlo jako i lijepo dalo joj je novu snagu.

Kad se Kells okrenuo, bio je to Kells kojeg je nekada poznavala: miran, neusiljen, žustar, sa smiješkom gotovo ljubaznim i čudnim, blijedim očima. Samo je bijeli sjaj njegova lica bio drukčiji. Sad je gledao Jima.

— Jim, hoćeš li postupiti točno kako ti kažem?

— Da, obećavam — odgovori Jim.

— Koliko revolvera imaš?

— Dva.

— Daj mi jednog.

Cleve mu pruži revolver koji je cijelo vrijeme držao u ruci. Kells ga uzme.

— Izvuci svoj drugi revolver i budi spreman — reče on brzo. — Ali, ne pucaj dok ja ne padnem!... Tad učini najbolje što budeš mogao... Sačuvaj posljednji metak za Joanu... u slučaju...

— Obećavam — odgovori Cleve čvrsto.

Tada Kells izvuče nož iz korica o pojasu. Nož je imao dugu blistavu oštricu. Joan ga je vidjela

mного puta u Kellsovim rukama. Upotrebljavao ga je kod logorskih vatri. On zavuče oštricu u rukav zadržavši polovicu drška u ruci. A onda, ne progovorivši ni riječi i ne osvrnuvši se na Joan, izide. Jim klekne kod vrata i stade viriti između praga i zastora.

Joan otetura do pukotine između greda. Odlučila je da vidi tu borbu, pa makar joj se od straha sledila krv u žilama.

Igrači su bili zaokupljeni kockom. Ni jedno od onih mračnih lica nije se podiglo kad je Kells prišao stolu. Gulden je sjedio leđima okrenut vratima. Jedna čudna zraka probijala se u kolibu. Kells joj prepriječi put i njegova sjena padne po pognutim glavama kockara. Značajna je bila ta sjena čija je tama prekrila sjaj zlata! Još uvijek nitko nije obraćao nikakvu pažnju na Kellsa.

On priđe bliže. Najednom skoči jarnosno i divlje i strašnim udarcem zarije nož u Guldenov snažan vrat.

Div poskoči i jednim jedinim pokretom goleme snage porazbaca stol i zlato, stolice i ljude. Iz njegova grla izbije čudan, životinjski isprekidan krik.

Kells pritrči vratima i ispriječi se ispred njih s po jednim pištoljem u svakoj ruci. Ali, samo iz jednog je šikljala vatra i dim. Istog časa začuli su se suludi, promukli krici, nadjačani jedino užasnom Guldenovom rikom. A onda se začuše mnogi revolveri. Oblaci bijelog dima prekriše prizor i sa svakim daljnjim pucnjem dim je postajao sve gušći. Crvene munje sijevale su s poda po kojem su polijegali ljudi i s vrata na kojima je stajao Kells. Njegov lik kao da je prožimala stara snaga. A onda ga učestali, snažniji pucnji sruše na koljena.

Jasni, reski pucnji vinčesterke nadglasaše tutnjavu pištolja.

Joanin se vid razbistri, ili se dim prorijedio, jer je sad vidjela bolje. Bila je užasnuta i prestravljena Guldenovim postupcima. On je očito bio poludio. Tapao je po kolibi, kroz dim, tamo-amo ispred bandita koji su kličali i borili se. Ruke su mu nemoćno tražile nešto. Osjećaj za pravac i ravnoteža bili su mu poremećeni. Njegovo grozno urlanje još uvijek je nadjačavalo svu ostalu buku, ali je postajalo sve slabije. Noge su mu se svijale i krivile pod težinom golemog tijela. Konačno je izvukao oba svoja teška revolvera i počeo pucati nasumce. Ubio je ranjenog Blicyja, i uperio oba revolvera u njega. Smith je uočio opasnost i kriknuvši divlje opalio ravno u Guldena. Ali i div je istovremeno povukao oponce svojih revolvera. Obojica su pali. Jesse Smith je ostao da leži, a Gulden je ustao. Čelo mu je krvarilo, urlao je, bio je strašan poput kakva ubilačkog stroja. Činilo se da gleda u jednom smjeru, a puca u drugom. Pritiskao je bijesno oponce još dugo pošto su svi meci bili ispućani.

Kells je sad bio na koljenima i držao je samo jedan revolver, koji je podrhtavao i spuštao se. Lijeva mu je ruka bila prebijena. Ali, kroz tanak, lelujav dim probijao se sjaj njegova blijedog lica.

Osim Guldena, na nogama se držao još jedino bandit Pike, ali i on je bio teško ranjen. Ispalivši svoj posljednji metak, izvuče nož i pođe na Kellsa. Kells opali i pogodi Pikea, ali ga ne sruši. Tišina poslije pucnjave i dernjave bila je gotovo sablasna. A div je, posrćući i pokušavajući da sustigne Pikea, podsjećao na golemu utvaru. Jednim trzajem on istrgne nogu prevrnutog stola i zavit-

la njome. Sad je on vladao situacijom, a iz njegova grla je umjesto urlanja izbijao piskavi zvižduk.

Posrnuvši preko mrtvog Blicyja, Pike pade, ali se opet digno. Kells se s mukom osovi na noge i prazan revolver baci Pikeu u lice. A onda se njih dvojica dohvatiše i otpočeše konačnu borbu. Rvali su se teturajući lijevo-desno, tamo-amo, dok je div Gulden vijao iznad njih svojom strašnom toljagom. Borili su se sve dotle dok se Pike nije našao pod udarcem te toljage. Snaga tog udarca izbacila je Guldena iz ravnoteže i on je pao. Kells je zgrabio držak noža, koji je još uvijek stršio iz Guldenova vrata i povukao ga svom svojom preostalom snagom. Gulden se ponovo pridigao, što je omogućilo Kellsu da izvuče nož. Kad se div konačno stropoštao, iz njegova vrata šikljala je krv, koja se teška i gusta razlijevala po podu kolibe.

Kells ispusti nož i teturajući dugim pogledom odmjeri prizor ispred sebe: Guldena koji je izdisao i nepomične prilike ostalih bandita. Zatim učini nekoliko nesigurnih koraka i sruši se pokraj vrata.

Joan je pokušala da potrči, ali noge kao da su joj bile oduzete. Usprkos Jimovoj pomoći, činilo se da joj je trebalo dugo vremena dok nije stigla do Kellsa.

Klekla je pokraj njega i podigla mu glavu. Lice mu je bilo bijelo, a oči otvorene. Te oči bile su sada samo sjena duše koja je odlazila. Nije prepoznao Joanu. Svijest ga je već bila napustila. Ubrzo zatim i njegov se život ugasio.

20.

Cleve pomogne Joani da se čvrsto smjesti u sedlu, a onda za trenutak stane pokraj nje držeći je za ruke. Mrak, koji je bio pao na njene oči, polako se razilazio, a bol u njenim grudima iščezavala je.

— Priberi se! Drži se čvrsto u sedlu! — reče Jim ozbiljno. — Svakog časa mogu doći ostali banditi... Pođimo! Ti vodi. Ja ću jahati za tobom i vodit ću tovarnog konja.

— Ali, Jim, ja nikad neću moći da nađem pravi put natrag — reče Joan.

— Mislim da hoćeš. Sjetit ćeš se svakog jarda staze kojom su te doveli ovamo. Ti to ne možeš znati dok ne vidiš.

Joan krene i ne osvrne se natrag. Cabin Gulch je bio za nju kao mjesto iz nekog ružnog sna. Osjetila je olakšanje kad je izjahala u široku dolinu. Konji na paši podigoše glave i zarzaše. Joan je vidjela skupine grmlja i cvijeća i talasavu travu, ali ništa nije bilo onakvo kao što je bilo nekada. Čudno, ali ona je točno znala kojim putem treba ići, gdje treba skrenuti, gdje proći! Natjerala je svoga konja u tako brz kas da ju je Jim morao opomenuti da ne može voditi tovarnog konja i držati korak s njom. Svaki daljniji dio puta olakšavao je teret koji je pritiskao njenu dušu. Iza nje je ostajalo nešto ružno i tamno, a pred njom kao da je bilo nešto svijetlo i radosno. I to nije bio

rumen i blag sunčev zalazak čije svi se boje razlijevale bregovima. Bilo je to nešto što se nalazilo iza tih bregova.

Dovala je Jima ravno na logorište. Sjetila ga se puno prije nego što je stigla do njega. Pougljenjele klade, stijene na kojima su sjedili banditi, stablo pod kojim je ležala, sve je to u njoj izazvalo uzbuđenja koja je osjećala kad je prvi put tamo bila. Bilo ju je strah sumraka, a kad se spustila noć činilo joj se da se sablasti prikradaju iz mraka. Kad je Gleve, žureći se da posvršava pripreme za logorovanje, jednom iščezao iz njena vidokruga, osjetila je potrebu da viče, ali ju je izdao glas. Kad se vratio, još uvijek je drhtala od jeze. On ju je pomno uvio u gunjeve i držao je u svojim rukama, ali studen tijela i omamljenost duha nisu je napuštali. Dugo je ležala budna. Zvijezde su nemilosrdno žmirkale. Kad bi zatvorila oči, tama joj je bila nepodnošljiva. A kad bi zaspala, ubrzo su je budili mučni sni i nije se usuđivala da ponovo zaspi. Konačno je svanuo dan.

Joan je nejasna staza izgledala kao širok put prosječen kroz divlje kanjone, uz kamene litice i kroz tamne guštare. Vodila je dalje i dalje, gore i dolje, ne gubeći traga, prisjećajući se neprestano poznatih oblika, bliskih i dalekih. Cleve je jahao odmah iza nje i sve oštrije dovikivao tovarnom konju. Svaka neravna i divlja milja koju su ostavljali iza sebe značila je mnogo. Nisu se zaustavili u podne, nisu stali ni na idućem logorištu, koje je u Joan izazvalo još mračnije uspomene. Zalazak sunca zatekao ih je miljama dalje, dolje na razvodu, na ulazu u Izgubljeni kanjon.

Ovdje je Joan jela i pila i spavala dubokim snom. Izlazak sunca našao ih je ponovo na putu.

Kroz krivudavi, divlji kanjon brzo su odmicali dalje. I vrijeme i milje prolazile su hitro. U podne su stigli do male, otvorene kolibe. Tu su sjahali da se odmore i napiju vode na izvoru. Joan nije progovorila ni riječi. To što je mogla zaviriti u kolibu u kojoj je gotovo ubila bandita, a zatim ga kroz duge, usamljene sedmice njegovala i vratila u život, bio je dokaz da su joj dugo jahanje i prijeđena razdaljina pomogli da se izvuče iz ponora očajanja i da krene u susret nadi i radosti. Napustili su to mjesto onakvo kakvo su ga zatekli. Jedino je Cleve s debla balzamovog drveta otkinuo kartu, Guldenova asa herca, Kellsov cilj.

Zatim su jahali dalje, ostavili iza sebe Izgubljeni kanjon, dalje i dalje, kraj još jednog starog logorišta, uz potok što žubori, sve niže i niže i na koncu su izišli iz planinskog lanca i sišli do bregova na podnožju.

Sutradan pred podne prilazeći skupini niskih stabala u jednoj ravnoj dolini, Joan pokaza naprijed.

— Jim, ovdje smo Roberts i ja logorovali i...

— Prođi okolo. Ja ću te sustići — odgovori Cleve.

Ona pođe zaobilaznim putem i stigne na svoj vlastiti trag, sasvim različit od onog kojim je dotada jahala. Naskoro joj se pridružio i Cleve. Njegovo lice bilo je blijedo i vlažno. Jahali su dalje bez riječi, a te noći logorovali su na stazi kojom se ona probijala prije toliko mjeseci. Tragovi u zemlji bili su oštri i jasni kao da su utisnuti samo dan ranije.

Idućeg jutra Joan spozna da nije samo divlja granica ostala daleko iza nje, već i sve ono mrač-

no i odvratno što je tamo doživjela. Jedino je bol ostala, ali i ona je sada bila blaža.

I Jim Cleve je bio bodriji. Možda ga je ohrabrila njena vedrina. Počeli su razgovarati, a razgovor je oslobađao osjećaje. Miljama su jahali jedno uz drugo držeći se za ruke, tjerajući ispred sebe tovarnog konja i sjećajući se starih uspomena. Sunce je upravo zalazilo kad su se spuštali niz brijeg prema malom selu Hoadleyu. Joanino srce bilo je prepuno osjećaja, a i Jim je bio dobro raspoložen.

— Poljubit ću te pred svim tvojim starim prijateljima! — našali se on.

— Jim! Nećeš im još ništa reći! — promuća ona.

— Predstavit ću te kao svoju ženu! Svi će misliti da smo pobjegli da bismo se mogli vjenčati.

— Ne. Oni će reći da sam ja odjurila za tobom!... Molim te, Jim! Zadržimo sve u tajnosti neko vrijeme. Meni će biti teško. Tetka Jane to neće shvatiti.

— Dorbo, neću reći ništa dok to ti ne budeš htjela, ali postavljam ti dva uvjeta — reče on.

— Kakve uvjete?

— Da se sastanemo pod omorikama, tamo gdje smo se posvadili? Da se sastanemo isto onako, ali ipak različito. Hoćeš li?

— Vrlo rado.

— A sad stavi masku na lice!... Znaš, Joan, prije ili kasnije tvoja priča bit će na svačijim ustima. Ti ćeš biti Dandy Dele dok budeš živjela blizu ove granice. Stavi masku samo radi šale. Zamisli tvoju tetku Jane i sve ostale.

— Jim! Ja sam zaboravila kako izgledam! — poviče ona zaprepašteno. — Nisam ponijela tvoj dugi kaput. Oh, ja im ne mogu izići pred oči u ovoj odjeći.

— Moraš to učiniti. Osim toga, izgledaš divno. Mene će zabavljati uzbuđenje koje ćeš izazvati. Zar ne vidiš, nitko te neće prepoznati dok ne skinеш masku... Molim te, Joan.

Ona popusti i navuče crnu masku, ali pri tome osjeti neku nejasnu bol. I tako oni odjahaše dalje i preko drvenog mosta udoše u selo. Nekoliko ljudi i žena koje su sreli zurili su začuđeno u njih. Kad su prepoznali Jima, uzbuđeno su krenuli za njima, a drugi su im se pridruživali.

— Joan, neće li biti čudno ako se pokaže da je ujak Bili zaista Overland iz Johinog Potoka? Mi smo donijeli sve do posljednje funte Overlandova zlata. Oh, ja se nadam, ja vjerujem da je on tvoj ujak... Neće li to biti silno, Joan?

Ali, Joan nije mogla odgovoriti. Riječ zlato djelovalo je kao ubod nožem. Osim toga, ona je ugledala tetku Jane i dvije susjede, koje su stajale pred jednom drvenom kolibom i počele sa zanimanjem pogledati na povorku što se približavala.

Joan zastane malo pokušavajući da se sakrije iza Jima. Ubrzo Jim stane i pozdravi veselo.

— Za miloga boga! — usklikne žena blagog lica i sijede kose.

— Pa to je Jim Cleve! — poviče druga.

Jim skoči s konja i čvrsto zagrlji ovu ženu. Ona, preradosna što ga vidi, počne plakati.

— Jim! Mi smo se stalno nadali da ćeš dovesti natrag Joan!

— Svakako! — poviče on, koji sada nije imao srca za šalu i varku. — Evo je!

— Tko? ... Što?

— Joan sklizne sa svog sedla i strгнуvši masku potrči:

— Tetice! Tetice! ... Ja sam, Joan, živa i zdrava!... Oh, tako sam sretna što sam opet kod kuće!... Nemoj gledati moju odjeću! Gledaj mene!

Tetka Jane, očito svladana udarom radosti, prepoznavanja, čuđenja, zaprepaštenja i srama, a iznad svega radosti, zagrlila Joan i zaplače nad njom tepajući joj nerazumljive riječi. A onda, odjednom svjesna radoznale gomile, ona odgurne Joan od sebe.

— Ti, ti, divlji stvore. Ti, mali razbojnice! Uvijek sam govorila Billu da ćeš jednog dana podivljati! !... Bježi u kuću i skinu sa sebe tu nedostojnu odjeću.

Te noći, pod omorikama kroz koje je svjetlo zvijezda plelo čipkaste sjene, Joan je čekala Jima Clevea. Bila je to jedna od bijelih, tihih, planinskih noći. Potok je žuborio među stijenama, a vjetar je šumio u granama.

Veliko iznenađenje za Joan bilo je kad je saznala da je ujak Bill Hoadley uistinu bio Overland, otkrivač Johinog Potoka. Godine i godine uzaludnih muka bile su konačno nagrađene tim velikim nalazom zlata.

Značenje zlata bit će za Joan zauvijek pogubno i grozno. Da li ijedna žena na svijetu, ijedan čovjek pozna tako dobro značenje zlata kao što ga ona pozna? Neobično, poučno i strašno je bilo njeno iskustvo! Naučila je da ne treba okrivljavati ni jednog čovjeka, ni poštenog rudara ni bandita. Krivo je bilo samo zlato. Ona je sumnjala u nje-

govu vrijednost. Nije mogla vidjeti sreću u njemu. Ali, upoznala je njegovu moć, tu moć koja je mijenjala duše ljudi. Da li će ikada zaboraviti onaj golemi mravinjak kopača i ispiraća, slijepih, gluhih i nijemih za sve osim za zlato?

Zauvijek će joj u sjećanju ostati vatrenim bojama naslikani likovi onih podivljalih i ogrubljenih bandita. Gulden, neman, gorila, ljudožder! Ispunjavalo ju je užasom sjećanje na njega, ali nikakva straha nije osjećala pri pomisli na njegovu strašnu smrt! Sjećanje na tu smrt nije joj zadalvalo bol.

Ali, lik Kellsa bio je neuništiv, on je živio u njenoj duši. Sigurna, daleko od granice i kod kuće, sad je mogla jasno gledati u prošlost. Pa ipak, sve nije bilo jasno i neće nikad biti. Vidjela je Kellsa kao okrutnog bandita, organizatora, planera i ubicu. Za nj nije smjelo biti mjesta u sjećanju čestite žene. Pa ipak, bilo ga je. Nikad mu nije oprostila ni jedno od njegovih djela, pa čak ni jednu od njegovih namjera. Znala je da ona svojom pameću nije u stanju shvatiti svu golemost njegove krivice. Vjerovala je da je on sigurno bio najgori i najstrašniji lik na onoj divljoj granici, koja je od njega i učinila ono što je bio. Ta granica je stvorila vrijeme, mjesto i čovjeka. I u tome je ležala sva tajna. Jer svim slabostima i zlu u tom banditu ona je mogla suprotstaviti njegovu snagu i plemenitost. Jedino ona je upoznala istinskog čovjeka u svim čudnim mijenama njegove naravi. Pri pomisli na to u njenoj duši blijedjela je slika njegovih mračnih zločina. Osjeti grižnju savjesti, gotovo kajanje. Pa ipak, što je mogla učiniti? Nije bilo izlaza iz nemogućeg položaja, baš kao što ni ona nikako nije mogla odrediti Kellsu

mjesto među ljudima kad je o njemu razmišljala. On ju je oteo i bezobzirno je poubijao ljude da bi s njome nasamo proveo nekoliko jalovih sati. On ju je volio i postao je bolji zbog toga. Prokockao je njen život dajući time posljednji dokaz o strašnoj moći zlata. Na koncu ju je spasio i otišao od nje blijed, radostan, smiren, s ljubaznim i gotovo podrugljivim smiješkom u blijedim očima. Sva okrutna snaga bila je utrošena u jednom veličanstvenom otporu. Da li ju je prepoznao na kraju, kad mu je podigla glavu! Ali, ne, u njegovim očima bilo je samo ugaslo svjetlo, čudan, sablastan pogled duše koja odlazi u vječnu usamljenost.

Šum lišća i topot koraka prenuše Joanu iz njena razmišljanja.

Kad ju je Jim Cleve iznenada zgrabio, dokazao je da, koliko god da je znao biti veseo i ugodan ljubavnik, nikad ne bi mogao biti dobar glumac. Jer, ako je želio oživiti onaj kobni sastanak i svađu koja ih je otpremila na granicu, potpuno pogrešno je odigrao ulogu. U blagom stisku njegovih ruku bilo je draži posjedovanja, a sa njegovih ustreptalih usana strujalo je blaženstvo ljubavi.

— Jim, ti onda nisi postupio na ovaj način! — nasmija se Joan. — Da jesi, zar misliš da bih se mogla razbjesniti?

Zauzvrat Jim se sretno nasmije.

— Joan, točno ovako sam ti se prikrao i uvrijedio te!

— Misliš? E pa, ja sam zapamtila kako je to bilo. Sad sjedni i zamisli da si Joan. A ja ću biti Jim Cleve!... Ja ću ti pokazati.

Joan se odšulja u mrak i tiho, poput sjene se prikrade i odglumi onaj divlji prizor onako kako je on živio u njenu sjećanju.

Jim nije mogao ni disati, ni govoriti.

— Eto, kako si postupio sa mnom — reče ona.

— Ne vjerujem da sam mogao biti takav... medvjed! — promuća Jim.

— Ali, bio si. I uzmi u obzir da ja nemam ni pola tvoje snage!

— Onda, sve što mogu reći jest da si imala pravo što si me otjerala... Jedino nikad nisi trebala poći za mnom na granicu.

— Ah!... Ali, Jim, u svom bijesu otkrila sam svoju ljubav!